W. Somerset Maugham

SPRE ZIUĂ

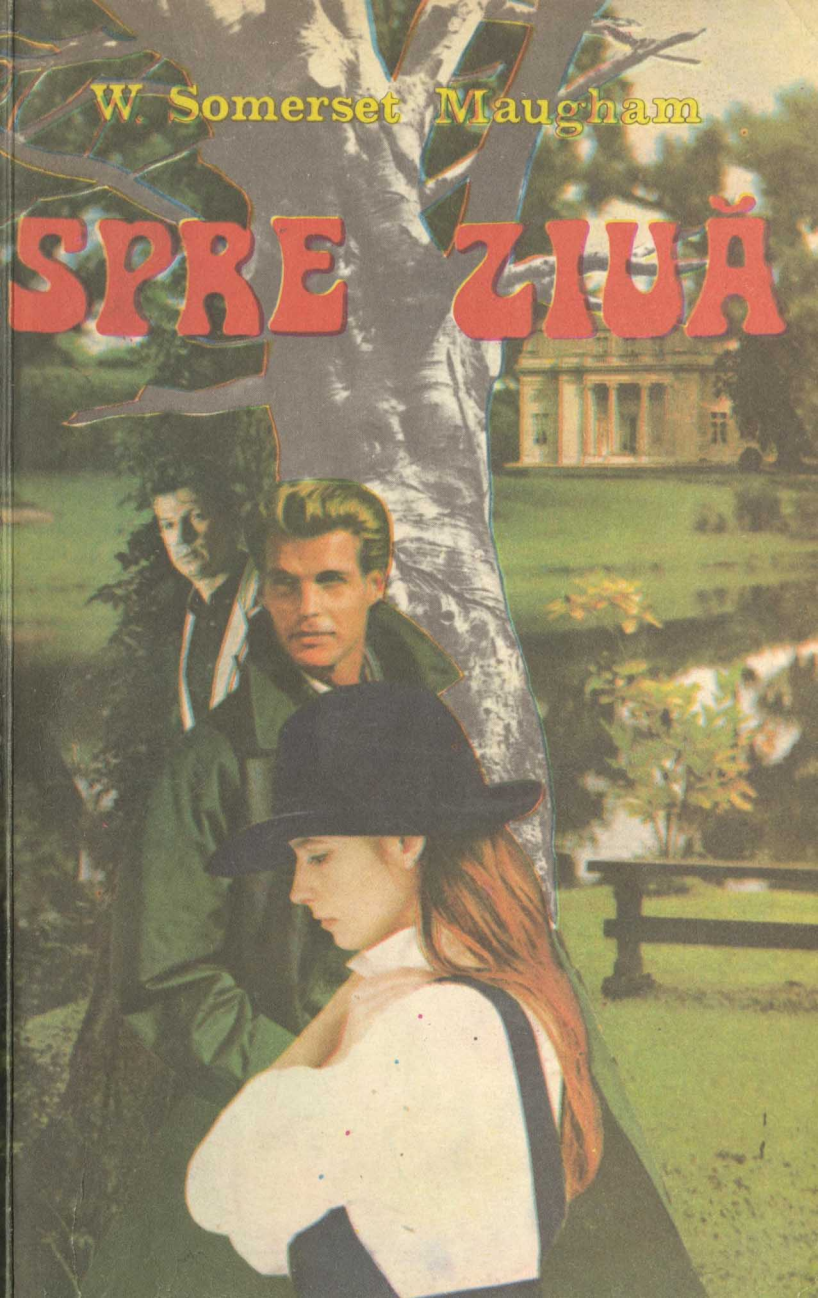

W. SOMERSET MAUGHAM

SPRE ZIUĂ

Coperta de ADRIANA IONIȚĂ

De același autor, în versiune românească :

UN PETEC DE PĂMÎNT
FUMUL AMĂGIRILOR
LUNA ȘI DOI BANI JUM'ATE
CHEMAREA DRAGOSTEI
A TREMURAT O FRUNZĂ
ROBII (două volume)
SALTIMBANCII
ȘASE FEMEI
MINIATURI (Cosmopolitans)
CĂSUARINA
LA PERSOANA ÎNTÎIA
VACANȚĂ DE CRĂCIUN
DOAMNA CRADDOCK
TĂIȘ DE BRICIU
ODINIOARĂ CA ȘI AZI

ISBN 973-95753-0-7

W. SOMERSET MAUGHAM

SPRE ZIUĂ

Traducere de JUL GIURGEA

Editura DIANA
BUCUREŞTI, 1992

I

TRECU ÎN LUNGUL PAJIȘTEI LARGI, UMBRITE DE STEjarii înalți și ieși pe poarta cu grilajul de fier care se deschidea în zidul de cărămidă, dărăpănat din pricina vremii ca să ajungă în grădina bine îngrijită. În lungul peretelui din dos al casei era o terasă înaltă spre care ducea o scară și pe treapta cea mai de sus a acesteia, la fiecare capăt, erau așezate pe soclurile lor două statui italienești, învechite de vreme. Grădina care strălucea de bogăția multicoloră a florilor acestui sfîrșit de August se așternea de la terasă pînă la gardul nu prea înalt de sîrmă care o despărțea de restul parcului și oprea intrarea vitelor care pășteau acolo. Era femeie tînără, cu părul castaniu deschis și ochii căprui ; zveltă, și înaltă, cu înfățișarea fecioreInică pe care o întîlnești la multe englezoaice, chiar dacă sînt căsătorite de ani întregi. Avea nasul drept, cu aripile nărilor arcuite, o frunte senină și o gură frumoasă ; buzele ei date cu roșu, făceau ca albul obrazului să pară mai alb decît era cu adevărat. Datorită mișcărilor calme și fără nimic artificial, părea o femeie destul de frumoasă, dar din pricină că înfățișarea ei nu avea nimic țipător, de amănuntul acesta nu-ți dădeai seamă decît atunci cînd stăteai cu ea de vorbă. O anumită sfială în atitudinea ei făcea pe multă lume să-și închipuie că este femeie rece sau indiferentă, dar pînă și doamnele cele mai în vîrstă din împrejurimi, cărora le plăcea să clevetească, recunoșteau cu melancolie și în felul lor rămas din alte vremuri, că deși e o fire puțin expansivă, este totuși o doamnă în adevăratul înțeles al cuvîntului. În același timp se simțeau și puțin jignite, deoarece din atitudinea ei se vedea limpede, că-i este cu totul indiferentă părerea ce o au despre ea. Fără nici un titlu de noblețe, fiică a unui ofițer de marină, și fără un ban zestre, avea totuși distincția discretă, caracteristică femeilor de elită,

care fără să țină socoteală de locul ce-l ocupă în societate, sînt totuși conștiente de ele însele și nu țin cîtuși de puțin să pară cu nimic mai mult decît ce sînt în realitate.

Era preocupată de gînduri negre și trăsăturile obrazului ei păreau rigide, dar în timpul cît trecu în lungul pajiștei, ochii frumoși i se înseninară, cînd văzu pe soacra ei, doamna Henderson care se așezase pe terasă. Măsuța de ceai era pregătită și majordomul, împreună cu cîțiva valeți tocmai ieșeau din casă cu serviciul de ceai, cu ceștile și cu tăvile încărcate de feiii de pîine unse cu unt, de fursecuri și cozonac. Doamna Henderson citea un roman, dar cînd văzu pe noră-sa că se apropie, închise cartea și o așeză pe masă.

— Tu n-ai jucat, May ? întrebă ea.

— Nu, căci am preferat să trîndăvesc. Au terminat partida adineauri, așa că vor sosi și ei numaidecît.

De pe terasă se puteau auzi glasurile jucătorilor care numărau punctele, și pocnetul surd al mingilor cînd se loveau de coardele întinse ale rachetelor de tenis.

— Pari preocupată, draga mea. Nu cumva te supără căldura ? întrebă doamna Henderson.

Urmărită de privirile ochilor buni și cercetători ai doamnei Henderson, May simți că s-a aprins ușor la obraz.

— Nu mă supără cîtuși de puțin, și după ce vom termina cu ceaiul, voi juca și eu o partidă.

Roger era fiul ei cel mai mare și May soția lui. Sosise în ajun din străinătate și telefonase că în timpul zilei va veni acasă. Era ziua nașterii doamnei Henderson — a cincizeci și treia — și în conformitate cu tradiția, toți membrii familiei își dăduseră întîlnire în ziua aceasta. Cei doi fii ai ei mai tineri erau acasă : Jim care-și continua studiile la Universitatea din Oxford și Tommy care n-avea mai mult de treisprezece ani, erau acum în vacanță de vară ; între cei prezenți era și fiica ei Jane, împreună cu soțul ei, Ian Foster. Și firește, și soțul ei, generalul. Doamna Henderson tocmai se gîndea că probabil nu le convine să facă drumul acesta din localitățile unde se găseau, pentru a petrece ziua aceasta împreună cu ea, mai ales că exact acum începuse vînătoarea de cocoși de munte, în regiunea landelor din Scoția. Dar se bucura gîndindu-se, că aceasta este singura zi a anului, cînd îi poate vedea adunați pe toți împrejurul ei. Chiar dacă ve-

neau numai pentru a-i face ei plăcere şi în realitate ar fi preferat să se găsească în altă parte, doamna Henderson presimţea totuşi că fac cu plăcere acest sacrificiu. Prin urmare prezenţa lor o considera drept o dovadă de dragoste care-i făcea plăcere. Aceasta era singura ocazie cînd îşi permitea şi ea să fie egoistă. Roger era militar şi fusese detaşat la serviciul informaţiilor, iar în ultimii ani petrecuse vreme îndelungată în afară de hotarele Angliei. Fusese în Japonia şi în Statele Unite, iar după conferinţa de la München vizitase Spania şi statele balcanice, şi în cîteva rînduri Franţa. De astă dată abia se întorsese din Polonia. Doamna Henderson renunţase demult la plăcerea de a-l vedea în cercul familiei la serbarea zilei ei de naştere şi în dimineaţa acestei zile fusese pentru ea o surpriză dintre cele mai plăcute, să-i audă glasul la telefon. Sosirea lui neaşteptată reprezenta pentru ea o mulţumire fără seamăn. Se bucura şi din pricina lui May, deoarece în ultimul timp ea nu prea avusese ocazie să-l vadă.

— Iată că vine Jane, zise doamna Henderson şi zîmbetul ei întotdeauna spontan îi tremură pe buze.

Jane Foster intră pe poartă şi după ce urcă treptele terasei se aşeză pe un scaun. Părea ciudat ca doamna Henderson să aibă o astfel de fată. Doamna Henderson era o femeie înaltă, impunătoare, cu părul cărunt, cu trăsăturile delicate care îi dădeau oarecum o înfăţişare severă, dar avea ochii blînzi şi plini de bunătate. Era îmbrăcată în rochie neagră. Jane tocmai dimpotrivă era îmbrăcată în nişte pantaloni largi, de culoare verde deschisă şi un tricou cu desene geometrice, verzi şi galbene. Încălţase nişte sandale cafenii, cu talpa de plută enorm de groasă. Din acestea i se vedeau unghiile degetelor de la picioare, date cu un lac roşu ca sîngele. Era cea mai în vîrstă dintre copiii doamnei Henderson ; împlinise treizeci şi patru de ani, înaltă aproape ca o prăjină, cu înfăţişarea masculină, un fel de prototip al femeii pasionate de echitaţie. Culoarea părului ei era castanie, dar îl purta oxigenat şi toată înfăţişarea acestei femei părea artificială, exact ca a unei actriţe care se pregăteşte să iasă în lumina rampei. Străduinţa ei vizibilă de a atrage atenţia, ţinînd seamă de trăsăturile ei puţin cam grosolane, ar fi făcut efect penibil, dacă n-ar fi fost atît de grotească încît să te determine să fii îngăduitor faţă de ea. Toată înfăţişarea ei era caraghioasă şi ar fi fost aproape impo-

sibil să admiți că ea nu-și dă seama de realitate și că nu-i apreciază umorul. Pentru a-și completa înfățișarea fantastică, în ochiul stîng purta un monoclu, fără cadru și fără șnur. Doamnele mai în vîrstă, despre care am pomenit adineauri, erau demult de acord asupra faptului, că dacă n-ai fi știut cine este, ți s-ar fi părut îngrozitor de vulgară. Ar fi fost greu ca ochiului ei acoperit de monoclu să-i poată scăpa ceva, și pentru că era conștientă de atitudinea critică a acestor doamne față de ea, se străduia din toate puterile să le dea mereu motive de bîrfeală.

„— E caraghios, protestau matroanele dezamăgite, să te gîndești că probabil bărbații o consideră atrăgătoare!"

Era adevărată tortură să constați că în timpul scratelor, după ce-și terminau păhărelul de Porto, bărbații treceau în salon și se îngrămădeau împrejurul Janei, ca să discute în gura mare și să rîdă nestăpîniți, în timp ce ea își exprima părerile fără nici o sfială despre toate problemele și pe un ton cum nu se obișnuiește în societatea nobilimei rurale. Și cu toate acestea părinții ei erau oameni atît de cumsecade.

După ce doamna Henderson reuși să-și dea seama în toate amănuntele de înfățișarea Janei, ridică sprîncenele și o întrebă :

— Biata de tine, Jane, crezi cu adevărat că aici la țară, într-o după amiază ca aceasta, este nevoie să-și dai atîta suliman pe obraz și să te îmbraci în felul acesta ?

— Mă simt caraghioasă cînd știu că nu mi-am dat cu nimic pe obraz, răspunse Jane și scoțîndu-și roșul de buze, începu să-l manevreze peste așternutul destul de gros ce și-l dăduse de mai înainte.

— Cred că ai părea mai puțin caraghioasă, dacă n-ai proceda în felul acesta.

Jane începu să rîdă și glasul ei adînc păru răgușit.

— Drăguța de tine... cît ești de amabilă ! Dar cu toate acestea eu te iubesc.

Doamna Henderson nu era o femeie lipsită de umor.

— Ești atît de vulgară, încît vecinii din împrejurimi și-ar putea închipui că odinioară între mine și careva dintre pădurarii noștri s-a întîmplat ceva nu tocmai curat. Bănuiala aceasta nu m-ar măguli cîtuși de puțin, deoarece cînd te-ai născut, eu n-aveam decît nouăsprezece ani.

— Spune drept, mamă, nu cumva bănuiala aceasta este întemeiată ?

Doamna Henderson şi May începură amîndouă să rîdă.

— Jane, eşti o nebună ! Doamna Henderson scoase cîteva linguriţe pline de ceai şi le puse în ceainic, iar pe deasupra turnă apa clocotită. Cred că nu vor mai întîrzia, ce zici ? Cine joacă în partidă ?

— Tata şi Tommy, împotriva lui Dick Murray şi Dora.

— În cazul acesta Jim de ce nu vine la ceai ?

— De, tu ce zici ? Doar nu-ţi închipui despre el că ar fi în stare să plece, cîtă vreme Dora continuă să joace ?

— Nu fi proastă, Jane ! protestă doamna Henderson cu glasul aproape răstit.

Jane îşi potrivi monoclul sub sprînceană şi se uită la ea.

— Draga mea, nu prea ai nu ştiu ce de pierdut. Ştiu că în faţa ta *eu* nu pot avea niciodată ultimul cuvînt. N-aş putea să-ţi spun dacă Dora este îndrăgostită de Jim, dar atîta lucru ştiu şi eu, că Jim este atît de îndrăgostit de ea, încît nu poate să-şi mai dea seama ce fel de fată este. Faptul acesta cred că nu reprezintă nici pentru tine o noutate.

Doamna Henderson începu să mestece cu linguriţa în ceainic, în timpul cît fiica şi nora ei se uitau curioase la ea. Apoi ridică uşor din umeri.

— Abia a împlinit douăzeci şi unu de ani, deci este prea tînăr. După ce va pleca din nou la Oxford, o va uita.

— Totuşi cred că nu ţi-ar face deloc plăcere, să constaţi că a fugit cu o străină şi că s-a căsătorit cu ea, nu-i aşa ?

— Draga mea, nu uita că şi străinii sînt oameni, răspunse doamna Henderson pe un ton care pentru o femeie în situaţia ei, păru destul de categoric. Mă gîndeam tocmai acuma, cu cîtă uşurinţă uităm noi englezii acest amănunt.

Jane îşi îndreptă trupul în scaun.

— Nu cumva cu aceste cuvinte vrei să spui că tu n-ai avea nimic împotriva unei astfel de eventualităţi ?

Vreme de cîteva clipe doamna Henderson nu zise nimic, iar cînd îi răspunse la întrebare, păru că vorbește mai mult cu ea însăși, decît cu Jane.

— Este o fată drăguță și inteligentă. Îmi pare grozav de rău de ea. Este singură pe lume. Nu are nici părinți și nu are nici patrie. Gîndește-te la chinurile prin care trebuie să treacă, de fiecare dată cînd își aduce aminte că tatăl ei a murit într-un lagăr de concentrare.

— Asta nu schimbă cîtuși de puțin situația ei de germană. După ce va izbucni războiul, nu o vei mai putea ține aici.

— Tatăl tău spune că nu va fi război. Este informat din loc sigur, că în momentul cînd criza va ajunge în punctul culminant, Hitler va ceda.

— Tatălui meu i se va părea insuportabilă ideea, ca Jim să se căsătorească cu Dora.

Doamna Henderson își plimbă ochii blînzi de la Jane la May și înapoi de la May la Jane.

— Eventualitatea aceasta este problematică. May este căsătorită de opt ani și nu are copii. Tot așa nu ai aici tu, Jane.

— Ce mă sfătuiești să fac, pentru a remedia această situație ? Să-mi iau un alt șofer ?

Doamna Henderson nu ține socoteală de întrebarea aceasta lipsită de bunăcuviință.

— Proprietatea aceasta se găsește în stăpînirea familiei de două sute de ani. Ea reprezintă cea mai mare mîndrie a tatălui tău. Cred că l-ar interesa prea puțin cu cine se căsătorește Jim, de vreme ce ar avea copii care să ducă înainte numele familiei noastre.

Aruncă o privire spre fațada uriașei clădiri impunătoare, apoi ochii îi fugiră pe deasupra grădinii frumoase, cu havuzuri italiene, cu statui și cu straturile pline de flori de toate culorile, și se opriră în parcul de dincolo de gardul de sîrmă ghimpată. Acolo stăruiau copaci aproape tot atît de bătrîni ca și casa. La umbra unui stejar uriaș se adunaseră vacile. Jur împrejur, cît bătea ochiul, pămîntul acesta aparținea familiei Henderson. Întreținerea casei și a întinsului domeniu îi costa mari sacrificii, dar ea și soțul ei țineau la căminul lor și nu aveau aproape nici un dijmaș care să nu fi lucrat aceeași bucată de pămînt de pe vremea tatălui. a bunicului sau a străbunicului lor. Consimțeau cu plăcere să facă aceste sacrificii,

pentru a putea lăsa urmaşilor intactă stăpînirea acestei case şi a domeniului dimprejurul ei.

Jane era gata să răspundă ceva, cînd văzu pe generalul Henderson că deschide poarta şi intră în grădină.

— Iată-i că vin, zise ea.

Generalul Henderson era bărbat impunător, zvelt şi-şi ţinea trupul drept; obrazul îi era brăzdat de creţuri adînci şi ars de soare, iar părul îi încărunţise, şi după înfăţişare nimeni n-ar fi putut spune despre el că este altceva decît militar. Pînă şi în costum de tenis îţi făcea impresia că este ireproşabil îmbrăcat, aşa că de la prima vedere îţi dădeai seama că în privinţa îmbrăcămintei omul acesta trebuie să fie foarte meticulos. Atitudinea lui părea categorică şi autoritară, dar după ce-l cunoşteai ceva mai bine, constatai că amănuntul acesta se datoreşte mai mult contactului cu colegii săi de carieră, căci în fond era un om bun, cu care te puteai înţelege foarte uşor. Era curajos şi cinstit, dar cu vederi înguste care se datorau originei şi carierei sale, şi dispunea mai mult de judecată sănătoasă decît de inteligenţă. Trecea mult mai uşor cu vederea o jignire, decît ar fi trecut ostracizarea din societate. Puteai să te încrezi orbeşte în vorba lui, ceea ce nu înseamnă cîtuşi de puţin că ar fi procedat întotdeauna în mod ireproşabil.

Urcă scara terasei împreună cu cei doi fii ai săi şi peste cîteva minute apăru Ian Foster, soţul Janei, împreună cu Dick Murray, administratorul generalului. Între ei era fata despre care vorbise doamna Henderson adineauri, împreună cu Jane. Dora Friedberg avea douăzeci de ani părul blond deschis, ochii mari şi cuminţi, şi un obraz de culoarea mierei. Era zveltă, dar cu pieptul bine dezvoltat. Pălăriuţa pe care o purta cu cochetărie, îi descoperea o parte a cefei şi a gîtului fermecător. Deşi era atît de blondă şi strălucitoare de tinereţe, bărbia cu linii energice, modulaţia gurii şi liniştea specifică a ochilor ei cînd tăcea, dovedeau că dispune de o voinţă de fier. Jane chiar de la început simţise faţă de ea un fel de antipatie instinctivă şi neexplicabilă, spusese într-un rînd soţului ei :

„— Mi-ar fi imposibil să am încredere într-însa. Dacă ai întîrîta-o, fata aceasta ar putea deveni un adevărat demon".

Dar Jane greşea, cînd afirma despre Dona că este germană. În realitate era austriacă. Familia Henderson o cu-

noscuse după Anschluss, în timpul unei ierni petrecute în localitatea Kitzbühl, din Tirolul austriac. Locuia în același hotel, împreună cu mama ei. Doamna Friedberg era o femeie distinsă, și doamna Henderson care era foarte susceptibilă din acest punct de vedere, nu păru deloc mirată cînd află că face parte dintr-o familie aleasă. Despre soțul ei care fusese avocat, vorbea foarte puțin și doamna Henderson bănui numaidecît că din punct de vedere social bărbatul acesta a fost sub rangul ei. Părea de la sine înțeles, că după prăbușirea Austriei ea a primit să se căsătorească cu un bărbat care-i putea oferi siguranța vieții de toate zilele.

Amîndoi băieții, atît Jim cît și Tommy, păreau adînc impresionați de fata aceasta drăguță și vioaie, iar Jim făcea lungi excursii împreună cu ea. Dora era o sportivă desăvîrșită la concursurile de ski. Un an mai tîrziu doamna Henderson primi de la ea o scrisoare în care-i spunea că tatăl ei a murit într-un lagăr de concentrare și că are de gînd să vină în Anglia, pentru a-și găsi o ocupație. Spunea că-i este indiferent felul ocupației și o ruga să-i stea într-ajutor pentru a putea găsi ceva. Adînc impresionată de nenorocirea bietei fete, doamna Henderson vorbi cu generalul, apoi îi trimise o scrisoare și o invită să stea în casa lor, pînă cînd îi vor putea găsi ceva. Dar tocmai în momentul acela nu era ușor de găsit o ocupație pentru o fată refugiată din Austria. Dora se pricepea la bucătărie și ar fi fost dispusă să intre chiar ca servitoare. Gîndul acesta însă nu putea fi pe placul soților Henderson, deoarece prevedeau că într-o astfel de situație frumusețea ei îi va pricinui în mod inevitabil numai nemulțumiri. O rugară să rămînă în casa lor, pînă cînd se va ivi ceva care să corespundă educației și pregătirii ei intelectuale. În timpul acestei așteptări, fata se strădui să se facă de folos. Generalul era judecător de pace și președinte al administrației locale a ducatului. Doamna Henderson la rîndul ei era foarte ocupată cu activitatea desfășurată în comitetele asociațiilor caritabile din care făcea parte, așa că amîndoi fură foarte mulțumiți să poată avea la îndemînă o secretară vrednică și inteligentă. În timpul cît Jim era la Oxford și Tommy la pensionat, fură obligați luni de-a rîndul să-și petreacă viața numai în casa lor urîașă și impunătoare. La urmă

generalul veni cu propunerea ca Dora să rămînă deocamdată la ei și să nu-și mai caute altă ocupație. Fata primi propunerea cu emoție și recunoștință, ceea ce impresionă pe amfitrionii ei. Soții Henderson o invitaseră în casa lor numai datorită unei simpatii firești, dar foarte curînd după aceea simpatia lor se preschimbă în preferință. Deveni un fel de membru al familiei. În sufletul doamnei Henderson fata aceasta ținea locul celor două fiice pe care le avusese între nașterea lui Roger și a lui Jim și pentru moartea lor timpurie mai jelea și acuma.

Doamna Henderson începu numaidecît să toarne ceaiul în cești.

— Cum a mers jocul, Tommy ? întrebă ea și zîmbi tînărului cu părul zbîrlit, care era fiul ei cel mai mic, cînd îl văzu că s-a așezat la masă.

— Ne-am străduit din toate puterile, răspunse el cu glasul subțire, așa că i-am bătut fără greutate.

— Dacă v-ați fi străduit ceva mai mult, probabil nici n-am fi îndrăznit să ne măsurăm cu voi, nu-i așa ? întrebă Dick Murray rîzînd.

— Dacă îți face plăcere, ești liber să mă iei în bătaie de joc, răspunse Tommy și intinzînd brațul firav, luă o bucată zdravănă de cozonac.

— La început e mai bine să iei o felie de pîine cu unt, dragul meu, îl preveni doamna Henderson.

— Ce viață îngrozitoare ! oftă băiatul. Mi-am închipuit că cel puțin în timpul vacanței mă voi putea bucura și eu de libertate.

Întoarse obrazul și se uită cu atenție la coșul în care erau feliile de pîine, apoi luă bucata cea mai mică pe care o putu descoperi.

— Duci o viață insuportabilă, tinere, după cît văd, nu-i așa ? întrebă generalul și zîmbi.

Doamna Henderson se uită la fiul ei pe jumătate înveselită, pe jumătate îndoiosată. Era un fel de Prislea al ei și i se topea inima cînd se uita la el. În brațele și picioarele lui care nu erau altceva decît pielea și oasele, în trupul lui firav și în obrazul lui mobil și vesel i se părea că este ceva impresionant. Nici nu-și mai dădea seamă că trebuie să stea mereu la pîndă, pentru a nu-l răsfăța. Crescuse atît de repede și rămăsese atît de delicat, dar de dimineața pînă seara tîrziu nu se mai

astîmpăra nici o clipă, încît începuse să simtă un fel de spaimă, cînd se uita la el. Nu știa nici ea ce va fi în stare să facă, dacă băiatului acestuia i se va întîmpla ceva.

Cînd Dick Murray apăru pe terasă, împreună cu ceilalți, se uită repede împrejurul său, apoi făcu o mișcare ca și cînd ar fi vrut să se așeze pe scaunul liber de lîngă May. Dar aceasta îi aruncă o privire sau poate-i făcu un semn, căci se răzgîndi numaidecît și se așeză alături de doamna Henderson. Jane care-și aprinse o țigară, băgă de seamă și se uită la el îngîndurată. Nu era bărbat antipatic. Era tînăr, probabil mai tînar cu patru-cinci ani decît ea, dar părul des și în inele îi încărunțise înainte de vreme. Amănuntul acesta și culoarea oacheșă a obrazului său ars de soare, îl făceau să fie foarte simpatic. Din pricina asta ochii lui albaștri păreau mai adînci decît erau în realitate și genele pleoapelor mai negre. Trăsăturile obrazului său nu erau nici banale nici exagerat de interesante, dar cînd zîmbea, i se vedeau dinții neobișnuit de frumoși și îngrijiți. Era puțin cam ciolănos, cu umerii lați și nu prea înalt. În ochii lui albaștri sclipeau lumini de amabilitate și pe obrazul său se ghicea o binevoitoare îngăduință față de slăbiciunile altora. Toată lumea ținea la el. Era atît de plin de viață încît singură prezența lui era deajuns ca să te simți entuziasmat. Dar deși în temperamentul lui era un fel de agresivitate animalică, aceasta nu te supăra cîtuși de puțin, deoarece era dublată de atîta bunăvoință și simplitate firească, încît mai mult te înviora decît te întărîta.

„— Trebuie să fie un curtezan desăvîrșit", își zise Jane.

Cu un zîmbet ironic jucîndu-i pe buzele vopsite, întoarse privirea spre soțul ei. Iar Foster își întinse trupul cît o matahală într-un fotoliu de trestie care se auzi pîrîind sub greutatea celor o sută de kilograme ale sale. După ce se așeză în fotoliu, își scoase batista din buzunar și începu să-și șteargă nădușeala de pe frunte.

— Nu înțeleg de ce ești atît de încălzit, zise Jane și se uită la el dintr-o parte. Doar tu n-ai jucat.

— Toți alergau în toate părțile, așa că mi-a fost deajuns numai să mă uit la ei, ca să mă treacă și pe mine căldurile. Mi-e atît de sete, încît presimt că voi muri, dacă nu-mi dați numaidecît un pahar de whisky și sifon.

— Vei bea un ceai dragă Ian, răspunse nevastă-sa categorică. Și dacă ai încerca și tu să mai alergi puțin, ai mai pierde din grăsimea aceasta nesuferită.

— Ce spunea ecleziastul Solomon despre femeia cicălitoare ?

— Nimic, ripostă Jane. Ecleziastul a spus că o femeie virtuoasă prețuiește mai mult decît un pumn de pietre scumpe.

— Cînd mă gîndesc că de ani întregi ai fost pentru mine o femeie revoltător de necredincioasă, nu sînt în stare să înțeleg ce legătură pot avea astfel de cuvinte cu tine.

— Și cam la ce ai crezut că te poți aștepta, după ce te-ai căsătorit cu o femeie „glamour girl", cum am fost eu.

— Sînteți amîndoi niște tîmpiți, declară doamna Henderson și se uită la ei înduioșată.

Erau obișnuiți să audă pe Ian și pe Jane aruncîndu-și în obraz cele mai grave insulte. Se certau cît era ziua de lungă și cînd unul constata că a reușit să scoată pe celălalt din sărite, nu-și mai găsea locul de mulțumire. Nimenea, afară de doamna Henderson, nu știa cît de mult ține Jane la matahala aceasta de bărbat, care îți făcea impresia unui bădăran guraliv, și cît de devotat era el acestei femei lipsite de farmec și de eleganță, pe care soarta capricioasă o făcuse să fie fiica ei. Deși erau mereu revoltat împotriva ei și căuta s-o umilească, întrebuințînd nebănuit vorbe de ocară la adresa ei, Ian era totuși cu desăvîrșire aservit soției sale și fără ea s-ar fi simțit pierdut și rătăcit. În fond era convins că soția sa este cea mai desăvîrșită femeie din lume, cea mai exuberantă, cea mai deșteaptă și cea mai fidelă. Erau amîndoi niște caraghioși și duceau cea mai desăvîrșită căsnicie.

Generalul se uită la ceasornic.

— Unde naiba întîrzie afurisitul acesta de Roger ? întrebă el. Acum ar trebui să fie demult acasă.

— Cred că nu mai poate întîrzia mult, răspunse doamna Henderson. Secretara lui a telefonat acum două ceasuri de la Ministerul de Război, spunîndu-ne că se pregătește de plecare.

— Fără îndoială May, te bucuri și tu că vei avea ocazie să-l revezi ? întrebă Jane.

May se aprinse ușor la obraz.

— Cred că este de la sine înțeles... după cinci ani de absență, răspunse ea și încercă să zîmbească.

— Cu siguranță ne va aduce o mulțime de știri senzaționale, declară Dora.

Se întîmpla pentru prima dată ca să ia și ea parte la conversația dintre membrii familiei.

Avea un glas cu rezonanțe plăcute în care abia dacă se simțea o ușoară nuanță a accentului german. Generalul întoarse obrazul răvășit de vîrstă spre ea și-i zîmbi cu bunăvoință.

— Dora, îți dau cuvîntul meu că n-ai nici un motiv să te alarmezi. Nu va fi nici un război. Chamberlain ne va feri de această calamitate, exact cum ne-a ferit și anul trecut.

— Pentru tine, Jim, ar fi fatal, dacă s-ar întîmpla să izbucnească un război nu-i așa ? întrebă Jane adresîndu-se fratelui ei.

Tînărul se uită la ea, fără să clipească.

— N-ar fi cîtuși de puțin.

— Prin urmare tu mai ești și astăzi pacifist ?

Generalul încruntă din sprîncene și rămase cu privirile rătăcite în gol, iar doamna Henderson se uită nemulțumită la fiica ei. Ar fi fost mult mai mulțumită, dacă în clipa aceasta nu s-ar fi discutat despre convingerile lui Jim. În cîteva rînduri generalul și fiul său avuseseră violente discuții împreună, pentru același motiv și-și spuseseră vorbe care ar fi fost mai bine să rămînă nespuse. Cum de oamenii aceștia nu sînt în stare să înțeleagă că e cît se poate de firesc ca un tînăr de vîrsta lui să aibă aceleași convingeri, caracteristice tinereții ? Fără îndoială după ce va mai îmbătrîni și va cunoaște viața mai bine, își va schimba și el părerile. Pacifismul, exact ca și comunismul, nu sînt în fond altceva decît expresia firească a idealismului tinereții. Era deajuns să te uiți la el. Era înalt ca și tatăl său, lat în umeri și bine legat, cu un obraz drăguț care denota o sensibilitate aleasă, o însușire caracteristică mai ales la fratele său Roger, dar încolo trăsăturile obrazului lor dovedeau că fac parte din aceeași familie. Nu era nici exagerat de impresionabil și nici anormal ; era un tînăr întotdeauna bine dispus și viril. Afară de asta mai era și bun sportiv care în timpul studiilor colegiale luase parte la concursurile de regate, iar în calitate de student, participase la campionatele interuniversitare de golf, dar în același timp era și un tînăr

studios. Era şi singurul dintre copiii ei care aveau pasiunea cărţilor, numai pentru plăcerea ce i-o procurau. Dar şi Roger era cititor pasionat, deşi nu citea decît cărţile al căror subiect era în directă legătură cu preocupările lui. Felul de a judeca al lui Roger era unilateral, cîtă vreme pe Jim îl interesau toate problemele, şi chiar dacă ar fi admis că ea, în calitate de mamă, nu poate avea decît păreri preconcepute, se simţea totuşi îndreptăţită să lege mari nădejdi de viitorul lui. La şcoală fusese un elev sîrtor, iar acum la Universitate era student strălucit, avea calităţi de orator şi se gîndea să-şi aleagă cariera de avocat. Nimeni nu ar fi putut profeţi de pe acum, cît de departe va reuşi să ajungă în viaţă. Evident, va trebui să fie prevăzător. Doamna Henderson aştepta nerăbdătoare să-l audă ce va răspunde la întrebarea pusă de Jane care încercase să-l sfideze.

Tînărul se întoarse spre ea şi o privi în luminile ochilor, fără să clipească, apoi începu să vorbească pe un ton ale cărui vibraţii păreau impresionante.

— Da, sînt şi astăzi pacifist. Războiul nu rezolvă nimic. Este nu numai o faptă ruşinoasă, ci şi tîmpită. La Oxford mulţi dintre studenţi sînt de această părere, şi dacă războiul se va declara, noi vom refuza să ne înscriem în controalele armatei.

— În această clipă, dragul meu, îţi poţi permite să vorbeşti în felul acesta, interveni Ian şi pe obrazul aprins şi roşu îi tremură un zîmbet îngăduitor. Dar după ce ne vom găsi în război vei judeca cu totul altfel. Dumnezeu mi-e martor că nu doresc războiul, dar dacă va izbucni, îmi voi da şi eu partea mea de contribuţie.

— Te rog, Ian, nu vorbi prostii, îl întrerupse Jane. Tu eşti prea bătrîn şi prea gras, pentru a putea lua parte la război.

— Vrei să-mi faci plăcerea, să taci din gură ? se zborşi bărbatul la ea.

Privirile doamnei Henderson fugiră în lungul grădinii dimprejurul casei şi se opriră în parc. Soarele coborît spre fundul zării îl scălda în lumină de aur. Copacii, crengile noduroase ale stejarilor cu frunzele întunecate, verdele catifelat al pajiştei şi clipirea undelor pe apa lacului.... nu înfiora frunzele. Totul îţi da impresia unei linişti atît de desăvîrşite, atît de divine, încît părea că va trebui să rămînă pentru totdeauna în starea aceasta. Aveai sen-

zația că această clipă va trebui să dureze o veșnicie ; vitele culcate la tulpina stejarilor păreau că nu se vor mai ridica niciodată în picioare și nici lumina nu se va mai stinge, ca să facă loc nopții apropiate. Timpul, sătul de peregrinările lui fără sfîrșit, părea că s-a oprit în loc Doamna Henderson oftă ușor.

— Cînd mă gîndesc cît de fericiți de veseli și de mulțumiți păreau oamenii azi dimineață cînd am coborît în sat, și cînd mă uit la peisajul acesta calm și vă văd pe toți împrejurul meu, nu-mi vine să cred că s-ar putea să mai izbucnească, fie cît de departe, un război.

Jim însă nu-și desprinsese nici acum privirile grave de pe obrazul Janei.

— Te rog nu-l mai întreba nimic, se răsti doamna Henderson. Cel puțin ziua aceasta lăsați-mă să mi-o petrec fără discuții.

Exact în clipa cînd conversația lor inocentă era gata să degenereze, Dick Murray care era un om cu tact, făcu o declarație neașteptată și o îndreptă în altă parte.

— Doamna Henderson, Roger al dumneavoastră a avut nebănuitul noroc să fie martor al Anschlussului. Cu siguranță pentru dumneavoastră ar fi fost o dezamăgire, dacă nu s-ar fi putut întoarce acasă la vreme.

— Evident este un sentimentalism și un obicei demodat din partea mea... dar trebuie să admit, că pentru mine are foarte multă importanță, ca de ziua mea de naștere să văd toată familia adunată împrejurul meu.

— Sper că de astă dată Roger nu va mai face pe misteriosul, cum are obiceiul, declară Ian.

— De, astăzi el este un fel de detectiv, nu-i așa ? se auzi glasul pițigăiat al lui Tommy. Și dacă este detectiv, în mod firesc trebuie să fie și misterios și să știe să tacă.

— Aș dori să pot intra și eu în serviciul informațiilor, continuă Ian. Aceasta ar fi ocupația care mi-ar face plăcere.

— Pentru numele lui Dumnezeu, ce te determină să-ți închipui așa ceva ? protestă Jane și se uită la el prin cristalul monoclului. Pentru așa ceva mai trebuie și minte ; ai înțeles, tinere, minte !

Bărbatul începu să rîdă cu hohote. Soția lui îi oferea un nou prilej de discuție, prin urmare de ce să nu profite de el imediat.

— Nu-ți dai seama că dacă aș fi avut o fărîmă cît de mică de minte, nu m-aș fi căsătorit cu tine... și ca să-ți spun adevărul, nu sînt cîtuși de puțin convins că n-ai dreptate.

Dar înainte ca Jane să-i poată da un răspuns nimicitor, doamna Henderson scoase un țipăt de mulțumire.

— Roger !

Se oprise în cadrul unei uși cu tăblii de sticlă care da din holul principal de-a dreptul pe terasă. Apăruse neobservat, cum avea de altfel obiceiul întotdeauna, și se uita la ei, pe obraz cu un zîmbet de veselie. Se apropie și după ce cuprinse pe doamna Henderson în brațe, o sărută cu entuziasm. Tommy se repezi la el și-i petrecu brațele împrejurul gîtului.

— Va să zică nu ești atît de mare, tinere, ca să nu mă săruți ! exclamă Roger și-l îmbrățișă încîntat.

Apoi se întoarse spre soția sa. Cînd îl văzuse că apare, May se ridicase în picioare și-și dusese o mînă la inimă, ca și cînd ar fi vrut să-i oprească bătăile. Obrazul palid îi devenise și mai palid decît pînă acum. Cînd vru s-o sărute, își feri gura din calea lui, așa că buzele lui Roger n-o atinseră decît pe obraz.

— Draga mea, May ! Știi că arăți admirabil !

— Spune, Roger drumul peste canal a fost plăcut ? întrebă ea.

— Nu tocmai greu. Ne-am legănat puțin.

Salută și pe ceilalți, apoi se întoarse spre fata pe care o vedea pentru prima dată în cercul familiei sale.

— Dumneaei este domnișoara Dora Friedberg, se grăbi doamna Henderson să-l informeze. Am și uitat că tu n-ai mai fost pe acasă, de cînd a venit la noi. Prezența dumneaei ne este de mare folos.

— Mi-a scris May, că v-a sosit o prietenă.

— Domnul general și doamna Henderson sînt foarte binevoitori față de mine, declară Dora și zîmbi fermecătoare.

— Nu vorbi copilării, domnișoară, protestă generalul. Nu știu ce am fi făcut în hărăbaia aceasta de casă, dacă soția mea și eu am fi fost obligați să trăim singuri într-însa.

Roger se întoarse din nou spre doamna Henderson și băgînd mîna în buzuar scoase o cutioară.

— Mamă, ți-am adus un mic dar din Varșovia și te rog să-l primești, împreună cu toate urările mele de bine, zise el și o sărută din nou.

Era o broșă antică și doamna Henderson îmbujorată la obraz de mulțumire, și-o potrivi numaidecît la piept. Roger era fiul ei cel mai mare și cel mai preferat. Fusese predestinat să moștenească acest domeniu. Se uită la el cînd îl văzu că a început să-și bea ceaiul și să mănînce o felie de cozonac, în timpul cît vorbea cu cei dimprejurul său, și se gîndi cu mîndrie că fiul ei este un bărbat distins și simpatic. Era și el lat în umeri și impunător, dar trăsăturile obrazului său erau mai energice decît ale generalului sau ale lui Jim. Trăsăturile acestea trădau voință și o anumită severitate, iar ochii vioi păreau că cercetează cu atenție ceea ce văd în apropierea lor. Din cînd în cînd privirile lui se opreau asupra Dorei și doamna Henderson presimțea că încearcă s-o cîntărească. După ce termină cu ceaiul, îl întrebă dacă n-ar vrea să îmbrace un costum mai răcoros, căci Roger purta un costum de șeviot albastru.

— Tu și May aveți aceeași camere, ca și înainte de asta.

— Aș fi dispus ca după ce te schimbi să-ți dau citeva iecții de tenis, adăugă Tommy rîzînd.

— Ești foarte amabil tinere, răspunse Roger, apoi se întoarse spre doamna Henderson : Mamă dragă cred că eu nu voi putea întîrzia prea mult. După ce vom termina cu cina, va trebui să mă întorc din nou în oraș.

— Roger, cum se poate să faci așa ceva !

— Dragă măicuțo, n-am vrut să lipsesc de lîngă tine tocmai azi, dar trebui să știi că la Ministerul de Război m-așteaptă o mulțime de lucru.

Generalul își feri scaunul și se ridică în picioare.

— Roger, vino să trecem în bibliotecă, zise el. Aș vrea să stau puțin de vorbă cu tine.

— George, nu te gîndești că probabil el ar prefera să stea de vorbă cu May, protestă doamna Henderson. A trecut atîta vreme de cînd nu s-au mai văzut.

— Dă-mi voie, May, să vorbesc cu el, nu mai mult decît jumătate de ceas. Pe urmă veți putea sta împreună cît poftiți zise generalul.

— Te rog, tată socrule !

După plecarea generalului și a lui Roger, Dick Murray se ridică în picioare și-și luă rămas bun.

— Nu vrei să mai jucăm o partidă de tenis? protestă Tommy.

— Îmi pare rău, dar nu pot. Am ceva de lucru în sat.

— N-ai vrea să fii atît de amabil să iei și o scrisoare a mea, ca s-o bagi la cutie, întrebă May. Mă duc s-o aduc. Ți-o voi aduce la mașină.

Se ridică și intră în casă. Dick tocmai începuse să examineze o roată a mașinii, cînd May apăru din nou, în fața ușii de la intrarea principală, în mînă cu un plic.

— Draga mea ești palidă ca o moartă, zise el cu glasul stins, cînd o văzu că-i întinde plicul.

— Sînt enervată și cred că starea mea de acum este firească.

— Aș dori din tot sufletul să-ți pot fi de ajutor.

— Chestiunea aceasta va trebui s-o limpezesc eu singură.

Pe obrazul lui bun și ars de soare tremură o umbră de spaimă și ochii frumoși, albaștri, cu genele negre, clipiră neliniștiți. Femeia se uită la el și zîmbi.

— Nu fi atît de abătut. Cred că voi reuși să mă descurc. Dar acum sînt obligată să plec.

După ce puse motorul în mișcare, aruncă o privire asupra plicului pe care i-l dăduse. Constată că pe plic era scris numele său. Imediat ce trecu de poarta parcului, opri mașina și deschise scrisoarea. Înăuntru era o foaie de hîrtie pe care nu erau decît două cuvinte scrise cu creionul :

Te iubesc !

II

MAY INTRĂ ÎN CAMERĂ. VOIA SĂ SE RECULEAGĂ, pentru a nu spune mai mult decît exact ceea ce-și propusese dinainte să spună. Cînd se gîndi prin ce încercare va trebui să treacă, un sloi de gheață îi fugi în lungul spinării și-și simți inima zvîcnind înspăimîntată. Dar era ferm hotărîtă să ducă afacerea asta pînă la capăt.

Într-un tîrziu auzi pe Roger că a intrat în camera de alături.

— May ! strigă el.

— Sînt aici.

Deschise uşa şi intră.

— Te-am căutat.

— Te rog, ia un scaun. Aş vrea să vorbesc cu tine.

— Este exact ceea ce aş dori şi eu, răspunse el mulţumit. Doamne, ce plăcere să te vezi din nou acasă. Mama arată foarte bine, nu-i aşa ? Şi Tommy a început să crească ; în curînd va fi tot atît de înalt ca şi Jim.

Se uită la el fără să clipească, deşi îşi simţea bătăile grăbite ale inimii. Gîtul îi era uscat ca o iască. I se părea îngrozitor să se simtă cutremurată de o astfel de spaimă, şi nu-i rămînea altceva de făcut, decît să stringă din dinţi şi să închidă ochii, apoi să înceapă fără să mai ezite. Cunoştea pe Roger destul de bine, pentru a-şi da seama că ar fi inutil să înceapă cu ascunzişuri. Era preferabil să-i spună de-a dreptul.

— Roger, vreau să mă despart de tine.

— May ! ţipă bărbatul.

Se uită la ea zăpăcit şi înspăimîntat.

— Te rog, nu scoate nici o vorbă. Vreau să mă asculţi pînă la capăt. Ai fost întotdeauna bun faţă de mine. Nu am să-ţi reproşez nimic. Totul se rezumă la faptul că eu nu mai pot duce felul acesta de viaţă. Mă simt extrem de singură.

În ochii ei tremură o lumină de deznădejde neaşteptată.

— O, drăguţa mea !

— Nu te condamn din pricina asta. Tu nu ai nici o vină.

— Ştiu că sînt obligat să lipsesc foarte mult de acasă. Te-aş lua bucuros cu mine, dacă ar fi posibil, dar aşa ceva nu se poate. Ocupaţiile mele sînt de aşa natură, încît trebuie să fiu stăpîn pe toate mişcările mele şi să nu mă preocupe nimic altceva.

— Înţeleg.

— Dar trebuie să ştii că eu te iubesc.

Îi răpsunse cu un zîmbet melancolic. Partea cea mai grea trecuse şi acum era din nou stăpînă pe toate porniriile ei.

— Sînt convinsă că mă iubeşti, dar în felul tău. Iubirea aceasta însă nu este ceea ce mi-am dorit eu. Tu ţii la mine cum ai ţinea de pildă la un costum vechi în care te simţi bine. Te gîndeşti cu plăcere la faptul că

eu te aștept alci acasă, ca să-ți pot ieși în cale și să-ți urez bună venire, cînd te întorci din drumurile misterioase pe care le faci.

Roger se frămîntă pe scaun.

— Vorbele tale parcă ar vrea să-mi dea să înțeleg că eu sînt grozav de egoist.

Femeia clătină din cap.

— N-aș putea să-ți spun ce ești. Știu doar atît, că ocupațiile tale sînt foarte importante și că ți le îndeplinești cu pricepere. Nenorocirea mea este, că în viața ta pentru mine nu se găsește alt loc, decît cel al cenușăresei care stă și așteaptă. Îndeletnicirea aceasta a mea durează de ani întregi... Aștept mereu, dar m-am săturat de atîta așteptare.

Făcu un gest aproape imperceptibil cu mîinile, un gest neobișnuit la el, apoi și le împreună. Părea că și-a pierdut cumpătul, dar se străduiește să nu se trădeze. May observă mișcarea făcută de el și se gîndi cu amărăciune, că țipătul lui reprimat de deznădejde caracterizează foarte bine viața pe care a dus-o ea în calitate de femeie căsătorită.

— Tu n-ai băgat pînă acum de seamă, că chiar astăzi, după opt ani de căsătorie, eu simt în fața ta un fel de sfială un fel de frică ?

— May, cum se poate să întrebuințezi astfel de vorbe ! protestă el.

— Acesta este adevărul. Nu ești de părere că situația aceasta este deplorabilă ? Vezi tu... eu pe tine nici nu te cunosc. Cunosc numai o parte a personalității tale ; cea pe care ai vrut să mi-o arăți. Și n-aș putea afirma cu certitudine că în sufletul tău nu se mai ascunde și altceva ; o pornire crudă și înfiorătoare.

Bărbatul întoarse repede privirea, ca și cînd în sufletul său s-ar fi ascuns ceva ce soția lui nu trebuie să vadă.

— Mi se pare, tu nu ești capabil să-ți dai drumul niciodată, ca să spui ce ai pe suflet. Confidențele nu fac parte din preocupările tale.

Se uită din nou la ea și de astă dată împrejurul buzelor îi tremură un zîmbet șăgalnic.

— Draga mea, nu ți se pare și ție că vorbele tale sînt prea patetice. Eu m-am considerat întotdeauna drept o fire foarte puțin complicată. Mă străduiesc să-mi fac datoria și doresc să-mi îndeplinesc însărcinările cît se poate de bine.

— În viața ta slujba pe care o ai ocupă partea cea mai importantă, nu-i așa? Este mai importantă chiar decît mine.

— Trebuie numaidecît să-ți răspund la această întrebare? ripostă el și încercă să zîmbească.

— Da, aș prefera să-mi răspunzi.

— Pentru mine un bărbat care, datorită dragostei ce-l leagă de soția sa, își neglijează ocupațiile, nu cred că ar putea prețui tocmai mult. Preferi să devin altfel decît sînt?

Femeia oftă.

— Nici nu m-aș fi gîndit că tu ai putea să te simți mai puțin fericită decît mine, continuă el.

— Dacă n-ai fi fost atît de preocupat exclusiv de slujba ta, fără îndoială ai fi putut să-ți dai seama mai demult, că ceva în căsnicia noastră nu este așa cum ar trebui să fie.

— Cred că nu ai intenția să-mi ceri, să renunț la slujba pe care o am.

— Cum aș putea să mă gîndesc la așa ceva?

— Prin urmare ce ai vrea să fac?

— Nu poți face nimic. Eu aș vrea să trăiesc. Simt nevoia să fiu fericită. Am douăzeci și opt de ani, Roger! Dacă nu mă voi decide pentru despărțire, acum imediat, după ce va mai trece, va fi prea tîrziu.

Vedea limpede umbra de adîncă mîhnire ce tremura pe obrazul soțului ei și-i păru rău de durerea pe care i-au pricinuit-o cuvintele spuse de ea. Dar în același timp presimțea că o crede femeie lipsită de cumpăt. Era incapabil să înțeleagă. Se uita cu atenție la ea și femeia simți că îi arde obrazul.

— Poate iubești pe altul?

— Da.

O clipă i se păru că ezită. Ochii lui păreau că o sfredelesc pînă în adîncul sufletului.

— Îmi dai voie să te întreb pe cine?

— Pe Dick Murray.

— Dick?

Expresia obrazului său și tonul cu care-i puse această întrebare dovedeau că este extrem de mirat. Probabil pentru el Dick era ultimul om de pe pămînt despre care și-ar fi putut închipui că ea îl iubește.

— El te iubește?

— Da!

O vreme nu mai zise nimic. Știa cît de nesuferite îi sînt scenele și cunoștea capacitatea lui de a se stăpîni. I-ar fi fost rușine să-și trădeze sentimentele, de față cu alții.

Scoase o țigară și și-o aprinse în mod ostentativ.

— Unii oameni au parte de toate bunătățile din lume, declară el într-un tîrziu. Nu le rămîne în viață altceva de făcut, decît să se străduiască să fie simpatici celor dimprejurul lor.

Violența cuvintelor lui o făcu să se aprindă la obraz și era gata să-i dea un răspuns tot atît de necruțător. Dar încercă să se stăpînească. Hotărîse chiar de la început, să nu se supere. Ar fi îngrozitor dacă ar începe amîndoi să-și arunce cuvintele grele în obraz. Tocmai de aceea se strădui să zîmbească.

— Este cel mai bun administrator pe care generalul l-a avut pînă acum în serviciul său. Primul care a reușit să facă proprietatea să renteze.

— Da, este un bun administrator. Asta o știam și eu. Tocmai de acea i-am procurat această slujbă.

Era rîndul ei să se uite la el cu toată atenția.

— Trebuie să știi că între noi nu există relații de dragoste.

— Nici prin minte nu mi-ar fi trecut o astfel de posibilitate. Draga mea, s-ar putea ca eu să te cunosc deajuns, dar totuși te cunosc destul de bine pentru a ști că tu nu ești în stare să comiți o faptă pe care să n-o poți mărturisi și altora.

— Tot atît de puțin ar fi în stare și Dick. Crede-mă Roger, nici unul dintre noi nu este vinovat, căci n-am dorit să ne îndrăgostim unul de altul. Dar n-am putut proceda altfel. Ție îți datorează totul și este conștient că purtarea lui de acum este lipsită de loialitate față de tine.

— Este un băiat foarte cumsecade și plin de calități. Ați petrecut mult timp împreună. Probabil n-ar trebui să mă mir deloc că ți-a devenit simpatic.

— Știu că nu este un bărbat atît de inteligent ca tine. Pe tine te așteaptă un viitor strălucit. El este un om atît de liniștit și fără pretenții. Eu nu mă potrivesc cu tine. Dick și eu însă vorbim aceeași limbă.

— Cum îți închipui că veți putea trăi, după ce vă veți căsători împreună ? Cred că nu va mai putea rămînea în slujba de administrator al tatălui meu.

— Asta este o chestiune care ne interesează numai pe noi. Ne vom căsători imediat ce tu vei consimți să-mi redai libertatea.

Se ridică în picioare și începu să se plimbe prin cameră îngîndurat. Apoi se opri în fața scaunului ei.

— Pentru tata și pentru mama va fi o lovitură năpraznică. Nu cred să se găsească ceva ce ar putea să le fie mai insuportabil decît gîndul acesta.

— Părinții tăi au fost întotdeauna buni față de mine, dar ar fi nebunie din partea mea, să-mi închipui că pentru ei aș fi fost mai mult decît o decepție. Tatăl tău ar fi dorit atît de mult ca eu să-ți fac un copil. Dar după ce vor trece peste primele emoții ale acestui incident, sînt pe deplin convinsă că nu-i vor mai atribui nici o importanță. Se vor mîngîia cu gîndul că tu te vei căsători din nou și vei avea mai mult noroc decît în prima căsătorie.

— Se pare că tu ai limpezit de mai demult această chestiune ?

— De săptămîni întregi nu sînt în stare să mă mai gîndesc la altceva.

— Și ce ai zice, dacă aș ajunge la concluzia, că toată afacerea asta nu este altceva decît o slăbiciune trecătoare și aș refuza să divorțez de tine ?

— În cazul acesta aș deveni amanta lui Dick și te-aș forța să divorțezi.

Îl văzu că încruntă din sprîncene și-i veni să rîdă, căci știa precis la ce se gîndește. Singur gîndul la scandalul ce l-ar stîrni o astfel de eventualitate, era deajuns, ca să-l facă să se înfioare. Dar cînd începu să vorbească, răspunsul lui fu o lovitură la care nici nu s-ar fi așteptat.

— Cred că este datoria mea să te anunț, că germanii vor intra mîine dimineață în Polonia și că peste douăzeci și patru de ceasuri ne vom găsi în stare de război cu ei.

Femeia scoase un țipăt de spaimă.

— N-am vorbit nimănui despre afacerea asta, căci mi-am zis că veți putea afla cu toții destul de devreme, acest eveniment, și am vrut să petrec în liniște ziua de naștere a scumpei noastre mame. Dick face parte din armata teritorială. Va fi chemat numaidecît la unitatea

să. Ne așteaptă un război îngrozitor și de lungă durată. Nimeni nu poate spune dinainte, ce se va întîmpla cu noi.

— O, ce situație îngrozitoare!

— Dick ar putea să moară, sau voi muri eu. Acum nu e momentul să ne gîndim la noi înșine. Germanii își vor dezlănțui toată forța de care dispun, pentru a cîștiga o victorie grabnică. Franța nu este pregătită de război și nici noi nu sîntem pregătiți. În războiul acesta vom fi atrași cu toții, fiecare bărbat și fiecare femeie din întreaga țară.

May încercă să se stăpînească dar era incapabilă. Începu să plîngă. Roger întinse brațul și-i puse mîna pe umăr.

— S-ar putea ca eu să nu fi fost un soț ideal. Biata May! Aș vrea să te văd fericită. Dar spune drept, nu ești și tu de părere că în clipa aceasta de cumpănă sîntem obligați să uităm de propriile noastre interese? Te rog, în propriul tău interes și în interesul tuturor, așteaptă cu divorțul pînă după război. Dacă și atunci vei judeca tot așa ca acum, îți făgăduiesc să fac tot ce-mi va sta în putere, ca să-ți redau cît mai repede libertatea.

Femeia oftă adînc și se cutremură din tot trupul.

— Bine, Roger! Voi aștepta.

— Înțelegi, draga mea, vei fi obligată să-ți dai și tu partea ta de contribuție, la greutățile războiului, ca și toți ceilalți.

— Voi fi foarte mulțumită, dacă voi reuși să contribui cu ceva la ușurarea acestor greutăți.

Ascultă acum și gravează-ți în adîncul sufletului ceea ce-ți voi spune: te iubesc din toată puterea ființei mele și te voi iubi întotdeauna, și în toată lumea aceasta nu-mi doresc altceva, decît să te știu fericită.

— Excepție făcînd de dorința de a cîștiga războiul? întrebă ea și zîmbi cu amărăciune.

— Da, aceasta este singura excepție, răspunse el grav.

După răspunsul acesta înțelese că a început să nu se mai gîndească la ea. Rămaseră amîndoi tăcuți.

— N-ar fi mai bine ca acum să mergi și să stai de vorbă cu maică-ta? întrebă ea într-un tîrziu. Dacă ai intenția să pleci astăzi, după cină, nu vei mai avea altă ocazie să vorbești cu ea.

— Da, cred că ai dreptate.

Fără să vrea se trezi din adîncul gîndurilor, ce-l preocupau și se ridică în picioare. O clipă se uită la May;

privirile ochilor lui era reci și buzele strîns închise. Știa ce se petrece acum în sufletul lui . era nemulțumit că încercase să-i complice viața tocmai acum, cu această revelație care ar fi putut să-l abată de la preocupările imediate ce-l așteptau să le rezolve. Dar nu era vina ei ; dacă ar fi știut dinainte că izbucnirea războiului este inevitabilă, nu i-ar mai fi spus nimic. Ar fi putut să aștepte cel puțin pînă cînd se va termina. Oftă din nou. La urma urmelor era doar de la sine înțeles, ca fericirea ei să nu intereseze pe nimeni, fără de ea însăși și de Dick. Probabil, își zise ea, este exagerat din partea ei, să se aștepte, ca în mijlocul acestei crize atît de înfricoșătoare, fericirea ei să poată avea vreo importanță pentru el.

Roger se îndreptă spre ușă, dar în clipa următoare cînd dădu s-o deschidă, se întoarse încă o dată și rîse scurt. Cînd începu să vorbească, glasul lui păru vesel și liniștit, cum era întotdeauna. Faptul că era în stare să vorbească pe tonul acesta și tocmai acum, o făcu să se mire.

— O, eram gata să uit. Ți-am adus și ție un mic dar de la Varșovia. Cînd l-am văzut, am presimțit numaidecît că este exact obiectul care-ți va plăcea și ție.

Băgă mîna în buzunar și scoase un pachețel învelit în hîrtie transparentă, îl desfăcu și rămase în palmă cu un lănțișor lung de aur, lucrat într-un fel cu totul neobișnuit.

— Dacă nu mă înșel, lănțișorul acesta trebuie să fie foarte vechi, declară el.

— Este adorabil, răspunse May încîntată, după ce-l luă în mînă.

De fapt acesta era adevărul. Probabil fusese lucrat în Polonia sau în Rusia. May era încîntată de frumusețea lui discretă și se simțea emoționată, văzînd că și-a dat osteneală să aleagă ceva care corespunde pe de-a-ntregul gustului ei. În același timp se simțea și încurcată. I se părea revoltător din partea ei să primească acest dar, mai ales după conversația ce se desfășurase adineauri între ei.

— Roger, nu pot să primesc darul acesta, declară ea cu glasul înecat de lacrimi.

— Adică de ce nu l-ai putea primi ? Va trebui să-l primești ! Ar fi păcat să-l dau Janei. Ministrul Franței

voia să-l cumpere pentru soția lui care era încîntată cînd l-a văzut, dar i l-am suflat dinaintea nasului. Te rog, May nu fi caraghioasă.

Cuvintele acestea i le spuse cu atîta bunătate și glasul îi vibră atît de spontan și cu atîta prietenie, încît nu fu în stare să mai protesteze și se aprinse la obraz ca o flacără.

— Îți mulțumesc foarte mult, Roger. Este extrem de amabil din partea ta.

— În felul acesta, May, îți șade mai bine.

În adîncul ochilor lui clipi o luminiță ironică, apoi dădu din cap și ieși din odaie. May se uită la ușa care se închisese pe urma lui ca și cînd l-ar mai fi putut vedea cum traversează camera de alături și se îndreaptă spre cealaltă parte a casei, unde-l aștepta doamna Henderson. Era convinsă că trăsăturile obrazului său care în ultimele clipe cît vorbise cu ea, fusese aproape exuberant, s-au contractat din nou și privirile i-au devenit treze și cercetătoare, cum erau întotdeauna, cînd se credea neobservat de cei din apropierea lui. Dar n-ar fi fost în stare să afirme, dacă în drumul pe care-l făcea acum spre camera doamnei Henderson, se gîndește la ea însăși, sau se gîndește la războiul care acuma bătea la ușă. Era totuși convinsă că în clipa cînd va intra în camera ei, în privirile și în atitudinea lui nu va mai fi nici o urmă de amărăciune și de grijile care-i sfîșiau sufletul, așa că bătrînei doamne i se va părea tot atît de iubitor, de duios și prevenitor ca întotdeauna.

May oftă din nou. Apoi se așeză pe un scaun și ochii îi rătăciră spre fereastra deschisă. Era oare nesincer? Înțelegea, că ar fi nedrept să afirme așa ceva despre el: în gestul cu care-i dăduse lănțișorul pe care-l mai ținea și acum în mînă, gest care fusese atît de spontan și de prietenos, nu putea să fie nici un fel de prefăcătorie; chiar de la început avusese obiceiul să-i aducă daruri și toate vorbele pe care i le spunea, erau pornite de la inimă. Temperamentul lui spontan și vesel era sincer și trezea încrederea celor care-l cunoșteau, tocmai datorită acestei sincerități. Și totuși acestea nu erau altceva decît o cuirasă exterioară care ascundea instinctul lui treaz și calculat. Era în întregime preocupat numai de vocația lui și cînd se întîlnea cu cineva, pe oameni îi judeca în raport cu capacitatea lor de a-i susține această vocație. Chiar atunci cînd participa cu toată exuberanța

la veselia invitaților între care se găsea, știa dinainte că în realitate el nu se gîndește decît la problema complicată care-l preocupă în momentul acela. Uneori presimțea că singura lui mulțumire adevărată este numai atunci, cînd crede că a putut lua înainte unui dușman probabil al Angliei, sau cînd a reușit să descopere un plan urzit în scopul de a face un rău patriei sale. Era de la sine înțeles că motivele care-l puneau în mișcare, nu puteau să fie decît pur patriotice, deoarece nimeni n-ar fi fost în stare să iubească Anglia cu mai multă ardoare decît el. Dar bănuia că în firea soțului ei trebuie să existe ceva crud și înspăimîntător ceea ce era un fel de justificare a mulțumirii pe care i-o pricinuia vocația lui misterioasă. Datorită exclusiv acestor motive își putea permite o aventură pe drumuri cotite, datorită căreia avea ocazie să-și pună inteligența neobișnuit de vioaie, la încercare, pentru a putea dejuca planurile adversarului. Era un fel de sport în care rolul principal îl avea siguranța și libertatea Angliei și la acestea ținea atît de mult, încît considerația pentru sentimentele altora nu-l mai putea opri în loc. Avusese toată dreptatea, cînd îi spusese că pentru ea nu se găsește loc în viața lui.

Aducîndu-și aminte că odinioară a fost în stare să-și închipuie că-l iubește, May zîmbi cu amărăciune. Astăzi cînd știa ce înseamnă iubirea, își dădea limpede seama că nu sentimentul iubirii a determinat-o să consimtă la căsătoria cu el. Dar această căsătorie venise într-un fel atît de firesc, încît nu avea nici o pricină să-și facă remușcări, Tatăl ei murise în ultimul război și maicăsii nu-i rămăsese altceva pentru a putea trăi decît mica pensie ce o primea în calitate de văduvă a unui ofițer. Mama ei fusese colegă de școală cu doamna Henderson și după ce rămăsese văduvă, soții Henderson se oferiseră să-i pună la dispoziție o căsuță din sat, ca să aibă unde locui. Căsuța aceasta nu era mai departe de o milă de reședința din Graveney Holt și familiile lor erau mereu împreună. May află foarte curînd că mama ei și mama lui Roger își puseseră demult de gînd, ca copiii lor să se căsătorească împreună. Amîndouă doamnele țineau foarte mult la rangul familiei și părinții lui May, deși erau săraci, aveau totuși — cum se spune de obicei — relații sociale de primul rang. Doamna Henderson nu avea idei materialiste preconcepute așa că puțin o interesa că viitoarea ei noră nu va avea para chioară. Din

tînărul imberb de la început, Roger devenise un bărbat voinic și impunător, așa că după ce se întoarse acasă ca să-și petreacă vacanța, la început de la colegiu, mai tîrziu de la Academia de Război din Sandhurst se simți entuziasmată de el, cum s-ar fi simțit orice fată în locul ei. Unul față de altul se purtau ca un frate și o soră. Dar atunci cu totul neobișnuit, pe vremea aceea intimitatea dintre ei fusese mult mai adîncă decît în timpul căsătoriei lor de mai tîrziu. Îl adora, exact cum văzuse că-l adoră și doamna Henderson, dar acum înțelegea că sentimentul acesta n-a fost cîtuși de puțin iubire. Era numai entuziasmul unei fete de școală față de un tînăr și mai tîrziu față de un bărbat care era cu cinci ani mai în vîrstă decît ea. May fusese întotdeauna simpatică doamnei Henderson și era mulțumită văzînd-o că admiră în felul acesta pe fiul ei de care ea însăși era atît de mîndră. Se purta față de ea ca și cînd ar fi fost de la sine înțeles că într-o bună zi va deveni stăpîna casei. Se străduia să-i insufle același cult față de casa aceasta impunătoare și cu linii nobile pe care-l simțea și ea și o obișnui să-i aprecieze frumusețile. De la ea învăță să aprecieze piesele de mobilă veche și rară și tot ea îi povestise viețile înaintașilor ale căror portrete atîrnau pe pereții odăilor. Doamna Henderson o făcu să împărtășească părerile ei de rău pentru tablourile de Filippino Lippi și de Goya pe care fuseseră obligați să le vîndă, datorită dificultăților financiare între care se zbătea generalul. Cum ar fi putut o tînără fată să nu rămînă impresionată de strălucirea, fie chiar pălită a acestei case frumoase care o primea de fiecare dată cînd venea din modesta căsuță pe care o ovea în sat. I se părea că această casă este căminul ei propriu și nu se putea împiedica să nu facă planuri despre felul cum va proceda și cum va aranja mai tîrziu interiorul, după ce va deveni stăpînă a ei. Tot așa nu putea rămîne nici indiferentă față de atitudinea tuturor cunoștințelor comune din împrejurimi, cînd constata că toți consideră ca certitudine căsătoria lui Roger cu ea. Adevărat este că între vecini se găseau și mame cu fete de măritat, care spuneau că Roger ar putea face o partidă mult mai bună, decît să se căsătorească cu fata unui defunct ofițer de marină care nu aduce nici o para chioară de zestre. Dar de vreme ce părea că această hotărîre nu mai poate fi schimbată, o acceptară ca pe ceva romantic. În timpul acesta

May se întreba, ce o fi crezînd Roger despre această chestiune. Față de ea se purta întotdeauna prevenitor și amabil ; în timpul cît era la școală primea micile servicii pe care i le făcea ; după ce ajunse la Facultate, începură să joace tenis și golf, iar mai tîrziu dansau împreună și o necăjea în toate chipurile făcînd glume dar niciodată nu-i dădu să înțeleagă că este informat despre planurile pe care le avea doamna Henderson, în legătură cu viitorul lor comun.

Pe urmă maică-sa muri. Pentru ea moartea aceasta fu o lovitură crîncenă pe care n-ar fi fost în stare s-o suporte, dacă n-ar fi avut pe doamna Henderson care s-o susțină cu toată înțelegerea și duioșia. May împlinise nouăsprezece ani și nu avea alt venit, afară de mica pensie ce i se plătea în calitate de fiică a unui ofițer, și se gîndea la posibilitatea de existență. Avea o siluetă corespunzătoare și primul gînd ce-i trecu prin minte, fu să se angajeze manechin la o casă de croitorie. Dar doamna Henderson nici nu vru să audă de așa ceva. Jane, fiica ei, tocmai se căsătorise și doamna Henderson stăruia ca pînă în ziua cînd ea însăși se va căsători, May să se mute în casa lor. Se întîmpla pentru prima dată să vorbească pe față despre planurile la care înainte de asta nu făcuse decît aluzii vagi. Spuse lui May că a ținut întotdeauna la ea ca la propria ei fiică și că dorința ei cea mai fierbinte, ca și a maică-sii a fost întotdeauna ca ea și Roger că se căsătorească împreună. May era o fire prea sinceră, pentru a simula o mirare nejustificată.

— Ar fi trebuit să fiu proastă, ca să nu-mi dau seama că tu și mama ați luat această hotărîre de pe vremea cînd eu aveam patru ani și Roger abia împlinise nouă.

— Cred că tu ții la Roger, sau poate mă înșel ?

— Firește că țin. L-am admirat întotdeauna, chiar din ziua cînd am fost în stare să alerg împrejurul casei.

— Crezi că există vreo piedică în calea căsătoriei voastre imediate ? întrebă doamna Roger.

— Nici una afară de Roger însuși. Cred că ar trebui să fie informat și el despre planul acesta.

— O, Roger ține foarte mult la tine.

— Pînă acum nu mi-a spus niciodată.

— Probabil presupune că-ți dai seama de realitate. Bărbații au obiceiul să creadă, că astfel de chestiuni se înțeleg de la sine.

— Presupunerile acestea au şi ele o limită.

— Cred că ai primi să te căsătoreşti cu el, dacă ţi-ar cere mîna ?

— Sigur că da, răspunse May şi se aprinse la obraz. Dar, te rog, va trebui să-mi făgăduieşti că nu vei stărui să-l convingi. Mi-ar fi penibil să mă gîndesc că se căsătoreşte cu mine, numai pentru a-ţi face ţie pe voie.

Doamna Henderson se uită la ea şi zîmbi.

— Draga mea, tu nu te-ai gîndit niciodată pînă astăzi, că eşti o fată neobişnuit de drăguţă ? Nu-ţi lipseşte nimic altceva, decît puţină rumeneală în obraji pentru a deveni o frumuseţe de dragul căreia toţi bărbaţii să se dea în vînt.

— Totuşi va trebui să-mi făgăduieşti.

— Te înţeleg. Dorinţa ta este foarte firească. Îţi făgăduiesc că nu voi spune lui Roger nici o vorbă despre afacerea asta. Sînt convinsă că este destul de deştept pentru a-şi da seama că dacă nu se va grăbi să te ceară în căsătorie se va găsi altul care să i sufle dinaintea nasului. Se uită înduioşată la May, apoi adăugă : Prefer să-ţi încredinţez ţie pe băiatul meu, decît altei fete. Ştiu cît eşti de bună şi mai ştiu că nu eşti nici proastă. Ai un temperament plăcut şi eşti o adevărată doamnă, ori eu sînt o femeie destul de demodată, pentru a putea aprecia aceste calităţi. Mai curînd sau mai tîrziu Roger va intra în proprietatea acestui domeniu, şi dacă voi avea parte să mai trăiesc pînă atunci, pentru mine va fi adevărată mîngîiere să ştiu că este în mîini sigure.

— O, dragă doamnă Henderson, cred că e mai bine să nu vorbim despre pielea ursului din pădure.

— Eu am avut parte de viaţă fericită şi astăzi nu-mi doresc altceva decît un nepot pe care să-l pot legăna pe genunchi.

Oricît de tînără ar fi fost pe vremea aceea, May totuşi înţelegea că principala dorinţă a generalului şi a doamnei Henderson este, să vadă asigurată succesiunea familiei şi a domeniului lor. În timpul restauraţiei din secolul al şaptesprezecelea, ascendenţa familiei nu începuse în mod tocmai strălucit, cînd un confesor inteligent, din serviciul unei parohii se căsătorise cu o rudă săracă a bogatului Lord pe care-l servea. Protectorul său fusese de părere că omul acesta ştie să se facă util şi continuase

să-l susțină așa că avansă pînă la rangul de Episcop, iar după ce-i muri soția, fu destul de deștept, ca să se căsătorească a doua oară, cu fiica unui bogat negustor de coloniale din City. Cînd fiul pe care l-a avut cu a doua soție ajunse la vîrsta corespunzătoare îl căsători cu o fată care avea o avere tot atît de respectabilă, și în timpul domniei reginei Anna acesta fusese cel care clădise frumoasa reședință în care de atunci locuiau cei din familia Henderson. Își făcuse serviciul militar în armata lui Marlborough și deasupra căminului din holul principal era atîrnat, ca un fel de pandant al portretului care reprezenta pe episcopul de odinioară îmbrăcat în odăjdii, un portret în mărime naturală al acestui străbun îmbrăcat în uniformă. Începînd de la acesta, bărbații din familia Henderson îmbrățișaseră cariera militară sau rămăseseră nobili rurali care se ocupau de agricultură ; dar deși nici unul dintre ei nu se distinsese în mod deosebit, se achitaseră în mod onorabil de obligațiile sociale pe care le aveau. Erau oameni cinstiți care-și făcuseră datoria față de patria lor. Nici unuia dintre ei nu-i trecuse prin minte că poate Dumnezeu ar fi dorit să fie altfel decît erau, adică să-și administreze proprietatea altfel decît s-ar cuveni să facă un stăpîn cumsecade, judecînd braconierii și condamnîndu-i la pedepsele prevăzute de lege, petrecîndu-și timpul cu vînătorile de vulpi și de fazani, ajutînd pe cei săraci și căsătorindu-se cu fete de rangul lor social, ca după aceea să lase moștenitorilor proprietatea neștirbită. Dar deși deprecierea proprietății funciare le redusese în mod simțitor venitul, generalul Henderson și soția sa nu renunțaseră nici astăzi la concepția lor despre viață. Prin urmare, la vîrsta de nouăsprezece ani, cum ar fi putut May să se gîndească la posibilitatea unei schimbări în viața de toate zilele !

Cu ușoară aproximație prevăzuse pînă și momentul cînd Roger o va cere în căsătorie. Venise acasă pentru un concediu de cîteva zile și într-o după amiază ploioasă se așezase într-un fotoliu din bibliotecă. May era instalată de cîteva luni în casa soților Henderson. Intră și ea în bibliotecă, pentru a pune la loc o carte pe care o dusese în camera ei și acum ar fi vrut să ia alta.

— Îmi dai voie să-ți ajut ? întrebă Roger.

— Nu, te rog să nu te deranjezi.

Găsi o carte despre care-şi închipuia că ar putea-o citi şi era gata să plece, cînd îl auzi că-i pune o nouă întrebare şi trebui să se oprească.

— Ce carte ai ales ?

— *Hadji Baba.*

— Cum de ai ales-o tocmai pe aceasta ?

— Serile trecute te-am auzit vorbind despre ea.

— Am şi uitat. Dar cartea aceasta îţi va plăcea. Este plină de haz, zise el şi-şi scoase port-ţigaretul din buzunar : Nu vrei o ţigară ?

— Poate vrei să lucrezi ceva ?

— Am lucrat cîteva ceasuri la rînd. Cred că pot să-mi acord şi eu o mică destindere.

După ce-i aprinse ţigara, se aşeză pe braţul fotoliului său, pentru a-i da să înţeleagă că nu va întîrzia mai mult de cîteva clipe. Se uită la ea, în priviri cu aceeaşi sclipirire de haz care chiar de atunci o scotea puţin din sărite.

— May... ştii că tu eşti o fată adorabilă.

— Eşti foarte amabil că te-ai gîndit să-mi spui vorbele acestea, răspunse ea zîmbind.

— La vîrsta de treisprezece sau paisprezece ani, erai oribilă la vedere.

— Ştiu. Eram respingătoare.

— Mi se pare straniu, cum se pot schimba fetele. De multe ori, de pe o zi pe alta.

La vorbele acestea nu ştia ce să-i răspundă. Prin urmare se mulţumi să arunce rotocoale de fum spre tavan. El se uita la ea cu atenţie.

— Nu reuşeşti tocmai bine cu rotocoalele acestea. Se vede că nu te pricepi.

— Mofturi.

— Nu eşti de părere că a sosit timpul ca noi să ne căsătorim ?

Îşi simţi inima zvîcnind cu violenţă dar continuă să urmărească rotocoalele.

— Încă nu m-am gîndit la această eventualitate.

— Ce zici... eşti de acord ?

Se ridicase de la birou şi acum sta în picioare, alături de ea.

Simţea că a început să nu mai fie stăpîn pe sine şi atitudinea aceasta a lui o impresiona.

— Nu ştiu cum de ţi-a trecut aşa ceva prin minte.

— Nu încerca să mă amăgești. Știi foarte bine că de la vîrsta de zece ani m-am gîndit mereu să mă căsătoresc cu tine.

— Chiar pe vremea cînd n-aveam mai mult de treisprezece ani și eram fată respingătoare ?

— Recunosc că pe vremea aceea nu țineam la tine atît de mult, răspunse el rîzînd, dar imediat după aceea deveni din nou serios. May, am constatat că tu ești cea mai drăguță și mai cumsecade dintre toate fetele pe care le cunosc. Prefer să mă căsătoresc cu tine, decît să mă căsătoresc cu oricare altă fată din împrejurimi.

Totuși nu-i spusese nimic din ceea ce ar fi dorit ea, de aceea mai aștepta încă. Termină țigara și Roger îi luă mucul din mînă și întorcîndu-se cu spatele spre ea, îl stinse în scrumieră.

— Sînt grozav de îndrăgostit de tine !

— Vorbele acestea ar fi trebuit să mi le spui chiar de la început.

— Mi-am închipuit că tu știi. Ceva mă împiedica să-mi exprim acest sentiment în cuvinte.

Nu înțelegea de ce i s-au umplut ochii de lacrimi. Simțea și ea un fel de sfială și situația în care se găsea acum, i se părea puțin caraghioasă. Îi văzu ochii înotînd în lacrimi și veni să se așeze alături de ea pe brațul fotoliului, apoi o apucă de mînă.

— Ei, ce-mi răspunzi ?

Începu să rîdă, ca să-și ascundă nervozitatea.

— Roger cred că este de la sine înțeles să fiu bucuroasă că mă pot căsători cu tine. Nu știu dacă tu te-ai gîndit vreodată... că ești o partidă strălucită.

Dădu drumul unui hohot de rîs și plecîndu-se spre ea, o sărută. De pe vremea cînd era copil, cînd pleca la școală sau cînd se întorcea acasă o săruta întotdeauna pe obraz, într-un fel cu totul impersonal, cum săruta și pe Jean. Dar pînă acum nu o sărutase pe gură. Simți o senzație neobișnuită care o făcu să se aprindă la obraz. Intimitatea acestui sărut îi pricinui un fel de amețeală.

— Haide, zise el și o făcu să se ridice în picioare, să mergem la mama și să-i spunem. Va fi încîntată cînd va afla.

Simți o tresărire, văzîndu-l cum stăruie. Ar fi preferat să mai stea cel puțin cîteva minute împreună cu el, dar încearcă să-și alunge această dorință. Ținea atît de mult ai maică-sa încît era firesc să-i facă enorma plă-

rere pe care o va simți, cînd va afla că ei doi s-au logodit.

Se cununară în biserica satului și plecară în călătorie de nuntă la Paris. Ea nu fusese încă niciodată în străinătate, așa că drumul acesta îi făcu multă plăcere. Roger cunoștea bine Parisul și vorbea fluent limba franceză. Vizitară împreună cartierele Montparnasse și Montmartre și luară masa la cîteva restaurante celebre. Tinerei femei îi plăcea să viziteze locurile acestea celebre în tovărășia cuiva care le cunoștea de mai înainte, și de vreme ce se cunoșteau atît de bine unul pe altul, avea toată încrederea în el. Aveau atîtea amintiri comune, încît niciodată nu simțeau lipsa subiectelor de conversație. Fuseseră întotdeauna buni prieteni. Singura deosebire față de ce a fost altădată, era că acum dormeau în aceeași cameră. May care-și petrecuse viața la țară și citise foarte mult, nu era o ignorantă în ceea ce privește viața. Roger era un curtezan atent și delicat, și cînd erau întinși unul lîngă altul și o cuprindea în brațe, în sufletul ei se trezeau porniri duioase față de soțul pe care și-l alesese. De altfel era mulțumită și mîndră de fericirea pe care i-o putea acorda, chiar dacă ea nu o gusta în întregime. Era fericită și-i venea să rîdă cînd vedea că el abia acum începe să-și dea seamă, cît de desăvîrșite sînt formele trupului ei. Își închipuia că-l iubește.

Astăzi, după opt ani de viață comună, recunoștea că sentimentele ei față de el au fost admirație, încredere, simpatie... sau tot ce poftești dar în nici un caz iubire.

Era și pe atunci funcționar în Ministerul de Război și-și închiriaseră un mic apartament în Chelsea. Le făcuse multă plăcere să-l mobileze cu mobilele care erau de prisos la Graveney Holt și pe care le păstrau în podul casei. În felul acesta își începuseră viața casnică. Roger pleca în fiecare dimineață la orele zece și ieșea de la Minister la șase după amiază, ca să treacă pe la Club, unde vreme de un ceas juca bridge, înainte de a se întoarce acasă la cină. Uneori mîncau în oraș sau invitau la ei acasă cîțiva ofițeri prieteni, împreună, cu soțiile lor, la dineu. Din cînd în cînd se duceau să vadă cîte un film sau o piesă de teatru. Dar în majoritatea cazurilor serile și le petreceau acasă; May citea sau făcea pasiențe, iar el lucra. După primele luni de căsnicie, cînd farmecul de la început al locuinței lor, noile prietenii și atracția vieții din Londra se destrămă, May constată că pentru

ea timpul trece foarte greu. Începu să exploreze orașul în mod sistematic, vizitînd galeriile de artă, muzeele și bisericile. N-ar fi putut spune că se plictisește, dar cu toate acestea simțea cum se lărgește golul împrejurul ei. Se așteptase la o viață care să aibă mai multă consistență. Totuși era destul de înțeleaptă pentru a înțelege, că dacă ar avea un copil, viața ar deveni mult mai ușoară. Ar însemna că va avea destul de lucru și nu se va mai simți atît de singură. Dar din nenorocire nu vedea nici un semn din care ar fi putut deduce, că va deveni mamă. Presimțea cîtă plăcere i-ar face lui Roger să aibă un copil și cu cîtă nerăbdare părinții lui așteptau să le dea de știre că este însărcinată. După ce trecu un an de la căsătoria lor și constatară că n-a intervenit nici o schimbare, încercă să se deștăinuiască soacrei sale. Doamna Henderson o încurajă, spunîndu-i că nu trebuie să-și facă nici o grijă ; că este încă tînără, prin urmare va mai putea aștepta cîțiva ani. Dar văzînd pe May cît este de abătută, pentru a o liniști, o trimise la un medic specialist. Acesta îi spuse că la ea nu există nici o piedică organică pentru a deveni mamă, și o sfătui să aibă răbdare. Dar după ce mai trecu un an și încă unul. May începu să se alarmeze și se adresă din nou medicului. Acesta stărui să vadă și pe Roger, și după consultație declară că n-a descoperit nimic ce ar fi putut justifica sterilitatea ei ; prin urmare îi repetă același sfat pe care i-l dădu la început. Îl ascultară, dar fără nici un rezultat, și în timpul anilor ce trecură după aceea, pierdură orice nădejde. Erau amîndoi oameni normali și sănătoși, dar cine știe din ce motive, natura hotărîse ca ei să nu aibă descendenți. May era abătută și nenorocită, nu numai pentru ea însăși ci și din pricina lui Roger despre care știa că trebuie să se simtă grozav de dezamăgit, deși niciodată nu vorbea cu ea despre această chestiune decît în glumă și era întotdeauna bun, delicat și plin de atenții față de ea. Fiind mereu enervată de starea în care se găsește, începu să-și închipuie că din pricina asta generalul se uită la ea nemulțumit, și-și făcea tot felul de gînduri, în legătură cu felul în care vorbește despre această problemă împreună cu soția sa :

„— Mi se pare că am fost păcăliți și în locul unui cîine de rasă, ne-au vîndut o jigodie de maidan".

Pe urmă i se părea că aude răspunsul doamnei Henderson.

„— De, George, arăta destul de sănătoasă. Tocmai acesta este motivul pentru care am susținut cu atîta entuziasm ideea de a-i căsători împreună. Mi-am închipuit că în fiecare an vor avea cîte un copil".

Evident, toate acestea erau numai închipuiri, și ea știa foarte bine că temerile ei nu sînt întemeiate. Cei doi bătrîni țineau la ea numai de dragul ei și niciodată nu făceau nici cea mai vagă aluzie, că s-ar simți dezamăgiți. Dar cu toate acestea ar fi fost mai presus de orice putere omenească, să presupui că realitatea de acuma nu i-ar fi mîhnit.

La începutul căsătoriei lor încercase să se intereseze de ocupația lui Roger, dar el nu fusese dispus s-o informeze.

„— Totul se reduce la rutina de fiecare zi, îi răspunsese el, cînd îl rugase să-i vorbească despre ocupațiile lui. Pe tine ar putea cel mult să te plictisească".

„— Nu preferi să mă lași să-mi fac eu singură o părere despre realitate ?"

Se uită la ea cu bunăvoință, și în adîncul ochilor îi clipi o lumină plină de haz.

„— Ca să-ți spun adevărul, în slujba ce o am în Ministerul de Război, prima mea datorie — între altele și înaintea tuturor — este să tac din gură. Te rog să mă crezi, că meșteșugul cu care fac pe alții să vorbească și să se trădeze, te-ar face să ți se ridice părul măciucă. Afară de asta, după ce de la orele zece dimineața pînă la șase după amiază, nu fac altceva decît mă frămînt, gîndindu-mă la aceste probleme, sînt foarte mulțumit că restul timpului ce-mi mai rămîne nu voi fi obligat să vorbesc despre ele. Imediat ce închid ușa biroului în urma mea, încerc să uit tot".

Știa că afirmația lui nu este întemeiată, deoarece seara cînd era acasă și sta adîncit în gînduri, în apropierea căminului, uitîndu-se la jocul limbilor de flacără, în realitate el nu se gîndea decît la problemele a căror dezlegare l-a preocupat în timpul zilei. Cu toate acestea nu stărui. Cu timpul descoperi la el anumite însușiri a căror existență nu o bănuise pînă acum. Într-un rînd, la un dineu, făcură cunoștință cu Ministrul Plenipotențiar al unei țări străine și cu soția acestuia. Roger era așezat alături de ea și constată mirată că soțul ei se străduiește din toate puterile să fie cît mai amabil față de ea. Înainte de asta nu-l văzuse niciodată acordînd unei

femei mai multă atenție, decît ar fi cerut relațiile de simplă curtuazie. După ce se ridicaseră de la masă, soțul ei se așezase din nou alături de această frumusețe masivă și încerca să flirtreze cu ea, fără să se sinchisească de cei prezenți. Cînd se urcară într-o mașină de piață, ca să se întoarcă acasă, May îi spuse pe un ton înțepat:

„— Mi s-a părut că te înțelegi foarte bine cu soția ministrului".

Îl auzi chicotind și i se păru că-i vede prin întuneric sclipirea ironică din fundul ochilor.

„— Nu ești de părere că mi-am jucat rolul în mod desăvîrșit ?"

„— Mi s-a părut chiar mai mult decît atîta".

„— Năuca asta își închipuie că este femeia irezistibilă. De astă dată i-am dat puțin de lucru".

„— Nu înțeleg ce vrei să spui".

„— Draga mea, situația este limpede ca lumina zilei. Soțul ei i-a spus să încerce să mă descoasă... așa că i-am făcut pe voie. A primit drept bani buni tot ce i-am spus, și fac prinsoare că aparatul de emisiune va transmite chiar astă seară toate aiurelile pe care i le-am înșirat".

O clipă May nu scoase nici o vorbă.

„— Atitudinea ta a fost neobișnuit de convingătoare".

„— Da, am constatat și eu, că am reușit foarte bine să joc teatru".

Din ziua cînd Roger ajunsese la un post de multă răspundere, începură să dea din cînd în cînd mici dineuri, la care erau invitați atașații culturali ai diverselor Legații. La astfel de ocazii el era atît de expansiv, de vesel și de amabil, încît nimenea nu și-ar fi putut închipui despre el că urmărește vreun gînd ascuns. Cînd la aceste dineuri, pigmentate cu vin de bună calitate și încălzite de spiritul său de camaraderie, îi scăpa cîte o aluzie care ar fi putut trece drept indiscreție, ea era singura între cei prezenți care bănuia că această indiscreție a fost anume plasată. Nu era sigură dacă admiră la el șiretenia cu care procedează sau mai mult abilitatea cu care joacă dublul rol pe care și l-a asumat.

Într-o dimineață May află din ziare că un ofițer britanic este acuzat de spionaj în favoarea Italiei. Tresări și-și aduse aminte că într-un rînd Roger invitase pe ofițerul acesta în casa lor și că ei i se păruse un bărbat

foarte simpatic. Zile de-a rîndul opinia publică nu vorbi decît despre subiectul acesta. Titlurile ziarelor din Capitală erau toate în legătură cu această afacere. Dar May nici nu bănuia că în procesul acesta ar putea avea și Roger partea lui de contribuție, pînă cînd într-o zi, luînd masa în tovărășia șefului soțului ei, acesta o felicită pentru succesul obținut de Roger în timpul cercetărilor privitoare la proces.

„— Nu sînt sigur dacă fără concursul lui Roger am fi reușit să punem mîna pe omul acesta. L-am urmărit luni de-a rîndul fără încetare și în ziua cînd am adunat toate dovezile împotriva lui, n-am mai avut nici un motiv să ne îndoim de vinovăția sa".

În aceeași seară repetă lui Roger vorbele auzite de la șeful său.

— „Trebuie să admit să în afacerea asta am reușit foarte bine. N-a fost tocmai ușor să adun toate dovezile împotriva acestui individ. Nici nu bănuia că am dat de urma lui și că este supravegheat. Ar fi trebuit să-l vezi ce mutră mirată a făcut, în momentul cînd a fost arestat".

Roger începu să rîdă mulțumit.

„— Ce se va întîmpla cu el ?"

„— Cu siguranță va primi zece ani. Dacă ar fi după mine, eu l-aș spînzura". Cuvintele acestea le pronunță cu atîta cruzime, încît May tresări și ridică ochii spre el. În ochii lui clipea o lumină înfiorătoare. Simți că se încrîncenă carnea pe ea. Înțelese că la nevoie și în cazul cînd își închipuie că fapta lui este justă, Roger ar fi capabil de orice.

Încetul cu încetul May se obișnui cu monotonia vieții ei în calitate de femeie căsătorită, Își zicea că și-a făcut prea multe iluzii. Ar fi ridicol să se plîngă din pricină că visurile ei de fată nu s-au realizat. De multe ori se gîndea la ele și zîmbea cu melancolie. N-avea de altfel nici un motiv să fie nemulțumită de soarta ei. Avea un soț care o iubea cu toată sinceritatea și care era mîndru de ea ; toată lumea îi spunea că este un bărbat cu calități excepționale și prevedea că-l așteaptă o carieră plină de succese. Era bun, prevenitor și credincios față de ea. În afară de chestiunile în legătură cu slujba lui, vorbea cu ea fără nici o reticență despre toate problemele și ținea la părerile emise de ea. Aveau o locuință plăcută și simpatică, și cu toate că nu erau oameni bogați, n-avea

totuşi nevoie nici să cîntărească fiecare ban şi nici să facă economii exagerate, pentru ca să-i ajungă ce cîştiga. Iar pentru viitor castelul din Graveney Holt o aştepta cu toate comorile lui de artă, cu grădina frumoasă şi parcul uriaş ; la acestea se va adăuga activitatea multiplă pe care ţi-o impune un domeniu atît de vast.

În al patrulea an după căsătoria lor, Roger fu numit membru într-o comisie specială care plecă în Japonia, aşa că lipsi trei luni de acasă. Li se întîmpla pentru prima dată să fie departe unul de altul. Peste cîteva săptămîni, care i se părură mai grele şi se simţi mai singură decît oricînd, se mută la Graveney Holt. Îi veni foarte uşor să se acomodeze din nou cu felul de viaţă pe care-l trăise înainte de a se căsători. Anul următor soţul ei fu din nou obligat să lipsească vreme mai îndelungată din ţară ; de astă dată plecă în Iran ; de aci în Australia, în Egipt şi în Turcia. La fiecare întoarcere acasă era atît de mulţumit că o poate revedea, încît ei nici nu-i venea să creadă ; dar la cîteva zile după fiecare întoarcere, vechea situaţie începea din nou şi considera prezenţa ei drept ceva de la sine înţeles.

Se simţi copleşită de deznădejde, cînd îşi dădu seama că soţul ei se întorcea la ea, cum s-ar fi întors la fotoliul său preferat şi că simţea aceeaşi mulţumire la vederea ei, ca atunci cînd îmbrăca vechea haină de golf. Era din ce în ce tot mai mult preocupat de slujba sa. Nu se putea feri de gîndul, că de dragul acestei slujbe soţul ei ar fi gata să sacrifice fără remuşcare sentimentele, mulţumirea şi liniştea ei. De multe ori întîrzia la Ministerul de Război pînă la orele unsprezece noaptea, după ce-i telefona cu un sfert de oră înainte de cină, că nu poate veni acasă, aşa că ea era condamnată să-şi petreacă singură toată seara. Sîmbăta după amiază, cînd putea să scape de slujbă, plecau împreună la Graveney Holt, dar aici se dedica în întregime familiei lui la care ţinea extrem de mult, şi se interesa şi de administrarea domeniului. Prin urmare şi aici se simţea tot atît de inutilă pentru el, ca şi la Londra. Ca urmare a acestei situaţii, începu să se resemneze : Ea nu era femeia care să facă scene şi prevedea că acestea n-ar putea decît să contribuie la întărîtarea lui. De altfel ce motive ar fi avut să se plîngă ? Nici unul, despre care ar fi putut să afirme că nu este imaginar. Continuă deci să fie curajoasă şi ve-

selă, fără să trădeze cu nimic golul ce se deschidea tot mai adînc în sufletul ei și nu se plînse niciodată.

Puțin după aceea administratorul generalului muri și Roger îi recomandă cu toată stăruința, să angajeze în slujba acesta pe un vechi prieten al său cu numele Richard Murray. Era un fost coleg de școală al său și făcuseră împreună un an și la Academia Militară din Sandhurst. Dar de vreme ce mama lui care era văduvă, suferise în ultimul timp importante pierderi la valorile ce le avea, se hotărîse să renunțe la cariera militară și să intre în administrația bunurilor rurale. May n-avu ocazie să-l cunoască decît după ce se stabilise în sat. Începu să simtă un fel de preferință pentru el și cînd Roger se întoarse a doua oară din străinătate, îi spuse că administratorul cel nou al tatălui său îi place foarte mult.

— Da, răspunse Roger, este un tînăr foarte cumsecade. Afară de asta are un dar fantastic de a-și face prietenii în toate părțile. În plus e un om de caracter și demn de toată încrederea, iar ceea ce nu știe în meseria pe care o practică, nici nu merită să fie știut. Cred că tata poate să se felicite că a reușit să-l angajeze.

Cînd era Graveney, May petrecea foarte mult timp împreună cu el. Jim era la Oxford și Tommy la pension, așa că prezența lui Dick aducea o atmosferă de veselie în casa lor, care era mai liniștită decît ar fi trebuit. Era necăsătorit și în fiecare duminică venea la masă ; afară de asta doamna Henderson îl invita de cîte două-trei ori pe săptămînă și la cină, și numai rareori trecea o zi, ca să nu aibă conversații lungi cu generalul, privitoare la administrarea domeniului ; după ce termina, mai întîrzia cîteva minute, stînd de vorbă cu doamnele. Din cînd în cînd May îl întîlnea în sat, și în astfel de cazuri se opreau și schimbau împreună cîteva cuvinte. În timpul vacanțelor de vară venea foarte des la castel și juca tenis. May îl vedea cu plăcere. Era o fire veselă și nepretențioasă, așa că era foarte ușor să stai de vorbă cu el. Constată că poate vorbi cu el despre tot ce-i trece prin minte, ceea ce nu i se întîmplase pînă acum cu alte persoane. Puteai vorbi cu el și despre lucruri cu totul lipsite de seriozitate, ceea ce nu ar fi îndrăznit să facă cu Roger. Se simțea măgulită, că el o consideră femeie amuzantă, dar deși își zicea că el rîde de glumele pe care le face ea, numai datorită faptului că din fire rîdea

foarte ușor, îi făcea totuși plăcere să constate că el o apreciază. Era un tînăr plin de farmec, de un farmec irezistibil, așa că nu era de mirare că toți îl simpatizau. Se întreba căror împrejurări, se datorește această calitate. Afară de asta mai era și contrastul între părul lui cărunt, aspru și în inele, și între obrazul neted și oacheș ; sprîncenele dese, arcuite deasupra ochilor albaștri și spontaneitatea zîmbetului bun care-ți făcea impresia că-i dezvelește inima plină de dragoste pentru semenii lui. Îl cunoștea de aproape un an și era la Londra — ca de obicei singură — cînd primi de la el cîteva rînduri în care-i spunea că-și va petrece seara în Capitală și întrebă dacă ar fi dispusă să mănînce împreună cu el la un restaurant, iar după acea să meargă la un local unde ar putea să danseze. Își zise că este foarte amabil din partea lui să se gîndească la singurătatea în care trăiește, privi invitația și petrecură împreună o seară încîntătoare. Dansa neașteptat de bine și ea nu mai avusese de luni întregi ocazie să danseze. Cînd o lăsă în fața casei, îi propuse ca data viitoare, cînd va veni la Londra, s-o scoată din nou în oraș, și ea consimți fără să mai ezite. Trecuse vreme îndelungată de cînd nu mai avusese parte de o astfel de plăcere.

Dar după ce închise ușa de la intrare, în loc să se culce, intră în sufragerie și se așeză pe un scaun. I se tăiase respirația. Cînd îi întinsese mîna la despărțire, în ochii lui tremura o privire atît de delicată, de duioasă și de neobișnuită înțelegere, încît simțise un junghi în inimă. Îi fu de-ajuns o sigură clipă ca să-și dea seama că omul acesta a ghicit golul din viața ei și că această constatare îl impresiona și îl durea. În aceeași clipă înțelese că pe bărbatul acesta îl iubește și că ea n-a iubit niciodată înainte de asta. Tresări pînă în adîncul ființei. Îi făcea aceeași impresie, ca și cînd ar fi scăpat din mînă ultima posibilitate de salvare. Înainte de asta viața nu-i pricinuise nici o mulțumire, dar se resemnase și hotărîse s-o accepte așa cum i se oferea. Dar de aici înainte viața pentru ea va fi adevărat infern. Fusese destul de greu și pînă acum, deoarece ea înseta după apă și viața nu-i oferise decît fiere; dar să ai apa în fața ta și totuși să nu poți întinde mîna după ea.. situația aceasta întrecea capacitatea ei de răbdare. Mintea ei sănătoasă îi veni într-ajutor. În fond situația nu era atît de dramatică. Vina o purta farmecul personal al lui Dick. Farmecul ?

Oamenii spuneau întotdeauna că acesta nu însemnează nimic. Însuși Roger îi spusese de multe ori, că trebuie să te ferești de oamenii care sînt excesiv de fermecători. Dick se purta cu toată lumea într-un fel încîntător, din pricină că nu putea proceda altfel. Probabil nu se gîndise niciodată înainte de asta, ce efect face asupra oamenilor o astfel de purtare, și n-avea nici un motiv să presupună că el ar acorda vreo importanță unei femei, ca ea. Era din fire binevoitor și probabil dorise să-i facă plăcere. Dar cum de reușise să constate că se simte nenorocită și singură ? Era convins că nu și-a trădat sentimentele niciodată, nici cu vorba și nici prin gesturi, și că Roger sau Jane sau indiferent care altul, nu bănuiește nimic. Oare el a presimțit cu adevărat, sau poate este o simplă închipuire a ei, și în albastrul ochilor lui se păruse să descopere o semnificație care nici nu exista cel puțin ? Ridică din umeri.

Se duse la culcare și foarte curînd adormi somn adînc. Dimineața următoare, așa cum prevăzuse, constată că este în stare să judece situația în toată liniștea. Ar fi fost inutil să închidă ochii în fața adevărului și să nu recunoască sincer că este îndrăgostită. Totuși vreme de o clipă se gîndi că ar putea face și altceva, decît să ascundă această nouă mîhnire în adîncul sufletului ei, îngropînd-o alături de nădejdile spulberate. Ar fi fost incapabilă să se resemneze și să nu mai revadă pe Dick. Dar luă hotărîrea ca de aici înainte **să nu mai meargă** atît de des la Graveney Holt, cum făcuse înainte de asta în absența lui Roger, și dacă se va întîmpla ca Dick s-o invite din nou la dans, era convinsă că va avea puterea să refuze. Va trebui să încerce să nu se mai gîndească la el. Situația internațională era atît de nesigură și războiul putea izbucni în orice clipă ; Roger îi spusese că mai curînd sau mai tîrziu acesta va deveni inevitabil, și pentru a-și întoarce gîndurile în altă parte, își zise că va fi bine să-și aleagă o ocupație, ca în caz de război să poată fi și ea utilă. În aceeași zi se interesă de posibilitățile de a se înscrie la un curs de infirmiere și la cîteva zile după aceea își începu instrucția. Acesta era și el un pretext pentru a-și rări vizitele la Graveney Holt unde nu se mai ducea decît din cînd în cînd, pentru cîte un week-end. Ocupația i se păru binefăcătoare și o luă în serios. Trecu o lună întreagă și de la Dick nu

mai primi nici o știre, așa că-i venea să rîdă de hotărîrile categorice luate în legătură cu viitoarea lui vizită la Londra și la eventuala invitație de a-și petrece împreună seara în oraș. Avusese dreptate : ceea ce-și închipuise că ar putea fi un sentiment adînc, nu era în realitate altceva decît bunătatea lui caracteristică, și fără îndoială s-ar simți nenorocit, dacă ar afla efectul pe care l-a făcut asupra ei. Era revoltată împotriva ei înseși, din pricină că nu se putea stăpîni să nu se considere puțin jignită.

Într-o seară, cînd tocmai se întorsese ostenită și abătută de la spital, auzi că sună telefonul. Ridică receptorul și-și simți sîngele cum îi năvălește de la inimă, cînd auzi glasul lui Dick.

— Nu voi întîrzia în Capitală decît în timpul zilei, căci astă seară sînt obligat să mă întorc acasă. Prin urmare m-am gîndit, n-ai fi oare dispusă să mă inviți la masă, așa fără nici un fel de ceremonie.

Era cu totul altceva decît ceea ce ar fi așteptat ea, așa că nu-i trecu prin minte nici un pretext pe care l-ar fi putut invoca, spunîndu-i că este angajată în altă parte.

— Nu prea am de mîncare în casă. Tocmai mă gîndeam, să-mi fierb un ou, răspunse ea.

— Nu face nimic, voi aduce un pateu sau ceva ce voi găsi în oraș.

Ar fi fost imposibil să-i răspundă că nu poate admite să vină la ea. Afară de asta dorea atît de mult să-l revadă. Glasul lui în microfon, glasul acela cald și plin de mlădieri, îi tăie orice putere de rezistență.

— Nu cred că va fi nevoie. Probabil totuși vom găsi ceva.

Trimise camerista să cumpere o scrumbie și două cotlete, apoi făcu o baie și îmbrăcă o rochie simplă. Nu întrebuința decît rareori puful de roșu, dar constată că este atît de palidă, încît simți nevoia să-și dea o fulgulială pe obraz. Apoi începu să citească ziarul de seară și se uita mereu la cadranul pendulei. Minutele treceau cu încetineală chinuitoare. Cînd auzi soneria de la intrare, tresări cu violență. Dar după ce intră și-i întinse mîna, în atitudinea ei nu se văzu nimic din ce s-ar fi putut deduce că nu este cu totul stăpînă pe pornirile ei și nici nu fu mai puțin exuberantă și mai puțin amabilă față de el.

Îi spuse că niște afaceri neprevăzute l-au adus la Londra, altfel i-ar fi scris dinainte să-i acorde seara aceasta. Îi oferi un păhărel de sherry, apoi se așezară la masă. Cu ușurința care-l caracteriza, începu să-i spună toate noutățile de pe domeniul lor, și-i ceru sfatul în legătură cu o problemă care-i da de gîndit. Își spuse părerea și el găsi că ideea exprimată de ea este excelentă și declară că va proceda în consecință, cea ce o determină, chiar fără să vrea, să se bucure și să se simtă măgulită.

Pe urmă discutară despre intențiile lui de a introduce metode moderne în agricultură. Fu în întregime de acord cu ea, cînd îi spuse că locuințele lucrătorilor agricoli ar trebui reparate. Conversația lor ar fi putut s-o asculte oricine, fără să constate ceva nefiresc. Totuși simțea un fel de neliniște, ca și cînd în purtarea lor ar fi fost ceva nefiresc. Își zise că străduința lui de a vorbi fără întrerupere, numai pentru a evita o tăcere penibilă și sforțarea neobișnuită din glasul lui nu pot fi altceva decît închipuire. I se părea că privirile lui sînt nesigure și că nu se armonizează cu vorbele pe care le întrebuințează... dar probabil și această bănuială se datora închipuirii ei.

Terminară cu masa și trecură din nou în salon unde își băură cafeaua și May își aprinse o țigară. Dick îi ceru voie să fumeze lulea. Și-o aprinse fără să zică nimic, apoi dintr-o dată se simțiră învăluiți de o tăcere care părea că s-a ridicat întocmai ca o putere a adîncurilor, întunecată și înspăimîntătoare care se așezase între ei, ca apoi să-i apropie și să-i învăluie în aceeași primejdie prin care trebuiau să treacă amîndoi. Deși sta cu ochii plecați, May simțea că Dick nu-și desprinde privirile de pe obrazul ei. Începu să tremure și i se păru absurd, că nu are putere să vorbească. Tăcerea lor deveni insuportabilă. În aceași clipă totul se prăbuși împrejurul lor.

— Trebuie să-ți spun... că mi s-a întîmplat ceva foarte caraghios, începu el cu aceeași rezonanță străină în glas. M-am îndrăgostit de dumneata, de nu mai văd drumul pe care îl calc.

Nu reuși să scoată nici o vorbă. Se uita la el fără să clipească; apoi ochii i se umplură de lacrimile care-i scăpară în lungul obrazului.

— Tu mă iubești ? întrebă el.

Nu reuși nici de astă dată să vorbească și se mulțumi să dea din cap.

— Este îngrozitor de penibil, nu-i așa ?

Începu să rîdă printre lacrimi : nici nu se putea ca un om ca el să judece altfel situația.

— Nu ești de părere că ar trebui să plec din Graveney ?

Scoase un geamăt și obrazul i se contractă de spaimă.

— Cum să pleci ! țipă ea, dar imediat după aceea făcu un efort, ca să se stăpînească : Soții Henderson nu vor admite niciodată așa ceva. Generalul este de părere că nimeni nu te poate înlocui.

De fapt Dick reușise să facă ordine în administrația domeniului pe care fostul administrator care era om bătrîn și nu prea priceput, îl lăsase să decadă, și anul acesta reușise să încheie un bilanț activ, ceea ce de ani de zile se întîmpla pentru prima dată. În orice caz acum se puteau gîndi și la plata anuităților pentru radierea ipotecilor.

— Vreau să mă înțelegi, continuă el, că situația aceasta este gravă. Nu este vorba de o pasiune trecătoare pe care aș putea-o trece cu vederea. Dragostea aceasta m-a copleșit și situația nu se mai poate schimba.

— Unde crezi că ai putea să pleci ?

— Nu știu. Probabil mi-aș putea găsi o altă slujbă de administrator.. sau aș emigra. Majoritatea tinerilor procedează în felul acesta, după ce intră în încurcături.

Urmă o nouă tăcere, dar de astă dată o întrerupe May.

— Nu s-ar putea să ne prefacem pur și simplu că nu știm nimic ? El nu-i răspunse, așa că se grăbi să adauge : De ce să renunți la o slujbă bună care-ți face plăcere ? Nu e nevoie să știe nimenea ce s-a întîmplat. Cu dragostea noastră nu supărăm pe nimenea. Nu e nevoie să vorbim nici împreună despre ea. Să păstrăm secretul acesta numai între noi și să nu-l răscolim niciodată.

— Cred că nu te înțeleg tocmai bine.

— Tu știi că pe Roger nu-l iubesc — dar cu toate acestea n-aș fi niciodată în stare să fac ceva — o, te rog, tu trebuie să înțelegi ce vreau să-ți spun. Cred că singurul mijloc ce ne rămîne, este să ducem aceeași viață ca și pînă acum, căci la urma urmelor... amîndoi sîntem oameni cumsecade, nu-i așa ?

— Roger este cel mai vechi prieten al meu și el mi-a procurat această slujbă. Prin urmare este evident că nu se poate să comit față de el nici un fel de ticăloșie.

— Ei vezi !

Cu coatele pe genunchi și cu bărbia sprijinită pe pumnii strînși încleștați, începu să se gîndească adînc. Femeia îl urmărea înspăimîntată. Din cînd în cînd bărbatul se uita neliniștit la ea.

— Este o situație îngrozitoare, oftă el într-un tîrziu.

— Ai vrea să pleci ?

— Gîndul acesta mă înspăimîntă. Cred că aș înnebuni de durere.

— Prin urmare va fi mai bine să primim situația aceasta cu tot curajul. Cred că sîntem destul de tari.

— Tu nu înțelegi realitatea ! Probabil îți închipui că vei putea să te vindeci. Eu însă nu vreau să mă vindec.

— Nici eu. Dragostea aceasta este singurul motiv pentru care viața merită să fie trăită.

Nu mai continuară. Rămaseră înțeleși, că vor lăsa deocamdată situația așa cum se găsește și vor aștepta să vadă ce întorsătură va lua. Presimțea că se va putea încrede în puterea ei de rezistență și gîndul că și el este gata să facă această încercare, o determina să se simtă mulțumită. Era mîndră de hotărîrea lor și aceasta îi da încredere în puterile ei.

— Cred că a sosit timpul ca tu să pleci, zise ea într-un tîrziu.

— Da, mi se pare că ai dreptate, răspunse el și se ridică în picioare. Îmi dai voie să te sărut ?

Nu zise nimic. O cuprinse în brațe și-și lipi gura de gura ei. Nu-și închipuise pînă acum, că un sărut ar putea să însemneze atît de mult. Îi petrecu brațele împrejurul gîtului :

— Iubitule, iubitul meu, țin atît de de mult la tine ! murmură ea.

— Adorata mea ?

Sărutul o cutremurase pînă în adîncul ființei. După plecarea lui rămase nemișcată, apăsîndu-și pieptul cu amîndouă mîinile, convinsă că de aici înainte viața ei are o semnificație. Se simțea atît de fericită, încît își zise că de aici înainte nu mai are nimic de cerut destinului. Se amăgea cu gîndul că se vor putea vedea și de aici înainte din cînd în cînd, împărtășind în tăcere secretul lor comun, ca și cînd unul pentru altul n-ar fi altceva decît aceiași doi prieteni de ocazie care fuseseră și înainte de asta. Nu se gîndea că în situația dintre ei ar putea

să intervină și natura. Pornirile sexuale nu jucaseră un rol mai însemnat în viața ei, și raporturile dintre ea și Roger nu-i lăsaseră în suflet nici o urmă. Dar de astă dată în adîncul ființei simți un clocot ascuns. Închipuirea nu-i mai lăsa nici o clipă de liniște și nopțile îi erau tulburate de visuri fermecătoare care o înspăimîntau. O strîngere de mînă a lui Dick o făcea să-și simtă sîngele năvălindu-i spre inimă. Era deajuns să-i audă glasul la telefon, ca să-i tremure genunchii. Îl dorea tot atît de mult, pe cît știa c-o dorește și el. Cînd se întîmpla să se uite la ea, luminile ochilor lui se aprindeau de pornirile trupului biciuit de dorințe. Acum înțelegea ce o atrăsese spre el din prima clipă. Virilitatea lui irezistibilă se ceruse spre ea cu puteri copleșitoare și ea i se supusese mulțumită. Fiind sigură că are suficientă putere pentru a rezista dorinței, nu făcu nici o încercare s-o suprime. Adora sentimentul acesta care o făcea să guste viața cu totul altfel decît înainte de asta și simțea o mulțumire nemăsurată că astăzi trece printr-o emoție pe care n-a bănuit-o pînă acum. Nu se mai rușina de nimic : era în stare să se dezbrace complet în camera ei și să-și admire formele trupului zvelt și sînii feciorelnici și să-și închipuie că simte trupul fierbinte al lui Dick alături de al ei și brațele lui înfășurate împrejurul mijlocului. Îi venea să rîdă, cînd își aducea aminte că oamenii dimprejurul ei o consideră drept o femeie rece și indiferentă. Dar cu toate acestea pe Dick nu-l iubea numai din dorință sexuală. Alături de el se simțea învăluită într-un fel de intimitate binefăcătoare. Pînă și cele cîteva minute petrecute cu el într-o cameră, erau un fel de balsam pentru sufletul ei. Era singurul bărbat în fața căruia nu simțea nici un fel de sfială.

Situația continuă în felul acesta. May avea conștiința liniștită, căci din ziua cînd îi spusese că o iubește, Dick nu se mai apropiase de ea și nici n-o sărutase. Fără să fi convenit dinainte, ajunseseră la o înțelegere reciprocă, să nu vorbească niciodată despre sentimentele lor proprii. De fapt nu schimbau împreună nici o vorbă pe care n-ar fi putut s-o audă și alții. Convenția aceasta era cu atît mai ușor de respectat, cu cît ocupația ei la spital o reținea foarte mult la Londra, iar la Graveney Holt în majoritatea cazurilor nu se vedeau decît de față cu alții. Ocaziile cînd în intervalul acesta putuseră schimba cîte o vorbă în intimitate, le numărau pe degete. Dintr-un

singur punct de vedere May se simțea în siguranță : la Graveney Holt nu era nimeni, nici Jane cu limba ei ascuțită și ochii iscoditori, nici austriaca aceea tînără pe care o găzduiau soții Henderson, care ar fi putut să bănuiască ceva cît de vag, că pentru ea Dick ar fi și altceva, nu numai administratorul socrului ei.

Dar după ce primiră telegrama lui Roger, cu care-i anunța că se va întoarce foarte curînd acasă, amîndoi își dădură seamă că situația în care-i va pune prezența lui, li se va părea insuportabilă. May se revolta în taină la gîndul că ar putea să se prefacă și să-l primească în calitate de soție credincioasă și iubitoare. Prevedea că după o absență atît de îndelungată el își va cere satisfacerea dreptului său de soț ; era bărbat tînăr și voinic, pe deplin sănătos, care deși nu exagera niciodată, căuta să-și potolească pornirile, cum își potolea și foamea de fiecare dată cînd se așeza la masă. May simțise întotdeauna un fel de silă față de actul sexual, dar de astă dată prevedea că nu va fi în stare să se supună dorințelor soțului ei. Singur gîndul acesta îi era deajuns ca să se revolte, căci dacă i s-ar fi dat, actul dintre ei n-ar fi fost altceva decît o minciună grosolană. Cu Dick ar fi fost altceva. Privirile lui erau înspăimîntate și era neobișnuit de tăcut, deși altădată părea exuberant și vorbăreț. Îți făcea impresia că se frămîntă din pricina unei întrebări pe care nu îndrăznește s-o formuleze în cuvinte. La o zi sau două înainte de sosirea lui Roger, îl aștepta cînd ieși din biroul generalului și-i ținu calea.

— Ce ai zice dacă astăzi după amiază aș veni la tine acasă ? Mi se pare că va trebui numaidecît să stăm de vorbă.

— Sînt în întregime de acord.

Mai trecuse pe la el în două sau trei rînduri, împreună cu doamna Henderson, pentru a se convinge de ordinea pe care o ține femeia ce o avea în casă, dar singură nu fusese niciodată și în timpul din urmă nu mai trecuseră pe acolo. Era o casă frumoasă, cu o grădină împrejmuită de zid, la marginea satului, dar pentru un singur om era prea încăpătoare și Dick nu ocupa decît două camere. Mînca în camera de lucru care împreună cu biblioteca lui de specialitate și tot felul de cărți cu subiecte mistice, cu aparatul de radio, cu lulelele, tutunul, plăcile de gramofon, cu ziarele și revistele ilustrate și lucru-

riile aruncate în toate părțile, ca în orice cameră de burlac, îi da o înfățișare plăcută, intimă și liniștitoare.

— Știi despre ce vreau să vorbesc cu tine ? îl întrebă ea și se așeză în fotoliul uriaș care era puțin cam burdușit din pricina întrebuințării.

— Nu e greu să ghicesc.

Încercă să zîmbească, dar zîmbetul lui păru forțat.

— Mi-am închipuit că voi putea să mă stăpînesc. În timpul cînd Roger a fost absent, am crezut că voi reuși mai ales că nu m-am gîndit niciodată la întoarcerea lui. Acum îmi dau seamă că nu sînt în stare.

— Tot așa nici eu. Te iubesc prea mult, dragă May.

— Știu. Tot așa te iubesc și eu. Dar nu știu să mă prefac și nu cred nici că Roger ar putea fi amăgit cu așa ceva. N-ar fi oare mai bine să-i spun adevărul ?

— Eu sînt de părere că adevărul ar fi preferabil.

— Crede-mă, am cîntărit și eventualitatea aceasta în toate chipurile.

— Ține mult la tine ?

Vorbeau în mod intermitent, fără declarații categorice, deoarece se înțelegeau atît de bine unul pe altul, încît li se părea că-și simt în mod reciproc gîndurile, fără să mai aibă nevoie să și le exprime în vorbe.

— Nu cred să-și fi pus vreodată această întrebare. Consideră drept ceva de la sine înțeles ca un bărbat să-și iubească soția și tot așa să-l iubească și ea pe el.

— Eu îi datorez foarte mult. Este un băiat extrem de cumsecade. Ar fi ticăloșie, să-i jucăm o astfel de farsă.

— Sînt de aceeași părere. Dar este un om cu judecată sănătoasă, așa că va înțelege că n-am putut proceda altfel.

— Trebuie să știi că eu n-am nici un ban, afară de ceea ce cîștig din leafa pe care o am aici. La bancă am un cont care se cifrează la vreo două sute de lire sterline.

— Crezi că asta poate avea vreo importanță ?

— Pentru mine nici una.

— Nu văd nici un motiv pentru care am avea să ne reproșăm ceva.

— Cred că-ți dai seama la ce va trebui să renunți. Înainte de toate la domeniul acesta și la tot ce este în legătură cu el.

— Pentru mine este un fel de temniță care mă sufocă.

Presimţea gîndul adevărat ce o preocupă, deşi nu-i spusese încă nimic.

— Crezi că-ţi va reda libertatea ?

— Ar fi imposibil să mă reţină, împotriva voinţei mele. Nici nu cred că ar putea avea o astfel de intenţie. Ar fi contrară convingerilor sale.

— Pentru tine ar fi fost poate mult mai bine, dacă n-aş fi venit nicidoată în părţile acestea.

— Te rog, nu spune astfel de vorbe. Ştii bine că nu sînt adevărate.

Bărbatul rămase îngîndurat :

— Cred că n-ar strica să te gîndeşti la ceea ce te aşteaptă de aici înainte. Sărăcia...

— Eu am fost săracă şi înainte de asta.

— Situaţia în care ne găsim, nu este dintre cele mai frumoase... soţia fiului fuge împreună cu administratorul socrului ei...

— Pe tine te interesează ce va zice lumea ?

— Nu mă interesează cîtuşi de puţin, răspunse el indiferent.

— Nici pe mine, declară ea pe acelaşi ton.

— Vino şi aşează-te pe genunchii mei. Dă-o încolo de afacere... cel puţin să avem motive temeinice pentru a ne face reproşuri.

Se apropie de el şi-i petrecu braţele împrejurul gîtului. O sărută acum pentru a doua oară.

— Sînt atît de fericită, încît simt că mi se frînge inima, murmură femeia.

Continuară să vorbească şi ajunseră la soluţia, că ea va cere lui Roger să divorţeze, iar dacă se va întîmpla să refuze, vor pleca împreună şi astfel îl vor sili să se învoiască.

Dar ce mai putea face acum ?

Îşi luase inima în dinţi şi spusese soţului tot ce hotărîse împreună cu Dick... dar numai pentru a primi înfricoşătoarea ştire, că peste cîteva ceasuri ţara va fi în stare de război. Prin urmare ce altceva îi mai rămînea de făcut, afară de aceea ce făgăduise lui Roger ? Să aştepte ! Îi veni să zîmbească, gîndindu-se cît de greşit judecă Roger, dacă-şi închipuie despre ea că ar putea să se răzgîndească. I se părea straniu, că un bărbat atît de inteligent, poate fi atît de naiv. În interiorul castelului se auzi semnalul de gong care chema lumea la masă şi

May se trezi din adîncul gîndurilor. Camerista îi pregătise baia. Se dezbrăcă și intră în putină, apoi începu să respire adînc mirosul sărurilor aromate.

„După ce mă voi căsători cu Dick, nu voi mai avea parte de luxul acesta", își ziseea și chicoti încetișor.

După ce se ridicară de la masă, Roger plecă din nou la Londra.

III

ÎN ZORII ZILEI URMĂTOARE GERMANII NĂVĂLIRĂ ÎN Polonia și la patruzeci de ore după aceea, în ziua de trei septembrie, Marea Britanie se găsea în stare de război. Era într-o duminică. Nici o adiere de vînt nu anunța apropierea toamnei și soarele strălucea în adîncul cerului senin. Stînd pe terasa castelului și uitîndu-te la peisajul patriarhal ce se așternea atît de proaspăt, de verde catifelat și de frumos, ar fi fost aproape imposibil să-ți închipui că de ceasuri întregi tancurile grele trec frontiera poloneză și că bombardierele și-au aruncat ucigașa lor încărcătură peste Capitala slab apărată a Poloniei. Clopotele bisericuței din sat, aceeași bisericuță în cimitirul căreia generații întregi din familia Henderson își dormeau somnul de veci, începuseră să bată și glasul lor metalic chema credincioșii la slujba de dimineață. Glasul binefăcător al clopotelor picura ca un balsam în sufletele chinuite ale oamenilor. La slujbă nu plecară decît doamna Henderson și May, și amîndouă se rugară pentru pace. La amiază Dick veni, ca de obicei, la masă și ceva mai tîrziu May găsi prilej să-i relateze conversația ce o avusese cu Roger. Dick o ascultă cu atenție.

— Apreciez punctul său de vedere, declară el după ce văzu că a terminat. Eu pot să mai aștept, iubita mea.

— Tot așa pot aștepta și eu.

— Ar putea să treacă un an întreg, pînă cînd vom reuși să-i zdrobim, dar nu-mi vine să cred că va dura mai mult ; și pe noi ne așteaptă viața ce o mai avem de trăit.

— Sînt mulțumită că am reușit să-i spun. Este adevărată binefacere să știi că n-ai nimic pe conștiință.

Se întinse spre ea și apucînd-o de mînă, i-o strînse ușor. Se simțeau fericiți că pot sta cîteva clipe împreună. Nu era nevoie să vorbească prea mult ; aveau enormă încredere unul într-altul, așa că nu simțeau nevoia confidențelor obișnuite între îndrăgostiți. Încrederea lor reciprocă era atît de mare, încît tăcerile ce interveneau între ei, li se păreau ca apa răcoritoare a unui izvor.

Cu toate acestea ziua era tristă. Nimenea nu se simțea îndemnat să joace tenis și nici nu puteau vorbi despre altceva, decît despre război. Deschiseră aparatul de radio și discutau aprins fiecare știre ce o aflau. Prinseră Parisul, apoi încercă să găsească Varșovia. La orele șase se întruniră cu toții, pentru a asculta proclamația Regelui. Bin Ben se auzi bătînd ora șase. Glasul metalic al clopotului de la Westminster răscoli din nou tăcerea din holul principal al castelului Graveney Holt. Apoi Regele începu să vorbească :

„În ceasul acesta de cumpănă, poate cel mai important din întreagă istoria noastră, adresez această proclamație comunității popoarelor mele din metropolă și de dincolo de mare, vorbindu-vă fiecăruia din adîncul sufletului, ca și cînd aș fi trecut pragul fiecăruia dintre voi, pentru a vă vorbi de-a dreptul, ca de la om la om".

May și doamna Henderson începură să plîngă, iar Jane își duse de cîteva ori batista la gură cu buzele înroșite.

„Sarcina care ne așteaptă, va fi grea. S-ar putea să ne așteptе zile grele, căci războiul nu mai poate fi hotărnicit în regiunile unde se dau luptele. Dar nu putem proceda altfel decît just, așa cum credem noi că este just, și să încredințăm cauza noastră cu toată evlavia în mîinile lui Dumnezeu. Dacă fiecare dintre noi și toți împreună vom rămînea credincioși acestei cauze și vom fi dispuși să facem orice serviciu și vom consimți la orice jerftă ce ni se va cere, atunci cu ajutorul lui Dumnezeu, vom putea suporta și această încercare în mod victorios. Dumnezeu să binecuvînteze lupta noastră și să ne ocrotească".

O clipă împrejurul lor se făcu tăcere adîncă și respectuoasă.

— God save the King ! strigă generalul — Dumnezeu să ocrotească pe Regele nostru !

— Toate acestea nu folosesc la nimic ; eu trebuie numaidecît să beau ceva, strigă Ian şi glasul lui puternic şi tunător păru sugrumat de emoţie. Dacă n-aş fi prototipul englezului tăcut şi rezistent, cu siguranţă acum aş începe să plîng cu hohote.

Cuvintele acestea ale lui provocară un fel de destindere.

— Nimenea nu bănuieşte ce înseamnă să fii căsătorită cu un nebun de legat ca acesta, ripostă Jane. Dar se întîmplă ca odată pe an să aibă şi el cîte o idee bună. Pentru numele lui Dumnezeu, Ian, dă-mi un pahar de whisky şi sifon, dar fereşte-te să-mi lungeşti prea mult băutura, căci altfel aş fi în stare să te strîng de gît.

Generalul şi Ian ţineau numaidecît să se pună la dispoziţia Ministerului de Război, aşa că a doua zi dimineaţa plecară fără întîrziere la Londra. Înainte de a se căsători, Ian servise în corpul grenadierilor şi avea intenţia să se prezinte la fostul său regiment. Doamna Henderson, Jane şi May îi urmară ceva mai tîrziu. Doamna Henderson avea un plan al ei şi-şi închipuia că probabil Roger ar putea să-i dea o mînă de ajutor, aşa că-l chemă la telefon şi-l întrebă dacă între orele cinci şi şase ar putea veni pînă la Jane, căci ar vrea să-i spună ceva. La un ceas după plecarea lor, Dora rugă pe Jim s-o conducă în oraş. Situaţia ei de străină şi originară dintr-o ţară beligerantă şi vrăjmaşă o neliniştea, aşa că ar fi vrut să treacă pe la Home Office pentru a se informa ce are de făcut.

— Gred că astfel de amănunte se pot limpezi foarte uşor, răspunse Jim. Cu siguranţă tata va interveni în această chestiune.

— Tatăl meu are acum alte probleme mult mai importante, decît să se ocupe de mine, stărui ea. Te rog !

Se bucurase dinainte de gîndul că-şi va putea petrece ziua împreună cu ea.

— Ar fi cruzime din partea noastră, să lăsăm pe Tommy singur acasă, declară el.

— El nu se sinchiseşte de aşa ceva, căci îşi găseşte întotdeauna cîte o distracţie, răspunse fata puţin enervată.

Castelul Graveney Holt era la o depărtare de zece mile de litoralul mării.

— Mi-am închipuit că astăzi vom pleca de acasă, să facem o baie. Pe căldura aceasta Londra trebuie să fie insuportabilă.

— Crede-mă, eu trebuie să plec ! Dacă nu vrei să mă duci cu mașina, voi fi obligată să plec cu trenul.

— Ne-am înțeles, răspunse el zîmbind. Firește că te voi conduce cu mașina.

Își petrecu brațul pe sub al lui. Reușise să-l convingă.

— Nu s-ar putea să mîncăm împreună și după cină să ne întoarcem cu mașina acasă ?

Obrazul lui Jim se lumină și respiră mulțumit.

— Bine, să plecăm și să ne distrăm puțin.

După ce ajunseră la Londra, îi spuse că vrea să se ocupe singură de chestiunea pentru care a venit. Probabil va fi obligată să aștepte ceasuri întregi ; nu se lăsă convinsă, cînd îl auzi că-i răspunde că ar prefera să aștepte și el împreună cu ea. Rămase categorică pînă la capăt.

— Mi-aș pierde cumpătul și n-aș mai ști ce să fac, gîndindu-mă că mi-am permis în felul acesta să-ți pun răbdarea la încercare.

Îi propuse ca să treacă pe la Jane, imediat ce va termina, căci el o va aștepta acolo.

— În orice caz voi fi obligat să spun mamei că am venit în oraș și că nu ne vom întoarce acasă decît foarte tîrziu.

— Nu cred că mi-ar face plăcere să merg la soră-ta. Femeia aceasta nu mă poate suferi.

— O, ce copilării vorbești. Soră-mea ține foarte mult la tine.

Dora clătină cu violență din cap.

— Așa crezi tu, dar eu cunosc adevărul mai bine decît tine, răspunse ea răstită.

Se înțeleseră ca la orele șase să se întîlnească în parcul St. James, în fața porții Queen Anne și înainte de a pleca la cină, se vor duce să vadă un film. Se despărți de el zîmbind și plecă făcîndu-i semne cu mîna. Jim o văzu cum trece printre oameni pe Parliament Street și o urmări cu ochii, pînă cînd o pierdu din vedere. Îi plăcea ținuta ei demnă și mersul energic. Neavînd ce face, se îndreptă spre National Gallery, dar aici află că tablourile și obiectele de artă au fost puse în siguranță,

așa că se duse la Clubul unde se înscrisese de curînd. Dar nici aici nu găsi nici un cunoscut. Citi primele ediții ale ziarelor de după amiază și comandă de mîncare. Apoi trecu în sala de fumat, unde-și bău cafeaua și începu să se gîndească. Dar gîndurile lui erau negre și chinuitoare. Nu putea suferi războiul ; pentru el războiul era un act lipsit de judecată și criminal. Declarase demult că el nu vrea să știe de război și nu va participa la el, dacă se va întîmpla să izbucnească, iar acum sosise momentul cînd va trebui să dovedească celor dimprejurul său că a înțeles în serios vorbele pe care le-a pronunțat. Presimțea că mulți dintre colegii săi care judecau în același fel, și care fuseseră cei mai gălăgioși și nu se sfiiseră să zeflemisească nebunia războiului, astăzi vor fi smulși de vîrtejul patriotismului care trecea peste țară, își vor renega principiile, ca niște lași și se vor grăbi să se înroleze. Ar fi trebuit să se disprețuiască, dacă ar fi urmat și el exemplul acestora. La rîndul lor colegii săi îl vor numi și ei laș, dar nu vor avea dreptate. Dacă ar putea ei să-și dea seamă că-ți trebuie mai mult curaj să rămîi singur și fără prieteni, ca să înfrunți opinia publică, decît să stai umăr la umăr împreună cu ceilalți camarazi și să te lași împușcat ! Alții vor spune despre el că este un molău și se teme de greutățile, de privațiunile, de gerul, de umezeala și chinuitoarea monotonie a vieții din tranșee, dar nici aceștia nu vor avea dreptate. Nu este plăcut să vezi oamenii că-și bat joc de cineva și-l arată cu degetul, dar mult mai neplăcut ar fi fost dacă și-ar fi pierdut sufletul cu bună știință. Acum era momentul să dovedească tuturor, din ce fel de aluat este plămădit, căci ar fi mai mare rușinea să se facă mititel de tot și să admită că s-a pocăit. De astă dată era vorba de respectul pe care trebuia să-l aibă față de sine însuși, și oricare ar fi fost consecințele atitudinii sale, era obligat să procedeze așa cum îi dictează conștiința. Iubea pe tatăl său și pe maică-sa și prevedea că hotărîrea ce o va lua, va fi pentru ei o dureroasă lovitură. Jane își va bate joc de el, iar bietul Tommy va rămîne consternat. Nu știa însă ce va zice Roger ; probabil nu va zice nimic, ci îi va răspunde cu o tăcere de gheață. Dar la urma urmelor acum nu se mai putea schimba nimic. Va trebui să-și asume toată răspunderea, indiferent de ceea ce se va întîmpla mai tîrziu. În orice caz pe el îl așteptau încercări grele, dar slavă Domnului, presimțea că are destulă pu-

tere de voință, pentru a le putea înfrunta. Luase o hotărîre și orice argumente ar fi întrebuințat ceilalți pentru a-l abate din drum, nu vor mai reuși să-l convingă. Nimenea n-ar fi putut bănui că obrazul lui tinerese ar putea lua o expresie atît de categorică, atunci cînd era vorba de hotărîrea pe care a luat-o.

„— Mai curînd sau mai tîrziu ruptura tot ar fi trebuit să se producă, murmură el Prin urmare din ce va veni mai curînd, va fi cu atît mai bine".

Își zise că la prima ocazie ce se va ivi, va spune adevărul privitor la atitudinea lui, și pentru a-și limpezi gîndurile, se apropie de un pupitru și așternu pe scurt și fără sfială pe hîrtie părerea ce o avea despre situație. Cînd termină, constată că e ora unu. Maică-sa era acum la Jane, prin urmare în loc să-și piardă vremea la Club, se va duce acolo și va aștepta ora cînd va trebui să se întîlnească cu Dora. Gîndindu-se la ea, ochii i se înseninară și indispoziția i se destrămă, ca să facă loc unei duioșii neobișnuite. Fata aceasta îl înțelegea, era de acord cu atitudinea lui și avea încredere într-însul. Încolo totul îi era indiferent, de vreme ce nu era obligat să renunțe la ea. O iubea din tot sufletul. Dacă ar fi de acord să se mărite cu el, ar fi fost gata să se căsătorească cu ea chiar mîine. Era fată frumoasă, dar afară de asta era bună, inteligentă și curajoasă. Față de ea nutrea nu numai iubire ci și un profund respect. Deși era cu un an mai tînără decît el, era convins că ar putea învăța foarte multe lucruri de la ea. În comparație cu ea, se simțea mic de tot.

Ieși de la Club, se urcă în mașină și se îndreptă spre St. James Street, de-a dreptul prin parc. Jean locuia într-o căsuță mică în stil Georgean, din cartierul Westminster, în imediata apropiere a catedralei, și datorită spiritului ei contradictoriu, își mobilase casa în stil modern și cu totul nepotrivit : salonul ei cu mobile de oțel, cu tablouri cubiste și draperii fantastice semăna mai curînd cu sala de așteptare a unui institut de frumusețe, decît cu o încăpere în care cineva ar fi putut afirma că se simte bine. Se îmbrăca în armonie cu acest interior : purta părul frezat și vopsit, avea obrazul boit și purta monoclu, așa că înfățișarea ei ar fi determinat pe orice caricaturist să-și frîngă mîinile de deznădejde, dacă ar fi văzut-o, căci oricît s-ar fi străduit, i-ar fi fost imposibil să-i dea o înfățișare, mai absurdă decît cea reală.

Era singura dintre toți membrii familiei Henderson, asupra căreia evenimentele ultimelor trei zile nu făcuseră nici un efect. Doamna Henderson și May păreau zdrobite. Fuseseră pe la Westminster Abbey și se întorseseră adînc impresionat de emoționantul și în același timp înălțătorul spectacol al mulțimei de oameni cufundați în rugăciune mută. Generalul și Jan, care tocmai se întorseseră de la Minister, cerură ceva de băut. Jim explică mamei sale motivul pentru care a venit la Londra și-i spuse că va mînca împreună cu Dora în oraș.

— Îmi pare bine, ,declară ea și-i zîmbi înduioșată. M-am gîndit uneori că pentru ea viața liniștită de la țară trebuie să fie monotonă. Cred că-i va face bine, ca pentru variație, să mai vadă puțină lume.

— Ce ai făcut la Ministerul de Război ? întrebă Jim, adresîndu-se cumnatului său.

— Ce nevoie mai ai să întrebi ? interveni Jane înainte ca soțul ei să poată răspunde. Ai văzut vreodată un om al cărui cap să semene atît de aproape cu capul unui urs rănit ?

— Crezi că e cazul să te miri ? se sbîrși Ian. Am fost la Minister ca să le spun, că aș vrea să mă înrolez în regimentul unde mi-am făcut stagiul, și cînd colo un lingău îmi răspunde că sînt prea bătrîn. Auzi, prea bătrîn, la patruzeci de ani ! Sînt încă în floarea vîrstei !

— Am încercat să vorbesc cu Hoare-Belisha, interveni generalul, dar era ocupat, așa că am fost primit de secretarul său. I-am spus că mi-e indiferent ce voi face în timpul războiului, de vreme ce-mi vor da ceva de lucru. N-aș putea să afirm că răspunsul pe care mi l-a dat, ar fi fost încurajator. „Acesta va fi un război al tineretului", mi-a răspuns secretarul.

— Bine, frate, dar eu fac parte dintre cei tineri, protestă Ian. Pot să vă spun atît, că de intrat tot voi intra undeva. Sînt convins că Roger va putea să găsească ceva și pentru mine.

Doamna Henderson se întoarse spre soțul ei.

— Dragă George, am discutat împreună cu May, și dacă vei fi de acord, noi avem intenția să primim în casa noastră un grup de copii evacuați. Dacă vom transforma salonul cel mare și sala de dans în dormitoare, cred că am putea găzdui cincizeci pînă la șaisezeci de inși.

— Cred că este de la sine înțeles că această transformare va răscoli toată casa noastră, dar în împrejurările de acum nu se poate să te mai gîndești la astfel de nimicuri. Veți avea o ocupație, draga mea, și ce este mai important, o ocupație foarte utilă.

— May și eu ne vom ocupa de copiii aceștia, și sînt convinsă că și Dora va fi mulțumită că ne poate da o mînă de ajutor. Știi foarte bine cît este de pricepută fata aceasta.

— Nu mă îndoiesc cîtuși de puțin că este.

Doamna Henderson continua să-i explice în toate amănuntele dispozițiile luate de ea și de May și continuară conversația despre acest subiect, pînă în momentul cînd Roger apăru în cameră. Ian îl luă numaidecît în primire.

— Bine că ai venit, Roger ; am ceva de vorbit cu tine.

— Dă-mi și mie o băutură, dragul meu, căci mi se pare știu ce vrei să-mi spui. Ai vrea să îmbraci din nou uniforma și tata are aceeași intenție. Va trebui să aveți răbdare. Pînă cînd vom reuși să terminăm cu această afacere, sînt sigur că fiecare bărbat și fiecare femeie din Anglia, vor fi obligați să-și dea partea de contribuție. Să nu vă amăgiți cîtuși de puțin ; întreprinderea aceasta va fi plicticoasă și îngrozitoare.

Părea marțial în uniforma pe care o purta, căci avea o înfățișare plăcută și impunătoare, iar din atitudinea lui se desprindea siguranța și încrederea care-ți inspirau liniștea dorită. Făcu un semn de prietenie spre May și soția sa îi răspunse cu un zîmbet melancolic. Apoi se așeză lîngă maică-sa și aceasta, imediat ce constată că este dispus s-o asculte, îi expuse planul la care se gîndise. Făcu cîteva observații și-i făgădui să se intereseze de felul în care va trebui să procedeze, pentru a-și putea pune planul în aplicare.

May presimțea că el are chestiuni mult mai importante la care trebuie să se gîndească, așa că nu putea decît să admire răbdarea cu care asculta expunerea minuțioasă a ideilor doamnei Henderson. Era un fiu res-

pectuos și un bun prieten : bărbatul în care puteai avea toată încrederea, dar în nici un caz bărbatul pe care l-ai fi putut iubi. Ea însăși primise cu entuziasm ideile doamnei Henderson, nu numai din pricină că în actuala situație trebuia să-și dea și ea partea de contribuție, ci și pentru că îi oferea posibilitate să iasă dintr-o situație care începuse pe nesimțite s-o neliniștească. Apartamentul ei din Londra era mic, și nu avea mai mult de un hol, o cameră de primire și o sufragerie ; dincolo de bucătărie erau două cămăruțe, pentru bucătăreasă și pentru cameristă, un dormitor cu două paturi gemene în care dormea ea și Roger și un mic cabinet care la început fusese destinat pentru viitorul lor copil. Închiriaseră apartamentul acesta cu gînd să-l păstreze trei-patru ani, și aveau intenția ca după ce li se vor naște mai mulți copii, să închirieze altul mai încăpător. Dar după ce constatară că nu e cazul să mai aștepte copii, Roger transformase cabinetul acesta în odaie de lucru, unde-și păstra cărțile și unde-și primea pe vizitatorii care ar fi fost imprudenți să vină să-l caute la Minister. Acest cabinet putea fi foarte ușor transformat într-un dormitor pe care să-l întrebuințeze ea însăși. Dar probabil de aici înainte Roger va avea mai multă nevoie de el decît pînă acum ; în același timp i-ar fi venit foarte greu, să-i spună de-a dreptul, că nu este dispusă să mai doarmă în aceeași cameră cu el. Ar fi fost penibil, și fără îndoială Jane care venea la ea de fiecare dată cînd n-avea altceva mai bun de făcut, ar fi aflat foarte curînd că ceva nu este în regulă și ar fi comunicat întregii familii, că relațiile dintre ea și soțul ei s-au schimbat. În conformitate cu înțelegerea intervenită între ea și Roger, raporturile lor de acuma trebuiau să rămînă un secret între ei doi. Intențiile doamnei Henderson reușiseră să rezolve și această problemă dificilă : în timpul cît va dura războiul, May va fi obligată să locuiască la Graveney Holt, iar Roger va avea la dispoziția sa întregul apartament.

— Încă ceva, Roger, adăugă doamna Henderson, după ce termină cu expunerea planului privitor la copii. Aș vrea să vorbesc cu tine și privitor la Dora. Se teme că va fi internată.... dar cred că primejdia aceasta nu există.., sau poate mă înșel ?

— Toți bărbații, supuși germani, vor fi duși într-un lagăr de concentrare, dar nu cred că se va lua aceeași măsură și față de femei.

— Ea nu este germană, ci austriacă. Tatăl tău și cu mine sîntem dispuși oricînd să garantăm pentru ea.

— Partea grea este că voi locuiți la cinci mile depărtare de... se opri o clipă, apoi continuă — de un obiectiv militar.

— Roger, nu e necesar să faci pe misteriosul în această împrejurare, interveni Jim cu glasul violent. Toată lumea din regiunea noastră știe că ați rechiziționat terenuri, pentru construirea unui aeroport camuflat.

Roger ridică din umeri.

— S-ar putea să ai dreptate. În orice caz noi sîntem obligați să luăm toate măsurile de prevedere, ca nu cumva să afle și germanii, și nu cred ca autoritățile să tolereze prezența unor străini, în imediata apropiere a acestor instalații. Apoi se întoarse din nou spre doamna Henderson : Ce știi despre fata aceasta ?

Doamna Henderson îi povesti mișcătoarea aventură prin care trecuse Dora.

— Avînd atîția copii în casă, Dora ne poate da un ajutor neprețuit. Știi foarte bine că pentru astfel de însărcinări, Jane nu este bună de nimic.

— De absolut nimic, confirmă Jane.

— Iar May și eu nu vom putea prididi numai singure.

— May, tu ce părere ai despre fata asta ? întrebă el.

— Dora este o fată foarte capabilă și gata să facă orice, indiferent ce i-ai cere. Nici chiar antipatia ei față de germani, n-ar putea să fie mai mare decît vrednicia ei.

— Nimenea n-ar putea să fie mai antinazistă decît ea, confirmă doamna Henderson. Felul în care vorbește despre tratamentul la care au fost supuși austriecii, după ce germanii le-au ocupat țara, te face să te simți clocotind de revoltă.

— Cum o cheamă ?

— Dora Friedberg.

— În orice caz îmi voi nota numele ei, răspunse el și scoțîndu-și carnetul, scrise ceva într-însul. Dacă aș fi în locul vostru, nu mi-aș face deocamdată nici o grijă din pricina asta. Imediat ce se vor publica noile dispoziții privitoare la această chestiune, tata va putea vorbi

cu șeful poliției. Dacă este dispus să garanteze pentru ea, presupun că nu se va întîmpla nimic.

— Tu Roger, vei fi trimis în Franța ? întrebă generalul.

— Mă străduiesc să obțin un astfel de ordin. Nici nu mă gîndesc să-mi petrec tot timpul cît va dura războiul într-un birou din Whitehall.

— Ce crezi că se va întîmpla cu Polonia ?

— Cînd am părăsit Polonia, oamenii de acolo erau plini de încredere. Părerea mea este că nu vor putea rezista mai mult de trei luni.

— Serios, nu vor putea rezista mai mult ?

— În orice caz chiar atît, este ceva. Asta înseamnă că vom avea posibilitate să respirăm, să privim în jurul nostru și să ne pregătim ceva mai bine decît sîntem pregătiți acum.

Se întoarse apoi spre Jim și în priviri i se aprinse lumina caracteristică de bunăvoință care tresărea de fiecare dată, cînd sta de vorbă cu cineva din familia sa, și-l întrebă.

— Ei, ce zici cîrlane, de perspectiva care te așteaptă : o cochetă baracă militară în care te vei adăposti împreună cu alți trei camarazi ai tăi ?

Jim nu răspunse numaidecît. Sosise momentul pentru a-și da pe față convingerile și se păru că mîinile și picioarele îi atîrnă grele ca două sloiuri de gheață. Păli la obraz și ochii îi fugiră în largul camerei. În clipa cînd întîlni privirile lui Roger, nervii lui încordați pînă la extrem, dădură ochilor săi o expresie dușmănoasă.

— Nu-mi surîde deloc, răspunse el categoric. Eu nu voi lua parte la război !

Doamna Henderson își sugrumă un țipăt de groază și se uită speriată la soțul ei. Acesta se uita întins la Jim, ca și cînd nu i-ar fi venit să creadă ceea ce auzise. Jane sta cu fălcile încleștate, din cauza dezamăgirii, apoi își scoase rujul din poșetă și și-l trecu peste buze. Roger nu era informat despre convingerile pacifiste ale lui Jim ; trecuse vreme îndelungată de cînd nu-l mai văzuse și, fie dintr-un motiv fie dintr-altul, nimenea nu se crezuse îndreptățit să-l pună la curent. Îi aruncă o privire grăbită și întunecată, apoi după o scurtă pauză îi răspunse rîzînd.

— Totuși, dragul meu, vei fi obligat să iei și tu parte la el. Vei fi concentrat și cred că ar fi mai cuminte să te înrolezi ca voluntar. Are cu totul alt aspect, înțelegi?

Jim nu se mișcă. Pe obrazul lui tremură o expresie de ironie și dispreț; cînd îi răspunse, înțelese că în clipa aceasta este pe deplin stăpîn pe voința lui.

— Eu sînt de părere că războiul este ceva înspăimîntător și tîmpit. Ce a reușit să rezolve ultimul război? Milioane de oameni au fost uciși și tot atîția au rămas invalizi, șchiopi și orbi. Și pentru ce? Ca după douăzeci de ani să înceapă din nou mizeria și vrajba. Dacă voi sînteți dispuși să fiți atît de imbecili și să începeți din nou, e treaba voastră. Întrucît mă privește însă pe mine, eu nu voi participa la acest masacru.

O bucată de vreme nimenea nu zise nimic. Roger se uita îngîndurat la fratele său.

— Nu știam că tu ești pacifist, declară el cu indiferență și pe același ton ca și cînd i-ar fi spus: nu știam că tu ești vegetarian.

— În cazul acesta ți s-a dat ocazie să afli acum.

Roger se întoarse și se uită întrebător la tatăl său.

— Dumneata ai știut, tată? Pe obrazul lui tremura o expresie, în parte de veselie, în parte de îngăduință.

— Știam că Jim a declarat în mai multe rînduri că este pacifist. Dar n-am luat declarațiile lui prea în serios. Mi-am închipuit că părerile acestea ale lui fac parte din nebuniile studenților din primul an de Facultate și că în momentul cînd va izbucni războiul, le va uita cu totul, cum s-a întîmplat și altădată.

Jim se simți cutremurat de furie. Atitudinea lui Roger și cuvintele părintelui său, care încerca să-l prezinte drept un încăpățînat și un lipsit de seriozitate, îl jigniră adînc. Dar încercă să se stăpînească.

— În cazul acesta, tată, te-ai înșelat, răspunse el și se ridică în picioare, apoi se uită la el cu toată seriozitatea de care era capabil. Eu consider războiul drept un sacrilegiu. La Oxford am semnat o declarație solemnă, obligîndu-mă ca în cazul cînd va izbucni războiul, să nu iau parte la el, în nici un fel. Voi mă disprețuiți din pricină că nu vreau să-i calc cuvîntul. M-aș disprețui și eu, dacă l-aș călca.

— Tinere, nu te disprețuiește nimenea, îl întrerupse Roger. Nu facem altceva decît încercăm să înțelegem atitudinea ta.

Glasul lui avea un timbru împăciuitor, aproape dulce, iar în ochii lui strălucea dragostea și bunătatea. May se uită la el și recunoscu această privire. Membrii familiei țineau unul la altul, într-un fel cu totul neobișnuit, și chiar dacă se întîmpla ca cineva să se căsătorească cu unul din familia lor, rămînea totuși cu senzația stranie că este exclus din cercul lor. Nu se simțeau în elementul lor decît atunci cînd erau cu toții împreună. Jim încruntă din sprîncene. I-ar fi venit mult mai ușor, dacă fratele său i-ar fi făcut reproșuri ; i-ar fi răspuns cu vorbe grele. Dar tonul blînd al glasului și adînca dragoste pe care o vedea strălucind în ochii lui Roger, care semănau atît de bine cu ai săi, aproape reușiră să-l dezarmeze. Încleștă din pumni și cînd începu să vorbească, i se păru că glasul său este al unui străin.

— Cred în Dumnezeu. Cred în noțiunea de pace și bună învoire între toți oamenii. Cred că atunci cînd omenirea va progresa, luînd drumul în sus, va trebui să zmulgem ura din sufletele noastre și în locul ei să sădim iubirea. Acum este momentul cel mai indicat, să plecăm pentru cauza noastră și să dovedim temeinicia credinței care ne susține.

Roger îi răspunse cu aceeași profundă seriozitate.

— Frățioare, războiul nu este nesuferit pentru toată lumea. Afară de asta noi sîntem de părere că este în joc cinstea noastră.

— Polonia ! exclamă Jim în bătaie de joc. Ultima dată a fost Belgia. Ce va mai fi data viitoare ? Afganistan ? Ecuador ? Acestea sînt prostii !

— Mai credem că este în joc și libertatea noastră. Noi luptăm pentru tot ce contribuie ca existența noastră aici să aibă o valoare.

— Și vom contribui pentru a doua oară cu sîngele nostru, ca universul să poată înțelege ce este democrația. Crede-mă, Roger eu mi-am închipuit despre tine că ești bărbat inteligent.

În timpul acesta Ian, cu obrazul aprins ca un ardei, tuși și-și suflă de două ori nasul, din pricina emoției. Dar de astă dată nu se mai putut stăpîni.

— Uite ce, Jim ; poate vrei să spui că dacă germanii vor încerca să invadeze Anglia... tu nu vei opune nici o rezistență ?

Jim se întoarse spre el supărat.

— Ascultă, Ian, te rog nu-mi veni din nou cu argumentele acestea răsuflate. Sînt sătul de ele pînă peste cap. Da, eu nu voi opune nici o rezistență. Dacă îmi vor sparge casa și-mi vor lua tot ce am, e treaba lor. Și cînd vor răpi pe soră-mea...

Dar înainte de a putea continua, Jane dădu drumul unui hohot de rîs ascuțit.

— Să nu-ți faci nici o grijă din pricina asta, dragă Jim. Eu voi putea să mă apăr și singură.

Jim se aprinse la obraz. Se uită la Jane și cînd continuă, glasul lui păru că nu mai este atît de categoric ca la început.

— Poate vă închipuiți că mă pun în această situație, pentru că-mi face plăcere ? Credeți că încerc anume să vă dezamăgesc și să vă nemulțumesc ? Ar fi mult mai ușor să mă prezint la unitate și să renunț la principiile mele. Dar nu pot face așa ceva. Credeți-mă, nu sînt în stare să fac așa ceva. Pot să mă bată, să mă bage la închisoare, să mă pună la zid și să mă împuște... dar eu totuși nu voi intra în armată, nu voi ucide pe nimenea și nici nu voi mișca nici un deget, pentru a ajuta pe alții să ucidă pe semenii lor.

— Ascultă, tinere, nu te va pune nimenea la zid, ca să te împuște, răspunse Roger cu blîndețe. Vei fi adus în fața unei Curți de Justiție și vei fi obligat să-ți expui motivele pentru care nu vrei să faci serviciul militar, iar dacă judecătorii vor recunoaște temeinicia acestor motive, ți se va da o ocupație care să nu aibă nici un fel de legătură cu războiul.

— Sînt gata să primesc o astfel de lovitură.

Roger se uită cu atenție la fratele său, și în fundul ochilor lui se citea acum o adîncă părere de rău.

— Tare mi-e frică, dragul meu, că de aici înainte, pe tine te vor aștepta încercări grele.

Își scoase port-țigaretul și dintr-însul luă o țigară pe care o bătu cu un capăt pe capacul de argint și rămase cufundat în gînduri.

— Mai ai să-mi spui ceva ? întrebă Jim provocator.

— Nu, dragul meu.

— În cazul acesta voi pleca, deoarece am o întîlnire cu Dora. Noapte bună, mamă ! Noapte bună, tată !

În clipa cînd se uită la tatăl său, rămase înremenit și nu se mai putu mișca din loc. Bătrînul părea tot atît de consternat, ca și cînd cineva l-ar fi lovit peste obraz, fără nici un motiv. Pe obrazul acesta brăzdat de crețuri și de bătrînețe fugeau lacrimi, lacrimi fierbinți de durere. Vederea lui era atît de înspăimîntătoare, încît Jim trebui să facă un efort ca să poată respira. În clipa următoare scoase un țipăt și se repezi spre ușă. Cîteva clipe nici unul dintre cei de față nu îndrăzni să vorbească. Într-un tîrziu Roger întrerupse tăcerea.

— Tată, cred că scena de adineaori a fost o dureroasă lovitură pentru tine.

Doamna Henderson se ridică de pe scaun și se așeză alături de soțul ei. Îi scoase batista din buzunar și i-o întinse. După ce-și șterse ochii, bătrînul încercă să zîmbească.

— Îmi pare rău că m-am dat în spectacol, de față cu voi.

— Nu fi mîhnit, dragul meu ! îl rugă soția sa.

— Mi-e atît de rușine. Nu știu ce greșeală am săvîrșit. Fără îndoială băiatul acesta n-ar fi putut ajunge la astfel de concluzii, dacă dintr-un anumit punct de vedere eu n-aș fi comis vreo greșeală, adăugă el și oftă. Lumea de astăzi nu este lumea cu care am fost eu obișnuit. Mi se pare că eu am trăit mai mult decît ar fi trebuit. Cred că a sosit timpul, dragul meu Roger, ca să-ți cedez locul.

Urmă o nouă tăcere, dar de astă dată fu doamna Henderson care o întrerupse.

— Băiatul are și el dreptul să-și apere convingerile. De altfel cred că și libertatea aceasta face parte dintre principiile pentru care se poartă acest război. Fără îndoială nu i-a fost ușor să ne facă declarațiile pe care le-am auzit adineaori și mi s-a părut grozav de nenorocit. Procedează în felul pe care crede just și conform cu vederile lui. Vă conjur pe toți, să nu-i faceți viața imposibilă.

— Nu cumva vrei să ne ceri, să ne purtăm față de el ca și cînd ar fi un tînăr ireproșabil ? întrebă Jane în bătaie de joc.

Nimenea n-ar fi bănuit că obrazul blînd al doamnei Henderson ar putea oglindi o expresie de severitate ca în această clipă. Jane plecă ochii în pămînt, cînd îi văzu trăsăturile împietrite și autoritare.

— Mă aștept din partea voastră, ca să vă purtați față de el, cum se cuvine să vă purtați față de un fiu al meu pe care-l iubesc din toată inima. Legile Angliei îi dau dreptul să procedeze așa cum crede că este datoria lui. Nimănui din familia mea nu-i va fi îngăduit să-i facă vreun reproș, și nu voi admite ca cineva dintre voi să-l jignească, fie cu vorba fie cu fapta, nici acum nici altădată.

IV

JIM APUCĂ ÎN LUNGUL STRĂZILOR LINIȘTITE DIN Westminster, traversă Victoria Street și opri mașina în fața intrării parcului Saint James. Era însă prea devreme, cînd intră în parc, așa că Dora nu putea să fie acolo, dar prefera acest răspuns, deoarece se simțea cutremurat pînă în adîncul ființei și avea nevoie de cîteva clipe, ca să se poată reculege. Îi era dor s-o vadă. Niciodată nu avusese atîta nevoie de prezența ei, ca acuma. Știa că dreptatea este de partea lui, dar se simțea zdrobit și avea nevoie de îmbărbătarea ei. Era o fată înțeleaptă și bună. Se simțise încîntat cînd aflase că ea este în totul de acord cu principiile lui. De fapt ea era animată de aceleași idei pacifiste ca și el. Deși nu cunoștea ororile războiului decît din auzite, totuși simțise și ea dureroasele lui consecințe. Fusese martoră la deznădejdea lucrătorilor din fabrici, care nu mai puteau găsi de lucru și erau condamnați să stea cu brațele încrucișate, în timp ce copiii lor flămînzeau ; văzuse obrazele cenușii și slăbite ale celor care răbdau de foame și erau torturați de amărăciunile vieții, pentru care ziua de mîine, ca și cea de azi, nu putea aduce nici o nădejde. Văzuse pe cei curajoși devenind lași, pe cei generoși devenind meschini, pe cei cinstiți devenind netrebnici, văzuse cum crește ura în sufletele celor care nu aveau nimic, împotriva celor care continuau încă să lucreze cu salarii de mizerie ; văzuse virtuțile nobile și tot ce poate oferi vieții consistență,

stingîndu-se și valorile care dau oamenilor demnitate, cinste, sinceritate, credință, fermitate pe toate acestea le văzuse devenind obiectul de batjocură al nebunilor și ticăloșilor. Și cărei împrejurări se datorau toate acestea ? Războiului prostesc și criminal provocat de oameni fără simțul onoarei, de lăcomia, vanitatea și lipsa de conștiință a unor ticăloși. Consecința înfrîngerii era mizeria a jumătate continent.

Dar în același timp care a fost răsplata victoriei ? Speculații cumulaseră averi, casele de joc încasaseră sume nebănuite, restaurantele făcuseră afaceri strălucite și fabricile de automobile vînduseră un număr uriaș de mașini. Datorită acestei împrejurări șomajul a luat proporții nebănuite, minerii au ajuns să rabde de foame, legislația și asociațiile pentru combaterea șomajului au subminat libertățile și concepțiile etice ale celor care-și duceau viața chinuită, susținuți de aceste principii. Bogații și-au risipit averile adunate fără muncă, în petreceri desfrînate. Îți făcea impresia că dorința de petreceri este singurul lucru cuminte, și nesocotința în cheltuieli, singura nebunie posibilă. Dacă se găsea cineva care să fie prudent și cinstit, toată lumea îl apostrofa, spunînd că este un pedant nesuferit ! Dacă luai viața în serios, ți se spunea că ești fățarnic. Virtuțile și curajul erau noțiuni stranii pe care le-a profesat și unul căreia i se zicea Iisus. În loc de glume se debitau anecdote pornografice și cinismul ținea loc de inteligență. Desfrînarea nu mai era considerată rușinoasă, trîndăvia nu mai era reprobabilă și nici dezmățul un stigmat. A fi întreținutul unei femei, însemna că ai o meserie avuabilă și dacă se întîmpla ca o femeie întreținută de cineva să dea serate amuzante, toată lumea se dădea în vînt, pentru a fi invitată în casa ei. Toate aceste calamități fuseseră introduse în Anglia de ultimul război : O clasă superioară care nu avea nici un simț al răspunderilor, o clasă mijlocie care a renunțat la standardul vieții onorabile și o pătură muncitorească prost adăpostită, prost hrănită și cu sufletul încărcat de revoltă.

Învingători și învinși, erau în fond pe o formă de înfrînți. Dar iată că de astă dată neburii sau mișeii pregătesc un nou război. Îi era indiferent ce vor crede alții despre el, nu va ține socoteală nici de durere, nici de zbuciumul sufletesc ce-l așteaptă, de rușine și dezamăgire... Jim își jură că el nu-și va trăda convingerile. Pre-

ocupat de aceste gînduri ajunse în apropierea lacului și stăpînit de frumusețea peisajului, se opri în loc ca să-l admire. Pe buze îi apăru un zîmbet cînd văzu cei doi pelicani plimbîndu-se alături pe marginea lacului. Pe luciul apei înotau rațe pestrițe ; una dintre el se dădu de cîteva ori cu capul în jos în apă și începu să scuture din coada ridicată în vînt. Mamele ai căror copii se jucau în apropiere, se așezară pe băncile destinate publicului. Ici colo cîte o femeie cu înfățișare ostenită, făcea lectură. Pe o bancă era un domn bătrîn care citea ediția de după amiază a unui ziar. Cîțiva soldați îmbrăcați în uniforme kaki se plimbau în lungul aleelor și un cavalerist canadian îl întrebă, pe unde trebuie să apuce, ca să iasă în Parliament Street. Copacii erau încărcați de frunza pe care n-o pișcase încă toamna apropiată. Parcul acesta mic, situat în mijlocul orașului, avea un farmec specific. Era un colțișor odihnitor, cu aspect rural și în același timp citadian, și pentru un tînăr cu înclinații literare cum era Jim, avea ceva care-ți aducea aminte de secolul al optsprezecelea. Pe aici se plimbase Tom Jones împreună cu Lady Bellaston, și Lady Teazle ascultase șoaptele galante ale unui domn cu numele Joseph Surface. Pînă și străbunii lui din familia Henderson, îmbrăcați în fracuri brodate și cu peruci legate la ceafă cu fundă, iar doamnele cu părul pudrat și îmbrăcate în crinoline, tot pe aici se plimbaseră în timpul sezonului la Londra, cînd se duceau la întîlnirile lor sociale. Jim își simți inima tresărind chinuită, cînd se gîndi că acest colțișor adorabil, martor al vieții fericite de odinioară, va fi condamnat în mod inevitabil să cadă pradă ororilor războiului. În realitate numai locuitorii dinaintea războiului celuilalt cunoșteau farmecul de odinioară al Londrei. Ce vor zice oare mai tîrziu, cei care vor avea norocul să trăiască în timpul acestui viitor război ? Încearcă să cuprindă cu ochii tot farmecul vizibil al parcului, pentru a păstra în sufletul său amintirea trainică a prezentului pe care nimic să nu i-o mai poată lua. Frumusețea pe care o vedea, reușși să-i redea liniștea.

În aceeași clipă își scoase ceasornicul : era încă prea devreme, așa că-și continuă drumul. Aerul călduț al acestei după amiezi tîrzii de vară era plăcut și din locul unde se găsea, în zgomotele surde și abia perceptibile ale car-

tierelor din partea de miazănoapte și miazăzi, simțea un farmec misterios care-i umplea sufletul de aceeași emoție, ca și cînd în dosul unei uși închise s-ar fi petrecut ceva mici evenimente trecătoare, și acum nu-i rămîne decît să aștepte cu răbdare sfîrșitul care va trebui să vină. Apoi cu totul pe neașteptate dete cu ochii de Dora. Era așezată pe o bancă și sta de vorbă cu o femeie. Rămase mirat, căci după cît știa, Dora nu cunoștea pe nimeni la Londra. Femeia vorbea repede și stăruitoare, iar fata se uita la ea și din cînd în cînd dădea din cap, ca și cînd ar fi încercat să-i dovedească atenția cu care ascultă și înțelege tot ce-i spune. Era atît de preocupată, încît nici nu-l băgă de seamă decît după ce ajunse foarte aproape de ele și auzi că străina vorbește nemțește. Femeia fu cea dintîi care-l observă și tăcu imediat. Dora sări în picioare și se aprinse la obraz ca o flacără.

— O Jim, nu mă așteptam să sosești ; nici nu te-am auzit cînd te-ai apropiat. Tocmai de aceea m-a mirat apariția ta.

Femeia se uită o clipă la el, așa că putu constata numaidecît răceala neobișnuită a privirilor ei. Apoi se ridică în picioare, dădu din cap cu indiferență și se depărtă cu pași grăbiți.

— Cine a fost femeia aceasta ? întrebă el, după ce se așeză lîngă Dora.

— Habar n-am. Cînd am sosit eu, era aici pe bancă A băgat de seamă că sînt străină și a intrat în vorbă cu mine. Este o refugiată și mi-a povestit întîmplări din viața ei. Partea tristă și chiar tragică în întîmplările acestea este că pe astfel de oameni nu-i poți ajuta cu nimic. Mi-a părut grozav de rău de ea.

— Mi-a făcut impresia unei femei foarte energice. Fără îndoială va reuși să se ajute și singură.

— Vrei să-mi dai o țigară ? Ce ai făcut toată ziua ?

— Nimic de seamă.

Cuvintele acestea le pronunță atît de abătut, încît fata ridică ochii și se uită la el. Era palid și cu obrazul prelung.

— S-a întîmplat ceva ? Îmi pari grozav de obosit.

— Mă găsesc în mare încurcătură. Le-am spus tot adevărul. Înțeleg în legătură cu faptul că eu voi refuza să intru în armată. Erau toți pe față. A fost o scenă chinuitoare. Tata a început să plîngă.

— De ce ? întrebă ea cu glasul tăios.

— Pentru că atitudinea mea i se pare rușinoasă. El nu este în stare să înțeleagă punctul meu de vedere.

Fata nu zise nimic și obrazul i se întunecă.

— Nu trebuie să fii prea severă față de el. Este om bătrîn și de generații întregi cei din familia Henderson au fost militari. Înțelegi ce vreau să spun ? După părerea lui, cînd cineva nu este soldat, este tot una ca și cînd ar fi măturător de coșuri. Iar dacă se întîmplă să fie un război, i-ar fi imposibil să înțeleagă cum se poate ca cineva să nu pună totul în mișcare, pentru a putea lua parte la el.

— Fratele tău s-a revoltat împotriva ta ?

— N-aș putea spune că s-a revoltat. Dimpotrivă a fost chiar binevoitor, dar o bunăvoință pe care o manifestezi față de oricine care ți se pare puțin sărit, zise el și începu să rîdă melancolic. De aici înainte acasă la noi viața pe care o vom duce, nu va fi dintre cele mai plăcute.

Drept răspuns Dora ridică din umeri, ceea ce putea însemna tot ce poftești, dar în același timp putea și să nu însemneze nimic.

— Doamna Henderson a spus ceva fratelui tău despre mine ? Întrebă ea.

— Da, Roger și-a notat numele tău. A declarat că situația aceasta de acuma nu înseamnă nimic grav. Sînt și eu de aceeași părere. La urma urmelor tu nu ești germană ci austriacă și tratamentul ticălos pe care ți l-au aplicat, îți dă dreptul să fii privită cu toată considerația.

— Rămîne totuși realitatea că eu sînt o străină dintr-o țară beligerantă.

— Știi foarte bine că situația aceasta se poate schimba în orice moment, dacă ești de acord, ripostă el zîmbind.

Era ușor de ghicit la ce face aluzie și fata făcu o ușoară mișcare, dar el n-ar fi putut spune ce înseamnă mișcarea aceasta. O luă de mînă și Dora suportă gestul acesta al său, fără să protesteze. Un trecător se uită la ei și zîmbi, continuîndu-și drumul. Jim aștepta pînă cînd ajunse destul de departe, ca să nu-i mai poată auzi.

— Iubita mea, nu vrei să-mi fii soție ?.

Își retrase mîna și rămase cu privirea rătăcită în gol. Părea că ochii i s-au tulburat.

— Devenind soția mea, ai deveni în același timp și cetățeană britanică, așa că autoritățile n-ar mai avea nimic împotriva ta.

— Ești foarte amabil, Jim, dar cu toate acestea nu pot să mă căsătoresc cu tine.

— De ce să nu poți ? Eu te iubesc. Știi foarte bine cît de mult te iubesc și mi-am închipuit că și tu mă iubești pe mine.

— Dacă aș primi, ar însemna să nu mă port frumos față de părinții tăi. Au fost atît de buni cu mine și bunătatea aceasta nu pot să le-o răsplătesc cu o astfel de purtare. Cu siguranță ei nu vor putea suporta gîndul, că noi ne-am căsători împreună.

— Nu sînt în stare să cred așa ceva. Lor le-ar face plăcere, dacă m-aș căsători.

— Probabil. Dar nu în cazul cînd te-ai căsători cu o străină săracă, din clasa burgheză. Ar fi nemulțumiți de tine, chiar dacă din această căsătorie li s-ar naște o jumătate de duzină de nepoți.

Jim oftă. Dora era o fată inteligentă, așa că ar fi fost imposibil să nu bage de seamă că tatăl său, pe care din acest punct de vedere Roger l-a dezamăgit, se aștepta ca cel puțin fiul său al doilea să-i dăruiască moștenitorul asupra căruia se concentrau toate nădejdile lui. Jim înțelegea că o fată inteligentă și idealistă are tot dreptul să nu admită ca cei dimprejurul ei s-o exploateze ca pe un animal de prăsilă.

— Am atita nevoie de tine, iubita mea. Mă așteaptă încercări grele, așa că nu trebuie să-ți faci nici o iluzie. Le voi suporta cu răbdare, dar în scopul acesta am nevoie de tine.

— Căsătorindu-te cu o austriacă, situația ta n-ar putea decît să se înrăutățească.

— Mi-ar fi indiferent, de vreme ce în felul acesta nu te vor mai putea despărți de mine. O, Dora, spune-mi că ești de acord. Îți făgăduiesc să nu-ți dau niciodată motive ca să regreți.

Se uită la el cu ochii frumoși și limpezi, apoi se plecă ușor și-l sărută pe obraz.

— Să nu luăm deocamdată nici o hotărîre. Să ne mai gîndim. Nu vreau să fiu smulsă de lîngă tine. Această eventualitate mi-ar încurca toate socotelile. Dacă totuși se va întîmpla să fiu amenințată de această primejdie, atunci va trebui să ne căsătorim.

Pronunță cuvintele acestea într-un fel atît de spontan și atît de încîntător, încît Jim se simți mulțumit.

— Mă întreb, nu cumva ar fi mai bine să te denunț că ești spioană germană, ca să te oblig să grăbești împlinirea acestei făgăduieli, zise el în glumă.

Fata începu să rîdă.

— A fost foarte amabil din partea ta, cînd mi-ai spus că nu simți nici un fel de antipatie față de mine.

— Pentru mine ești un tînăr care are mai multe calități comune oamenilor civilizați, decît oricare altă persoană pe care am cunoscut-o din ziua cînd mă găsesc în Anglia. Nu m-aș mira cîtuși de puțin, dacă într-o bună zi aș constata că sînt îndrăgostită nebunește de tine.

— Ești un înger !

Ridică mîinile, ca să se apere, căci îl văzu că este gata să se repeadă la ea și s-o cuprindă în brațe.

— Te rog, nu aici ! Ne poate vedea cineva, protestă fata. Mi se pare înainte de a pleca de acasă, îmi spuneai că mă vei duce la un spectacol de cinematograf ?

Se ridică de pe bancă și ieșiră din parc. În apropierea porții le ieși în cale un vînzător de ziare, cu ultima ediție a ziarului *Star*.

— Extra ! Extra ! striga el gîfîind. Vaporul de linie *Athenia* a fost torpilat. Extra ! Extra !

V

DOAMNA HENDERSON SE APUCĂ IMEDIAT DE LUCRU, deoarece casa trebuia transformată, pentru a putea primi copiii pe care avea intenția să-i aducă la Graveney Holt. Toată lumea se aștepta ca Londra să fie greu bombardată și spitalurile primiseră instrucțiuni pentru a face pregătiri în vederea adăpostirii eventuale a cîteva mii de răniți. Cei care putea suporta transportul, proiectau să fie trimiși la țară, iar cei care puteau fi lăsați fără nici o primejdie în libertate, urma să fie trimiși acasă. În prima zi de război se dete alarmă aeriană și majoritatea locuitorilor se repezi — unii din glumă, alții de frică, dar majoritatea numai pentru că își închipuiau că se cuvine să procedeze în conformitate cu instrucțiunile primite — spre adăposturile neîncăpătoare. Autoritățile cereau evacuarea imediată a copiilor din oraș și toate trenurile care plecau din Londra, erau pline de copii. Era foarte

greu să găsești posibilități pentru adăpostirea acestui torent zilnic de refugiați.

Doamnă Henderson scoase întreg mobilierul din salonul de bal și în lungul pereților, instală în mare grabă paturile de campanie, aduse de la Londra. Evacuă și salonul cel mare și în locul lui instală sufrageria. Sala cea mare de sufragerie pe care nu o întrebuințau decît la ocazii solemne, cînd aveau un număr mai mare de invitați, fu transformată în sală de mîncare pentru copii. Distribuția aceasta a încăperilor îi dete posibilitatea ca holul principal, o admirabilă încăpere pictată de William Kent, care reprezenta una dintre principalele atracții ale castelului, o sufragerie mică, un salonaș și biblioteca, cu piesele sculptate de Grinling Gibbons, să rămînă exclusiv rezervate familiei. La sfatul lui Roger, la început primi un număr de treizeci de copii care sosiră în două grupuri, primul de doisprezece și al doilea de optsprezece. Erau originari din cartierul Stepney și variau între patru și doisprezece ani ; o parte dintre ei erau copii bine întreținuți, din familii de lucrători cu mijloace îndestulătoare de existență, dar după înfățișarea celorlalți se vedea limpede mizeria degradantă în care trăiesc părinții lor. Erau îmbrăcați în zdrențe și plini de paraziți. Pe toți aceștia fură obligate să-i ducă în sala de baie și să-i săpunească zdravăn, apoi să le schimbe îmbrăcămintea. Cei mici erau mai ușor de tratat, dar cei mai răsăriți și în special cei mari erau greu de stăpînit. Erau prost năravîți, întrebuințau un limbaj dezmățat și distrugeau tot ce le cădea în mînă. La început doi sau trei dintre ei păreau insuportabili. Spărgeau tot ce le ieșea în cale și călcară în picioare straturile de flori, pînă cînd nu mai rămăsese urmă de ele. Unii dintre ei nu avuseseră încă ocazie să mănînce la masă, fiind obișnuiți să se așeze pe dușumele, iar cînd constatară că sînt obligați să se așeze în fața mesei, se revoltară și începură să arunce pe jos toate farfuriile și tacîmurile. Mai greu era să te înțelegi cu cei cărora le era dor de casă și de părinți. În casa aceasta uriașă, în mijlocul vieții de la țară, se simțeau singuri și înspăimîntați și jinduiau după hudițele murdare și pline de larmă ale cartierelor Londrei. O altă problemă erau mamele care veneau în fiecare zi să-și vadă copiii. Unele dintre acestea se simțeau mulțumite, știindu-i în afară de zona primejdioasă, dar deși prezența lor le lipsea, înțelegeau că viața în aerul liber de la

țară nu poate decît să le facă bine. Presimțeau în mod instinctiv că pot avea toată încrederea în doamna aceasta binevoitoare care le trata cu atîta curtenire. Altele însă erau mult mai dificile. Nu erau mulțumite cu mîncarea simplă și consistentă pe care le-o dădea doamna Henderson și se plîngeau că copii lor sînt condamnați să rabde de foame. Unul dintre principalele lor motive de nemulțumire era, că acestor copii li se dădea lapte proaspăt, în loc să li se dea lapte conservat. Spuneau despre ea că este zgîrcită, căci erau convinse că doamna Henderson primește bani de la guvern, pentru întreținerea copiilor și nu se fereau cîtuși de puțin să-și ascundă convingerea că ea trebuie să cîștige ceva din afacerea asta. Nu erau mulțumite nici de faptul că acești copii fuseseră îmbrăcați în haine curate, deoarece considerau dispoziția aceasta drept o ofensă — ca și cînd cineva ar fi avut motive să pună la îndoială că și ele sînt în stare să-și îmbrace copii, în mod cuviincios. Faptul că toți erau îmbrăcați la fel, era și el ceva care mirosea a „binefacere". Tot atît de puțin mulțumite erau și de „baia zilnică", la care doamna Henderson ținea cu încăpățînare. „Bieții de ei ; să știi că se vor îmbolnăvi de pneumonie", protestau femeile. Multe dintre ele stăruiră să-și ia copiii cu ele acasă. În locul acestora veneau alții și nu puteai ști niciodată dinainte, dacă aceștia vor fi blînzi și bine crescuți sau vor fi niște bădărani care vor provoca scandaluri și nemulțumiri.

Dar datorită bunăvoinței și fermității, în timp de cîteva săptămîni doamna Henderson reuși să domolească pînă și pe cei mai sălbatici dintre copiii aceștia Constată mulțumită, că datorită hranei alese și aerului curat de la țară, membrele lor au început să se rotunjească și obrajii să li se îmbujoreze. Pînă și femeile cele mai iabrașe trebuiră să admită că le merge bine, așa că bătrîna doamnă nu este tocmai atît de nesuferită, cum și-au închipuit ele. Pentru doamna Henderson fu adevărat triumf, cînd o femeie încruntată și cu trăsăturile obrazului împietrite, mamă a șase dintre protejații ei, îi spuse-:

„— Dumneata ești o adevărată doamnă, aci nu mai încape nici un fel de îndoială, și să știi că nu mă voi sfii să fac această afirmație de față cu toată lumea".

Dar munca era istovitoare. Bărbații din serviciul castelului fuseseră cu toții mobilizați. Majordomul era șofer, iar cei doi valeți fuseseră chemați să facă instrucție militară, așa că în toată casa nu se găseau decît cameristele.

Seara după ce doamna Henderson, May și Dora reușeau să ducă pe acești copii la culcare, toate trei se simțeau sleite de puteri. Copiii mai în vîrstă mergeau la școala din sat, așa că cel puțin în timpul zilei erau împiedicați să provoace dezordini. May și Dora se ocupau cu schimbul de ceilalți.

Exact cum prevăzuse și doamna Henderson, în timpul acesta Dora se dovedi o fată neprețuită. Era mai severă decît ar fi putut să fie doamna Henderson și May, iar doamna Henderson fu obligată în cîteva rînduri să-i atragă atenția, că are de a face cu niște copii și mai ales cu copii care pînă acum n-au prea avut ocazie să învețe cîte ceva, prin urmare nu se poate să le ceri chiar de la început prea mult. Dar în orice caz Dora se pricepea să-i stăpînească. Copiii nu țineau la ea atît de mult ca la doamna Henderson sau la May, dar era sigur că aveau respect față de ea. Înțeleseră foarte curînd, că atunci cînd Dora le cere să facă ceva, cu ea nu este de glumit.

Imediat după izbucnirea războiului se întîmplă ceva cu totul neobișnuit. Jim începuse să răsfoiască o revistă ilustrată în care găsi întreg personalul Ambasadei germane, în momentul cînd părăsise Londra. Se uită la fotografie apoi întinse Dorei revista.

— Ia te uită, zise el. Nu este aceasta femeia cu care ultima dată cînd am fost împreună în oraș — te-am văzut stînd de vorbă în parcul St. James ?

Era o femeie înaltă și oacheșă, cu trăsături foarte energice. Dora se uită repede la fotografie :

— Nu cred să fie ea, a răspuns Dora cu indiferență. Femeia aceea mi-a spus că este o refugiată.

— Poartă aceeași pălărie și are aceleași trăsături severe. M-ar interesa să știu, dacă de fapt este o refugiată.

— În cazul cînd a urmărit să afle ceva de la mine, atunci sînt convinsă că n-a reușit, ripostă Dora și zîmbi încîntătoare.

Jim nu se mai gîndi la afacerea asta.

Dar cînd la sfîrșitul săptămînii tatăl său sosi la Graveney Holt și din simplă curiozitate Jim se gîndi să-i arate și lui fotografia, nu putu găsi revista nicăieri. După ce constatase c-ar fi zadarnic să aștepte ceva mai bun de făcut generalul își găsise o ocupație în biroul central al Crucii Roșii, așa că nu venea acasă decît pentru week-end. Față de Jim se purta tot atît de amabil ca întotdeauna, dar evita să rămînă singur cu el în aceeași cu-

meră. Jim care-și simțea nervii chinuiți pînă la extrem, surprindea ochii tatălui său opriți asupra lui cu deznădejde și mîhnire, iar dacă se întîmpla ca privirile lor să se întîlnească, generalul întorcea numaidecît obrazul în altă parte. May și doamna Henderson vorbeau cu el tot atît de amabile, dar numai despre subiecte lipsite de importanță, fără a răscoli problema care-i preocupa pe toți. Într-un rînd încercă să vorbească cu maică-sa despre acest subiect delicat.

— O, Jim, te rog, mai bine să nu vorbim despre asta, stărui ea. Fără îndoială hotărîrea ta este definitivă, așa că orice ți-aș spune eu, nu va putea să te abată de la convingerile tale.

— Procesul meu te nemulțumește ?

— Da !

Într-o Duminică dimineața cînd coborîră în sufragerie, pe farfuria din fața lui găsi o scrisoare. Rupse plicul și după ce scoase conținutul, îi arătă și celorlalți.

— Prima pană albă, declară el.

Generalul și doamna Henderson se întoarse spre el speriați și nu știau ce să răspundă. May rămăsese năucită și cu ochii rătăciți, iar Dora se uită la el și în ochii ei albaștri tremura o expresie neobișnuită. Jim cercetă stampila poștei unde fusese predat.

— Oficiul poștal nu este tocmai departe de noi, declară el. Aș vrea să știu căreia dintre cunoștințele noastre a putut să-i treacă prin minte această amabilitate.

Apoi zîmbi și-și potrivi pana la butonieră. Cei de la masă își terminară prînzul în tăcere.

Puțin după aceea primi o citație de la Tribunalul Regiunii, instituit pentru audierea celor care după ce fuseseră chemați să-și facă serviciul militar, făcuseră cereri ca să fie scutiți de serviciu. Avea destul curaj, așa că în dimineața zilei fixate se prezentă fără nici o teamă, ca să suporte proba de foc, în fața Comisiei Tribunalului din orășelul învecinat Lewes. Dar își pierdu imediat entuziasmul, cînd văzu împrejurul său pe ceilalți care refuzaseră să facă serviciul militar și care așteptau să se adune membrii Comisiei. Erau șapte cu toții, între care unul singur era un bărbat cu privirile limpezi și obrazul senin, iar ceilalți erau lucrători slăbiți de mizerie și degenerați fizicește. Nu era de loc plăcut să se găsească într-o astfel de tovărășie. Își aduse aminte de statura

lui înaltă și de mușchii de sportiv și nu se simți la îndemînă, cînd se uită la ei. Erau niște nenorociți care n-ar fi putut să fie armatei de mare folos, și comparîndu-se cu ei, simți că principiile lui încep să se clatine. Unul dintre ei, cel care fu audiat primul, părea foarte închipuit și ținu o lungă cuvîntare, exact ca la o întrunire publică, pentru a-și expune convingerile comuniste care-l opresc să facă parte din armată. De meserie era negustor ceaprazar. Refuza nu numai să facă serviciu militar și orice fel de lucru care ar avea vreo legătură cu războiul capitaliștilor și ceru justiției să-l bage la închisoare. Lucrătorul agricol care urmă la rînd, era cu totul din altă categorie de oameni. Făcea parte dintr-o mică sectă aproape necunoscută, numită „Doisprezece Apostoli". Aderenții acestei secte încercau să înscăuneze în lumea aceasta înrăită învățătura lui Iisus Christos și s-o urmeze cu cea mai mare severitate. Era mișcător să auzi pe omul acesta simplu și fără școală, expunîndu-și în cuvinte emoționante convingerile religioase. Nimenea nu se putea îndoi de sinceritatea lui. Reuși să evoce în fața tuturor, atît a celor care aveau să-l judece, cît și a celor care trebuiau să urmeze la rînd, începuturile religiei creștine, așa că toți ascultau mirați și cu respect pe omul acesta care ar fi putut să fie unul dintre învățăceii Nazarineanului. Idealismul acestui tînăr țăran era întocmai ca o rază de soare care-ți umple sufletul de lumină. Jim se simți cutremurat și cînd îi veni rîndul, se uită la judecătorii săi cu bărbătească încredere în sine. Pe membrii Comisiei îi cunoștea și președintele era prieten cu tatăl său. Chiar dacă vreunul dintre aceștia se simțea mirat de prezența lui în fața lor, nu-i deteră cu nimic să înțeleagă. Jim citi scurta declarație pe care o pregătise de mai înainte și răspunse la întrebările lor.

— Ești dispus să faci munci agricole ? îl întrebă Președintele.

— Da domnul meu, aș face cu toată plăcerea.

— Foarte bine.

— I se admise cererea să fie scutit de serviciul militar.

Pe domeniul Graveney Holt erau mai multe ferme, dar Comisiunea hotărîse că va trebui să lucreze la ferma unui țăran care-și lucrează pămîntul propriu, nu la unul dintre dijmașii tatălui său. De aceea ziua următoare se duse să stea de vorbă cu un astfel de țăran.

— Unul dintre cei care refuză serviciul militar ? întrebă el.

— Da ! răspunse Jim.

— Arăți voinic și sănătos, tinere. Ți s-a întîmplat vre-o dată pînă acum, să lucrezi din zori și pînă în seară ?

— Da, dar nu felul de lucru la care te gîndești dumneata.

Omul se uită la el de sus în jos, ca la o bidiganie ciudată.

— La urma urmei de ce să nu fac o încercare cu dumneata. Aici la fermă duc lipsă de brațe la toate muncile. Toți argații tineri pe care i-am avut sînt mobilizați, așa că sînt obligat să primesc și pe cei care n-au făcut niciodată astfel de treabă.

În apropiere de fermă Jim reuși să-și găsească o cameră la niște oameni al căror băiat se înscrisese în armată. Se simțea foarte mulțumit că poate pleca de acasă. Era o fire susceptibilă și strădуința tatălui, a mamei sale și a lui May, de a evita orice aluzie la situația rușinoasă în care se găsește, îi venea mult mai greu, decît dacă i-ar fi spus fățiș că-l condamnă. Se simțea exact ca un condamnat care după ce și-a ispășit pedeapsa, se întoarce la ai săi și-și dă seama că toți se feresc, nu cumva să facă vreo aluzie cu care l-ar putea jigni. Nu se simțea bine decît în apropierea Dorei. Dar de cînd se instalaseră copiii în casa lor, ea era prea ocupată, ca să mai poată sta și cu el. Trebuia să se mulțumească cu cîte o plimbare prin parc sau cu o conversație de cîteva minute, cînd se întîlneau întîmplător. Uneori îi spunea că este nemulțumit din pricină c-o vede atît de rar, dar fata îi răspundea că este mult mai bine să nu fie văzuți prea des împreună.

— Pînă în ziua cînd vom lua o hotărîre definitivă, nu vreau să bănuiască cineva că între noi există o înțelegere.

— Eu am luat demult această hotărîre, declară el.

— Eu însă n-am luat-o.

Răspunsul ei l-ar fi nemulțumit și l-ar fi determinat să se simtă deznădăjduit, dacă n-ar fi fost petrecut de un zîmbet atît de fermecător.

Ferma la care lucra Jim era la depărtare numai de șasemile și fusese hotărît chiar de la început, ca în fiecare Duminică să vie acasă pentru a-și petrece ziua împreună cu ai săi. Dar chiar așa, numai rareori avea ocazie să vadă

pe Dora între patru ochi, astfel că stărui să-i făgăduiască ca din cînd în cînd, cum se va putea, să se întîlnească într-o căsuță clădită în stil Elizabethan la poalele unui deal din vecinătatea șoselei și în apropierea porții parcului. Cu bicicleta puteai ajunge aici în cîteva minute din Graveney Holt. Casa era acoperită cu stuf, dar deși era mică, era totuși bine aranjată. Un unchi maniac al generalului Henderson locuise ani de-a rîndul în această casă și în amintirea acestuia îi mai ziceau și astăzi Căsuța Unchiului Algy. Vecinii din împrejurimi îi ziceau „Badger's Cottage". Jim se gîndise de multă vreme, că după ce Roger va intra în stăpînirea domeniului, îi va ceda lui această căsuță ; simțea o mulțumire neobișnuită de fiecare dată cînd se întîlnea aici cu Dora și făceau planuri referitoare la schimbările ce le vor face în interior.

— Pentru noi doi ar fi o casă ideală, spunea el și se uita la ea înduioșat.

— În orice caz vederea de aici este încîntătoare, răspundea ea zîmbind.

Fiind situată pe vîrful unei coline, de la fereastră puteai vedea pînă departe luncile așternute împrejurul ei.

— Întreagă provincia Sussex ți se așterne la picioare, spunea el cu mîndrie.

— Admirabil peisaj !

— Nu văd ce ne-ar putea împiedica să ne căsătorim numaidecît și să ne mutăm în casa aceasta.

— În cazul acesta ești un prost, cum ți-am mai spus destule ori și înainte de asta.

Jim oftă, căci o cunoștea destul de bine, pentru a-și da seama că după ce a luat o hotărîre, nici un fel de argument nu o mai poate convinge să-și schimbe părerea. Dora era convinsă că dacă s-ar căsători cu el, ar însemna să abuzeze în mod brutal de încrederea părinților lui care se purtaseră atît de frumos față de ea, dar deși el încerca s-o convingă că exagerează, trebuia totuși să admită că atitudinea ei este o dovadă de recunoștință.

— Totuși aș fi preferat ca din acest punct de vedere să nu fii atît de scrupuloasă, îi răspunse el, ca s-o liniștească.

VI

ERA O TOAMNĂ ÎNCÎNTĂTOARE. TOMMY PLECĂ LA școală pe la sfîrșitul lunii septembrie. În timpul acesta o armată rusească intrase în Polonia și datorită acestei noi invazii, rezistența polonă se prăbuși. Varșovia capitulase. Învingătorii își împărțeau prada între ei. Primul capitol scurs al războiului se terminase. Peste canal trecea un torent neîntrerupt de trupe britanice. Roger primi o însărcinare la cartierul general al armatei. Pe urmă veni iarna. Dick Muray era la regiment, undeva în paraginile din Norfolk. Deși despărțirea aceasta o făcuse să se zbuciume, May totuși se simțea mai mulțumită că nu mai este în apropiere, ca să apară în fața ei tocmai atunci cînd nu se aștepta. Instinctul îi spunea că va trebui să respecte înțelegerea dintre ea și Roger, nu numai cu cea mai mare severitate, ci și din punct de vedere moral, ori partea aceasta era mult mai grea de respectat, în cazul cînd l-ar fi văzut mereu. Era mulțumită că atît el cît și Roger erau în slujba patriei. Nu-și scriau prea des, și dacă se întîmpla să primească de la el o scrisoare, aceasta nu era scrisoare de dragoste, ci un fel de raport despre ceea ce făcea acolo, pigmentat cu un fel de ponoase, și cu toate acestea o astfel de scrisoare o făcea să se simtă toată ziua mulțumită. I se părea că din propozițiile simple îi aude glasul plin și vesel, și fiecare cuvînt, în aparență indiferent, îi vorbea despre dragostea lui față de ea. Fusese adevărat noroc că acum își putea găsi de lucru tocmai de-ajuns. Era atît de ocupată, încît nu-i mai rămînea timp să se gîndească și la altceva și cu toate că zilele erau de o uniformitate monotonă, săptămînile treceau una după alta în goană. Nici nu se gîndi cît de puțin a mai rămas pînă la Crăciun, decît în ziua cînd doamna Henderson îi spuse că va trebui să plece la Londra, pentru a cumpăra daruri copiilor. Aduseră un copăcel de brad pe care-l instalară într-o cameră cu oaspeți și în timpul ce le rămînea liber, Dora și May începură să-l împodobească. Tommy veni acasă, în vacanță. Mai crescuse, dar era și acuma un tînăr deșirat și costeliv, cu mîinile și picioarele prea mari și cu un moț de păr cafeniu zbîrlit pe care doamna Henderson se căznea zadarnic să i-l netezească. Ochii lui de culoare întunecată

erau vioi și inteligenți. Era atît de plin de viață încît, afară de cazurile cînd citea, i se părea adevărată tortură să stea liniștit. Îți venea să crezi că în vine are argint viu, în loc de sînge. Mișcările lui aveau stîngăcia caracteristică unui mînz de curînd născut. Cînd doamna Henderson se uita la el și constata cît de mult a crescut, se gîndea cu părere de rău, că în curînd i se va schimba glasul și va deveni un tînăr tot atît de grav ca și frații săi ; odată cu apariția acestui viitor tînăr, va dispărea și băiatul la care ea a ținut atît de mult. Mulțumea lui Dumnezeu că el era prea tînăr pentru a participa la război, așa că nu i se va putea întîmpla nimic.

Astfel sosi și Crăciunul. Generalul care venise de la Londra pentru patruzeci și opt de ore, aduse lui Tommy o bicicletă nouă. Copiii evacuați erau foarte mulțumiți de darurile primite și de pomul de Crăciun, cum ei nu mai văzuseră încă și care-i umplea de admirație. La masă li se servi friptură de curcan și limonadă, și petrecură o zi foarte plăcută, distrîndu-se cu tot felul de jocuri. Unul dintre copiii mai mici declară că pe el nu-l interesează războiul și poate să dureze cît poftește.

Într-o seară, la cîteva zile după Anul Nou, în timpul cît copiii erau așezați la cină, Tommy intră într-un suflet în sufragerie și strigă :

— May, te cheamă cineva la telefon.

— Cine mă cheamă ? Nu pot să vin, căci sînt ocupată.

— Este Dick Murray. Spune că ar vrea să vorbească cu tine, o singură clipă. Îți voi ține eu locul, pînă cînd te vei întoarce.

May tocmai ridicase o cratiță mare, plină de macaroane și după ce o puse pe masă, mîinile începură să-i tremure. Presimțea de ce a chemat-o Dick. În ultima scrisoare îi comunicase că regimentul său are toate posibilitățile să fie trimis în Franța și-și exprimase nădejdea că zvonurile acestea vor fi întemeiate, că era sătul de neactivitate și de alergăturile de colo pînă colo fără nici un rost. Se gîndise că dacă se va oferi vreo ocazie, ca să-l poată vedea înainte de plecare, va profita de ea, căci i-ar fi fost imposibil să-l știe că pleacă, fără să schimbe nici cel puțin o privire cu el. Coborî în hol și ceru să-i dea legătura în bibliotecă, pentru a putea vorbi

cu el fără s-o audă, nimenea. Cînd ridică receptorul la ureche, genunchii începură să-i tremure cu atîta violență, încît trebui să se așeze pe un scaun.

— Da ? începu ea.

— May, este vorba să plecăm.

Glasul lui se auzea vesel și mulțumit Își împreună mîinile.

— O, ce bine că se termină și cu asta, declară ea în mod spontan. Cînd pleci ?

— Astă seară. Mîine în zorii zilei ne îmbarcăm.

— Atît de repede ? O, Dick !

Nu se așteptase la așa ceva ; trebui să-și muște buzele, ca să nu înceapă să plîngă.

— Nu trebuie să te zbuciumi ; primejdia nu este cu nimic mai mare, decît dacă aș fi rămas la Norfolk. Nu se va întîmpla nimic, pînă în primăvară cînd germanii vor începe atacul, și atunci îi vom sfărîma în mii de bucăți.

Făcu un efort uriaș.

— Sper că nu te vei plictisi prea din cale afară.

— Aș fi dat orice pe lume, ca să te mai pot vedea odată și să ne luăm rămas bun. Mi-am închipuit că probabil îmi vor da o permisie de o zi sau două, și am făcut o gălăgie nemaipomenit, cînd am văzut că nu ni se dă nimic.

Cîteva clipe nu fu în stare să scoată nici o vorbă, așa că o întrebă dacă mai este la aparat. Se zbătu din toate puterile, ca să-și poată stăpîni glasul.

— Poate e mai bine așa, căci nu cred că aș fi fost în stare să suport această despărțire.

— O, iubita mea !

Glasul aproape i se stinsese.

— La revedere, iubitule, și Dumnezeu să te aibă în paza lui.

— Rămîi cu bine.

— Te iubesc din tot sufletul.

Închise aparatul. Acum se terminase, deși convorbirea nu ținuse mai mult de trei minute. Durase atît de puțin, mai puțin decît ar fi dorit ea. Buzele începură să-i tremure, dar nu vru să se lase copleșită de durere și să înceapă să plîngă, ci încleștă cu putere din dinți. Un timp rămase nemișcată în fața telefonului pînă cînd reuși să se reculeagă. Nu trebuie să observe nimenea că știrea pe care a primit-o, ar putea însemna ceva mai

mult decît trebuie. O, prefăcătoria aceasta... cît de nesuferită i se părea! Cînd intră din nou în sufragerie, nimenea n-ar fi putut băga de seamă, decît cel mult după paloarea obrazului, că inima îi sîngerează pe ascuns.

— Ce-a vrut? întrebă doamna Henderson.

— Ne-a chemat ca să-şi ia rămas bun. Mîine dimineaţă va trece în Franţa.

— Îmi pare foarte bine. Cu siguranţă trebuie să fie foarte mulţumit.

— Părea foarte bine dispus.

Primise şi Ian ordinul de a trece în Franţa. După ce pusese totul în mişcare, i se împlini dorinţa şi acum era îmbrăcat din nou în uniformă kaki. De vreme ce vorbea curent limba franceză, fusese numit ofiţer de legătură, o însărcinare care-şi închipuia că se potriveşte foarte bine cu el. Jane era de altă părere. Încercă să-i explice că pentru aşa ceva îi trebuie tact, capacitate şi apreciere, minte sănătoasă, ori nimenea n-ar putea să ştie mai bine decît ea, că lui tocmai aceste calităţi îi lipsesc. Ascultă răutăţile acestea ale lui, şi păru că nici nu se sinchiseşte.

Se înţeleseseră ca să nu-l însoţească la gară şi cînd sosi ceasul despărţirii, goliră împreună un pahar în salonul casei lor din Westminster. Trebuia să se îmbarce la Southampton, ca să ajungă la Cherbourg.

— Să sperăm că apa canalului va fi liniştită, zise el, căci după cum ştii, eu nu pot suporta marea.

— Arăţi îngrozitor, cînd te apucă răul de mare.

— Asta mă interesează mai puţin, decît felul în care mă simt după ce mă apucă.

De obicei întotdeauna aveau să-şi spună atîtea lucruri, dar tocmai de astă dată constatară, fără să ştie de ce anume, că nu sînt în stare să găsească nici un subiect de conversaţie. Jane fuma dintr-un ţigaret foarte lung, apoi cu totul pe neaşteptate, ca şi cînd s-ar fi supărat pe ţigară, o stîrci în scrumieră. Ian se uită la ceasornic şi sorbi ultima picătură din paharul de whisky şi sifon.

— Mi se pare că a sosit timpul ca să-mi văd de drum.

— Serios?

Îşi scoase rujul şi începu să şi-l manevreze pe buze. Examinîndu-se în oglinda poşetei, îl întrebă cu indiferenţă.

— Ești sigur că preferi să nu te însoțesc la gară ?

— Pentru Dumnezeu, protestă el, nu înțelegi că nu vreau ca o femeie isterică să-mi boțească uniforma nouă-nouță !

— Isteria este exact ceea ce nu pot suferi nici eu. Dar gîndul că oamenii aceia au fost în stare să trimită în Franța pe un bărbat în vîrstă și atît de gras ca tine, este ceea ce nu-mi poate intra pentru nimic în lume în cap.

— Mi-e indiferent că sînt în vîrstă, de vreme ce mă simt în floarea vieții. Că sînt gras ? Dă-mi voie să-ți spun că de cînd am intrat în armată, am scăzut în greutate cu douăzeci de funți.

Îi aruncă o privire de nimicitor dispreț.

să fugi mîncînd pămîntul.

— Nu cred că s-ar putea găsi cineva care să facă o astfel de afirmație, și-l examină cu atenție, întorcînd ochiul cu monoclul spre el. Uite ce Ian, să vorbim serios : Dacă se va întîmpla să-ți iasă în cale un german,

Bărbatul începu să rîdă :

— Trebuie să știi că mi se taie respirația, de fiecare dată cînd încerc să alerg.

— Te previn că dacă se va întîmpla să ajungi pe cîmpul de luptă și te vei lăsa să fii ucis, să știi că în viața mea nu mai stau de vorbă cu tine.

— Ce însemnează vorbele acestea : o amenințare sau o fățăduială ?

Jane începu să-și frîngă mîinile de deznădejde.

— Dumnezeule Doamne, cum de m-am putut căsători cu un astfel de bărbat !

— Aș putea să-ți răspund și eu, strigă el și începu să rîdă ascuțit. Pentru că nu s-a găsit un altul care să fie destul de tîmpit, ca să te dorească.

Jane rîse încîntată.

— Este exact. Dar cum de ai putut afla ?

Se ridică încet și cu greutate de pe scaun și apucînd pe Jane de mînă, îi ajută să se ridice în picioare.

— Ia sărută pe bărbățelul tău pentru ultima dată.

Jane simți că i se urcă un nod în gît.

— O, Doamne, mi se pare că va trebui să plîng..

— Jane, te poftesc să nu fii dobitoacă, răspunse el cu glasul sugrumat.

— Doamne Atotputernice ajută-mi să nu plîng, căci dacă va trebui să plîng, nu voi reuși niciodată să mă mai înțeleg cu bărbatul acesta tîmpit.

— Draga mea, va trebui să te gîndești că ți se vor umfla pleoapele, prin urmare să nu ții socoteală de mine.

Se uită la el cu un singur ochi, deoarece din motive pe care nu era tocmai greu să le ghicească, cristalul monoclului i se tulburase, așa că nu putea vedea prin el nimic.

— Ești bătrîn, ești gras și ești prost, declară ea supărată și din nou glasul ei păru caraghios de răgușit, dar cu toate acestea tu ești tot ce am în lumea aceasta și n-aș vrea să te pierd.

— Tăcă-ți gura, Jane, căci altfel mă obligi să te pocnesc în falcă. Dacă mai continui în felul acesta, să știi că mă faci și pe mine să plîng.

— Mă tîmpitule, tu nu vezi că nu plîng. Nu vreau să pling, zise ea și făcu o strîmbătură caraghioasă. O, Ian, te iubesc atît de mult!

— Iubita mea, bănuiala aceasta mi-a încolțit și mie în minte, de ani întregi, răspunse el și o cuprinse în brațele groase ca niște butuci.

Jane îi petrecu brațele împrejurul gîtului și cu obrazul crispat îngînă chinuită :

— Cred că tu totuși mai ții puțin la mine, nu-i așa ?

— Jane, tu ești o incorigibilă femeie cicălitoare, dar crede-mă eu totuși te iubesc.

Buzele li se întîlniră și în sărutul acesta care părea că nu se mai termină, tremură toată dragostea și extazul ce-i lega unul de altul. Apoi femeia se desprinse din brațele lui.

— Ei comedie, ia să mi te cari. Nu sînt în stare să te mai suport nici o clipită.

Fără să mai scoată o singură vorbă, se repezi spre ușă și o trînti cu violență pe urma lui, ca și cînd s-ar fi certat împreună. Jane uită la ușa care se închisese și încleștă cu putere din fălci, ca să-și poată păstra cumpătul, Obrazul ei caraghios și urît se cutremura spasmodic. Dar la urmă nu se mai putu împotrivi.

— Dă-le încolo de pleoape.

Căzu în genunchi, și împreunîndu-și mîinile gemu deznădăjduită :

— Doamne, Milostive, fă ca nebunul acesta să mi se întoarcă acasă teafăr și sănătos.

Lacrimile începură să-i fugă repezi în josul obrazului și din pricina lor sulimanul pe care și-l pusese, avu mult de suferit.

Ca și ei, în timpul iernii grele ce urmă după aceea, bărbații și femeile din întreagă Anglia continuară să-și ia rămas bun unul de la altul, dar fiecare în felul său. În căsuțele agricultorilor din depărtatele Hebride și în bordeiele încinse de vînturi ale pescarilor din Cornwall, în reședințele impunătoare ale puternicilor zilei, oamenii în cartierele mizerabile ale marilor orașe, în suburbiile cu vile cochete, în casele pline întreținute ale bogaților, își luau rămas bun. În toate părțile unde se putea, femeile ieșeau pe peronul gării, pentru a prinde ultima privire a soților lor, înainte de plecarea trenului. În vagoane cei care plecau, făceau tot felul de glume deșuchiate : Atîrnați-vă rufele la uscat pe Linia Siegfried, căci acolo fringhia este destul de lungă. La ieșirea trenurilor din gări, cîntau cîntece vesele. Plecau în Franța, la Gibraltar, Malta, Egipt sau spre Orient. Probabil nu aveau toți siguranța că vor ajunge la locul de destinație. Femeile ieșeau din gări plîngînd ca să se întoarcă la treburile lor de fiecare zi.

Pînă și Jane își continuă felul de viață cu care era obișnuită. Seara mînca foarte adeseori în oraș și dejuna la Ritz, unde avea ocazie să întîlnească pe toți cei din cercul lor obișnuit. În micul apartament dădea serate intime și foarte elegante. Locuința ei fiind comodă și bine aranjată, prietenii lui Roger din Ministerul de Război funcționari din Ministerul Afacerilor Externe și deputați din Camera Comunelor veneau seara cu plăcere la ea, ca să bea un cocktail și să stea de vorbă. Avea întotdeauna de povestit cîte o anecdotă proaspătă în legătură cu cutare sau cutare general sau cîte un mic scandal în legătură cu vreun ministru, așa că puteai fi dinainte sigur că ducîndu-te la ea, vei avea ocazie să rîzi cel puțin de două-trei ori din toată inima. Înfățișarea ei fantastică făcea ca ripostele Janei să aibă mai mult efect. Evident, războiul era un motiv perpetuu de nemulțumire, dar asta nu înseamnă că ești obligat să te bocești cît e ziua de lungă și Jane era de părere că va trebui să se distreze cît va putea mai bine. În orice caz pentru ea războiul era un izvor inepuizabil de glume. Prezența lui Ian îi

lipsea. Pentru Jane era cel mai bun cal de bătaie. Cînd invitații erau în vervă, era sigură că dacă-i va trînti în obraz o observație tăioasă — întocmai cum ai arunca o muscă unui păstrăv gras, cu care Ian semăna destul de bine — lui îi va sări mustarul. Fiecare dintre ei era subiect de glumă pentru celălalt și jongla cu spiritele, întocmai ca doi saltimbanci profesioniști.

Cînd se întîmpla ca cineva dintre invitații ei s-o întrebe, dacă simte lipsa lui Ian, ridica din umeri cu indiferență.

— Da, într-o anumită măsură. Cînd este aici acasă, îmi vine de multe ori să-l strîng de gît, dar nu se știe dacă absența poate îmblînzi sentimentele omului.

Era mulțumită că nu-l amenință nici o primejdie. Unii dintre vizitatorii ei erau personalități cu mare trecere și aveau roluri hotărîtoare în conducerea țării, așa că era adevărată mîngîiere pentru ea, să-i audă spunînd că totul se desfășură conform planului dinainte stabilit. Blocada își făcea efectul și în conformitate cu știrile primite din Germania, acolo începuse să se simtă lipsa materiilor prime. Evident, germanii nu răbdau de foame, deși fuseseră obligați să-și strîngă cingătorile cu alți cîțiva centimetri, dar începuseră să sufere din pricina frigului, deoarece după dezorganizarea transporturilor, nu aveau provizii suficiente de cărbuni. Faptul acesta putea să aibă un efect deprimant asupra populației, așa că plecau la război mai mult resemnați decît entuziasmați. Chiar dacă n-ar fi avut alte motive, totuși primăvara următoare Hitler va trebui să pornească la atac, pentru a ridica moralul oamenilor. Linia Maginot era inexpugnabilă. Afară de asta se știa că germanii deși aveau generali proveniți din vechea armată, care nu erau de disprețuit, totuși le lipseau comandanții de campanie și în momentul cînd se vor întîlni cu ofițerii pricepuți și capabili ai armatei franceze, vor începe să simtă cît de fatale sînt aceste lipsuri. Imediat ce vor fi respinși în fața liniei Maginot, va veni rîndul aliaților să intervină. Germanii vor fi obligați să se retranșeze, de cumva nu va izbucni înainte de asta o revoluție, care să pună capăt întregului spectacol sîngeros al războiului. În cazul acesta aliații nu vor avea altceva de făcut decît să înăsprească blocada și să aștepte în tihnă ca aceasta să-și facă efectul. Prietenii Janei din Ministerul Externelor, afirmau că după toate probabili-

tățile, Italia se va abține să participe la război. Ambasadorul italian Bastianini spunea tuturor celor care erau dispuși să-l asculte, că Italia nu va lupta niciodată împotriva Angliei, fosta ei aliată. Era adevărată plăcere să auzi declarațiile acestor funcționari de la Afacerile Externe. Erau atît de împăcați cu ei înșiși și în aparență atît de puțin emoționați, încît fără să vrei, simțeai că n-ai motive să te neliniștești. Cînd îl ascultai ce spun, îți venea să crezi că războiul este un fel de sport : un sport între gentelmeni care jucau după toate regulile, și în care o înfrîngere — deși nu putea fi vorba despre așa ceva, dar din punct de vedere teoretic era totuși posibilă — trebuia primită în conformitate cu tradiționalul spirit sportiv. Într-o seară trei miniștri din guvern, veniseră să cineze la Jane. Conversația se angajă în jurul literaturii și rămase impresionată văzînd cît de bine sînt informați asupra literaturii moderne. Nici nu bănuise că bărbații aceștia atît de importanți, ar putea să fie atît de culți.

În felul acesta se scurseră pentru interiorul țării lunile ianuarie, februarie și martie.

VII

POVESTEA NOASTRĂ SE OCUPĂ DE EVENIMENTELE războiului, numai în măsura în care acesta a putut să aibă vreun efect asupra vieții și a destinelor unui mic grup de oameni, care sînt toți membri ai unei singure familii engleze. Tocmai de aceea nu este cazul să vorbim despre evenimentele care — cum a fost invadarea Danemarcei, și a Norvegiei, a Belgiei și a Olandei — s-au precipitat unul după altul. Dar la urmă totuși liniile franceze se prăbușiră, mai jos de Sedan, și la cîteva zile după aceea germanii ocupară Arrasul, iar ceva mai tîrziu orașul Amiens și astfel ajunseră pe litoralul canalului. Nu trecu mai mult de o săptămînă și armata belgiană, condusă de regele Leopold, fu obligat să capituleze. Comunicatul german anunța că soarta aliaților este pecetluită.

Jane rămase îngrozită. Ce urmăriseră oamenii aceștia, care vreme de trei luni încheiate veniseră la ea și-i băuseră cocktailurile, cu vorbele lor pline de încredere pe

care i le debitaseră ? Nu pomeniseră niciodată nimic despre eventualitatea unei catastrofe. Pînă şi Chamberlain declarase în Camera Comunelor, cu ocazia intrării germanilor în Norvegia, că Hitler a pierdut autobuzul. Nu trecuse nici o lună de cînd un personaj din Statul Major, bărbat extrem de influent, îi spusese că armata franceză este în stare să facă faţă oricărei încercări şi e gata să-şi mănînce casca, dacă nu va pricinui hunilor cea mai mare surpriză de care au avut parte în viaţă. Ian era în cazul cel mai favorabil să cadă în captivitate. Adevărat este că şi Roger era tot acolo, dar Roger era omul care ştia să se ajute. Ian era nebun fără pereche. Spaima îi măcina sufletul. În nădejde că va reuşi să afle ştiri favorabile, alerga de la unul la altul, vizita oamenii cu trecere pe care-i cunoştea şi reuşi să afle de la un ministru — prin telefon — că din nenorocire corpul expediţionar britanic a fost împresurat şi trebuie să se întîmple o minune, dacă vor reuşi să scape mai mult de două-treizeci de mii de oameni.

— Prin urmare situaţia nu pare de loc favorabilă, nu-i aşa ? întrebă Jane.

— Dimpotrivă, este cît se poate de gravă, răspunse ministrul.

— Probabil Ian va ajunge în captivitate. Ani de-a rîndul m-am ţinut de capul lui, să facă o cură de slăbire. Acum fie că vrea, fie că nu vrea, va fi obligat să slăbească ; nu sînteţi de aceeaşi părere ?

— Vă rog să nu vă pierdeţi cumpătul, stimată doamnă, zise ministrul. Ştiţi foarte bine că noi vom trece şi peste asta.

— Sigur că da.

Puse receptorul în furcă. O durea inima atît de cumplit, încît îşi apăsă mîna pe piept. Obrazul ei caraghios, răvăşit de spaima care o chinuia, începuse să tresară şi rămase în picioare, uitîndu-se la peretele din faţa ei şi muşcîndu-şi buzele. În aceeaşi clipă şi cu totul pe neaşteptate se simţi îngrozitor de singură. Prietenii ei ? Ce ajutor ar fi putut să-i dea prietenii în această împrejurare ? Ea suferea. Îi va fi imposibil să meargă la searta de astă seară de la Savoy la care fusese invitată ; nu era în stare nici cel puţin să se gîndească la ea ; tot atît de puţin era în stare şi să suporte singurătatea. Chiar cînd Ian nu era prezent, toate lucrurile din casă îi adu-

ceau aminte de el. Costumele lui și pipele lui cele vechi, armele de vînătoare și undițele, crossurile de golf... nu putea intra în nici o cameră, ca să nu simtă prezența lui. Dar acum casa era goală și ostilă.

„— Nu mai pot suporta această situație!", țipă ea deznădăjduită. Va trebui să mă întorc acasă.

Singură doamna Henderson știa ce însemnează în viața ei Ian, caraghiosul acesta necioplit și zgomotos. Trebuia să se ducă la ea, cum se ducea odinioară cînd era fetiță mică, și urîtă ca un diavol, ca să-i spună că a căzut și s-a lovit. Ce procedeu urît din partea naturii, să-i dăruiască un astfel de obraz, dublat de sufletul pe care-l avea... Începu să împacheteze și luă primul tren pe care-l mai putu prinde, iar la trei ceasuri după aceea, încercă să pară veselă și pătrunse în holul principal al castelului din Graveney Holt. Găsi pe doamna Henderson și pe May singure ; cumnată-sa era cu ochii umflați.

— Mamă dragă, m-am gîndit să dau o fugă pînă la tine, ca să văd ce mai faci. Nebunii aceștia de la Whitehall ne-au pregătit pentru toți o ciorbă, de să le fie de cap.

— Draga mea, va trebui să avem cu toții curaj, răspunse doamna Herderson. Nu trebuie să-ți pierzi cumpătul.

Jane se așeză pe un scaun, își scoase mănușile și din poșetă oglinda în care începu să se examineze.

— Doamne, cu mutră am ! — Daci faci aluzie la Ian, atunci află că nu-mi fac nici un fel de grijă din pricina lui. Înainte de plecare l-am obligat să-mi făgăduiască s-o rupă la fugă, de să-i sfîrîie călcîile, imediat ce va vedea un german, și el știe ce-l așteaptă, dacă nu mă ascultă declară Jane și-și potrivi mai bine monoclul în cavitatea orbitei. Deocamdată Londra mi s-a părut grozav de plicticoasă, așa că am venit la tine. Mi-am zis că dacă vei fi de acord, voi sta cîteva zile.

Doamna Henderson se uită la fiică-sa, cu ochii calmi și limpezi, și Jane tresări, căci i se păru că a reușit să-i vadă sufletul.

— Firește, îmi va face plăcere.

— Mi-am adus un cufăraș pe care l-am lăsat jos, cu lucrurile de care am nevoie, și firește și cu obrazul.

Obrazul despre care vorbea Jane, era o cutioară plată de metal, în patru colțuri și cu o învelitoare frumoasă

de catifea ; înăuntru avea o mulțime de sticluțe, roșul de buze, pudra, pufuri de tot felul, crema de obraz și tot ce este necesar pentru a da o înfățișare caraghioasă obrazului omenesc, ca să se poată prezenta în fața lumii.

— Tocmai mă gîndeam că s-ar putea să vii la mine, declară doamna Henderson. Cred că te-ai putea ocupa de copii. Ne-am străduit să le ascundem știrile cele mai grozave, dar cei mai răsăriți trag cu urechea ca niște guști și cînd se întîmplă să vină la mine și să mă întrebe : „Nu cumva s-a întîmplat ceva cu tăticul", nu mai știu ce să le răspund.

— Cred că de la Roger n-ai primit nici o știre.

— Ce știri crezi că ar putea să sosească ? Sîntem înspăimîntate, grozav de înspăimîntate.

— La urma urmelor el este la Statul Major și cloncanilor nu li se întîmplă niciodată nimic.

Obrazul palid și pleoapele umflate ale lui May o enervau. Fără îndoială Roger împreună cu lordul Gort și cu ceilalți vor reuși să se pună la adăpost, dar cine se va gîndi la Ian al.ei care e bătrîn și atît de gras ? Aruncă lui May o privire tăioasă. Nu cumva May se zbuciumă și din pricina altuia, nu numai a lui Roger ? Vara trecută i se păruse straniu că ea și Dick sînt în raporturi de exagerată intimitate.

May se ridică în picioare.

— Va trebui să mă întorc la copii. Nu se poate să las pe Dora atît de mult singură cu ei.

Imediat după aceea ieși din cameră.

Privirea cu care Jane se uitase la ea, nu putuse să-i scape și se simți cuprinsă de spaimă, gîndindu-se că Jane ar putea să bănuiască fără greutate că ochii i s-au umflat nu numai de plînsul pentru Roger. Evident se gîndea și la el și ar fi dorit să nu i se întîmple nimic. Dar era ferm convinsă că el se găsește în siguranță și singura primejdie ce ar putea să-l amenințe, ar fi o bombă rătăcită ; cît privește pe Dick — ar fi fost inutil să încerce să nu se mai gîndească la el — cînd în realitate nu era în stare să se gîndească la nimic altceva. Asta însemna că va fi condamnată să se zbuciume cît e ziua de lungă și că în timpul nopții își va petrece ceasurile stînd de veghe. De la intrarea trupelor britanice în Belgia, nu mai auzise nimic despre el. Două săptămîni la rînd participase fără întrerupere la luptele ce s-au dat. Putea să

fie rănit, putea să fie mort, dar cu toate acestea nu putea vorbi cu nimenea despre durerea ei.

Doamna Henderson care atribuia deznădejdea ei exclusiv grijilor ce și le făcea din pricina lui Roger, era atît de bună față de ea, cum nu fusese niciodată înainte de asta, deși îi dovedise mereu că ține la ea. De altfel doamna Henderson nu făcea parte dintre femeile care sînt în stare să facă paradă de sentimente. Pentru a o putea îmbuna, încercă să-și ascundă propria spaimă ce i-o pricinuia Roger și-i spuse că pe el nu-l amenință nici o primejdie. Duioșia ei i se părea greu de suportat. Lui May îi era silă de ea însăși, cînd se gîndea că este obligată să se prefacă ; încerca să pară mulțumită, cînd doamna Henderson îi spunea că Roger trebuie să se întoarcă fără întîrziere și o îndemna ca în timpul acesta de așteptare să nu-și piardă curajul. Dar de gîndit se gîndea la Dick... la Dick care poate rămăsese mort pe cîmpul de bătaie, la Dick pe care, în cazul cînd a murit, nu va putea să-l jelească decît pe ascuns. Dar ce putea face. De multe ori în timpul acestui zbucium dureros, fusese pe punctul de a spune doamnei Henderson adevărul. Dar se stăpînise ; i-ar fi fost imposibil să mai contribuie și ea la mîhnirea adîncă a acestei biete femei. N-ar fi fost oare îngrozitor să-i spună acum, că dacă a iubit pe Roger vreodată, astăzi nu mai poate afirma același lucru ? Fără îndoială ar fi fost o situație mult mai gravă, decît atunci cînd ar fi încercat să bată un copil. Nu avea ce face ; povara aceasta va fi condamnată s-o poarte singură.

„— Dumnezeu mi-e martor, că eu n-am vrut să mă îndrăgostesc de Dick, își zicea ea. Dar n-am putut proceda altfel. În toată lumea aceasta el este singurul bărbat care poate avea importanță pentru mine".

Gîndindu-se mereu și fără întrerupere la el, rugîndu-se pentru el, își zice că dacă Dumnezeu a admis să se întîmple așa ceva, atunci fără îndoială îl va cruța. Numai judecata limpede o mai împiedica să nu sucombe sub greutatea acestei lovituri. Dumnezeu nu este o ființă fioroasă care să ceară un sacrificiu sîngeros celor pe care i-a creat, în schimbul unei vieți ratate și a unei dezamăgiri. Numai Dumnezeul lui Moise ceruse ochi pentru

ochi și dinte pentru dinte. Căzu în genunchi și se rugă pentru viața lui Dick, dar se rugă în același timp și pentru toți ceilalți, care se găseau în aceeași primejdie de moarte.

VIII

URMĂTOARELE CINCI ZILE, ÎN TIMPUL CĂRORA SE făcu evacuarea trupelor din Dunkerque, pentru femeile din Graveney Holt fură zile pline de groază și spaime. Cu obrazurile prelungi și cu moartea în suflet ascultau știrile difuzate de radio, fără să îndrăznească să se miște. Bombardierele germane atacau fără încetare trupele în retragere și vasele de salvare. Soldații sleiți de puteri, după luptele care ținuseră două săptămîni încheiate, așteptau pe litoral, sub cerul liber, pînă să le vină rîndul să se urce în ambarcațiunile ușoare care să-i ducă mai departe, pînă la vapoarele care îi așteptau ancorate în larg. După ce intrară în Dunkerque, germanii constatară că prada la care se așteptau, le scăpase printre degete.

Deși se așteptaseră la un dezastru, erau aproape mulțumiți și se gîndeau la această înfrîngere, cum s-ar fi gîndit la o victorie, căci peste trei sute de mii de oameni fuseseră salvați ; în schimb întreg materialul de război, cu artileria și tancurile, au fost pierdute. Dar cu toate că nu știau nimic despre soarta celor care-i interesau mai mult, totuși aveau dreptul să mai nădăjduiască. Tot timpul acestor zile negre, doamna Henderson continuă să se ocupe, într-un fel cu totul neobișnuit, de cei treizeci de copii și determină și pe ceilalți dimprejurul ei să nu-și piardă curajul, deși ea însăși se simțea pe jumătate moartă, căci era convinsă că datorită acestei atitudini, va reuși să le îndrepte gîndurile în altă parte.

Duminica viitoare Jim va veni ca de obicei la masă, ca să-și petreacă ziua împreună cu ei, dar masa aceasta la care se așezară pe la orele unu, fu tristă și chinuitoare. Generalul rămăsese să-și petreacă week-end-ul în Capitală. May sta tăcută, căci își simțea inima îndurerată și Jane nu era în stare să vorbească cu Jim. Evită să se uite la el și cînd o întreba cîte ceva, îi răspundea în mo-

nosilabe. Cele opt luni petrecute la fermă îl făcuseră mai robust şi-i oţeliseră muşchii braţelor, iar soarele îi bronzase obrazul, aşa că arăta ca o personificare a sănătăţii însăşi. Dar tocmai înfăţişarea aceasta a lui făcea pe Jane să se simtă întărîtată, aşa că singura teama de mama ei o determina să-şi stăpînească invectivele amare şi sarcastice pe care el simţea că-i năvălesc spre buze.

Doamna Henderson se uita la el mîhnită. Obrazul lui devenise mai prelung ca şi cînd într-însul s-ar fi oglindit un conflict sufletesc, dar amănuntul acesta atribuia înfăţişării lui o trăsătură mai spiritualizată, ceea ce împreună cu sănătatea lui robustă, îl făcea să pară drept un tînăr impunător. Mîinile lui aspre şi umflate însă nu-i plăceau, căci erau arse de soare, dar totuşi aveau formă frumoasă şi denotau noblefea originei. Doamna Henderson se gîndi cu mîndrie, că mîinile acestea trădează originea lui aleasă. Astfel de mîini nu puteau să aibă decît un gentleman. Din întîmplare se uită şi May la mîinile lui şi rămase impresionată, văzîndu-le cît sînt de vînjoase şi de puternice. Semănau cu mîinile lui Roger, doar că erau mai mari şi fără să ştie de ce, i se părea că sînt mîini mult mai importante decît ale lui. Aveau ceva neobişnuit, aproape exagerat de grav, ceea ce nu putea avea nici o legătură cu lucrul grosolan pe care-l îndeplineau şi care le împrumutase aspectul de acum. Mîinile acestea erau în evident contrast, cu privirile îndurerate şi întoarse înăuntru, ale ochilor lui căprui.

Privirile doamnei Henderson se opriră asupra Dorei. Sta cu ochii plecaţi în farfurie, preocupată probabil de roastbeeful şi budinca Yorkshire din faţa ei, din care mînca cu poftă. Cu părul ei auriu şi ceafa frumoasă, era o fată drăguţă şi tînără. Ştia demult că Jim este îndrăgostit de ea, dar era convinsă că Dora nu-l iubeşte. E foarte frumos din partea ei că a refuzat să primească propunerea lui în căsătorie, pe care fără îndoială i-a făcut-o. Asta înseamnă că nu este o fată egoistă, căci dacă May nu avea copii, Jim va primi mai tîrziu domeniul acesta ca parte de moştenire, aşa că pentru o refugiată săracă, el ar fi fost o partidă strălucită. Doamna Henderson se simţea impresionată de Dora. Evident, Jane declarase mai demult, că generalul n-ar fi de acord ca Jim

să se căsătorească cu o străină. Dar aceasta era o simplă prejudecată. Nu i-ar fi făcut nici ei plăcere, căci ar fi preferat ca Jim să se căsătorească cu o englezoaică drăguță și de familie bună, de tipul femeilor cu care se căsătoriseră toți cei din familia Henderson. Dar dacă Dora l-ar fi iubit cu adevărat și Jim ar fi fost convins că-l va face fericit, ea ar fi cea din urmă care s-ar gîndi să-l împiedice. Și nimenea nu se putea îndoi — ceea ce de altfel se vedea destul de limpede — că după căsătoria lor camera copiilor de la Graveney Holt, nu va rămîne neocupată. Doamna Henderson s-ar fi simțit mulțumită, dacă ar fi putut ghici gîndurile intime ale Dorei. Părea rezervată față de toată lumea și nu se străduia cîtuși de puțin să ia parte la conversația pe care doamna Henderson încerca s-o susțină.

Atmosfera era atît de încordată, încît după ce epuizară toate subiectele, se întoarse spre Jim și se interesă de lucrul pe care-l îndeplinea la fermă. Îi răspunse la toate întrebările, deși îi venea greu, căci presimțea că aceste întrebări i le pune, numai pentru a le abate gîndurile de la nenorocirea care-i preocupa pe toți. În felul acesta ar fi putut să vorbească cel mult cu un străin căruia această catastrofă i-ar fi fost indiferentă. În realitate el se simțea mulțumit de ocupația lui de acum. Îi pricinuia o mulțumire deosebită să vadă cum crește grîul semănat de el, și diversele obligații zilnice care făceau parte din preocupările lui de acum, deveniseră pentru el izvor nesecat de mulțumire. Era mîndru că pe vremea cînd începuse fătatul oilor, nu-i murise nici un miel. Petrecuse o noapte întreagă alături de o vacă, așteptînd să fete, nu pentru că stăpînul lui i-ar fi cerut s-o supravegheze, ci pentru că îi era teamă să nu i se întîmple ceva. Mulgea vacile, le da nutreț și adăpa caii, făcea lături pentru porci și după ce le amesteca cu urlău, le turna în jgheab. Lucrînd mînă în mînă cu natura, simțea cum i se coboară în suflet un fel de pace pe care o gusta în extaz.

Aceasta îi da posibilitatea să primească, în parte înveselit, în parte cu indiferență, ieșirile dușmănoase ale stăpînului său. Domnul Jekins era un bărbat mic de statură și vînjos, cu părul cărunt și subțire în fir, cu un obraz ciolănos și brăzdat de crețuri și niște ochi cu pleoapele inflamate. Luase hotărîrea să păstreze pe Jim în calitate de lucrător la ferma sa. Dar singura vorbă de

laudă pe care Jim o auzise din gura lui, fusese un murmur batjocoritor, iar cînd făcea cîte o greşeală, ceea ce la început i se întîmplase destul de des, Jenkins îl copleşea de ocări. Jim era convins că stăpînul său simte o stranie mulţumire, cînd poate prinde pe fiul generalului că a comis o greşeală. Despre el, chiar atunci cînd îl putea auzi, nu vorbea altfel decît numindu-l „chiulangiul", şi nu admitea ca soţia sau copiii lui să vorbească cu el mai mult decît era strict necesar. Uneori părea că ar căuta anume să întărîte pe Jim, doar, doar îl va determina să-şi piardă cumpătul, ca apoi să se poată plînge poliţiei împotriva lui.

„— Acum să te duci să plivești buruienile", ţipa Jenkins la el.

Jim luase hotărîrea să se poarte faţă de stăpînul său cu toată amabilitatea şi respectul, cum s-ar fi aşteptat să se poarte şi Jenkins în cazul cînd rolurile dintre ei ar fi fost inversate. Dar fără să spună ceva, îşi zicea că după ce se va face pace şi va deveni din nou stăpîn pe sine, îi va trage o tăvăleală, de s-o pomenească. Pentru aşa ceva merita să faci şi închisoare.

Seara trecută se întîmplase ceva şi ar fi vrut numaidecît să informeze şi pe doamna Henderson. Era convins că ceea ce-i va spune, va face pe Jane să jubileze, de aceea ar fi fost mai bine ca ea să nu afle nimic. Dar tocmai datorită acestei convingeri îşi zise că va fi mai bine să încerce să-i spună chiar acum.

— Mamă, crezi că tata n-ar avea nimic împotrivă, dacă eu aş dormi în căsuţa unchiului Algy, întrebă el.

Era vorba despre căsuţa din apropierea porţii de miază-noapte a parcului, căreia ţăranii îi ziceau Badgerie Cottage.

— Bine, dragul meu, dar nu te gîndeşti că pentru tine va fi incomod ?

— Uite ce, familia Carr, la care locuiesc eu acum, mi-au spus că va trebui să mă mut din casa lor.

— De ce ?

— Este o poveste cam lungă. Aseară cînd i-am plătit chiria, am băgat de seamă că doamna Carr are ceva pe suflet. Carr se strecurase afară din casă şi am rămas convins că trage cu urechea la ceea ce vorbim noi. Am întrebat-o numaidecît, ce s-a întîmplat şi femeia mi-a răs-

puns : „Iată despre ce este vorba, domnule, am avea nevoie de odaia pe care o ocupi dumneata și te-am ruga să te muți în altă parte". La început n-am fost în stare să înțeleg. Banii pe care îi plăteam eu, erau pentru ei un fel de salvare, deoarece din ziua cînd feciorul lor a fost mobilizat, simt lipsa cîștigului pe care-l aducea el în casă și care le-a fost de mare ajutor. Cînd am întrebat-o de ce vrea să scape de mine, mi-a răspuns că are prea mult de lucru în gospodărie. Știam că acesta este un simplu pretext, deoarece eu îi pricinuiam foarte puțină bătaie de cap. Dar la urmă s-a dat totul pe față.

Jim se uită cu atenție la Jane și constată că pe buze îi joacă un zîmbet batjocoritor. Reprodusese cuvintele doamnei Carr, întrebuințînd dialectul din Sussex pe care-l imitase într-un fel atît de caraghios, încît ar fi trebuit să te tăvălești de rîs, dacă nu ți-ai fi dat seamă cît de greu l-au jignit.

— Mi-a răspuns : „Uite cé, domnule, de vreme ce trebuie să dăm cărțile pe față : Carr spune că nu se poate ca atunci cînd Bert al nostru este plecat la armată și se găsește în mijlocul încăierării, așa că s-ar putea să nu-l mai vedem niciodată, noi să te ținem pe dumneata în casa noastră. Prezența dumitale la noi este un fel de jignire la adresa lui Bert, dacă înțelegi ce vreau să spun".

— Trebuie să recunosc, că eu înțeleg punctul ei de vedere, ripostă Jane.

— Jane, te poftesc să taci, țipă doamna Henderson la ea. Cred că tatăl tău va fi mulțumit, dacă te vei instala în căsuța unchiului Algy. Dar ce vei face cu masa ?

— Aș putea să mănînc la ospătăria din Conford. (Așa se numea satul în care se găsea ferma lui Jenkins). Legea nu admite să mi se refuze mîncarea într-un local public.

Terminară cu masa, în mijlocul unei tăceri apăsătoare. Dora nu scosese nici o vorbă.

Jim se simți mai ușurat, cînd în timpul după amiezii putu să iasă din casă la o plimbare împreună cu ea. Era o zi caldă și însorită. Cîțiva nori albi se opriră pe cerul albastru, întocmai ca niște monștri preistorici la intrarea unei peșteri. Rochia pe care o purta Dora, era ceea ce francezii numesc *journalière :* erau zile cînd nici nu-ți venea să te uiți la ea, dar altădată trebuia să recunoști că este o frumusețe de fată. Astăzi însă era o zi care o avantaja. Ochii ei reflectau albastrul cerului și pe obraji

îi tremura o ușoară rumeneală. Trecea atît de ușoară și de drăgălașă în lungul pajiștei, ca și cînd ar fi avut picioare fermecate și ar fi fost de ajuns să vrea, ca să apară covorul fermecat și s-o ridice în aer, ca s-o poarte printre nori. Niciodată Jim nu o iubise cu atîta ardoare ca în aceste clipe. O apucă de mînă, dar în aceeași clipă, spre mirarea lui, fata izbucni într-un hohot de rîs care o cutremură toată.

— Ce te-a apucat rîsul acesta, așa dintr-odată ? întrebă el.

Se opri numaidecît și se uită la el dintr-o parte.

— Nimic. Cred că a fost un acces de isterie. M-am gîndit la obrazele întunecate ale celor cu care am stat la masă.

— Nemulțumirea îl făcu să-i sară sîngele în obraz. Vorbele ei i se părură lipsite de tact.

— Cred că nu e cazul să te aștepți din partea lor să fie veseli. Sînt chinuiți de o spaimă îngrozitoare.

— Știu, și te rog să mă ierți, căci n-am spus vorbele acestea din răutate. Presupun că acesta este sfîrșitul.

— Ce vrei să spui cu vorbele acestea ?

Se simțea și de astă dată puțin jignit, dar fata se întoarse spre el și-i zîmbi încîntătoare.

— Iubitule, ar trebui să fii cu mai multă judecată. Franța este bătută. Anglia nu va putea continua războiul singură.

— Cu toate acestea îl va continua.

— Nu, dragul meu, așa ceva nu se poate. Și la ce să continue o luptă, fără nici un fel de nădejde ? Tu nu dorești să se facă pace ?

— Eu nu doresc ca Anglia să fie bătută.

— În cazul acesta de ce nu te duci să lupți și tu ? întrebă ea cu glasul rece.

— Dora ! țipă el speriat. Cred că nu ai intenția să te întorci și tu împotriva mea ?

— Sigur că nu. Dar nu înțeleg atitudinea ta. Mi se pare că este lipsită de logică.

— Acesta este adevărul : atitudinea mea este lipsită de logică, admise el și zîmbi cu tristețe. Dar n-am ce face. Nu pot suporta războiul. Îl consider și astăzi drept o crimă și un act de demență. Dar cu toate acestea n-aș vrea ca Anglia să fie înfrînată.

— Anglia este demult înfrînată. Ce rost mai are să închidem ochii în fața faptelor care sînt limpezi ca lumina

zilei ? Singura soluție care-i mai rămîne, este să obțină condiții de pace pentru o perioadă de cel puțin o sută de ani.

— Dar gîndește-te ce fel de pace va fi aceasta !

Fata ridică din umeri. Apoi păru că vrea să spună ceva, dar se răzgîndi și o vreme își continuară drumul alături, fără să zică nimic. Din cînd în cînd se uita la el cu coada ochiului, ca și cînd ar fi vrut să-l iscodească.

— Astăzi îmi pari foarte tăcut, zise ea într-un tîrziu.

— Mă simt nenorocit.

— N-ai nici un motiv să te simți nenorocit, răspunse ea zîmbind.

— Nu m-aș simți, dacă ai accepta să te căsătorești cu mine.

Făcu un gest grăbit, ca și cînd i-ar fi dat un răspuns negativ.

— Nu, dragul meu, să nu mai vorbim despre asta ; ți-am spus că nu se poate.

— Te rog, Dora, nu spune vorbele acestea, căci mi se frînge inima.

— Nu fi caraghios ! zise fata rîzînd. Am vrut să spun că deocamdată nu se poate. Știi tot atît de bine, ca și mine. Și nu avem nici un motiv să ne grăbim.

Îl auzi că oftează.

— Uneori mă întreb, oare tu mă iubești sau nu.

Fata se uită la el șăgalnică și zîmbi.

— Nu te-ai examinat niciodată în oglindă ? În timpul prînzului m-am uitat la tine. Ești un tînăr cu înfățișare simpatică.

Se întîmplă atît de rar ca ea să-i facă complimente, încît de astă dată se aprinse la obraz.

— În orice caz, am în vine sînge pur arian.

Îl apucă de mînă :

— Ești un băiat foarte drăguț, declară ea. Dar să nu stăruiești. Va trebui să ai răbdare.

IX

LA CÎTEVA ZILE DUPĂ ACEEA PRIMIRĂ ȘTIRI ÎMBUCURĂtoare. Nu erau știrile pe care le-ar fi dorit doamna Henderson, dar în orice caz acestea îi dădeau dreptul să nădăjduiască sosirea altor știri mai bune. Dick Murray

o chemă la telefon ; probabil va fi mulțumită să afle, spunea el, că este teafăr și sănătos, și că s-a întors în Anglia.

— O, sigur că-mi pare bine, răspunse doamna Henderson. Nu ești rănit ?

— Sînt pe deplin sănătos și n-am fost rănit. Mă simt puțin sleit, ceea ce este ușor de înțeles, dar încolo sînt în formă desăvîrșită.

— Ai aflat ceva despre Roger și despre Ian ?

— Din întîmplare la Dunkerque m-am intîlnit pe plajă cu Ian. În timpul unei nopți i-am auzit glasul pe care-l cunoșteam, și puțin după aceea am reușit să-l descopăr și pe el. Să n-aveți nici o grijă, căci vă va trimite vești cît de curînd.

— Dar cu Roger ce s-a întîmplat ?

— Nu știu nimic despre el.

— O, Dick !

Mlădierea glasului doamnei Henderson nu putea să ascundă durerea pe care o simțea în aceste clipe.

— Nu vă alarmați, doamnă Henderson. Deocamdată totul este val vîrtej. Sînt convins că se găsește în siguranță. Cine știe ce motive l-au obligat să nu dea pînă acum nici un semn de viață. De altfel cred că nici nu s-a gîndit, c-ați putea să vă alarmați din pricina lui.

Probabil avea dreptate. În cazul cînd s-a întors împreună cu Lordul Gort și o fi avînd mult de lucru, e foarte probabil că el nici nu s-a gîndit c-ar trebui să le trimită vreo veste cu care să-i liniștească. Cînd spuse și celorlalte știrea aflată de la Dick, fu adevărată minune că May reuși să-și stăpînească țipătul de mulțumire ce i se repezise spre buze. Trebui să facă un efort uriaș, pentru a părea că știrea aceasta nu o interesează cu nimic mai mult decît ar fi admis bunacuviință.

— Sînt mulțumită că nu i s-a întîmplat nimic, declară ea cu glasul liniștit. Era bine dispus ?

— Da, așa mi s-a părut.

Se întrebă, cîtă vreme va mai fi obligată să întîrzie între ele, prefăcîndu-se că afacerea asta n-o interesează cu nimic mai mult decît era firesc în împrejurările acestea tragice, ca apoi să se poată întoarce în camera ei și să mulțumească lui Dumnezeu, să-i mulțumească din fundul inimii, pentru că a fost milos cu ea. Dar Jane îi întrerupse gîndurile acestea, cu un țipăt de desnădejde.

— Dacă se va întîmpla ca tîmpitul acesta de Ian să fie în Anglia, și nu mi-a dat nici o știre, îi voi face un zavrac, de-i va părea rău că n-a avut norocul să fie luat prizonier de germani.

— Gîndește-te că eu și May sîntem tot atît de îngrijorate din pricina lui Roger, răspunse doamna Henderson cu blîndețe.

Jane se uită la May dintr-o parte.

— Cum de a trebuit să se întoarcă tocmai Dick ? Cred că întoarcerea aceasta nu poate interesa pe nici una dintre noi.

Constată numaidecît că May s-a aprins la față.

— Jane, se poate să fii atît de egoistă ! ripostă doamna Henderson. În timpuri ca acestea de acuma e firesc să ne gîndim la toți bărbații cu aceeași dragoste.

Deși la început Jane declarase că ea nu se pricepe la îngrijirea copiilor, doamna Henderson îi spuse categoric că va fi obligată să ajute și ea. Adevărat este că refuzase să lucreze în gospodărie, sub pretext că nu are habar cum se așterne un pat sau cum se deretică printr-o odaie, iar cînd fu vorba despre spălatul vaselor, răspunse că nici nu se gîndește să-și strice unghiile de dragul unor copii ; admise totuși să se ocupe de distracția lor. În douăzeci și patru de ceasuri reuși să-i îmblînzească pe toți, de veneau la ea ca niște mielușei. Înjura cu glasul ei adînc și răgușit și-i amenința că le va face cucuie în cap, dacă nu se vor purta cumsecade ; copiii constatară că femeia aceasta este o caraghioasă cum n-au mai întîlnit încă în viață și se îngrămădeau împrejurul ei, rîzînd de toate prostiile pe care le făcea. Le povestea basme cu totul lipsite de moralitate, în care copiii cei răi se alegeau întotdeauna cu cîte ceva, iar fata cea mică și cuminte nu era răsplătită niciodată. Poveștile acestea le plăceau și o rugau mereu să le repete. Se băteau între ei, pentru a i se putea urca în poală și ea-i legăna pe genunchi și le spunea cît sînt de îngrozitori, iar ceilalți se înghesuiau împrejurul ei, încercînd să-i atragă atenția asupra lor. Începeau să țipe încîntați, cînd o vedeau că-și potrivește monoclul în ochi și se strîmbă, cum ei nu văzuseră încă pe nimeni strîmbîndu-se, pentru a-i face să se veselească.

— Tu de ce nu ai un copil care să fie al tău ? întrebă unul dintre cei mai mici.

— Doar nu vă închipuiți despre mine, c-aș fi în stare să suport împrejurul meu un grup de nespălați cum sînteți voi. De altfel am avut și eu doisprezece, dar i-am înecat ca pe niște pisici, înainte de a deschide ochii.

— Unde i-ai înecat ?

— În cazanul în care spăl rufele, răspunse ea fără să ezite. În felul acesta am rămas convinsă că s-au spălat și ei cel puțin odată înainte de a muri.

Puțin după aceea primi o telegramă de la Ian, care-i fusese expediată la adresa ei din Londra, și care-i spunea că se găsește într-un spital din York. „Sîntem amîndoi bine, spunea telegrama. Copilașul atîrnă douăzeci și patru de funți. Sexul încă nu este determinat".

— Ce imbecil ! țipă Jane revoltată. Este rănit. Probabil e pe moarte.

— Crezi că ți-ar trimite o telegramă atît de caraghioasă, dacă ar fi în stare gravă ? zise doamna Henderson rîzînd.

— O, Doamne, cum de mi-ai luat mintea, ca să mă căsătoresc cu omul acesta care este idiot din naștere ? Jane îi răspunse cu o telegramă îmbibată de revoltă, anunțîndu-l că sosește cu primul tren. Cînd o văzură că pleacă la gară, copiii începură să protesteze în gura mare, așa că trebui să le făgăduiască în mod solemn, că se va întoarce cît mai curînd. Se simțea mîndră de succesul pe care-l avusese între ei.

— Pesemne mă pricep foarte bine cum trebuie să procedez față de copii, declară ea. Probabil din pricină că și-au dat seama că sînt și eu tot atît de imorală și lipsită de conștiință ca și ei

Doamna Henderson îi zîmbi înduioșată, dar în același timp și cu oarecare ironie.

— Copiii nu pot fi amăgiți, căci presimt în mod instinctiv, dacă cel care se apropie de ei, îi iubește cu adevărat sau se preface numai.

— Pe Dora o iubesc ?

— Dora reușește să-i țină foarte bine în frîu, răspunse doamna Henderson.

— În cazul acesta trebuie să fie entuziasmați de ea, declară Jane cu indiferență.

La două zile după aceea doamna Henderson primi de la ea următoarea scrisoare :

„Adevărul este dragă mamă că tot drumul nu m-am gîndit la altceva decît la modelul rochiei mele de doliu. N-am purtat pînă acum rochii negre dar cred că pentru obrazul meu ar putea să-mi vină bine și m-am gîndit la cîteva modele încîntătoare. Ce rochie aș fi îmbrăcat la înmormîntare cred că nu interesează pe nimeni. Ian cu siguranță ar fi sărit din coșciug și ar fi rupt-o la fugă prin cimitir zbierînd ca un besmetic. Dar am constatat că tot nu voi rămîne văduvă prin urmare toată truda aceasta s-a pierdut în zadar. Nebunul acesta gras și bătrîn cu care ai avut amabilitatea să mă căsătorești se va face din nou bine. Din Dunkerque a scăpat teafăr dar după aceea s-a purtat ca un dobitoc și cum numai el este în stare să se poarte căci s-a îmbarcat pe un vas care a fost torpilat Imbecilul de el a rămas cu obrazul făcut ferfeniță și i-au sărit toți dinții din față. Dar asta mă interesează mai puțin deoarece dinții lui erau de mult cariați și de ani întregi m-am ținut de capul lui să și-i scoată. Obrazul lui însă arată îngrozitor ca și cînd ar fi avut hydropică rîie căprească și elefantiasis (nu prea știu cum se scrie corect afurisitul acesta de cuvînt) toate dintr-odată. I-au rămas însă ochii căprii și frumoși cum eu n-am văzut niciodată. De vorbit nu poate vorbi ci se mulțumește să mîrîie. E mai bine așa căci dacă ar vorbi n-ar face altceva decît ar ocărî și ar înjura de ți s-ar face silă. Nu mi-am închipuit niciodată că limba noastră ar putea să aibă atîtea înjurături. I-am spus fără nici un fel de înconjur ce părere am despre el și pentru că nu poate să-mi răspundă am reușit și eu odată să am ultimul cuvînt. Voi pune totul în mișcare ca să-l pot scoate cît mai curînd din spital și să-l îngrijesc singură. Îmi vine să urlu cînd văd infirmierele cum se învîrtesc împrejurul lui ca și cînd el ar fi cel mai mare erou și nici nu-ți vine să crezi ce întrebări indiscrete îi pun în legătură cu organele lui interne deși el este căsătorit. Mi-a fost și mie rușine. Dar infirmierele acestea nu sînt altceva decît fete bătrîne.

A ta iubitoare

Jane

Postscript

Mi s-a părut foarte mmulțumit c-am venit la el. Azi dimineață m-a numit păduchioasă. Uneori este în stare să fie foarte drăguț nu-i așa deși în realitate este cel mai mare egoist pe care l-a purtat pămîntul.

Al doilea postscript

Evident chestia cu copilul a fost o farsă deși uneori cînd mă uit la el îmi vine să mă întreb nu cumva totuși așteaptă să nască unul.

X

OFIȚERII ȘI TRUPA CARE FUSESERĂ SALVAȚI DIN Dunkerque, erau din nou în patrie. Roger fusese dat dispărut. Generalul trecea în fiecare zi pe la Ministerul de Război, pentru a vedea nu cumva au sosit știri despre el. Grație acestei stăruințe reuși să afle, că Roger în timpul retragerii spre Dunkerque a fost trimis cu o misiune într-un sat unde o baterie încerca să întîrzie înaintarea germanilor. Se știa despre el c-a ajuns la destinație și în momentul cînd bateria a fost obligată să se retragă, din pricină că nu mai avea muniție, probabil a fost obligat să părăsească mașina cu care venise și să se întoarcă la cartierul general pe jos. Dar nu mai reușise să ajungă pînă acolo. Era aproape sigur c-a murit sau în cazul cel mai favorabil, c-a fost luat prizonier. Generalul expedie o telegramă Centralei Crucii Roșii de la Geneva și ceru informații. Pînă la sosirea răspunsului mai puteau să nădăjduiască, ceea ce era preferabil unei certitudini tragice.

Doamna Henderson se achita de obligațiile ei zilnice, ca întotdeauna, dar liniștea ei și expresia severă a trăsăturilor obrazului trădau în mod neîndoios chinurile îngrozitoare prin care trecea din cauza spaimei. May se simțea cutremurată de durere, cînd se uita la ea. Dar oricît s-ar fi condamnat și oricît ar fi încercat, nu era în stare să împărtășească sbuciumul pe care-l vedea oglin-

dindu-se în ochii ei îndureraţi. Se cutremura ca de friguri, cînd se gîndea, că în loc să trăiască, ar fi putut tot atît de bine să fie mort ; în acelaşi timp rămase îngrozită, cînd se gîndi fără să vrea, că în cazul cînd Roger a murit, în calea fericirii ei nu mai există nici o piedică. Ce gînd ruşinos ! Nu voia să-şi datoreze fericirea tocmai morţii lui Roger. Această eventualitate ar fi îngrozitoare. Prefera să-l ştie în viaţă. Dacă ar fi putut pronunţa o vorbă sau ar fi putut face vreun gest cu care să-l aducă înapoi, n-ar fi ezitat nici o clipă, ci l-ar fi pronunţat sau l-ar fi făcut. Era încă tînăr şi mai putea trăi ani întregi, cum de fapt avea şi dreptul să trăiască. Nu, nici dacă moartea lui ar fi înlăturat toate dificultăţile din calea ei, ea totuşi nu-i dorea moartea, nu putea să i-o dorească. Îl venea foarte greu să-şi suprime gîndurile acestea care-i tresăreau mereu în minte, chiar fără să vrea. Fiecare muritor are dreptul să fie fericit, ori ea şi Dick ar putea fi foarte fericiţi dacă... dacă... nu se poate... i se părea îngrozitor, chiar numai să se gîndească la o astfel de eventualitate. În timpul acesta probabil trupul lui Roger nici nu se răcise bine în groapa aceea din ţară străină. Ea şi Dick fuseseră creaţi unul pentru altul ; îl înţelegea cum nu reuşise niciodată să înţeleagă pe Roger — amîndoi aveau aceleaşi preferinţe. Cît de plăcută ar fi viaţa trăită alături de el ! Totul i se va părea uşor. Nu va avea pricină să se teamă că-i va scăpa vreo vorbă care să i se pară neserioasă. Lui nu i se va părea lipsită de seriozitate ci va rîde şi-i va spune că este o femeie încîntătoare. Era convinsă că împreună vor putea avea copii. Sfinte Doamne ! Sentimentele ei faţă de el erau mai mult decît iubire. Erau o dorinţă necunoscută, a toate copleşitoare, ca şi cînd fără el ar fi fost numai jumătate din ceea ce ar trebui să fie şi datorită lui şi-ar fi găsit completarea personalităţii ei însăşi. Era aproape imposibil să exprimi în vorbe o astfel de fericire. Avea aceeaşi senzaţie ca şi cînd toată viaţa şi-ar fi petrecut-o în surghiun şi odată cu el, şi-ar fi regăsit şi locul unde va putea să trăiască, despre care a ştiut mereu că trebuie să existe şi că o aşteaptă.

Trecu o săptămînă... o săptămînă plină de nădejdi înfrigurate ; pe urmă trecu a doua săptămînă chinuită de spaimă. Crucea Roşie de la Geneva telegrafie că numele lui Roger nu s-a găsit pe lista prizonierilor de război.

Doamna Henderson nu vorbea niciodată cu May despre subiectul acesta. Totuși într-o seară cînd după ce culcaseră copiii evacuați, ieșiră să se plimbe împreună prin parc, își strecură ușor brațul pe sub al ei.

— Draga mea, începu ea, mi-am zis că va fi mult mai bine ca noi două să nu vorbim despre Roger. Presimțeam că tu te gîndești ca și mine și mi-am închipuit că vorbind împreună despre el, vom deveni amîndouă sentimentale. Ai fost tot timpul foarte curajoasă.

May nu răspunse. Se simțea rușinată.

— Acum însă cred c-a sosit momentul să vorbim despre subiectul acesta. Și cred că va trebui să ne așteptăm la tot ce poate fi mai rău.

— Nu ești de părere că ar putea totuși să mai fie o nădejde ? întrebă May cu glasul stins.

— Aș dori și eu să-ți pot răspunde afirmativ. Dar cred că nădejdea ce ne-a mai rămas, este foarte redusă. Și aș vrea să fii tot atît de curajoasă și de aici înainte. Aș mai vrea să-ți aduci aminte că a murit moarte eroică, în serviciul patriei sale, așa că avem toate motivele să fim mîndre de el. Glasul i se stinse, apoi continuă : Va trebui să încercăm să găsim în sufletele noastre puterea de a considera moartea lui drept un sacrificiu la care a consimțit de bună voie — de dragul iubitei noastre patrii și a tot ce ne este drag în această Anglie căreia îi datorăm totul, pînă și ceea ce sîntem astăzi.

May ar fi dorit să plîngă, dar nu era înstare. Nu era sigur, nu era de loc sigur că Roger a murit, și se simți înfiorată de presimțirea că doamna Henderson încearcă să se împace cu gîndul morții lui, în nădejde că astfel poate va reuși să înlăture această eventualitate tragică. Biata femeie. Îi era grozav de milă de ea. Și cît părea de abject, ca tocmai în această clipă, ei să-i treacă din nou prin minte, întocmai ca un chiot de mulțumire, că Dick se găsește în siguranță și în libertate.

Nu-l văzuse încă de la întoarcerea în Anglia, dar îi scrisese că imediat ce va obține un concediu, va veni la Graveney Holt. O rugase ca atunci să vină la el acasă, ca astfel să poată petrece un ceas sau două împreună. În alte împrejurări, nu ar fi primit această propunere, dar acuma, după toate ororile prin care trecuse Dick, dorea și ea să fie singură cu el și acestei dorințe n-avea nici o putere să i se împotrivească. Îi răspunsese că va merge cu plăcere la întîlnire. Tocmai de aceea nu se

miră, ci dimpotrivă se simți foarte mulțumită, cînd una dintre cameriste o chemă la telefon și auzi glasul lui. O întrebă dacă poate să vină numaidecît.

— Da, foarte bine, răspunse ea. Voi lua bicicleta și în zece minute pot ajunge la tine.

Fără îndoială o pîndise de la fereastră, căci în clipa cînd se opri în fața intrării, deschise ușa și întinse brațul după ea. Obrazul ei care strălucea de mulțumire, deveni rigid, cînd se uită în ochii lui. Părea foarte grav. Nu o sărută și nici nu o pofti pe scaun.

— N-am venit ca să rămîn. Generalul m-a rugat să iau o mașină și să vin pînă la Graveney. Mi-a telefonat de la Ministerul de Război.

— O, Dick ! țipă ea.

I se păru că i se frînge inima și se făcu palidă la obraz, ca o moartă. Presimțea ce va trebui să urmeze de aici înainte.

— May... Roger a murit.

Se uită la el cu ochii speriați. Se simțea zdrobită. O clipă nici unul dintre ei nu fu în stare să scoată nici o vorbă. Se uitau unul la altul îngroziți. Dick strînse din pumni și se strădui să continue.

— Numele lui este trecut pe lista celor dispăruți și după toate probabilitățile trebuie să fie trecut și pe lista morților. Generalul n-a vrut să vină încoace ; spunea că este ocupat în biroul Crucii Roșii și că nu poate pleca de la slujbă. Eu cred că nu l-a lăsat inima să vă aducă el însuși această știre și că i-ar fi fost insuportabil să v-o comunice la telefon. Tocmai de aceea m-a rugat să vin și să ți-o spun și ție, cu rugămintea să i-o comunici cu toată cruțarea și doamnei Henderson.

— O, Dick, ce situație îngrozitoare ! Și ce însărcinare cumplită mi-ai dat !

— Am prevăzut imediat că-ți va veni greu.

— Ați aflat ceva amănunte ? întrebă ea la urmă.

Se pare că un refugiat belgian a reușit să ajungă cu una dintre mașinile noastre pînă la Havre. A fost întrebat cum a ajuns în posesia mașinii și a răspuns c-a găsit-o într-o groapă și după ce a pus-o în mișcare, a plecat cu ea. Încărcase în mașină pe toți cîți putuse lua și cu mare greutate au ajuns la Havre. Mașina era ciuruită de gloanțe de mitralieră și scaunul șoferului plin de sînge. Era aceeași cu care Roger plecase în dimineața acelei zile. Toată regiunea furnica de membri ai coloanei a

cincea și de parașutiști. Se pare că Roger și șoferul său au căzut într-o capcană și că au fost împușcați.

— Bietul Roger ! Dumnezeu mi-a martor, că n-am dorit să aflu despre el c-a murit.

Știau amîndoi ce gînduri nedorite, dar inevitabile, preocupă pe fiecare dintre ei ; era destul de urît că aceste gînduri li se oglindeau în priviri, dar ar fi fost revoltător să le mai formuleze și în cuvinte.

— Pe tine, Dick, nu se vede de loc prin ce ai trecut, declară ea.

— O, eu mă simt destul de bine.

Pronunță aceste cuvinte ca și cînd între ei n-ar fi existat nimic. May oftă din nou.

— Cred că acum va trebui să mă întorc acasă. Maică-sa se așteaptă demult la știrea aceasta. Biata de ea. Îmi pare extrem de rău.

Se apropie de ușă și el i-o deschide, fără să încerce nici cel puțin să-i strîngă mîna. Rămase nemișcat și se uită după ea, pînă cînd încălecă pe bicicletă, apoi se întoarse în casă.

După ce ajunse acasă, May intră în camera care se deschidea pe terasa unde în timpul verii se așezau de obicei ; presimțea că va avea nevoie de o scurtă pauză, pentru a se putea reculege. Casa era atît de liniștită, încît îți venea să crezi că este în stăpînirea unei presimțiri — ca și cînd pereții și-ar fi reținut respirația, în așteptarea nenorocirii ce trebuia să vină. Doamna Henderson și Dora erau în camera copiilor și le împărțeau ceaiul, așa că afară de Tommy nu era altcineva prin apropiere. Pe deasupra orașului de pe litoral, la marginea căruia era pensionul lui Tommy, trecuseră bombardiere germane, așa că din prudență profesorii trimeseseră pe toți elevii acasă. May îl văzu în grădină, încălecat pe bicicleta ce i-o cumpărase tatăl său de Anul Nou, încercînd întorsături complicate pe cărările înguste dintre straturile de flori. Încruntă din sprîncene și se gîndi cum ar putea comunica mai cruțător tragica știre pe care fusese însărcinată s-o aducă. I se părea cruzime din partea ei, să le comunice știrea, fără să fie dinainte pregătiți, dar ținînd seamă de starea în care se găsea doamna Henderson acum, primul cuvînt pe care l-ar fi pronunțat, ar fi dat totul pe față. Bietul Roger ! Moartea lui o durea profund, dar cu toate acestea în conștiința ei, întocmai ca o pa-

lidă scăpărare în mijlocul întunericului, tresărea convingerea că odată cu această moarte, toate piedicile ce se găseau în calea căsătoriei ei cu Dick au fost înlăturate. Îi era silă de ea însăși, cînd se gîndea că în clipa aceasta tragică mai este în stare să se gîndească la astfel de lucruri. Oftă și se ridică în picioare, apoi încleștă din fălci și plecă să caute pe doamna Henderson.

„— N-are nici un rost să mai amîn. Din ce voi întîrzia mai mult, îmi va veni cu atît mai greu să-i spun".

Intră de-a-dreptul în sufragerie.

— O, May, nu știam ce să cred cînd am constatat că ai dispărut.

Dar chiar în timpul cît pronunță aceste cuvinte și se uită la obrazul ei, își simți trupul încremenit.

— Pot să vorbesc cîteva clipe cu tine ?

Fără să zică nimic și cu mișcări ciudate, întocmai ca un tigru care a reușit să scape din cușcă, traversă sala uriașă și urmă pe May, închizînd cu grijă ușa care da spre coridor.

— A murit ?

May dădu din cap.

Apucă pe May de încheietura mîinii și intră în holul principal. În clipa aceasta în toată ființa ei i se păru că se ascunde ceva fioros. Albă ca varul și cu sprîncenele încruntate se opri în fața nurorii sale, ca și cînd ar fi surprins un hoț asupra faptului și acum se pregătește să-l pedepsească. Cu glasul sugrumat May îi repetă conversația ce o avusese cu Dick și ceea ce poruncise generalul să-i spună. Doamna Henderson o ascultă fără să clipească și uitîndu-se la ea, ca și cînd ar fi avut puterea să scoată dintr-însa tot ce are de spus. Dar cînd văzu May nu mai are nimic de adăugat, plecă bărbia în piept și lacrimile începură să i se scurgă în lungul obrazului.

— Liniștește-te, draga mea, te rog ! zise May și încercă s-o cuprindă în brațe.

Dar doamna Henderson se smulse din brațele ei.

Rămaseră una în fața celeilalte și May își simți inima chinuită de deznădejde. Acum începuse și ea să plîngă... plîngea de mila femeii acesteia nenorocite la care ținea atît de mult. Ar fi vrut să-i spună o vorbă de mîngîiere, dar nu-i trecea nimic prin minte, și presimțea că în aceste clipe doamna Henderson preferă să nu-i spună nimic. Ar fi fost mult mai ușor dacă i-ar fi permis să împărtășească

dûrerea ei. Exact în momentul acesta și cu totul pe neașteptate, se auzi glasul lui Tommy.

Doamna Henderson tresări și se întoarse în partea de unde venea glasul lui.

— Deocamdată nu-i voi spune nimic.

— O, draga mea, va trebui să-i spui. Are dreptul să afle și el.

— Poate mai tîrziu, dar nu acum. El a ținut foarte mult la Roger. Și la urma urmelor nu este absolut sigur. Poate că se găsește undeva într-un spital de unde nu poate să ne dea de știre. Poate și-a pierdut memoria. De ce să dăm lui Tommy această lovitură mortală, înainte de vreme ? Ne mai rămîne timp de ajuns, ca să-i spunem, atunci cînd nu vom mai avea nici un motiv să nădăjduim că se va întoarce.

May nu știa ce să facă și-și simțea sufletul chinuit. Era adevărat că Tommy idolatrizase pe Roger. Pentru el era un fel de erou și misterul care învăluia activitatea lui, îi punea fantezia în mișcare. Chiar de la început se vedea să se simtă mult mai bine alături de el, decît alături de Jim. Se uita la fel cu admirație, ca unul mai mic la fratele său mai mare care pentru el reprezintă dorința de aventură și romantismul. Pentru el Roger era un bărbat desăvîrșit. Dar acum Tommy nu mai era copil, împlinise treisprezece ani și avea o minte ageră căreia nimic nu putea să-i scape. Ar fi fost imposibil să nu-l informeze despre moartea lui Roger și fără îndoială știrea aceasta i s-ar fi părut mult mai îngrozitoare, dacă ar fi aflat-o de la oameni străini și nu de la ai săi. Și cum ar fi putut doamna Henderson să se prefacă de față cu ceilalți, că sfîrșitul acestei întîmplări nu se cunoaște încă ? Nici una din cercetările făcute pînă acum, nu dase rezultatul dorit. Dar afară de asta mai era refugiatul și urmele de sînge din automobil. Și cum ar fi putut generalul să însărcineze pe Dick să le aducă această știre tragică, dacă n-ar fi fost deplin convins de temeinicia ei ? May închise ochii și oftă.

— Cum vrei, draga mea.

Doamna Henderson păru că n-a auzit-o. Se întoarse în loc și ieși din hol.

„— Cred că va trebui să merg și să-i țin locul", își zise May.

Se întoarse în sufragerie și se uită împrejurul ei, pentru a se convinge dacă au nevoie de ea. Copiii terminaseră ceaiul și Dora începuse să adune ceștile.

După ce culcă copiii și termină și ea cu cina, Dora ieși să facă o plimbare prin grădină, cum făcea în fiecare seară. Doamna Henderson, May și Tommy se așezaseră împrejurul mesei. Femeile începură să tricoteze, iar el răsfoia niște cărți. Nici unul nu vorbea. Cînd se auzi pendula din vestibul, doamna Henderson ridică privirea.

— Tommy, e ora nouă jumătate. Va trebui să mergi la culcare.

— Încă o jumătate minut. Am început să descifrez ceva.

— Nu mai spune, zise doamna Henderson și zîmbi tristă și îngăduitoare. Despre ce este vorba.

Își trecu mîna prin părul zbîrlit și ridică spre ea obrazul tînăr, crispat de intensitatea gîndurilor ce-l preocupau.

— Uite ce, m-am gîndit adînc și în toate chipurile, și am ajuns la concluzia că Roger este prizonier undeva, în Germania. Cum eu cunosc pe Roger destul de bine, sînt convins că el va încerca să evadeze. În timpul ultimului război mulți dintre ai noștri au procedat în același fel. Am vrut să văd cum ar putea ajunge în Elveția. Cred că despre Olanda nu poate fi vorba, nu-i așa ?

Vorbele acestea le spuse cu seriozitate atît de gravă, încît dacă situația reală n-ar fi fost atît de tragică, ar fi pufnit de rîs.

— Afacerea asta mai poate aștepta și pînă mîine. Haide sărută-mă și spune noapte bună.

Băiatul se ridică în picioare, ca să sărute pe maică-sa. Doamna Henderson îl cuprinse în brațe și-l strînse la piept, apoi îl sărută pe buze. Mirat de îmbrățișarea ei neobișnuită, se uită la ea întrebător, dar nu zise nimic. După ce rămaseră singure, simți ochii lui May îndreptați spre ea, dar se feri să-i întîlnească. Continuă să tricoteze și rămaseră amîndouă tăcute și nemișcate.

XI

ÎN DUPĂ AMIAZA ZILEI, URMĂTOARE, IMEDIAT CE avu puțin răgaz, May se retrase în camera ei, ca să se poată gîndi în liniște. Presimțea că la această oră nu o va căuta nimeni. În timpul amiezii Tommy, preocupat mereu de gîndul că Roger trebuie să fie în captivitate, puse Dorei o mulțime de întrebări, referitoare la Germania. Cercetase cărțile din bibliotecă și se informase despre trecătorile munților și drumurile puțin frecventate și despre principalele lagăre de prizonieri din timpul vechiului război. Continuă cu încăpățînare să le explice planul cum va evada Roger ; studiase planul acesta atît de amănunțit, încît nu-i venea să creadă că nu va reuși. Era chinuitor să stai și să asculți vorbele lui. May își zicea că este un gest de prudență greșit interpretată, încercînd să-i ascundă adevărul care în orice caz va trebui să transpire într-un fel sau altul. De pildă fără să știe că ei nu l-au informat încă, înainte de a se întoarce la Londra, Dick ar fi putut spune ceva în sat și ar fi dureros ca Tommy să afle despre moartea fratelui său de la un guard silvic sau de la un argat de pe domeniul lor. Deși nu era o sarcină ușoară, deoarece doamna Henderson era uneori o femeie neobișnuit de încăpățînată. May luă hotărîrea ca la prima ocazie să încerce s-o convingă despre imprudența hotărîrii pe care a luat-o. După ce vor mai trece douăzeci și patru de ore, va trebui să admită și ea, că ar fi zadarnic să mai nădăjduiască, împotriva tuturor probabilităților.

Se lăsă dusă de acest sentiment și împotriva voinței, se ridică în picioare ca să meargă s-o caute. În pragul ușii se întîlni cu Tommy care venea într-un suflet.

— May, May, strigă el. Am văzut doi bărbați străini umblînd prin parc. Oare nu sînt parașutiști ?

Se întoarse în loc și ieși pe terasă.

— Unde sînt ?

— N-ar fi mai bine să iau revolverul lui tăticu ? Trebuie să punem mîna pe ei.

Deși sufletul îi era sfîșiat de gînduri negre, nu se putu stăpîni să nu zîmbească, văzîndu-l cît este de emoționat. Se vedea cît de colo că este tot copil. Era dela sine înțeles că doamnei Henderson să-i vină greu să-i spună adevărul, cînd el era atît de puțin pregătit pentru o astfel

de lovitură. Se uită spre cei doi străini care se apropiau încet de ea. Unul dintre ei șchiopăa greu.

— Sînt niște vagabonzi.

— Nu sînt vagabonzi ; sînt oameni străini. Uită-te la ei cum sînt îmbrăcați. Eu sînt convins că sînt parașutiști.

— Nu vorbi copilării. S-ar putea să fie refugiați belgieni sau ceva asemănător. Probabil au venit prin sat și s-au rătăcit.

— În orice caz cred că va fi mai bine să aduc revolverul.

— Nu fi caraghios, Tommy. Oamenii aceștia nu par de loc primejdioși. Poate sînt flămînzi și au venit încoace, ca să găsească ceva de mîncare ?

Cei doi bărbați trecură peste grilajul de sîrmă împletită care despărțea parcul de grădină, și apucară în lungul pajiștei largi care ducea pînă la terasă. Unul era îmbrăcat în haine rupte, de pînză murdară și în cap cu o șapcă, iar celălalt care șchiopăta, își legase o basma împrejurul gîtului și purta o haină ciudată ca formă, iar în cap o șapcă înaltă-țuguiată. Amîndoi purtau bărbi țepoase care dovedeau că n-au mai întrebuințat briciul de multă vreme. May se simți înfiorată de scîrbă, cînd se uită la ei, căci arătau neîngrijiți și murdari. Se opri pe treapta cea mai de sus a scării, împreună cu Tommy. Din ce se apropiau mai mult, se vedea tot mai limpede că trebuie să fie oameni străini.

— *Bonjour, Monsieur, Madame,* zise cel care șchiopăta și care era mai înalt de statură.

May le răspunse pe franțuzește.

— Ce doriți ? Dacă vreți, treceți pe cealaltă parte a casei și intrați pe scara de serviciu.

În aceeași clipă Tommy scoase un chiot și se repezi în jos pe scară, apoi sări în brațele bărbatului care șchiopăta.

— Roger !

Adineaori May fusese palidă, dar acum se făcu cenușie la obraz și ca să nu-și piardă echilibrul, trebui să se sprijine de balustrada scării. Se uita înmărmurită la ceea ce vedea. O clipă i se păru că va leșina. Tommy care se ținea strîns de Roger, începu să plîngă.

— Eu am știut că tu n-ai murit, îngînă el înecat de suspine. Toți și-au închipuit despre tine că ești mort, dar *eu știam* că nu poate să fie adevărat.

— Sigur că nu sînt mort, frățioare.

Glasul acesta... Sigur, era glasul lui, și May simți numaidecît nuanța caracteristic ironică a acestor cuvinte.

— Cît timp n-am știut nimic de tine, am strîns din fălci și am tăcut, dar acum... acum mi se pare... că nu mă mai pot stăpîni.

— Nu face nimic, dragul meu. Continuă să plîngi, ca să-ți descarci sufletul.

— Nu plîng, protestă Tommy printre sughițuri, dar îmi curge apă de sub pleoape.

Roger îl sărută și-l mîngîie ca pe un copil mic. May sta și acum tot atît de nemișcată ca și statuia din apropierea ei. În suflet i se învolburau sentimente contradictorii. Era mulțumită că este în viață, recunoscătoare că s-a întors, în aparență nevătămat, și totuși inima i se zbătea ca într-o ghiară. Prin urmare iată sfîrșitul visurilor ei frumoase pe care se străduise din toate puterile să le alunge, dar ele totuși continuaseră să bată la intrarea sufletului ei, întocmai ca niște străini deznădăjduiți care caută ocrotire.

— Unde e mămica noastră ? întrebă Roger.

Tommy se desfăcu repede din brațele lui Roger :

— Mă duc într-un suflet să-i spun. O, cît se va bucura de întoarcerea ta !

Din cîteva salturi urcă treptele scării și dispărut în casă strigînd după doamna Henderson. Roger se apropie de May șchiopătînd.

— Draga mea, cred că va fi mai bine să nu mă apropii de tine, zise el. De săptămîni n-am mai făcut baie și răspîndesc tot felul de mirosuri împrejurul meu.

Îi petrecu brațele împrejurul gîtului și Roger o sărută pe amîndoi obrajii.

— Sînt atît de mulțumită, că te găsești în siguranță, Roger ! Am fost grozav de speriate, din pricina ta.

— Acesta este motivul că ești atît de palidă, draga mea ? întrebă el, pe un ton straniu și cu o clipire ironică în luminile ochilor.

— De ce șchiopătezi ? Ești rănit-?

— Despre asta nu merită să vorbim. Cum îți place barba mea ?

Fizionomia lui era schimbată de nu-l puteai recunoaște. Ochii păreau mai mari decît în realitate și tîmplele îi erau scofîlcite. Întoarse capul într-o parte și văzu pe doamna Henderson ieșind din casă. Cînd se apropie de ea, întinse brațele în calea lui.

— O, fiul meu iubit !

Buzele li se împreunară, ca și cînd ar fi fost doi îndrăgostiți.

— Eu am fost cel dintîi care l-a recunoscut, se auzi glasul subțire al lui Tommy care tremura de emoție și-și schimba greutatea de pe un picior pe celălalt. May nu l-a recunoscut decît după aceea.

Doamna Henderson îi puse mîinile pe umăr și depărtîndu-l puțin de ea, se uită la el. Obrazul i se luminase și ochii îi străluceau.

— Bietul de tine ; știi că arăți ca o sperietoare de ciori. Nu e de mirare că nu te-a recunoscut nimeni. Nu vrei să faci baie ?

— Este singurul lucru la care mă gîndesc. Înainte de toate ceva de băut și pe urmă o baie.

— De asta va avea grijă May și Tommy. Eu va trebui să telefonez tatălui tău. Vreau să-i spun chiar eu că te-ai întors. A fost într-o situație îngrozitoare din pricina ta. Sînt sigură că se va întoarce numaidecît acasă.

— Mamă, eu nu pot întîrzia prea mult. Sîntem aici numai în trecere, căci mi-am zis că probabil v-ați făcut griji din pricina mea. Am găsit pe cineva care ne-a adus pînă în sat, iar de acolo ca să ne scurtăm drumul, am apucat în lungul unei poteci care trece prin parc. Imediat ce voi ieși din baie, voi pleca la Londra, ca să mă prezint la comandament. Pe tata îl voi putea vedea și în Capitală.

În tot timpul acesta străinul care venise împreună cu Roger, rămase nemișcat acolo unde-l lăsase, și se uita la scena ce se desfășura pe terasă, pe obraz cu un zîmbet sfios, dar binevoitor. Era mic de statură și bine legat, iar în ochii lui mici și cuminți clipea o lumină de înțelegere ; cu mucul de țigară în colțul gurii, îmbrăcat în hainele murdare de pînză și cu barba nerasă de cel puțin două săptămîni, semăna foarte de aproape cu un derbedeu pe care l-ai întîlni pe înserate, te-ai fi ferit din calea lui pe departe. Roger se întoarse spre el și-i făcu cu ochiul, apoi zîmbi.

— Vino încoace, Nobby.

Străinul își scoase țigara din gură, scutură scrumul și-și potrivi mucul după ureche, apoi urcă treptele scării.

— Acesta este prietenul meu, domnul Nobby Clark, dragă mamă. A avut multă bătaie de cap cu întoarcerea noastră, nu-i așa Nobby ?

— Exact, domnule.

Nobby vorbea cu accent de periferie tot atît de pronunțat, ca orice londonez sadea. Nespălat și nepieptănat cum era, privirile vesele ale ochilor lui și zîmbetul nestînjenit împrumutau obrazului său cu trăsături banale un farmec neobișnuit. Doamna Henderson îi întinse mîna. Se uită la propria sa mînă și văzînd cît este de murdară, și-o șterse pe pieptul salopetei, dar nu reuși decît să se murdărească și mai rău. Apoi strînse mîna doamnei Henderson. Roger îl prezentă lui May apoi se întoarse spre Tommy.

— Dumnealui, Tommy, este prietenul meu, caporal Clark. Nu știu dacă am fi reușit să ajungem aici, de cumva dumnealui n-ar fi fost un mecanic atît de priceput. Condu-l la etaj și poruncește să i se pregătească baia, căci are mare nevoie de ea.

— Aveți dreptate, domnule.

— Urmați-mă, domnule caporal, zise Tommy.

Tommy era cercetaș și, în pantalonii lui kaki și cu cămașa deschisă la gît, arăta foarte bine. Era mulțumit că i se dase în grijă un soldat scăpat din Franța și hotărî să-și facă datoria pe deplin. Îl conduse în camera de baie și turnă o jumătate de sticlă de săruri în apa fierbinte. Nobby își scoase hainele prost mirositoare și intră în putină.

— Ei comedie, da bine mai miroase, declară el. Se săpuni zdravăn, apoi întrebă : Vrei să mă freci pe spate, tinere ?

— Cu plăcere, domnule caporal.

— Dă-o încolo, nu-mi mai zice domnule caporal. Zi-mi Nobby, cum îmi zice toată lumea.

Tommy începu să-l frece cu nădejde :

— Ești scîrbos de murdar, zise el vesel. Încă nu mi s-a întîmplat să văd pe cineva în halul acesta de murdărie.

— M-am mirat și eu, cînd mi-am văzut jegul de pe picioare. De o lună încheiată n-am mai scos hainele de pe mine.

— Apa s-a făcut neagră ca păcura. Va trebui s-o schimbăm.

— Nu e nevoie, tinere. Pentru mine e bună și așa. Îmi face plăcere să constat cît am fost de jegos, apoi se întinse în apă : Face toate paralele ; nu mai am nimic de zis. Și cînd mă gîndesc la sărurile pe care le-ai turnat

în apă, aș fi în stare să nu mai ies din putină o săptămînă întreagă.

— Nu știu ce ar putea să-ți facă acum plăcere, zise Tommy. Ia stai nițel, și ieși în goană din cameră. Peste cîteva clipe se întoarse, în mînă cu o cană cu capac, plină de bere.

— Ce-i asta ? Bere ? BERE ?

Puse în aceste două silabe toată căldura cu care un poet și-ar fi cîntat iubita și bău dintr-o singură sorbitură cana întreagă.

Roger se urcase și el la etaj să se îmbăieze. Își rase barba și luă un costum curat din camera tatălui său. Din fericire aveau amîndoi aceeași statură, așa că i se potrivea de minune. Îi era silă să se mai uite la hainele pe care le dezbrăcase. Era o adevărată plăcere să simți o cămașă curată în spinare. Se așeză, numai în vestă pe scaunul din fața oglinzii și începu să se pieptăne, cînd tocmai apăru May, ca să-l întrebe dacă are nevoie de ceva. Deși semăna ceva mai mult cu ceea ce fusese înainte de asta, totuși May scoase un țipăt cînd îl văzu. Acum după ce se răsese, se vedea cît este de slăbit și de palid ; obrazul scofîlcit și prelung, făcea ca ochii lui să pară uriași și asemănători cu orbitele unei hîrci. Prea îngrozitor de obosit. O văzu în oglindă și începu să rîdă de mirarea ei.

— Te-am văzut mult mai bine decît acum, zise ea și încercă să zîmbească.

— Am fost într-o situație destul de neplăcută, dar după ce mă voi odihni cîteva zile, mă voi reface repede.

— Dar șchiopătatul ?

— N-are nici o importanță. Am fost împușcat în picior și cîteva zile am avut mult de suferit. Dar a început să se vindece.

— Trebuie să-ți spun, că sînt foarte mulțumită de întoarcerea ta. Mi-e rușine de mine, că nu te-am recunoscut din prima clipă.

Se întoarse spre ea și-i zîmbi cu toată bunăvoința.

— Din pricina asta, draga mea, nu trebuie să-ți faci nici o grijă. Cred c-am arătat îngrozitor, nu-i așa ? Dacă s-ar fi întîmplat să mă întîlnesc cu mine însumi pe stradă, cred c-aș fi tras cu revolverul asupra celui care am fost eu adineaori.

— Nu mă așteptam să te întorci. Afară de asta ai venit în tovărășia unui străin. Trebuie să știi c-ai fost trecut pe lista celor dispăruți, probabil morți.

— Nu mai spune ? Ei, ce zici de asta !

— Automobilul cu care ai plecat, a fost regăsit la Havre. Era ciuruit de gloanțe și stropit de sînge.

— N-a fost sîngele meu ci al șoferului. A murit, bietul de el, dar eu am scăpat mai ușor.

— Sînt foarte mulțumită, că lui Tommy nu i-am spus nimic. Dar și noi am aflat abia ieri. Așa că n-am vorbit cu nimenea despre afacerea asta.

— Bine, dar cum ați reușit să aflați ?

— Știrea aceasta a aflat-o tatăl tău, la Ministerul de Război. A rugat pe Dick să vină pînă aici și să ne comunice și nouă.

— Dick ? Va să zică s-a întors și el cu bine ?

— Da !

— Asta înseamnă c-a avut noroc, și-i aruncă o privire sarcastică. Sper, dragă May, că întîmplarea asta de astăzi nu te-a decepționat prea mult.

Femeia se aprinse la obraz ca o flacără.

— Roger, cum se poate să spui vorbe atît de urîte. Așa mă cunoști ?

— Te rog, să mă ierți, iubita mea.

Își aprinse o țigară și o învîrti între degete, apoi o întrebă cu prefăcută indiferență :

— Mai iubești și astăzi pe Dick ?

— Cred că da, răspunse ea cu glasul grav.

— Înțeleg, și din nou îi zîmbi cu toată bunătatea. Să coborîm la parter și să bem ceva. Pe urmă eu va trebui să plec.

— Ești obligat să pleci atît de repede ?

— Din păcate, da. Poate nici n-aș fi venit, dacă se întîmpla ca Graveney să nu fie în drumul nostru spre Londra. Totuși sînt convins că voi obține un scurt concediu, așa că mă voi întoarce din nou.

May se simți ușurată, văzînd că conversația lor se abate spre subiecte mai puțin penibile.

— Nu uita că noi cei de aici nu mai putem de nerăbdare, ca să aflăm cît mai curînd felul în care ai reușit să evadezi. Tommy va fi entuziasmat, cînd îi vei spune prin ce ai trecut.

— Veți afla cu toții la timpul său, tot ce mi s-a întîmplat.

Peste jumătate ceas Roger ieși pe ușa de la intrarea principală și părăsi casa. Soții Henderson avea din nou

șofer, pe un bărbat mai în vîrstă și Rolls Royce-ul aștepta în fața castelului. Nobby Clark sta în picioare, aproape de el. Îi găsiseră o pereche de pantaloni de flanelă cenușie și un tricou de lînă.

— Nobby, arăți ca nou născut, zise Roger zîmbind.

— Mulțumesc, tot așa și dumneavoastră, răspunse el rîzînd. Apoi adăugă cu oarecare sfială. Domnul... stăpînul Tommy, mi-a dat o cămașă și izmenele de mătasă... și o pereche de ciorapi. Nu știu ale cui sînt lucrurile acestea.

— Hainele cu care a fost îmbrăcat, erau murdare din cale afară, Roger. Miroseau a jeg.

— Exact, dragă Tommy. Totul este în cea mai perfectă ordine, Nobby. Probabil lucrurile sînt ale tatălui meu și va fi foarte mulțumit să ți le lase dumitale.

— Baba mea va avea ce rîde astă seară, cînd mă va vedea îmbrăcat în izmene de mătasă.

XII

ROGER SE PREZENTĂ LA MINISTERUL DE RĂZBOI, profită de ocazie să strîngă mîna tatălui său, apoi plecă la spital, ca să-și extragă un glonte pe care-l mai avea încă la umăr. Convalescența dură aproape trei săptămîni, înainte de a putea reveni la Graveney Holt. Se simțea mult mai bine, dar arăta și acum obosit și era slab ca o surcea Tommy îi aduse aminte numaidecît, că le-a făgăduit să le spună felul în care a evadat, dar el începu să rîdă și declară că în afacerea asta nu este nimic senzațional care să merite osteneala unei povestiri. Intrase într-o încurcătură, din care reușise să scape, datorită mai mult norocului decît priceperii. Dar declarația aceasta nu mulțumi curiozitatea tinerească a lui Tommy. Datorită stăruințelor continue, fără să mai țină socoteală de protestele doamnei Henderson, reuși în cele din urmă să determine pe Roger să vorbească. Dar el nu se simțea dispus să se așeze pe canapea și să înceapă să le spună în toate amănuntele ce s-a întîmplat ; le descrise totuși în mod intermitent o întîmplare de ici, alta de colo, fără nici o legătură între ele, cum îi treceau prin minte și după felul în care se lega conversația, așa că May fu

obligată să-şi pună fantezia la contribuţie, pentru a face o legătură între cele aflate de la el, şi a obţine o imagine limpede a acestei aventuri.

După cît putuse înţelege, aceasta începuse din clipa cînd Roger primise un ordin pe care trebuia să-l ducă la destinaţie. Comandantul hotărîse să apere un mic sătuleţ din apropiere de Cassel, pentru a încetini înaintarea duşmană, şi deoarece la faţa locului nu se găsea infanterie, sarcina aceasta trebuia să revină unei baterii din R. H. A. Cînd ajunse la destinaţie, se făcuse noapte, aşa că Roger luă hotărîrea să nu se întoarcă decît dimineaţa următoare. De cum se luminase de ziuă începuse atacul şi tancurile susţinute de infanteria germană se apropiaseră de marginea satului. Oamenii luptau ca nişte disperaţi. Spre amiază începură să simtă lipsa de muniţie, aşa că tunurile nu mai trăgeau decît în mod intermitent. Era limpede că bateria nu se va mai putea menţine pe poziţii, prin urmare se dădu ordin de retragere. La început Roger îşi zisese că va fi imposibil să părăsească unitatea aceasta, deoarece vedea că au nevoie de fiecare om. Luase comanda unui mic detaşament de cavalerie, formată din miliţieni şi ocupase o poziţie. Dar de vreme ce acum tot nu mai putea fi de nici un folos, hotărî să se întoarcă la cartierul general, aşa că strînse mîna comandantului şi plecă.

— Ai reuşit să faci minuni, declară el.

— De făcut trebuia să facem ceva, răspunse comandantul rîzînd.

În afară de două, toate celelalte tunuri fuseseră scoase din funcţiune ; la început trebuiau evacuaţi răniţii, iar oamenii trupei trebuiau să-i urmeze ceva mai tîrziu, apucînd pe alt drum.

În satul următor care se găsea la o depărtare de trei sau patru mile, hotărîseră să se întîlnească din nou.

— Ce te face să crezi că nu este ocupat de germani ? întrebă Roger.

— În cazul acesta înseamnă c-am avut un ghinion fără pereche. Dar înainte de a pleca, îi vom împroşca cu o ploaie de ghiulele.

— Îţi doresc succes şi bună revedere.

— De succes vei avea şi dumneata nevoie, ca să poţi trece. Toată regiunea mişună de duşmani.

— Cred că voi reuși să-mi tai drumul. Imediat ce va fi posibil, mă voi abate din șosea, spre largul cîmpului. Drumul va dura ceva mai mult, dar cred că merită să fac acest înconjur.

Roger profită de întreruperea temporară a luptei, pentru a pleca împreună cu șoferul. O vreme înaintară pe marginea unui rîu, pînă cînd ajunseră la o răscruce de drum spre care se îndreptau și ei și aici văzură o mașină care venea în direcția lor. În mașină erau doi ofițeri britanici și Roger îi opri.

— Drumul pe unde ați venit e sigur ? întrebă el.

— Absolut sigur. Nu se vede nici urmă de huni.

— O. K.

Își continuară drumul. După hartă constată că la depărtare de cîteva mile trebuie să fie un pod și imediat după aceea o potecă despre care-și închipui că făcînd un înconjur, va putea ajunge la destinație. Cîmpul se așternea în fața lor ca un covor și mașina alerga cu toată viteza, dar drumul pe care apucaseră, era plin de refugiați, din pricina cărora trebuiau să se oprească mereu. Trecură printr-o pădure și ajunseră în apropierea podului, cînd răpăiala unei mitraliere îi obligară să cîrmească spre stînga. Șoferul se prăbuși peste volan. Mașina lunecă într-o groapă și după ce gîfîi de cîteva ori, motorul se opri, dar din fericire mașina nu se răsturnă. Roger sări din mașină și începu să alerge, urmărit de o ploaie de gloanțe ; cînd ajunse pe pod, sări în apă și în aceeași clipă simți că a fost lovit. Începu să înoate din toate puterile. Germanii se repeziră pe pod și începură să tragă în josul rîului, dar pe deasupra apei se întindeau crengile copacilor de pe țărm, așa că trăgeau la întîmplare. Se opriră o clipă, ca să respire și auzi vîjîitul unui avion. Înțelese imediat ce s-a întîmplat. Un aparat britanic descoperise grupul de soldați germani care stăteau la pîndă, și trăgea cu mitraliera asupra lor, așa că aceștia se repeziră în pădure, ca să se adăpostească. Se uită împrejurul său și simțindu-se obosit, își zise că singurul lucru cuminte ar fi să iasă pe țărm și să se ascundă în mijlocul hățișului. Rămase nemișcat în ascunzătoare și trăgea cu urechea ca un iepure ; focul încetase, ceea ce însemna fie că germanii au rupt-o la fugă, fie că și-au zis că nu merită să-l mai urmărească. Se ridică în picioare și încercă să înainteze cu toată prudența, dar simți o durere acută

într-un picior și împiedicîndu-se, căzu cît fu de lung. Înțelese că l-au împușcat în picior, dar își zise că probabil rana nu era gravă ; în același timp simți că trebuie să aibă o tăietură adîncă pe obraz și o rană mai ușoară la umăr. Se tîrî pe sub streașina pădurii și se opri într-un loc unde se putea propti cu spatele de trunchiul unui copac.

„— M-au picnit bine de tot", murmură el.

— De ce ai spus aceste cuvinte ? întrebă Tommy.

— Pentru că altceva nu mi-a trecut prin minte.

— Eu în locul tău aș fi început să ocărăsc și să înjur.

— Da, dar eu știam că mamei noastre nu i-ar face plăcere să mă audă înjurînd, răspunse Roger.

— O, dragul meu, interveni doamna Henderson, după treizeci și cinci de ani de conviețuire cu tatăl tău, cred că în limba engleză nu mai există nici un cuvînt de ocară din pricina căruia m-aș putea revolta.

— Continuă ! stărui Tommy nerăbdător.

— M-am gîndit apoi, ce ar fi mai bine să fac. Mi-am zis că înainte de toate va trebui să mă odihnesc și după ce se va întuneca, să ies din nou la drum și să caut o casă în care să mă pot adăposti peste noapte. Trebuie să știți că eram obligat să încerc s-ajung din nou la cartierul general. Din fericire avea la mine cîteva mii de franci.

— Te simțeai rău ?

— Destul de rău. Eram frînt de oboseală. Cu rana de la obraz și cea de la umăr nu puteam face nimic, dar mi-am zis că va fi bine să-mi examinez piciorul. Rana nu era gravă, dar începuse să sîngereze. Un glonte îmi intrase ceva mai sus de genunchi și după cît înțelegeam eu, mă rănise la un tendon, de aceea umblam cu atîta greutate. Mai mult decît orice, simțeam nevoia să fumez o țigară. Aveam țigările în cutia pe care mi-ai dat-o tu May, așa că erau uscate ca din raft, dar bricheta nu voia să se aprindă, așa că n-am putut fuma. M-am întins cum am putut mai bine și am rămas așa nemișcat, vreme de un ceas, pînă cînd am auzit niște pași în mijlocul tufișului.

— Te-ai speriat ?

— M-am speriat bine de tot. Mi-am scos revolverul și l-am îndreptat în direcția de unde auzisem pașii. Dacă era un german, asta însemna că s-a terminat cu el.

Spre mirarea lui, constată că din pădure iese o femeie. Cînd dădu cu ochii de el, ridică mîinile în sus.

— Om bun, zise ea. N-avea nici o teamă. Te-am căutat.

— În cazul acesta înseamnă că m-ai găsit, i-am răspuns eu. Ce ai de gînd să faci ?

Era o femeie mică de statură și tînără, cu obrazul fără nimic deosebit și roșu ca un măr în pîrgă ; arăta a țărancă și Roger își închipui că este o refugiată. Avea niște ochi mici, ca niște nasturi, cu priviri tăioase și viclene.

— Ești rănit ? întrebă femeia.

— Nu prea grav.

— Am văzut ce s-a întîmplat. Erau parașutiști. Norocul dumitale că avionul a venit în partea aceasta. Cinci dintre ei au fost împușcați.

— Ce s-a întîmplat cu șoferul meu ?

— A murit.

— Prin apropiere sînt germani ?

— Sînt, motocicliști, dar încă nu s-a arătat nici un tanc.

— Cum crezi c-aș putea pleca de aici ?

Din trăsăturile obrazului ei nu puteam ghici nici dacă este femeie proastă și nici ostilă.

— Dumneata ești ofițer, nu-i așa ?

— Așa este.

Păru că stă și se gîndește.

— Uite ce, începu ea ; deocamdată aici te găsești în siguranță. Așteaptă pînă cînd se va lăsa noaptea și voi veni după dumneata, să te conduc la fermă.

— Ce fel de fermă ?

— Ferma socrului meu. Este la marginea pădurii. Crezi că vei putea merge pînă acolo, dacă-ți voi ajuta și eu ?

— Firește că voi putea.

— Să nu te miști de aici. Cînd mă voi întoarce, voi fluiera.

Dispăru în mijlocul tufelor și rămase din nou singur. Rănile începuseră să-l doară și nu era deloc sigur că vorbele femeii au fost sincere. Era probabil că s-a dus să raporteze cuiva și că se va întoarce cu un grup de germani care-l vor lua prizonier. În primul moment se gîndi că ar fi mai prudent să-și schimbe locul unde se găsește și

să se tîrască pînă la o ascunzătoare mai sigură. Dar n-avea nici un rost, căci fata va ști că n-a putut ajunge prea departe și-l vor descoperi fără greutate. Singurul lucru ce-i rămînea de făcut, era să stea liniștit și să aștepte. Se lăsă noaptea și începu să tremure în hainele ude de pe el. Într-un tîrziu i se păru că aude pe cineva apropiindu-se și auzi un fluierat ușor. Așteaptă o clipă, ascultînd din toate fibrele trupului, ca să se încăpățîneze că a venit singură, apoi fluieră și el. Se apropie prin întuneric de locul unde era el. S-ar fi putut foarte bine ca în clipa cînd vor ieși din pădure, să vadă că-l așteaptă un grup de huni cu armele întinse, așa că după ce ieșiră în luminiș și văzu că nu-i așteaptă nimeni, respiră ușurat.

— I-am spus și soacră-mi, zise fata. Îți vei putea petrece noaptea la noi. După cină socrul meu a plecat în sat și nu s-a întors încă.

O femeie voinică și destul de înaltă, de vîrstă mijlocie, le deschise ușa de la intrare.

— L-am adus, declară femeia.

Fără să zică nimic, cea mai în vîrstă îi făcu loc să intre în bucătărie și Roger se așeză pe un scaun. Îi era grozav de sete și ceru să-i dea un pahar de apă. În timpul cît bău, de afară se auziră pași și fata declară :

— Vine tata.

Deschise ușa și în cadrul ei apăru un bărbat uscățiv, cu obrazul brăzdat de crețuri și încruntat. Tresări cînd văzu pe Roger și se uită mînios la cele două femei.

— Ce este asta ? Pe cine ați adus în casă ?

— Este un ofițer englez. A reușit să fugă, cînd parașutiștii i-au tăiat drumul și au atacat automobilul în care era.

Bătrînul se apropie de Roger cu pumnii încleștați.

— Pleacă de aici ! Să ieși din casa mea !

— E rănit, interveni cea mai tînără.

— Au intrat germanii în sat și dacă vor da de urma lui, îmi vor aprinde ferma. Am fost și eu în războiul trecut și știu ce fel de oameni sînt.

— Nu voi întîrzia decît noaptea asta, încercă Roger să-l îmbuneze. Te voi plăti bine.

— N-am nevoie să mă plătești. Pleacă din casa mea !

— Nu poate umbla... abia se ține pe picioare, protestă femeia. Dacă-l alungi din casă, va muri.

— N-are decît să moară. E treaba lui.

Cu mare greutate Roger reuși să se ridice de pe scaun.

— Bine, voi pleca, zise el.

— Nu se poate, eu nu voi admite așa ceva, țipă femeia și se întoarse spre bătrînul fermier, cu ochii scăpărînd de revoltă : Dar de soțul meu ce zici ? Ai uitat de el ? Este fiul tău, nu-i așa ? După cum bine știi, ar putea să fie și el rănit și să aibă nevoie de ajutorul cuiva.

— Da, bărbate, omul acesta este în aceeași situație ca și fiul nostru, interveni femeia cea mai în vîrstă.

— Voi nu cunoașteți pe germani. Ar fi în stare să ne pună la zid și să ne împuște pe toți trei.

— Michel, învoiește-te să petreacă noaptea aceasta în casa noastră.

În aceeași clipă ciuliră urechile. De afară se auzi scîrțîit de frîne și imediat după aceea răbufnitul pașilor unor oameni încălțați în cisme ferecate.

— Sînt germanii !

Femeia sări în picioare și deschise ușa de alături :

— Intră în camera aceasta și ascunde-te sub pat !

Cea mai tînără apucă pe Roger de subțiori și ridicîndu-l în picioare, îl trecu în camera de alături. Se propti cu spatele în ușa închisă, cu revolverul gata, și o auzi spunînd socrului ei :

— Dacă vei îndrăzni să-l trădezi, să știi că te omor cu mîna mea.

Imediat după aceea se auzi o bătaie ușoară la ușa de la intrare.

— *Öffnen ! Öffnen !*

Cineva dintre cei trei deschise ușa și doi motocicliști pătrunseră în casă.

— Să n-aveți nici o teamă, căci nu vă facem nimic. Ne-am rătăcit și am văzut lumină la fereastra casei dumneavoastră. Vrem să ajungem la Andrécy.

— De unde veniți ? întrebă fermierul.

— Din Germania. Cam ce ți-ai închipuit ?

— Mergeți înainte pe drumul acesta, cam vreo patru kilometri și după aceea apucați pe drumul care se desprinde pe mîna stîngă.

— Sîntem însetați peste măsură. N-aveți ceva vin în casă ?

Tînăra femeie le întinse două sticle. Soldații le luară și dădură să plece, dar fermierul le tăie drumul.

— Sticlele costă patru franci.

— Mîine va trece pe aici și generalul, așa că vei putea să-i ceri lui banii aceștia.

Cel care-i dădu acest răspuns, îl feri la o parte cu cotul și ieși din casă împreună cu tovarășul său. Fermierul ridică pumnul spre ușa închisă și-i amenință :

— Porcilor !

Roger se întoarse șchiopătînd în bucătărie și se așeză din nou pe scaunul de adineauri. Își propti coatele pe masă și-și ascunse obrazul în palme.

— Nu vezi că nu mai poate, țipă cea mai tînără. Cred că nu te va lăsa inima să-l dai afară din casă, în cap de noapte.

Fermierul se uită la el întunecat. Probabil cele două sticle care i le luaseră fără să plătească, își făcuseră mult mai ușor efectul asupra lui, decît sentimentul de milă față de un rănit. Ridică din umeri.

— La urma urmelor cred că va putea să rămînă. Dar nu vreau să stea aici în casa mea. N-are decît să doarmă în fînul din podul șurii. Dacă germanii îl vor descoperi acolo, voi putea spune, că n-am știut nimic de prezența lui.

Nora-sa se uită bănuitoare la el și-și apropie obrazul de al lui, parcă ar fi vrut să-l răscolească pînă în adîncul sufletului. Ochii ei mici scăpărau sălbatic.

— Nemții nu-l vor găsi, decît în cazul cînd le vei spune tu. Jură că nu-l vei trăda. Jură, pe capul fiului tău !

Fermierul se uită într-o parte, ca și cînd n-ar fi putut suporta privirea ochilor ei amenințători. Soția lui se uită la el.

— Jură, Michel.

Fermierului îi scăpă o înjurătură și murmură printre dinți.

— Jur pe capul fiului meu că nu-l voi trăda.

Fu adevărat chin pentru cele două femei, să ajute lui Roger să se urce cu scara în podul șurii. Pe urmă îi făcură patul pe un așternut de fîn.

— O, sărăcuțul de tine ! oftă doamna Henderson, cînd ajunse cu povestirea la episodul acesta.

— Am fost foarte mulțumit, cînd m-am putut întinde pe așternutul de fîn. Nici nu-ți vine să crezi, cît de bine te simți în fîn, după ce te-ai obișnuit cu el. În orice caz era mult mai plăcut, decît să te știi într-un lagăr de prizonieri.

Petrecu zece zile în podul șurii acesteia, căci dimineața următoare se simți atît de rău, încît nu se mai putea gîndi la plecare. Janette, acesta era numele tinerei femei, aduse și pe bătrînul fermier, ca să se convingă de realitate. Bătrînul se uită la el nemulțumit, apoi coborî scara fără să zică nimic. Noră-sa se luă după el. Roger presimțea că între ei trebuie să se încingă acum o ceartă năstrușnică, dar era bolnav, ca să se mai sinchisească de așa ceva. Singura lui dorință era, ca cele două femei atît de energice, să poată stăpîni pe bătrînul acesta fricos și meschin. Peste un ceas Janette se întoarse din nou, ca să-i spună că socrul ei s-a învoit ca el să mai stea, pînă cînd va avea destulă putere ca să plece. Îi adusese un pahar de lapte și ceva de mîncare. De mîncat nu putu mînca, dar laptele-l bău cu lăcomie. Piciorul nu-l supăra prea mult și tot așa nici rana de la obraz, dar rana de la umăr începuse să zvîcnească dureros. Cît fu ziua de lungă îl scuturară frigurile, iar în timpul nopții începu să delireze. Nu se simți mai bine nici a doua zi. În a treia sau a patra seară i se păru că mai aude pe cineva urcîndu-se pe urma Janettei pe scară. Acesta este sfîrșitul, își zise el ; fără îndoială vine un jandarm sau un agent al Gestapoului. Era prea slăbit pentru a se mai împotrivi. Dar venise medicul satului pe care-l adusese Janette, înspăimîntată de starea în care-l văzuse, după ce-l convinsese că nu va trebui să spună nimănui motivul pentru care a venit. Era un bărbat grosolan și nepriceput, care părea că este obișnuit să trateze mai curînd animalele decît oamenii, și care fără îndoială nu știa cum să procedeze ; în meseria lui însă se dovedi destul de priceput, căci după ce spălă rănile lui Roger cu un desinfectant, îl bandajă și-i dete o doză de aspirină. Din ziua aceea veni în fiecare seară. Rănile prindeau să se vindece. Era din fire rezistent, tînăr și dispus să urmeze sfatul medicului, așa că simțindu-se mai bine, în ceasurile de singurătate începu să-și facă planul de fugă. În momentul cînd fusese atacat de parașutiști, tocmai studia harta pe care o pierduse cînd sărise din automobil și de pe pod în apă, așa că toată nădejdea și-o punea în cunoștințele lui sumare despre țara aceasta și informațiile pe care i le putea da Janette. Femeia aceasta își petrecuse toată viața aici în regiune și ceea ce ar fi putut să-i spună ea, despre geografia de dincolo de zăre, nu putea fi demn de încredere. Intenția lui era să ajungă pe

litoralul mării și acolo să găsească un pescar care va fi dispus să-l treacă de cealaltă parte. Se simțea mulțumit că are bani de ajuns asupra lui, așa că cel care ar fi primit însărcinarea, putea fi răsplătit destul de bine. Știrile aduse de Janette, nu păreau de loc favorabile ; spunea că armata britanică a capitulat în Flandra și că armata franceză se găsește în retragere. Comandantul suprem al armatei era acum Weygand și planul lui era ca deocamdată să-și retragă trupele și la momentul oportun să pornească contraofensiva care să arunce pe nemți dincolo de frontierele lor. Roger nu știa ce să creadă. Nu putea admite ca armata britanică să fi capitulat, dar înțelegerea că se găsește într-o situație extrem de critică, datorită capitulării regelui Belgiei, așa că mai mult din instinct decît datorită inteligenței, refuză să creadă știrile aduse de ea.

După cît spunea Janette, toată regiunea era plină de nemți, așa că singura nădejde de scăpare ar fi fost să fugă îmbrăcat în haine civile. O întrebă dacă i-ar putea procura un costum de haine, cu ajutorul căruia să poată fugi neobservat. Femeia îi răspunse că eventual ar putea să-i dea hainele soțului ei.

— Este cam tot atît de înalt ca și dumneata, îi spuse Janette.

Astfel într-o seară îi aduse o legătură destul de mare și putu încerca hainele. Mînecile sacoului ca și pantalonii, îi veneau prea scurți, dar în orice caz erau în bună stare. Va arăta ca o sperietoare, dar cel puțin nimeni nu-și va închipui că în costumul acesta ar putea să se ascundă un ofițer britanic. Ca să-și dezmorțească picioarele, începu să se miște de colo pînă colo prin podul șurii, vreme de cîte o jumătate ceas în fiecare zi. Acum putea umbla fără dureri prea mari. Două seri una după alta, cînd simți că cei de la fermă s-au culcat, coborî din pod și se plimbă în lungul drumului. Plimbarea aceasta îi alunga durerile de cap și la întoarcere se simțea obosit. Într-o dimineață cînd Janette îi aduse de mîncare — ceea ce se întîmpla în fiecare zori și în fiecare zi pe înserat — îi spuse îngîndurată.

— Uite ce, s-ar putea să te întîlnești cu vreun jandarm care să te oprească și să te întrebe cine ești. Ce faci fără hîrtii de legitimație ?

— La asta m-am gîndit și eu, dar cred c-aș putea trece drept refugiat din Belgia și aș spune că hîrtiile mi s-au furat pe drum.

— Ar fi primejdios să întrebuințezi un astfel de pretext. Mai bine să-ți dau hîrtiile soțului meu.

— Janette, ai un suflet de aur.

De fapt femeia aceasta era neprețuită. Obrazul ei fără farmec, gura încleștată și ochii mici și vicleni nu aveau nici o legătură cu caracterul ei. Cu felul ei de țărancă fără prea multă educație, era bunătatea personificată. Atitudinea ei dovedea curaj, stăruință și bunătate. Cînd Roger încercă să-și exprime recunoștința față de ea, femeia ridică din umeri nemulțumită.

— N-are nici o importanță, răspunse ea. Aș fi procedat în același fel cu oricare altul, și pentru prima dată constată că obrazul i s-a luminat ca de un zîmbet. Dumneata ești un bărbat important și ar fi mai mare rușinea ca nemții să pună mîna pe dumneata.

Într-o dimineață sosi ceva mai tîrziu decît de obicei. Trecuse un ceas întreg de la răsăritul soarelui.

— Bună dimineața, Janette, zise el cînd o văzu. Mi-am închipuit că m-ai uitat.

— A trebuit să aștept, pînă, cînd a plecat bătrînul de acasă.

— Da ? Și de ce ? A început din nou să protesteze ? Ce-ai făcut cu mîncarea ? M-a apucat o foame de lup.

— Ascultă ; te-am ținut aici, cît s-a putut. Germanii au intrat în sat și bătrînului i-e frică. Nemții spun că vor împușca pe toți cei despre care se va constata că ascund englezii în casele lor.

— Sînt foarte amabili, răspunse el înveselit. Dar e bine și așa. Voi pleca astă seară. Mă simt destul de în putere.

— Bătrînul a plecat în sat și nu știm de ce. Va trebui să pleci imediat. Îmbracă hainele soțului meu. Ți-am scos și hîrtiile lui și ți-am pregătit o ceașcă de cafea fierbinte.

Se vedea destul de limpede că Janette se teme, nu cumva socrul ei să fi plecat în sat, ca să-l denunțe. Nu mai putea pierde nici un minut, de aceea se îmbrăcă repede, coborî scara șubredă de la pod și după ce traversă curtea fermei, intră în bucătărie. Pe bătrînă n-o mai văzuse din seara aceea cînd Janette îl adusese în casa lor, cu hainele leoarcă pe el și rănit, așa c-o salută cu

toată căldura. Dar femeia îi întrerupse efuziunile și băgă de seamă că este neobișnuit de emoționată.

— Bea-ți repede cafeaua, căci acum nu e timp de complimente.

Pe masă era ceașca lui de cafea. Se așeză pe scaun și după ce dumică o bucată de pîine în ceașcă, începu să mănînce. Janette îi întinse o condicuță.

— Aici sînt hîrtiile de care vei avea nevoie.

Se uită la fotografia care înfățișa un bărbat voinic, cam de vîrsta lui.

— N-aș putea afirma că seamănă prea mult cu mine, declară el rîzînd.

— Deosebirea se datorește bărbii, dar în timpul acesta a putut și el să-și lase barbă.

— Pentru Dumnezeu, am și uitat că de cînd sînt la dumneavoastră, nu m-am hotărît deloc. Cum arăt ?

— N-ai decît să te convingi singur.

Janette îi întinse o oglindă și se examină pentru prima dată din ziua cînd sosise la fermă. Cînd își văzu chipul, i se tăie respirația.

— Repede, repede ! stărui din nou bătrîna. Ți-am pus aici niște carne și o bucată de pîine, zise ea, întinzîndu-i un pachețel. Cu acestea vei putea trăi pînă de seară.

Roger întinse mîna după pachețel și se ridică în picioare.

— Nu voi uita niciodată bunătatea dumitale. Aș vrea să vă ofer ceva, în schimbul ostenelii dumneavoastră.

— Noi n-avem nevoie de banii dumitale, răspunse Janette. Ceea ce am făcut, a fost pentru Franța.

— Pleacă, pentru numele lui Dumnezeu ! stărui bătrîna din nou.

Roger le sărută pe amîndouă, apoi închise ușa bucătăriei pe urma lui și porni la drum, spre libertate.

XIII

SOARELE STRĂLUCEA PE CER ȘI ÎN DIMINEAȚA aceea limpede aerul era plin de miresme. Se simțea bine dispus. Era adevărată plăcere să se vadă din nou plecat la drum și să se gîndească la primejdiile care ar putea să-l

aștepte. Merse drept înainte, odihnindu-se din cînd în cînd, ca apoi să-și continue din nou drumul. Pe înserate se întîlni cu Nobby Clark. Episodul acesta îl povesti cu atîta plăcere, încît Tommy care se așezase lîngă el, nu mai putea de mulțumire.

— Umblasem toată ziua și începusem să mă gîndesc că a sosit vremea să-mi găsesc un culcuș pentru noapte. Înainte de a se lăsa întunericul, am trecut pe lîngă o casă mică cu un singur etaj care părea pustie. Era o casă în genul acelora pe care le găsești resfirate pe întreg teritoriul Franței și care sînt clădite pentru a-și petrece bătrînețele, de negustorii retrași din afaceri. În fața casei era o grădiniță cu statuete colorate. Cunoașteți casele acestea, tipic franceze. Eram frînt de oboseală și piciorul începuse să mă supere cumplit. Nu știam cît mai am de făcut pînă la satul cel mai apropiat și nu eram nici sigur că acolo voi putea să găsesc un loc unde să mă culc. Tocmai de aceea mi-am zis că e preferabil să mă improvizez în spărgător și să-mi petrec noaptea în casa aceasta pustie. Am încercat să deschid ușa, dar era încuiată, așa că am trecut împrejurul casei, spre scara de serviciu. Am găsit o ușă cu tăbliile de sticlă, dar și aceasta era încuiată. M-am uitat împrejurul meu, ca să găsesc ceva cu care aș putea-o sparge. La capătul grădinii am văzut un șopron și mi-am zis că poate acolo voi găsi ce caut. Și de fapt am găsit un topor.

Roger făcu o pauză și obrazul i se lumină de un zîmbet, cînd se uită la micul său auditoriu.

— Nu cred că v-a trecut prin minte pînă acum, că eu aș putea avea calitățile unui spărgător. Cînd am spart ușa și am intrat în sufrageria lor, mi-era o frică cum n-am mai pomenit.

— A cui sufragerie ? întrebă Tommy.

— A stăpînului casei, caraghiosule ! Cred că oamenii aceștia se refugiaseră, după ce au aflat că se apropie hunii. Casa era plină de mobile acoperite cu învelitori care să le ferească de praf. Nu știu de ce, dar mi s-a părut că are un aspect fantomatic.

— Roger, pariez că nu ți-a fost frică de loc, strigă Tommy.

— Ai pierde pariul, dragul meu. Mi-era o frică de tremuram vargă. Dezavantajul cetățeanului care și-a petrecut viața respectînd legile. Prima încălcare a acestor legi

te cutremură pînă în adîncul ființei. Am ieșit din cameră într-un coridor și acolo era o scară care ducea la etajul de sus. Pusesem piciorul pe prima treaptă, cînd ochii mi s-au oprit pe o oglindă atîrnată pe perete. În clipa aceea am trecut prin cea mai mare spaimă din viața mea. Pe treapta cea mai de sus a scării, am văzut un bărbat care sta la pîndă și ținea ceva în mînă care probabil era o rangă. N-aveam nici un motiv să mă îndoiesc de intențiile lui, căci nu mi s-au părut cîtuși de puțin binevoitoare. Mi s-a oprit inima în loc și m-am întors ca o sfîrlează spre el... ca apoi să-mi dau seama că este un soldat britanic.

— Fără îndoială caporalul ?

— Sigur că da, încuviință Roger.

Soldatului aproape îi venea să țipe de mulțumire, cînd auzi pe Roger vorbind :

— Ce naiba faci dumneata acolo ?

— Ești englez ! și omul hohoti de se cutremură casa. Pe cinstea mea ai avut noroc c-ai vorbit, căci tocmai mă pregăteam să te altoiesc odată cu sete. Dar nu arăți de loc a englez, zise el și începu să coboare.

— Este exact ceea ce am urmărit și eu.

— Ai o țigară ?

— La, ordin, răspunse Roger în glumă și scoase o țigară din buzunar, apoi se întoarseră împreună în sufragerie.

După ce intrară, îl întrebă :

— Cum ai ajuns dumneata aici ?

— Am fost luat prizonier. La început ne-au ținut într-un lagăr, dar după aceea a trebuit să plecăm undeva, mi se pare spre Lille sau așa ceva, dar cînd am trecut printr-o pădure, am ieșit din rînduri. Au tras de cîteva ori după mine printre copaci, dar nu m-au nimerit. De atunci încoace sînt mereu pe drum, mai bine zis numai în timpul nopții, căci mă trădează uniforma.

— În orice caz aceasta te face să fii suspect ; atîta lucru cred că știi și dumneata.

Soldatul ridică privirea și se uită la el bănuitor :

— Vă rog, nu cumva sînteți ofițer ? Sau poate mă înșel. De arătat arăți ca un vagabond.

— Astfel de lucruri nu au nici o importanță, dragul meu. Nu trebuie să-ți faci griji din pricina asta. Încotro te duci ?

— Dacă aș ști, aș fi mulțumit și eu. Aș vrea să mă întorc la regiment.

— Nu prea e nădejde să ajungi la destinație.

— Dar dumneata încotro te duci ?

— Eu aș vrea să ajung în Anglia. N-ai vrea să vii cu mine ?

— Mai încape vorbă !

— Ne-am înțeles. Ca să nu-ți faci nădejdi prea mari, îți voi spune chiar de la început, că nu cunosc drumul, dar am o busolă de buzunar. După ce vom ajunge pe litoral, vom vedea ce se va întîmpla.

— Îmi dai voie să te întreb, nu cumva ai ceva de mîncare ? N-am mîncat nimic, cît a fost ziua de lungă.

— În ultimul sat prin care am trecut, am cumpărat ceva de ale gurii.

Roger scoase din buzunar o felie groasă de pîine cu brînză și o întinse soldatului.

— Te poți lipsi de mîncarea asta ?

— Foarte ușor. Somnul este tot ce-mi lipsește. Am alergat de azi dimineață și sînt grozav de obosit.

— La etaj este un pat, zise soldatul și începu să îmbuce. Am dormit și eu în el.

— Să mă trezești peste două sau trei ceasuri, ca să putem pleca. Nu e nevoie să pierdem timp mai mult decît va fi nevoie.

— Foarte bine, domnule.

— Și nu e nevoie să-mi zici „domnule", cînd vorbești cu mine. Ia spune, cum te cheamă ?

— Numele meu e Clark.

Roger băgă de seamă c-a eliminat atributul „domnule" și-i veni să zîmbească.

— Și fără îndoială îți mai zice și Nobby.

— Exact, așa cum spuneți.

În timp ce Roger le povesti această scenă, Tommy începuse să dea semne de nerăbdare și acum nu se mai putea stăpîni.

— Spune, Roger, aceasta a fost busola pe care ți-am dat-o eu, înainte de trecerea ta în Franța ?

— Da, frățioare, și mi-a fost de mare folos.

— Asta am știut-o eu chiar de la început. Mama spunea că nu înțelege la ce ți-ar putea folosi ție o busolă.

În timpul nopții aceleia Roger și tovarășul său plecară din nou la drum. Spre ziuă întîlniră un hățiș despre care

crezură că le va putea sluji, ca să se adăpostească în timpul zilei. Cînd se lumină de ziuă Roger intră în satul care era în drumul lor și se întoarse cu o pîine, cu niște cîrnați și cîteva sticle de vin. Pe Nobby îl recunoscuse imediat după accent că trebuie să fie din vreo suburbie a Londrei, dar acum află că s-a născut și a trăit toată viața la Londra. De profesie era mecanic și înainte de izbucnirea războiului lucrase la un garaj de pe Horseferry Road care este în cartierul Westminster, dincolo de Victoria Street. Părea un bărbat priceput și inteligent care la nevoie putea să fie de folos și felul în care evadase, dovedea că nu-i lipsește îndrăzneala și prezența de spirit. Singurul amănunt care neliniștea pe Roger, era uniforma pe care o purta. Aceasta îi expunea primejdiei de a fi descoperiți și trebuiau să se gîndească, cum să-și procure haine civile. Nu era tocmai ușor, deoarece în timpul nopții trebuiau să-și continue drumul și să evite localitățile mai importante, unde li s-ar fi putut pune întrebări incomode. Pe măsură ce se apropiau de litoral, primejdia devenea tot mai mare.

Din ziua cînd Roger se întorsese de la spital la Graveney Holt, Dora se retrăsese din cercul familiei și cînd îi vedea împreună, încerca să-i evite. Continua să se achite cît mai conștiincioasă de obligațiile ce le avea, dar timpul liber și-l petrecea făcînd plimbări prin parc și seara, imediat după cină, se retrăgea în camera ei. Doamna Henderson nu putea decît să admire tactul desăvîrșit al acestei fete, căci oricît ar fi simpatizat-o membrii familiei, era totuși firesc să se simtă mai mulțumiți cînd pot sta singuri cu Roger, așa că un străin cum era și ea, nu ar fi putut decît să-i stînjenească. Era foarte frumos din partea ei că și-a dat singură seama de această realitate. Numai rareori spunea cîte o vorbă, în timpul meselor, și cu toate că Roger încerca s-o atragă în conversația lor comună, totuși nu părea dispusă să dea urmare amabilității lor. Nu vorbea decît atunci cînd o întrebau cîte ceva. Doamna Henderson era foarte mulțumită, văzînd pe Roger că se ocupă de ea și se străduiește să-l facă să înțeleagă, că toți ai casei țin foarte mult la fata asta.

— Cu excepția Janei, adăugă el zîmbind.

— Bine, dar tu cunoști felul ei. Se consideră drept o femeie generoasă, dar în realitate este cea mai insulară

și mai plină de prejudecăți dintre toate femeile pe care le-am cunoscut.

— Mi se pare vorbele acestea ar vrea să spună că te-ai împăcat cu gîndul căsătoriei lui Jim cu ea ?

— Jane ți-a vorbit despre afacerea asta ?

— Cred că te puteai aștepta și era cît se poate de firesc să-mi vorbească.

Doamna Henderson tăcu o vreme și rămase îngîndurată.

— Eu admir foarte mult pe Dora. Sînt convinsă că este o fată cumsecade și pe deasupra, extrem de drăguță. Probabil am și eu prejudecățile mele și admit că ea nu este exact femeia pe care aș fi ales-o eu pentru Jim — dar de vreme ce-l va face fericit, nimic nu mai interesează și nu mai încape nici o îndoială că el o iubește foarte mult.

Duminica următoare sosi și Jim. Nu se mai văzuseră din după amiaza aceea, în casa Janei, cînd el declarase că are intenția să-și urmeze glasul conștiinței. Dar țineau foarte mult unul la altul și-și făcuse tot atît de multe griji din pricina lui Roger, în timpul cît May aștepta zi de zi să primească știri de la el, și acestea nu mai soseau. Se simți extrem de mulțumit că-l poate revedea și începură să se necăjească unul pe altul, cum făceau și înainte de asta.

— Cei cu tine tinere, mi se pare că de astă dată a trebuit să vii de departe. Probabil ai numărat pașii pe care i-ai făcut pînă aici ?

— Și de ce să nu-i număr ? De altfel am și o mașină de adunat. Dar știi că nu e frumos din partea ta, să-ți asumi rolul lui Enoch Arden, în timp ce noi toți te-am crezut pierdut.

— O revoltătoare lipsă de delicatețe din partea mea, nu-i așa ? De, dragul meu, s-ar putea să mai aștepți patruzeci de ani, pînă să intri în posesia domeniului.

— Știu ! Dar pînă atunci cred că va fi grevat de tot felul de hypoteci.

— Tăceți, băieți, căci vorbele acestea nu-mi fac nici o plăcere, îi întrerupse doamna Henderson.

— Tot așa nu-i fac nici reginei Victoria, răspunseră ei într-un glas.

Doamna Henderson era foarte mulțumită, văzîndu-i că și astăzi se înțelege atît de bine. Jim părea neobiș-

nuit de mulțumit. Roger începu să vorbească cu el despre obligațiile ce le avea la fermă, ca și cînd în momentele acestea istorice ar fi fost lucrul cel mai firesc ca el să lucreze în agricultură. Generalul venise să-și petreacă week-endul acasă și luînd pildă de la Roger, se purtă față de Jim mult mai amabil decît se purtase de la începutul războiului pînă acum. Merse chiar atît de departe, încît își permise o glumă, spunîndu-i c-ar fi aflat că slujitoarele stăpînului său au început să-i facă zile fripte. De fapt începuse să se împace cu gîndul că atitudinea fiului său este un fel de ciudățenie dintre acelea care se manifestau destul de des între membrii vechilor familii ; în familia St. Earths de pildă avea o mătușă nemăritată care de douăzeci de ani era internată într-o casă de nebuni, iar Hollingtonii aveau mereu în familie cel puțin cîte un membru care era bețiv înrăit. Era tot atît de curios ca și Tommy, să afle amănuntele felului în care Roger a reușit să evadeze din Franța și în seara aceasta stărui să-i spună din nou o parte din amănuntele pe care Tommy le auzise și înainte de asta.

— Cum s-a întîmplat că pe unde ați trecut, n-ați văzut nicăieri germani ? întrebă el.

— De văzut am văzut și eu cîțiva, răspunse Roger, apoi se întoarse spre Dora și continuă zîmbind : Într-un rînd a lipsit foarte puțin ca prietenii dumitale naziștii să mă ia de guler.

— Naziștii nu sînt prietenii mei, ripostă ea cu glas rece.

Roger începu să rîdă.

— Știu că nu sînt prietenii dumitale. Mi-am permis să fac o glumă.

— Te rog să mă ierți ; uneori nu sînt în stare să înțeleg umor englezesc.

— Răspunsul dumitale pare că vrea să-mi dea să înțeleg, c-am făcut o glumă de prost gust, adăugă el îngăduitor.

— Continuă, Roger ! stărui Tommy din nou. Spune ce ți s-a mai întîmplat.

Ajunsese la episodul cînd amîndoi se găseau de două zile pe o șosea, și încercau să înainteze în timpul nopții, odihnindu-se numai cînd durerile din piciorul lui Roger deveneau insuportabile. În dimineața zilei a treia intrară

într-un sătuleț. Căutaseră o pădure unde s-ar fi putut ascunde în timpul zilei, dar regiunea era deșartă și nu le rămăsese altceva decît să meargă înainte. Erau osteniți, flămînzi și însetați. Trecură în lungul uliței satului și în fața bisericii văzură o mică ospătărie unde oamenii din sat își beau *apéritif*-ul și jucau cărți ; o femeie freca scîndurile și cînd intrară, fură primiți de mirosul cafelei care se prăjea.

— Ce ar fi să ne oprim aici, zise Roger și se întoarse spre Nobby.

Femeia căscă gura și se holbă la ei, cînd văzu pe Nobby îmbrăcat în uniformă de soldat britanic. Roger îi spuse într-o franțuzească impecabilă, că sînt fugari englezii și că sînt flămînzi, apoi o întrebă dacă și-ar putea petrece ziua în ospătărie. Văzuse după obrazul ei că este binevoitoare, dar înspăimîntată, de aceea nu se miră cînd o auzi spunînd că le va da cafea și ceva de mîncare, dar nu-i poate îngădui să rămînă la ea. Îi duse în bucătăria care era dincolo de sala de consumație, le turnă două cești de cafea și le dete cîte o bucată de pîine. După ce terminară de mîncat, Roger ieși din nou din bucătărie, ca s-o întrebe care ar fi drumul cel mai puțin primejdios, ca să poată ajunge la litoral ; dar înainte ca femeia să-i poată răspunde, apăru un copilaș care strigă :

— *Maman,* vin germanii.

Dar nici nu terminase bine vorba, cînd în fața intrării se opriră mai mulți motocicliști și se apropiară.

— Sfinte Doamne, vor să intre, oftă femeia. Ascunde-te repede !

— Stai liniștită, răspunse Roger.

Își zise că probabil oamenii aceștia l-au văzut și vor bănui ceva, dacă nu se va mai arăta. De aceea trecu repede în dosul tejghelei și începu s-o șteargă cu o cîrpă murdară pe care o găsi la îndemînă. Intrară șase inși și unul dintre ei i se adresă într-o franțuzească stricată.

— Două sticle de șampanie !

Palidă, dar în aparență liniștită, femeia se apropie de ei.

— Imediat, domnii mei.

Arătînd lui Roger două sticle așezate pe polița raftului din dosul lui și-i dete o pereche de clește cu care să taie sîrma dopurilor. După ce desfundă sticlele, umplu șase pahare.

— *Prosit, prosit !* strigară nemții, ciocnind paharele, apoi băură cu lăcomie.

— Dumneata cum de nu ești în armată ! întrebă cel care vorbise la început, fiind probabil singurul care înțelegea franțuzește.

— Sufăr de rinichi, răspunse Roger, și de aceea am fost respins.

— Asta înseamnă că ești om cu noroc. Bea un pahar de șampanie împreună cu noi.

— Nu am voie să beau, din pricina bolii de care sufăr.

Verdamnt, cînd un soldat german îți oferă un pahar de băutură, atunci ești obligat să-l bei.

Roger își turnă un pahar de șampanie și-l bău. Soldatul care vorbise cu el se întoarse spre camarazii săi și le spuse pe nemțește.

— Antipatic individ, aș avea poftă să-l pocnesc odată peste rît !

— Stăpînește-te, Fritz, răspunse cel căruia i se adresase. Ordinul e ordin : Populația civilă trebuie tratată cu cea mai care considerație.

— Deocamdată. Dar după ce vom termina și cu Anglia, le vom arăta noi cine este stăpînul lor.

Băură șampania și plătiră suma cerută de Roger, apoi plecară. Femeia începu să rîdă.

— Ce să-ți spun ; am băgat de seamă că nu-ți lipsește îndrăzneala. Le-ai cerut douăzeci de franci pentru sticla de șampanie pe care eu o vînd cu cinci și cinzeci.

Cînd se întoarse în bucătărie, nu mai găsi pe Nobby, dar deschizînd o ușă care da într-un cabinet, îl văzu că s-a așezat pe capacul chiuvetei murdare și așteaptă, în mînă cu ranga de fier de care nu se despărțise de la plecare și pe care probabil o ținea gata, ca să pocnească pe cel care îi va descoperi ascunzătoarea. Urmă pe Roger în bucătărie, ștergîndu-și nădușeala de pe frunte cu mineca tunicii.

— Asta înseamnă să scapi ca prin urechile acului, zise el. În primul moment mi-am închipuit că s-a terminat cu dumneata.

— Trebuie să-ți spun că și mie mi se făcuse inima cît un purice.

Femeia se apropie din nou de ei. Nu o mai țineau picioarele și rugă pe Roger să plece. O întrebă unde-i este soțul și femeia îi răspunse că e în armată. Roger îi spuse

c-ar pleca imediat, dacă ar putea găsi haine civile pentru Nobby, apoi o întrebă dacă n-ar putea eventual să-i vîndă ceva haine de ale soțului ei. Femeia refuză, spunînd că soțul ei va avea și el nevoie de haine, cînd se va întoarce acasă și nu se învoi nici cînd Roger îi oferi de două ori prețul de la început. În cele din urmă reuși să obțină o bluză de lucrător și o pereche de pantaloni, pentru care spre mirarea lui, nu vru să primească nici un ban.

— Să nu vă închipuiți că nu vreau să vă ajut, le explică ea, dar din cînd în cînd omul mai trebuie să se gîndească și la el însuși.

Nobby nu pierdu mai mult de cîteva clipe, pînă să-și dezbrace uniforma și să se schimbe în hainele de lucrător pe care i le dăduse femeia. Peste jumătate ceas plecară din nou la drum, cu toată nădejdea. Nimeni nu s-ar fi gîndit că în zdrențele acestor doi vagabonzi se ascunde un caporal britanic și un ofițer de la serviciul informațiilor. Merseră în felul acesta trei zile la rînd, cumpărîndu-și de mîncare prin sate și ferindu-se de așezările mai aglomerate. De dormit dormeau în hățișuri și prin clăile de fîn, deoarece nu îndrăzneau să ceară nimănui găzduire, de teamă să nu li se ceară hîrtiile de legitimație. Adevărat este că Roger avea hîrtiile soțului Janettei, dar nu era de loc sigur că acestea vor fi suficiente pentru dovedirea identității lui în fața unui polițist mai curios decît de obicei. Cît despre Nobby, el nu avea nici un fel de acte. Într-o dimineață, la cîteva zile după aceea urcînd cu greutate coasta unui deal, văzură marea la picioarele lor Roger nu îndrăzni să scoată nici o vorbă, dar întinse mîna și-i arătă covorul de apă așternut în fața lor. Nobby se întoarse într-o parte și scuipă.

— Nu cumva ai de gînd să treci de-anotul ?

— Nu fi năuc, Nobby, răspunse Roger rîzînd.

— Ia să ne așternem nițel la odihnă ! Ce zici de o țigară ?

— Pînă aici am reușit să ajungem fără nici o piedică ; cred că partea cea mai grea din întreprinderea noastră a trecut.

— Ești convins că acesta este adevărul ? Aș vrea din tot sufletul să pot crede și eu.

— Nu trebuie să-ți pierzi curajul tocmai acum, Nobby. Te voi conduce cu toată siguranța, pînă la dumneata acasă.

— Este o vorbă care spune că cel care crede, poate muta și munții din loc.

Nu-și puteau desprinde ochii de pe întinderea de apă din fața lor și Roger simțea cum îi tresare inima de emoție. Dincolo de apa aceasta era Anglia. Trase cu sete din țigara franțuzească pe care o ținea între degete. Obrazul caraghios al lui Nobby se contractă de un zîmbet larg.

— Baba mea nu-și va găsi locul de mulțumire, cînd mă va vedea din nou în fața ei. Lui Ernie, băiețașul meu, i-am făgăduit să-i aduc o cască germană. Mi se pare nu ți-am vorbit încă despre Ernie al meu ? Luna viitoare împlinește nouă ani...

— Hai să ne continuăm drumul. Despre Ernie al dumitale îmi vei povesti cînd vom ajunge pe țărmul apei.

Plecară și după o bucată de drum în fața lor apăru de la o cotitură un orășel cu un port mic de tot și într-însul erau ancorate o mulțime de bărci cu catarge.

— Una dintre bărcile acestea ar putea să fie exact ce ne lipsește nouă acum, zise Roger.

— Și cum crezi că o vom putea obține ?

— Milogindu-ne, împrumutînd-o sau furînd-o.

Nobby începu să rîdă.

— Dumneata vorbești într-un fel, de-mi vine să uit că ești gentleman, declară Nobby. Te pricepi la bărci cu pînze ?

— De... am avut și înainte de asta ocazie să umblu cu bărci cu pînze, răspunse Roger prevăzător.

Își continuară drumul și puțin după aceea ajunseră în fața unui grup de vile mici și cochete, adăpostite sub peretele unei stînci și cu vederea spre mare. Se așezară pe marginea șanțului, peste drum de una dintre ele, ca să se gîndească ce le mai rămîne de făcut. Văzură o femeie mai în vîrstă lucrînd în grădină și Roger se gîndi că ar fi bine s-o roage să-i dea ceva de mîncare, ca să nu fie nevoiți să intre în oraș înainte de a se înserа. Totuși n-ar fi vrut să ia și pe Nobby cu el, deși ar fi fost primejdios să-l lase singur. Femeia avea o înfățișare plăcută și binevoitoare. În timp ce se gîndea ce să facă, văzu un bătrîn respectabil care se apropia ; probabil se întorcea din oraș și după ce ajunse în fața porții, o deschise și intră în grădină.

— Ce știri ai mai aflat ?

— Numai știri proaste.

— *La pauvre France !* oftă bătrîna.

Era atît de preocupat de propriile sale gînduri, încît nici nu băgă de seamă pe cei doi străini zdrenţăroşi care se uitau la el de pe cealaltă margine a drumului.

— Se spune că Anglia va continua războiul.

— Asta este o ştire favorabilă.

— Dar cum crezi că vor putea lupta ? Au pierdut toată artileria, echipamentul şi întreg materialul de război.

Roger nu mai putu auzi nimic, deoarece bătrînii apucară în lungul aleii care ducea pînă la intrarea casei.

— Par oameni cumsecade, zise el. Sînt convins că ne vor ajuta, dacă vor avea posibilitate. Haide, să trecem drumul.

Se apropie de intrarea casei, urmat de Nobby, şi sună. Femeia veni să-i deschidă.

— Pe cine căutaţi ?

— N-aş putea vorbi cu stăpînul casei ?

— Este ocupat. Îmi pare rău că n-avem nimic cu ce v-am putea ajuta, zise femeia şi dădu să închidă uşa, dar el o opri, punînd piciorul între prag şi uşă.

— Vă rog, să mă ascultaţi.

— Nu se poate. Îmi pare foarte rău, dar nu vă putem ajuta cu nimic. Vedeţi-vă de treabă.

În clipa aceasta bătrînul apăru în mijlocul coridorului.

— Ce s-a întîmplat, Adèle ?

— Au venit din nou nişte refugiaţi. Apoi întorcîndu-se iarăşi spjre Roger : V-am spus că noi nu vă putem ajuta. În fiecare zi vin alţii.

— Madame, eu sînt ofiţeri britanic şi însoţitorul meu este caporal.

Femeia păru că se luptă să poată respira ; păli la faţă şi le făcu loc să intre.

— Vă rog, intraţi.

Închise uşa şi-i conduse într-o cameră ai cărei pereţi erau căptuşiţi cu rafturi pline de cărţi. Bătrînul se prezentă :

— Profesorul Dubois, de la Universitatea din Rouen.

Roger îi spuse cum îl cheamă şi rangul ce-l avea în armată, apoi adăugă :

— Rătăcim de cinci zile pe drumuri. Am vrea să ajungem în Anglia.

— Bine, dar toată împrejurimea este ocupată de germani, interveni soția profesorului. În oraș este comandament german. De ce ați venit la noi, ca să ne băgați în primejdie ?

Profesorul se uită cu atenție la Roger. Era un bărbat mic de statură, cu părul des și cărunt și o barbă încîlcită, dar în privirile lui strălucea inteligența și bunătatea.

— Ce doriți de la noi ?

— Aș vrea să-mi procur o barcă. Am banii trebuitori...

— Banii ? Despre bani nu poate fi vorba.

Profesorul își trecu degetele prin barbă. Privirile lui nu se desprinseră de pe obrazul lui Roger, ci continuă să-l cerceteze îngîndurat. Cu totul pe neașteptate soția lui înțelese la ce se gîndește și scoase un țipăt deznădăjduit.

— André, ce ai de gînd să faci ? țipă ea. Luînd un astfel de risc asupra ta, ar însemna să nu te porți loial față de mine.

Roger nici nu bănuia la ce face aluzie, dar ghici că profesorul se gîndește la o posibilitate de a-i ajuta și se întoarse spre ea :

— Madame, nici nu ne-am fi gîndit să ne adresăm dumneavoastră, dacă nu s-ar fi întîmplat ca și pînă acum să fim ajutați de femei franceze care nu s-au gîndit la primejdia ce le amenință. Am fost rănit și soția unui fermier m-a ținut ascuns vreme de zece zile în podul unei șuri.

— Eu și soțul meu sîntem oameni bătrîni și mie-mi lipsește curajul pentru o astfel de faptă.

Lacrimile îi scăpară de sub pleoape și-i fugiră în josul obrajilor veștejiți.

— Este datoria noastră să-i ajutăm, inteveni soțul ei.

Femeia oftă îndurerată.

— Știu, și glasul i se stinse. Fă cum crezi de cuviință, dragul meu.

Fără să zîmbească și cu trăsăturile crispate, profesorul se întoarse spre Roger.

— Știi să umbli cu barca ?

— Sigur că da, răspunse el cu o certitudine în glas care nu corespundea deloc realității.

— Am un mic cutter, dar barometrul a început să coboare și în nici un caz n-aș sfătui pe cineva să-l întrebuințeze pentru a trece canalul, dacă nu are suficientă experiență în astfel de lucruri.

— E mult mai bine să-ți asumi un risc, decît să cazi în mîinile nemților, răspunse Roger.

— Așa este. După ce se va înserа, îți voi arăta unde se găsește ancorat cutterul. Veți putea să-l luați. Dar să știți că mîine dimineață voi fi obligat să anunț dispariția bărcii. Nu veți avea decît un avans de douăsprezece ceasuri pentru a dispărea în larg.

— Atît ne ajunge.

— Cutterul are și un motor auxiliar de șase cai putere, dar mi se pare că motorul acesta este defect.

— Caporalul este de profesie mecanic, și spune că în toată lumea aceasta nu se găsește nici un fel de mașină destul de defectă, pe care el să n-o poată pune în mișcare, datorită stăruinței și priceperii.

Profesorul se întoarse spre Nobby și zîmbi resemnat ; acesta se uită la ei, fără să știe despre ce vorbesc.

— Astăzi ați mîncat ceva ? întrebă doamna Dubois.

— N-am mîncat nimic.

— Va fi mai bine să treceți la bucătărie. Acolo veți fi în mai multă siguranță, zise profesorul. Dacă vă vede cineva, își va închipui că sînteți refugiați.

— Marie este la bucătărie și nu știu dacă putem avea încredere într-însa. Fata aceea va constata imediat că nu sînteți nici belgieni nici francezi, prin urmare nu strică să fim prevăzători.

— In cazul acesta vom fi obligați să-i spunem și ei, zise profesorul și apropiindu-se de ușă, strigă : Marie !

Servitoarea, o femeie grosolană, de vîrstă mijlocie, intră în casă și cînd văzu pe cei doi vagabonzi, îi scăpă un oftat de nemulțumire.

— Iar au venit refugiați. Nu vreau să mai văd nici unul, căci m-am săturat de ei. La bucătărie nu se mai găsește nimic de mîncare.

— Marie, încercă profesorul s-o liniștească. Acești sînt doi soldați britanici. Au venit la noi ca să se adăpostească pînă deseară, cînd vor încerca să treacă în Anglia, ca după aceea să vină înapoi și să alunge pe nemți din Franța. Dacă nu vei vrea să ne dai ajutor, voi fi obligat să te concediez.

Se uită de la profesor la cei doi străini, apoi se întoarse din nou și se uită la el și în aceeași clipă cu o smucitură își repezi fruntea în sus :

— *Vive la France !* strigă ea.

— Trebuie să știi, că dacă vor fi descoperiți în casa noastră, vom intra cu toții în închisoare.

— Vive la France ! repetă femeia.

Doamna Dubois începu să plîngă.

— Dumnealor sînt flămînzi, Marie, îngînă ea. Du-i cu dumneata la bucătărie și dă-le ceva de mîncare.

Pe obrazul femeii tremura o expresie de energie neobișnuită.

— Veniți cu mine, băieți ; veți putea mînca cît vă va duce pîntecele.

Roger se simți mai mult decît mulțumit. Ce noroc ; ce noroc nebănuit ! După ce providența îi aruncase de colo pînă colo, vreme de cinci zile, acum îi adusese aici și le dăduse și mijloacele necesare pentru a putea scăpa.

— Mîine, dragul meu, vom fi în Anglia, zise el și se uită la Nobby cu ochii aprinși.

După ce se lăsă întunericul, profesorul îi însoți în port. Părea neliniștit, dar categoric și Roger se uită emoționat la omul acesta bătrîn, care deși știa că pentru fapta aceasta ar putea să-l aștepte închisoarea sau chiar moartea, nu voia să se abată de la hotărîrea luată, pe care o credea justă. Apucă înaintea lor și fiind întuneric beznă, trebuiră să bage de seamă, nu cumva să-l piardă din vedere. Încolo prin apropiere nu era țipenie de om. Într-un tîrziu profesorul se opri.

— Cutterul este colo, zise el în șoaptă. Barca aceea întunecată, vopsită în negru. Otgonul luntrei este legat de cabestan. Va trebui să înotați, ca să ajungeți pînă la ea, dar nu sînt mai mult de cîțiva metri. V-am adus și o faclă. Nu mai pot întîrzia, căci ar fi primejdios. Rămîneți cu bine și Dumnezeu să vă stea într-ajutor.

Nu mai aștepta să audă cuvintele de mulțumire ale lui Roger ci dispăru ca o umbră. În clipa următoare fu înghițit de întuneric.

— Nobby, va trebui să coborîm în apă, ca să ajungem pînă la barcă, zise Roger în șoaptă.

— Eu nu știu să înot.

— Ei comedie. În cazul acesta va trebui să dezleg luntrea și s-o duc la țărm. Își scoase bocancii și haina de pe el și sări în apă. Cînd ajunse la luntre, se urcă

într-însa și începu să vîslească spre chei, ca să ia și pe Nobby. Trecură amîndoi în barcă și în timpul cît Roger ridică ancora, Nobby cercetă motorul.

— În doi timpi și trei mișcări îl voi pune la punct, declară el.

— Înainte de toate va trebui să ieșim din port. Te pricepi la vîslit ? întrebă Roger.

— La Londra am vîslit și eu pe lacul Serpentinei din Hyde Park.

— Ia atgonul acesta și coboră în luntre. Îl vei lega bine și după aceea pune mîna pe vîsle, ca să ieșim pînă la intrarea portului.

Nobby se execută imediat și începu să tragă la vîsle, iar Roger rămase la cîrmă. La intervale regulate pe cer zvîcneau lumini de reflectoare. După ce ajunseră în larg, se urcară din nou în barcă și lăsară luntrea în voia valurilor. Nobby începu să se învîrtească împrejurul motorului și după cîteva clipe reuși să-l pună în funcțiune.

— Este cam hodorogit, declară el, și nu știu dacă ne va putea duce la destinație.

În liniștea nopții gîfîitul motorului li se păru prea puternic și Roger începu să urmărească neliniștit snopii de lumină ai reflectoarelor. Știa că reflectoarele urmăresc avioane, dar se aștepta în orice moment ca dîrele de lumină să cerceteze și suprafața apei. Li se părea că ar fi nu numai ghinion ci și rușine, ca tocmai acum, cînd aveau posibilitate să scape, să fie prinși de dușmanii lor. Nobby ciuli urechea.

— Zgomotul pe care-l face motorul mi se pare suspect, zise el. Va trebui să-l mai examineze o dată. Mi se pare că în conducta de carburant a pătruns apa. Va trebui s-o demontez și s-o curăț.

— În cazul acesta dă repede. Cît crezi că ar putea să dureze ?

— Șapte-opt minute, și după aceea va trebui s-o iau din nou de la început.

Roger simți un suflu de gheață împrejurul inimii.

— Nu cred să putem ajunge în Anglia, înainte de mijlocul săptămînii viitoare.

Întreaga în marea deschisă și curenții ședeau să se simtă cum lovesc pereții bărcii.

— Mi se pare că barca aceasta se leagănă, zise Nobby speriat.

— Slavă Domnului, apa a început să se legene în hulă, răspunse Roger. Așa că dacă au dat de urma noastră, va fi foarte greu să ne găsească.

— Mă simt rău de la stomac, scînci Nobby.

— Ei comedie, asta înseamnă că te-a apucat răul de mare, răspunse Roger nemulțumit.

Nu-i convenea să întindă pînza pe catarg, pe o noapte atît de întunecoasă, căci avea foarte puțină experiență nautică și era convins că va fi mult mai bine să se lase în nădejdea motorului. Dar acesta funcționa în mod intermitent și Nobby care se simțea în preajma morții, trebuia să evacueze apa tot din sfert de ceas, iar în timpul acesta cutterul se legăna în voia valurilor.

— Crezi că vom reuși să ajungem la țărm ? întrebă Nobby și încercă să răscolească întunericul cu ochii.

— Prefer să ne înecăm, decît să cădem din nou în mîinile hunilor acestora, gemu Roger.

Nobby dispăru din nou.

Noaptea părea că nu se mai sfîrșește și cînd se arătară primele clipiri tulburi ale zorilor. se simțeau amîndoi sfîrșiți de puteri. Cerul era încărcat de nori amenințători și apele mării fugeau tulburi pe lîngă coca bărcii. Bănuia că n-au reușit să facă mai mult de cîteva mile de la litoralul francez. Lumina zilei care răsărea era binevenită, dar în același timp putea fi și primejdioasă, deoarece dacă ar fi fost descoperiți de o barcă cu motor a germanilor, asta ar fi însemnat că s-a terminat cu ei. Dădu cîrma în mîna lui Nobby și-i spuse în ce direcție trebuie s-o îndrepte, ca el să poată întinde pînza ; imediat după aceea începură să înainteze mai repede. Doamna Dubois le umpluse buzunarele de merinde și butoiul era plin cu apă dulce. Dar Roger nu da voie lui Nobby să mănînce decît pe sponciu, deoarece nu puteau prevedea cît timp vor trebui să le ajungă aceste provizii. Toată ziua și noaptea ce urmă după aceea, nu se opriră. Nobby era obligat să scoată mereu gazeificatorul și să-l curețe ; din cînd în cînd începea să moțăie, dar Roger nu îndrăznea să închidă ochii. De fiecare dată cînd auzea că motorul începe din nou să se înece, trăgea lui Nobby cîte un ghiont, ca să-i trezească. Erau uzi leoarcă și cu trupul înghețat ; Nobby avea vărsături violente și ceasuri întregi nu schimbară nici o vorbă împreună. Proviziile erau pe terminate și se gîndeau că probabil vor fi determinați să rabde și de foame. Din fericire aveau apă

din belșug. Dar unde putea să fie uscatul ? Cît mai aveau oare pînă la țara făgăduinței ? Lui Roger i se păru că vremea începe să se întunece ; bătrînul Dubois îi spusese că barometrul a început să coboare, prin urmare dacă se va dezlănțui o furtună, cum el nu se prea pricepea să umble cu barca, era puțină nădejde să mai poată scăpa cu viață.

„— Mi se pare că am intrat într-o încurcătură din care nu vom mai putea ieși", murmură el printre dinți.

Ziua trecea cu încetineală chinuitoare. Cînd se uita la ceas, în nădejde că au trecut ceasuri întregi de cînd nu s-a mai uitat la el, constata că în realitate n-a trecut decît unul singur. Timpul se mișca mai încet decît un om trîndav, la un lucru pentru care nu-l trage inima. Părea că face doi pași înainte și unul înapoi. În drumul lor nu se arătă nici o corabie și nici vreun vapor, ca și cînd ar fi traversat o pînză de apă necunoscută și neumblată încă. Dar în cele din urmă se apropie și ziua aceasta de sfîrșit. Soarele dispăru amenințător în dosul unui așternut de nori și întunericul negru îi învălui într-o înspăimîntătoare singurătate. În zorii zilei următoare, zori triste și tulburi, cu marea răscolită de valuri uriașe, Roger se întrebă abătut, oare va ajunge unul dintre ei și înserarea acestei zile ? Ochii lui obosiți cercetau mereu zarea. În aceeași clipă inima îi zvîcni și cu totul pe neașteptate se simți și el tot atît de frînt ca și tovarășul său.

— Nobby, strigă el, ia vezi ce se vede în fața noastră ?

Nobby se întinse pe punte și-l auzi gemînd ; cu mare greutate reuși să ridice capul care i se părea ca un butoi cu doagele sărite.

— Ce este ?

— Uită-te drept în fața dumitale. Vezi ceva ?

Reuși să se ridice în picioare și plecîndu-se peste bastingaj, se uită în direcția indicată de Roger.

— Colo în zare ? Din gîtlej îi scăpă un scîncet stins care ar fi vrut să fie un oftat de ușurare : Te pomenești c-o fi pămînt ?

— Da, dragul meu prieten, este pămînt.

— Sfinte Atotputernice. dacă nu m-aș simți atît de rău, aș fi în stare să-mi aprind ultima țigară.

— Anglia !

În glasul lui Roger vibră ceva care făcu pe Nobby să se întoarcă spre el. Pe obraz îi tremură un zîmbet de mulțumire.

— Aproape îți vine să plîngi de emoție, ce zici ?

— Tacă-ți gura ! se sborși Roger nemulțumit.

Fără ca de pe obrazul lui caraghios să dispară zîmbetul de adineauri, Nobby salută milităreşte şi răspunse în glumă :

— Am înțeles, să trăiți.

Ceva mai tîrziu însă pîndi momentul ca să poată spune lui Tommy :

„— Ceea ce a făcut domnul maior în clipa aceea, ca să nu se trădeze că simte exact ceea ce simțeam eu, a fost adevărată minune ; dar sînt sigur că simțea exact ce simțeam și eu, și cînd m-am întors în altă parte, l-am auzit șuflîndu-și nasul cu atîta putere, încît am crezut că vrea să și-l smulgă din rădăcină".

XIV

ROGER EVITĂ SĂ POMENEASCĂ DESPRE AMĂNUNTE ale aventurii prin care trecuse. În podul șurii,unde petrecuse zece zile încheiate, lumina era slabă. Dar chiar dacă ar fi fost destul de puternică, nu avea nimic de citit. Era cald și atmosfera îl sufoca. Îl chinuiau și durerile. Se întorcea de pe parte pe alta, încercînd să se cuibărească ceva mai bine și dacă reușea să adoarmă vreme de cîteva minute, se trezea din nou, din pricina zvîcnelii ce o simțea în umăr. Nu avea nimic de făcut, decît cel mult să se gîndească, dar temperatura îi tulbura gîndurile și chiar cînd era treaz, acestea n-aveau nici o consistență, ci păreau mai mult frînturi de vis. Imaginile se învolburau și se alungau ca niște vîrtejuri prin creierul lui chinuit, întocmai ca un pîlc de oameni cuprinși de spaimă, cînd aleargă de colo pînă colo, fără să știe încotro trebuie să apuce. Războiul, ziua petrecută în baterie, răpăiala neașteptată de gloanțe, în clipa cînd șoferul său se prăvălise peste volan, scena de la fermă, Graveney Holt, doamna Henderson, Tommy, May, spaima lui în legătură cu soarta trupelor care se găseau acum în re-

tragere — toate aceste imagini ca niște bucățele de sticlă colorată într-un tub panoptic și fiecare imagine îl durea ca o tăietură de cuțit.

Ținuse întotdeauna la limpezimea gîndurilor sale și după ce medicul rural îi legă și-i spălă rănile, iar temperatura scăzu, fu adevărată plăcere să constate, că facultatea lui de a judeca, n-a avut de suferit nimic în timpul convalescenței. Totuși îl chinuiau gînduri tulburi. Se întreba necontenit, ce s-a ales de armata britanică ; situația i se părea disperată, dar cu toate acestea știrile aflate de la Janette, îl îndemnau să creadă că nenorocirea aceasta nu este ireparabilă. Anglia mai fusese și înainte de asta în situații disperate, dar la urmă ieșise totuși victorioasă. El însă se găsea în mare încurcătură — și pentru prima dată de cînd fusese rănit, începu să rîdă — dar își zicea că ar fi în stare să-și mănînce pălăria, dacă nu va reuși într-un fel oarecare să ajungă din nou în Anglia. Gîndindu-se la posibilitatea și mijloacele care-i stăteau la îndemînă în scopul acesta, se simți mai înviorat. Prima condiție era să fie cu ochii trezi — el era mereu cu ochii trezi — și să aibă curaj — dar nici curajul nu-i lipsea. Afară de asta, va trebui să-și păstreze cumpătul ; ori el era întotdeauna cumpănit și pe deasupra destul de inteligent.

Se gîndi apoi la May. Dacă paraşutiștii l-ar fi ucis pe el în locul șoferului, ea s-ar fi putut căsători cu Dick Murray. Biata May ! Ce o fi găsit oare la Dick. Evident, era un băiat bun, un gentleman și tot ce pofteşti, și afară de asta mai avea și un farmec al lui specific. Dar încolo ? Era conștiincios, un foarte bun administrator și negustor destul de priceput ; vesel și amabil, bun vînător și bun călăreț. Dar atîta era totul. Nimenea n-ar fi putut spune despre el că este un intelectual. Dacă se întîmpla din cînd în cînd să citească și el ceva din ziarele de dimineață, din *Tatler* sau din *Field,* puteai fi sigur că nu este altceva decît cel mult un roman de aventuri. May însă era o cititoare neobosită. Așa fusese de pe vremea cînd era fată și răscolise toate cărțile din biblioteca de la Graveney Holt, astfel că Roger rămăsese de multe ori mirat de cunoștințele ei vaste în domeniul literar. Avea o judecată foarte limpede. Nu prea avea ocazie să-i ceară sfatul în chestiunile care-l interesau pe el, dar cînd totuși i-l cerea, constata mulțumit că argumentele ei sînt logice și răspunsul pe care i-l dă, este

just. Avea o sensibiltate foarte pronunțată pentru frumos. Nici chiar doamna Henderson nu era atît de impresionată de frumusețea mobilelor de artă de la Graveney Holt. Afară de asta avea un gust desăvîrșit. Cu ajutorul mobilelor vechi pe care le găsiseră depozitate în mansarda castelului lor, reușise să-și facă un adevărat cuib în apartamentul lor din Chelsea, care era un admirabil fundal pentru frumusețea ei, tot atît de discretă ca și a unei flori.

Ce ar putea să însemneze toate acestea pentru un bărbat ca Dick Murray ? Și ce valoare avea pentru el tactul acestei femei în societate ? Cînd Roger invita în casa sa pe atașații militari ai puterilor străine sau membri al cutărei sau cutărei misiuni diplomatice, tactul soției sale era mai presus de orice laudă. Din cauză că era atît de firească și atît de spontană, oamenii aceștia se simțeau bine în casa lui, atmosfera pe care o crea împrejurul ei era plăcută și-l ajutase de multe ori să lege relații utile cu oamenii străini. Era mîndru de ea. De fapt se simțise fericit în căsnicia lui și cînd îi spusese, fără nici o pregătire prealabilă, că are intenția să divorțeze de el, îi dăduse în realitate o îngrozitoare lovitură. Nu-și aducea aminte să fi avut vreodată vreo discuție împreună și nici cea mai neînsemnată deosebire de vederi. Își aducea însă aminte că la început ea se considerase puțin neglijată, din pricină că el era mereu preocupat de obligațiile sale. Dar tăcerea aceasta era în directă legătură cu profesia pe care și-o alesese ; de fapt prea se vorbea mult despre problemele care erau în legătură cu activitatea lui, și tocmai de către oameni în situații cu răspundere, care ar fi fost datori să fie prudenți. Uneori vedea că May se simte puțin jignită, cînd afla de la cineva amănunte despre care el s-a ferit anume să vorbească ; dar ce vină purta el că superiorii săi comit indiscreții. Toate acestea însă făceau parte din trecut. Trecuseră ani întregi, de cînd May își dăduse seamă că datoria lui este să tacă, așa că nu se mai interesase de afacerile lui.

Nu înțelegea ce motive ar putea avea să se plîngă. Este adevărat că lipsea foarte mult de acasă, dar și amănuntul acesta făcea parte dintre obligațiile lui, și i-ar fi fost imposibil s-o ia cu el la drum. Uneori șefii misiunilor speciale își luau soțiile cu ei în călătorie, fapt care provoca tot felul de complicații sociale și îngreuna

foarte mult adevăratul scop urmărit de aceste misiuni. În orice caz atunci cînd el era plecat, nu se gîndea prea mult la ea, deoarece întotdeauna era foarte ocupat ; dar de fiecare dată cînd se gîndea, tot sufletul i se umplea de duioşie. Şi cînd sosea timpul să se întoarcă din nou în Anglia, primul lui gînd era la mulţumirea ce i-o va pricinui revederea. Pentru nimic în lume nu i-ar fi putut trece prin minte, că soţia lui se simte singură. La Londra avea prieteni şi la Graveney Holt putea să plece oricînd ar fi tras-o inima. Păcat însă că ei nu aveau copii. Erau căsătoriţi de opt ani, aşa că ar fi putut avea cel puţin trei. În cazul acesta ar fi avut destul de lucru şi nu s-ar mai fi gîndit să-l părăsească, căci absenţa lui de acasă nu i s-ar fi părut atît de grea. Totuşi nu-i dăduse niciodată să înţeleagă, că este mîhnit din pricină că nu au copii şi cînd se întîmpla ca ea să aducă vorba despre această chestiune, el se prefăcea că nu-i dă nici o importanţă. În limita mijloacelor lui îi satisfăcea toate dorinţele şi nu ceruse niciodată ceva, fără ca el să-i facă pe voie. În realitate nici prin minte nu-i trecuse, că în căsnicie ea s-ar putea simţi mai puţin fericită decît el.

Era convins că nimenea n-ar putea s-o admire mai mult decît el şi nici că ar putea aprecia mai mult frumuseţea ei discretă. Îi plăcea nasul ei frumos, ochii cu sprîncenele arcuite, obrazul delicat, distincţia ei fără pereche, siguranţa nepretenţioasă a atitudinii, tactul desăvîrşit şi echilibrul ei moral. E foarte probabil că după acest război multe se vor schimba şi că anumite amănunte care astăzi par de importanţă, nu vor mai avea nici o însemnătate, dar aşa cum se prezenta astăzi situaţia, femeia aceasta îşi îndeplinea rolul în societate cu toată demnitatea.

Dar ea nu era fericită şi conştiinţa acestei realităţi îi sfîşia inima. Partea cea mai dureroasă era că nu putea îndrepta cu nimic această situaţie. În primul moment se simţise nemulţumit de faptul că alesese un moment atît de critic, pentru a-i complica viaţa cu această problemă. Avea exact aceeaşi senzaţie, ca atunci cînd alergi să prinzi un tren care părăseşte peronul şi cineva te opreşte ca să-ţi pună o întrebare caraghioasă. Dar era nedrept faţă de ea : cum ar fi putut ea să bănuiască apropiata izbucnire a acestui război ? Stînd acolo în podul şurii încărcate de fîn şi gîndindu-se la toate aceste

amănunte, Roger trebui să admită că la Graveney Holt, în mijlocul acelor peisaje liniștite, ar fi fost imposibil să bănuiască cineva, că în aceste clipe universul se îndreaptă spre pieirea lui. Dar oricare ar fi fost situația, de aici înainte el va fi obligat să țină seamă de realitate. May iubea pe Dick și de dragul lui era gata să renunțe la tot ce-i putea oferi el, Roger. Păcat că femeia aceasta nu avea nimic de snob în sufletul ei și problemele materiale aveau pentru ea o importanță atît de minimă.

Cine știe datorită căror împrejurări, el încetase să mai existe pentru ea. Ce ar fi putut să-i ofere Dick, ca el însuși să nu fie în stare să facă același gest de dragul ei ? Încercă să evoce imaginea prietenului său. Cu părul lui cărunt și în inele, cu ochii frumoși albaștri și genele negre, cu statura lui impunătoare, cu umorul lui spontan și zîmbetul jucîndu-i mereu pe buze... de fapt Dick răspîndea împrejurul lui o anumită atracție sexuală care ar fi putut trezi ecou în sufletul unei femei. Dar într-al lui May ! Ea era ultima femeie din lume, despre care ți-ai fi putut închipui că o interesează așa ceva. Nu-și închipuise niciodată că ar fi o femeie senzuală și ar fi fost prostie din partea lui să creadă despre ea, că erotica vieții ar putea s-o intereseze. Nu-l interesa nici pe el însuși, și nici nu se gîndise niciodată la așa ceva. În slujba lui era întotdeauna obligat să se gîndească numai la probleme de cea mai mare importanță. Și la urma urmelor erau căsătoriți de opt ani.

El se obișnuise cu gîndul că se vor căsători împreună. Deși nici generalul și nici doamna Henderson nu-i spuseseră nici o vorbă în această privință, totuși presimțea că ei doresc această căsătorie. Înainte de a se căsători, trecuse și el prin obișnuitele aventuri caracteristice tineretului, dar totuși nu întîlnise nici o femeie care să-i fi plăcut nici pe departe atît cît May. Adevărat este că nici pe una nu o cunoscuse atît de bine, și poate tocmai aceasta era greșeala. Trăiseră alături în aceeași intimitate, ca un frate cu o soră, și după plecarea în călătorie de nuntă, dintre ei lipsise sentimentul de sfială care se manifestă la început între doi străini și emoția caracteristică între oameni de sex diferit ; se simțise ca și cînd ar fi făcut o călătorie de plăcere împreună cu soră-sa Jane. Evident, se distraseră foarte bine împreună și la Paris petrecuseră admirabil. I se părea plăcut să doarmă într-un pat cu May, dar în același timp puțin caraghios

și chiar stînjenitor... întocmai ca un incest acceptat de biserică. Principalul farmec al relațiilor dintre ei era tocmai lipsa de sfială ; se sărutau, rîdeau și se iubeau și totul li se părea firesc, cum li se părea firească și vizita în Montmartre, înainte de a se culca, sau serviciul de cafea cu lapte, înainte de a părăsi patul.

Fericirea lor fusese desăvîrșită.

Din ziua aceea Roger nu se mai uită la nici o femeie. În timpul lungilor lui absențe avusese de multe ori ocazie să se distreze cu alte femei, dar astfel de gînduri nu-l ispitiseră niciodată. Sau mai bine zis, nu cedase niciodată unei astfel de ispite, pentru simplul motiv că nu se simțise niciodată ispitit. Avea pe May care-l aștepta acasă și nici o femeie din lume nu s-ar fi putut compara cu ea. Era o soție încîntătoare, dar iată că acum căsătoria sa era pe cale să se prăbușească. May îi cerea să divorțeze, și el îi făgăduise să accepte acest divorț, în cazul cînd și după război va stărui în hotărîrea luată. În clipa aceasta se gîndi că ar fi fost mai bine dacă nu i-ar fi făgăduit, deoarece nu voia s-o piardă ; o iubea nu numai pentru frumusețea ei, ci și pentru caracterul ei dublat de blîndețe și bunătate, de pornirile ei calme și de voința cumpănită ; era un fel de femeie cum nu se găsesc multe. Se obișnuise cu ea, dar poate și aceasta era o greșeală ? Era atît de obișnuit cu ea, încît tot ce făcea soția lui, i se părea de la sine înțeles. Cam așa ceva îi spusese și ea. Dar cum se exprimase oare ? „Pentru el nu înseamnă cu nimic mai mult, decît fotoliul său favorit sau vechea haină de golf", pe care o îmbrăca de fiecare dată cînd se întorcea de la birou. A fost imprudență din partea lui, să procedeze în felul acesta. Dar de ce oare o femeie se simte jignită, cînd prezența ei în casă este considerată ca ceva de la sine înțeles ? Cum putea să-i ceară, tocmai lui, care cutreierâ lumea în lung și lat, să stea toată ziua și să se gîndească numai la ea ? Înainte de orice, un bărbat trebuie să se gîndească la ocupația lui. În orice caz acum, chiar dacă i s-ar fi oferit ocazie, era prea tîrziu să-și mai asume rolul de soț desăvîrșit care-și petrece timpul încercînd să ghicească dorințele nemărturisite ale soției sale. La urma urmelor el nici nu era astfel de bărbat. Femeile sînt ființe ciudate, și cu toate acestea despre May își închipuise întotdeauna că este o femeie foarte chibzuită. Gîndul de a divorța de ea, i se părea insuportabil. Chiar astăzi, după

ce legea matrimonială se mai îmblînzise, i se părea îngrozitor să plece la Brighton, împreună cu o femeie cu totul străină ,să se înscrie în registrele hotelului ca soţ şi soţie, şi dimineaţa următoare să aibă grijă ca fata de serviciu să-i poată vedea împreună în aceeaşi odaie. Era sordid şi vulgar şi singur gîndul scandalului ce l-ar dezlănţui o astfel de eventualitate, îi făcea să simtă că se încreţeşte pielea pe el. Ca şi familia sa, Roger se îngrozea să-şi ventileze în public afacerile personale. Le era penibil pînă şi faptul că după ce organizau o serată în casa lor, trebuiau să vadă fotografii în legătură cu această serbare, publicate în *Tatler* sau în *Bystander,* sau cînd plecau pentru cîteva săptămîni la Londra, să citească în *Morning Post* ştirea în legătură cu acest eveniment lipsit de importanţă. Aveau un fel de idiosincrasie să-şi vadă numele tipărit. Erau oameni liniştiţi, conştienţi de demnitatea lor şi tot ce putea fi pus în legătură cu reclama, li se părea nesuferit.

La toate acestea se mai adăuga şi altceva : Roger se gîndea de multă vreme să-şi pună candidatura în circumscripţia sa electorală ; avea anumite proiecte în legătură cu apărarea ţării pe care ar fi dorit să le expună în faţa naţiunii, şi Camera Comunelor era singurul loc indicat pentru aşa ceva. Dar districtul din care făcea parte Graveney Holt era locuit de oameni puritani, aşa că asumîndu-şi răspunderea pentru un divorţ şi faptul că soţia sa, fără ca el să bănuiască, a avut relaţii cu administratorul domeniului tatălui său şi că s-a căsătorit cu el, însemna că posibilităţile lui de a fi ales, se reduceau la zero, cum de altfel era şi firesc.

Totuşi el îşi dădu cuvîntul şi era hotărît să şi-l respecte. I se părea îngrozitor să-şi închipuie că May se simte nenorocită, dar în fond ce ar mai fi putut să însemne convieţuirea lor, cînd ea se gîndeşte în mod constant la alt bărbat ? Ea avea acelaşi drept la viaţă ca şi oricare alt muritor. Comitea o greşeală, cel puţin din punctul de vedere al obiceiurilor între oamenii din lumea bună, dar de vreme ce era era hotărîtă, ar fi fost zadarnic să încerce s-o dezmintă, căci avusese şi înainte de asta ocazie să constate că nu este femeia care să se lase convinsă. Nu cumva el singur purta vina că May a încetat să-l mai iubească, deşi el n-avusese nici o putere să schimbe situaţia ? Vedea destul de limpede că viaţa pe care a dus-o împreună cu el, a fost lipsită de

bucurii, şi era destul de rău că abia acum reuşise să-şi dea seamă de realitate, şi tot aşa nu-i folosea la nimic, să-i spună că el este militar şi că trebuie să se supună ordinelor pe care le primeşte. Tinereţea durează atît de puţin, dar avea oare dreptate cînd afirma că ea şi-a petrecut-o pe a ei cu aşteptarea şi nimic altceva decît aşteptarea. Afirmaţia aceasta este oare egoism din partea ei ? Probabil avea, dar presimţea că chiar dacă ar putea lua viaţa de la început, el tot nu va fi în stare să procedeze altfel. Activitatea lui, judecată după felul cum se desfăşurase în timpul din urmă, era singura emoţie pe care i-o putea oferi viaţa. Dar războiul acesta va fi lung. La început se gîndise că ar putea dura trei ani, dar acum după catastrofa din Flandra, era convins că va dura cinci ani. În timpul acesta multe se pot întîmpla. Dacă în general May se va putea întîlni cu Dick, asta nu se va întîmpla decît la mari intervale. El se va schimba în timpul acesta, şi tot aşa se va schimba şi ea. Nu s-ar putea oare, ca atunci cînd se vor revedea, să constate amîndoi că sentimentele lor s-au schimbat ? Dragostea dintre ei începuse numai datorită contactului de fiecare zi. Dar acum, cînd acest contact se va întrerupe, nu s-ar putea oare presupune că şi dragostea lor să înceteze ? În cazul acesta May s-ar putea întoarce din nou la el. I se părea că o aude ce-i va spune :

„— Roger, iubitule, mi se pare că m-ai oprit tocmai la timp, pentru a nu comite o mare prostie".

„— Adevărat, iubita mea ?" îi va răspunde el.

Se vedea pe sine cum se uită la ea, înveselit, dar în acelaşi timp cu sfială, simţind totuşi că ceea ce i-a spus e foarte serios.

„— Uite ce, în fond Dick nu este nici pe departe ceea ce-mi doresc eu.

„— Draga mea, n-am fost în stare să înţeleg ce înseamnă pornirea aceasta la tine".

„— Am ajuns la concluzia că pe tine te iubesc mai mult decît pe oricare alt bărbat".

„— Ţi-am spus mereu, de ani de zile, că eu sînt un băiat foarte drăguţ".

„— Uite ce, am luat hotărîrea că chiar dacă te voi surprinde în patul cameristei noastre sau îmi vei face un ochi prună, tot nu voi consimţi să mă despart de tine".

„— Asta înseamnă că ai luat hotărîrea să te ții scai de mine, toată viața ce mi-a mai rămas de trăit?"

„— Cred că da".

„— Nu știu cum m-aș putea împotrivi", îi va răspunde el și cuprinzînd-o în brațe, o va săruta înduioșat pe buze.

Vreme de cîteva clipe uită că se găsește in podul încărcat de fîn al unei șuri și i se părea că este la Graveney Holt, în camera lui May. Ripsul mobilei era uzat, dar măsuța de toaletă, scrinul și patul erau in stil Chippendale, iar dincolo de ferestrele largi se vedeau luncile parcului și stejarii cu crengile uriașe.

Deși anumite părți din întîmplările prin care trecuse, Roger le povestise așa cum îi trecuseră prin minte, ca răspuns la întrebările stăruitoare ale lui Tommy și pentru liniștirea părintelui său, May rămăsese totuși convinsă că el se gîndește mai mult la impresia ce o vor face aceste amănunte asupra ei. Ochii lui erau îndreptați spre ea și parcă ar fi vrut să-i spună: Nu trebuie să iei prea in serios întîmplările acestea, căci în realitate au fost mai mult un fel de joacă.

Nu era în stare să alunge gîndul, că de dragul ei vorbește mai mult în glumă despre primejdiile prin care a trecut și că încearcă să facă haz de greutățile cu care a avut de luptat. Vorbea ca și cînd aventura aceasta ar fi fost ceva ce se putea întîmpla oricui și că este cu totul lipsită de importanță. Trebuia să citești propriu zis printre rînduri, ca să înțelegi îngrozitoarea primejdie prin care a trecut și să-ți dai seamă cît de aproape a fost de moarte și de cîtă imaginație, prezență de spirit și rezistență a avut nevoie, pentru a nu se lăsa înfrînt. Atitudinea aceasta făcu pe May, care asculta cu atenție vorbele lui, să nu se simtă de loc la îndemînă. Părea că urmărește anume să evite ca ea să-și închipuie că în această aventură ar putea să fie ceva neobișnuit sau eroic, așa că nu merită nici simpatia nici admirația ei. Îți venea să crezi că din cînd în cînd, îi face adevărată plăcere să se prezinte pe sine în situații ridicole, cînd de fapt el fusese amenințat de cele mai mari primejdii. Atitudinea aceasta a lui i se părea un fel de jignire, nu numai față de sentimentele, ci și față de inteligența ei. Era ușor de înțeles, cît de reduse erau posibilitățile lui de scăpare, după ce se întovărășise cu un om îmbrăcat în

uniformă, care nu vorbea nici vorbă franțuzească ; totuși era convinsă că el nu s-a gîndit nici un moment că ar fi mult mai prudent pentru el să-l lase în voia sorții. Cunoștea pe Roger destul de bine, pentru a-și da seamă că nici în cele mai grele clipe ale vieții n-ar fi în stare să comită o laşitate. Trecuse și înainte de asta prin situații care îi puseseră la contribuție toate însușirile ce le avea : era bărbat neînfricat, demn de încredere, hotărît și nu se lăsa impresionat de piedicile întîlnite în cale.

În timpul nopții, cînd sta de veghe în patul ei din camera despărțită de a lui Roger de o ușă care nu era nici cel puțin închisă în clanță, gîndindu-se la unele episoade din povestirea soțului ei, simți că i se umplu ochii de lacrimi. Era îngrozitor să te gîndești la ceasurile pe care le petrecuse în pădure, rănit și ud leoarcă, și la cele zece zile cît se zbătuse chinuit de dureri și de friguri în podul șurii aceleia. Oare în timpul acela se gîndise și la ea ? Poate nu se gîndise ; s-o fi gîndit numai la situația îngrozitoare în care se găsește țara, datorită dezastrului din Flandra și la slabele lui posibilități de a scăpa. Dar dacă totuși s-a gîndit, atunci nu se putea gîndi la ea decît cu amărăciune, din pricină că l-a părăsit. Urmele suferințelor prin care a trecut, se mai cunoșteau și astăzi pe obrazul lui. Oasele maxilarelor sale erau proeminente, tîmplele i se scofîlciseră, obrazul îi devenise prelung, iar ochii îi străluceau în mod anormal. Din anumite puncte de vedere înfățișarea lui parcă era mai simpatică decît înainte de asta ; boala și lipsurile prin care trecuse, rana de la picior și durerile pe care le suportase cu încăpățînare și bărbăție, în timpul drumului făcut spre litoral, împrumutaseră obrazului său un suflu romantic pe care nu-l avusese niciodată înainte de asta. Era foarte mulțumită că a reușit să scape și-i era rușine că a putut să se gîndească la moartea lui — nu pentru că ar fi dorit-o, căci gîndul acesta era departe de ea — ci ca la o eventualitate care ar fi înlăturat multe dificultăți. Se întrebă, oare el bănuiește o astfel de posibilitate ; dar chiar dacă ar bănui-o, era convinsă că nu o condamna, ci i se va părea cel mult că este o caraghioasă. Biata de ea, în ce încurcătură se va găsi, dacă o va întreba ceva sau va face vreo aluzie. Femeia aceea care determinase pe socrii ei să-l adăpostească, care obligase pe medicul satului să-l viziteze și care făcuse pentru el atîtea, ca să se poată întoarce acasă — femeia

aceea nu-l iubise. Pentru ea nu însemnase nimic şi ceea ce făcuse, pentru ea n-a fost altceva decît sentimentul omenesc al milei şi poate un îndemn patriotic. I se părea straniu că fuga lui Roger se datora femeilor, exclusiv femeilor. Femeile îl ascunseseră şi-l îmbrăcaseră aşa fel, ca să nu atragă atenţia nimănui în drumul ce-l avea de făcut pînă la litoralul mării ; tot femeile îi dăduse de mîncare şi-şi primejduiseră propria libertate, pentru a-l ajuta.

Şi femeile acestea fuseseră străine. Ea însă era soţia lui, prin urmare avea tot dreptul să-i ceară ceea ce femeile străine nu i-ar fi putut oferi — şi totuşi ele făcuseră atît de mult pentru el — dar ea ce făcuse oare ? Nimic despre ce s-ar fi putut spune că este o faptă frumoasă sau bună. Nu înţelegea de ce se simte atît de abătută, mai mult decît oricînd alte dăţi, că nu l-a recunoscut, cînd l-a văzut că se apropie şchiopătînd şi îmbrăcat în hainele acelea caraghioase. Dacă l-ar fi iubit — cu nimic mai mult decît îl iubeşte Tommy — l-ar fi recunoscut. Tocmai de aceea se simţea atît de chinuită ; atitudinea ei trebuie să-l fi zguduit pînă în adîncul fiinţei, căci fără îndoială el o iubea, şi n-avea nici un rost să se îndoiască de sentimentele lui şi nici să se amăgească cu astfel de gînduri. Nu era genul de iubire pe care şi l-ar fi dorit ea, dar din pricina asta el nu purta nici o vină, căci astfel de porniri erau străine de firea lui. Aici era o chestiune de temperament. May se simţea mustrată de conştiinţă. Întinse braţele prin întuneric şi invocă pe Dick s-o ajute. Avea nevoie de prezenţa lui, de ajutorul lui — dar dacă s-ar fi întîmplat ca acum să fie în faţa ei, l-ar fi alungat. Ce nenorocire ! Să iubeşti din tot sufletul şi totuşi să simţi... dar ce anume să simţi ? Să simţi că dacă ai ceda îndemnului acestei iubiri, ar fi imposibil ca în viaţă să-ţi mai găseşti liniştea sau să mai fii fericită.

Odată cu nemulţumirea faţă de ea însăşi, în minte i se furişă gîndul sau mai bine zis o presimţire pe care încerca s-o alunge, dar fără să reuşească ; presimţirea aceasta o chinuia şi o nemulţumea, exact ca atunci cînd vrei să închizi o uşă, şi cineva te împiedică ; dar la urmă pierzîndu-şi răbdarea deschise ea însăşi uşa, ca să privească în faţa fantoma care i se împotrivea : Crezuse şi avusese desăvîrşită încredere că Anglia va cîştiga războiul. Era de neînchipuit să se întîmple altfel : Anglia nu

putea să fie bătută, dar după cele întîmplate trebuia să te împaci și cu eventualitatea că Anglia ar putea totuși să piardă războiul. Această vagă posibilitate o umplea de groază. Acum însă se găsea în fața acestei realități : corpul expediționar britanic scăpase din Franța, dar numai sacrificîndu-și întreg echipamentul pe care l-a avut. Tancurile, tunurile, muniția trebuia fabricată din nou, pentru ca Anglia să fie din nou în stare de luptă. Franța se prăbușise și cu toate făgăduielile solemne, se putea ca totuși să cedeze germanilor flota de care dispunea. Germanii jubilau din pricina acestei victorii și puteau în orice moment să încerce o invazie ; cine ar fi îndrăznit să afirme cu certitudine, după înfrîngerea din Flandra, că Marea Britanie va mai avea forța necesară să se împotrivească Hitler declarase că în ziua de 15 august va fi la Londra, pentru a dicta condițiile de pace, și pînă acum se ținuse întotdeauna de cuvînt. Țara se găsea într-o primejdie înfricoșătoare și ar fi fost inutil să închizi ochii în fața realității. Stigmatul înfrîngerii și dezonorarea de a trăi sub călcîiul cotropitorilor... Să pierzi tot ce ți-a fost drag, să te strecori printre oamenii pe care-i disprețuiești, să fii condamnat să trăiești în robie... Să nu mai poți vedea împrejurul tău un zîmbet, să nu îndrăznești să spui nimănui ce ai pe inimă, să fii mereu obligat să stai la pîndă. În Tyrol May avusese ocazia să cunoască un prinț din Bavaria și acesta îi spusese că la ei acasă, în propriul lor cămin și în cercul familiei, trebuiau să-și cîntărească fiecare cuvînt pe care-l pronunță, deoarece știau că slujitorii lor sînt spioni naziști care raportează despre tot ce se întîmplă și tot ce aud. O înfrîngere ar fi adus chiar mai mult decît atîta : ar fi însemnat că simțul binelui va fi alungat din lume și că forța va lua locul dreptului. Ar fi sfîrșitul demnității și al cinstei, al vorbei fățișe, spuse cu curaj, și al bunătății dezinteresate. Asta înseamnă că viața nu va mai merita să fie trăită.

Ce spusese Roger în seara cînd afirmase că germanii se pregătesc să invadeze Polonia ? „Nu este momentul să ne gîndim la propriile noastre sentimente..." sau cam așa ceva. Dacă atunci n-a fost momentul, cu atît mai puțin ar putea să fie astăzi. Situația de acum interesa pe fiecare în parte și fiecare era obligat să facă maximul de sforțare, căci altfel totul va fi pierdut ; acum nu mai putea fi vorba de fericirea ta proprie ci numai și

numai de Anglia. Ar fi ticăloşie să te gîndeşti la tine însuţi, de aceea fiecare în parte trebuie să fie pregătit din primul moment să sacrifice tot ce-i este mai drag. May îşi opri pe buze un ţipăt de deznădejde — exact ca şi trupul unui înecat pe care valurile îl scot încă o dată la suprafaţă, înainte de a se închide definitiv peste el, sau amintirea sordidă a unei imagini de vis — cînd îşi dădu seama că probabil i se va cere şi ei să-şi sacrifice fericirea. Ar fi absurd. Ea nu va fi în stare să facă un astfel de sacrificiu, căci ar întrece puterile ei. Ar fi fost aceeaşi nebunie, ca şi pe vremea cînd Dick se găsea în retragere împreună cu trupele de la Dunkerque, şi ea făgăduise lui Dumnezeu că va renunţa la el, dacă va reuşi să se întoarcă teafăr şi sănătos. Un gest tot atît de imprudent şi de prostesc ca şi în serile cînd făcea pasienţe şi-şi închipuia că dacă vor reuşi, Dick va fi salvat. Cui i-ar putea folosi sacrificiul acesta, dacă ar consimţi să-l facă? N-are nici un rost să renunţe la singura posibilitate de fericire ce i se oferea. Ar fi nebunie curată! Şi cu toate acestea îi simţea voinţa ca paralizată de o imperioasă necesitate, mai puternică decît ea însăşi, decît capacitatea ei de gîndire şi decît instinctele ei; ar fi fost inutil să-şi zică acum că este nebunie, cînd ştia că va fi obligată să consimtă la acest sacrificiu. Nu exista nici un mijloc de scăpare.

Tocmai de aceea, într-o seară, după ce petrecuse cîteva zile la Graveney Holt, May rugă pe soţul ei să facă împreună o scurtă plimbare. Trecură printre cedrii bătrîni din aşa zişa grădină englezească, despărţită de restul grădinii dimprejurul casei de zidul înalt de cărămidă roşie, acoperit de vrejurile iederei. Astfel de plimbări, mai ales în ceasurile răcoroase ale zilei, erau foarte plăcute. Deşi astăzi nu se ocupau de grădină decît doi bărbaţi mai în vîrstă şi un ajutor de grădinar, paijiştea era foarte frumoasă şi iarba proaspăt cosită, iar straturile de flori adevărată feerie. Roger vorbea cu ea ca întotdeauna, foarte prevenitor, dar nuomai despre lucruri fără importanţă: Despre copii evacuaţi, despre Jim şi ocupaţiile lui la fermă, despre guvern şi alte lucruri asemănătoare. May simţi că a început să se neliniştească.

— Vrei să-mi dai o ţigară?

Se opri ca să i-o aprindă şi cînd plecară din nou, îşi strecură mîna pe sub braţul lui. Nu ridică ochii spre el ci se uita drept înainte, străduindu-se să fie curajoasă:

— Roger, îți mai aduci aminte de întrebarea pe care ți-am pus-o în ziua cînd te-ai întors din Polonia ?

— Da.

— Astăzi nu-ți mai cer ceea ce te-am rugat să-mi acorzi atunci.

— În cazul acesta îmi pare foarte bine.

Nu încercă să pară mirat, dimpotrivă părea că vorbele ei le consideră ca pe ceva de la sine înțeles. I-ar fi făcut mai multă plăcere, dacă l-ar fi văzut ceva mai mulțumit, și mai ales dacă ar fi încercat să-și exprime în vorbe această mulțumire. Nu i s-ar fi părut cîtuși de puțin exagerat, dacă ar fi cuprins-o în brațe și ar fi sărutat-o. Vreme de cîteva minute Roger nu mai zise nimic.

— În ziua cînd m-am întors din Franța, zise el, te-am întrebat, dacă mai iubești pe Dick și mi-ai răspuns, afirmativ.

— Am trimis lui Dick o scrisoare în care i-am spus că nu vreau să divorțez de tine. Cred că nici tu nu vrei să divorțezi, sau poate ți-ai schimbat părerea ?

— Sigur că nu vreau. Nici nu m-am gîndit. Uite ce... eu te iubesc.

— Nu vrei să mă săruți ?

Bărbatul zîmbi cu sfială și o sărută pe buze, mai mult din fugă.

— Țin atît de mult, Roger, ca tu să fii fericit și sînt gata să fac orice, pentru a-ți fi o bună soție.

— Știu, iubita mea.

Părea că nu mai este nimic de adăugat și May simți un fel de ușurare, cînd văzu pe socrul ei că se apropie. După ce ajunse alături de ei, se uită la ceasul de la mînă și declară :

— Va trebui să vă las singuri, ca să mă întorc la obligațiile mele.

După ce intră în casă, se simți atît de bine dispusă, cum nu se mai simțise de zile întregi. Acum după ce făcuse pasul hotărîtor, era convinsă că a procedat just și-și simțea sufletul ușurat ; nu era singura ființă de pe pămînt care nu va putea obține ceea ce dorește și-și zise că mai tîrziu dorința aceasta chiunitoare pe care o simțea față de Dick, se va mai îmblînzi și cu timpul nu va mai rămînea dintr-însa decît o duioasă amintire, dublată de regrete. Probabil atunci va fi mulțumită că odinioară a avut puterea să renunțe la nădejdile ei de fericire.

Scrisoarea către Dick i se păruse grea și extrem de dureroasă ; fără îndoială cînd a primit-o, a fost pentru el o decepție cumplită, dar își zisese că probabil el va înțelege că nu i-a rămas altă alegere... și era convinsă că nu se va îndoi niei un moment de dragostea ei care-i aparține numai lui.

Era foarte mulțumită că Roger n-o întrebase de motivele care au determinat-o să-și schimbe intenția. Deși la început se simțise puțin nemulțumită de faptul că el primise cu atîta liniște cuvintele ei, sfîrși prin a recunoaște că pentru el e mult mai bine să primească situația în felul acesta. După ce trecură cîteva zile, se simți totuși preocupată de gîndul că această convorbire a lor, n-a influențat întru nimic raporturile dintre ei. Era amabil, vesel și atent, chiar duios — dar în realitate el nu fusese altfel față de ea niciodată. Se întrebă, nu cumva el n-a înțeles în întregime ce a vrut ea să-i spună cu aceste cuvinte. Concediul lui se apropia de sfîrșit și după ce va pleca, era convinsă că nu se vor mai vedea săptămîni întregi.. În biroul lui era o canapea pe care dormea în fiecare seară, așa că chiar dacă ea nu ar fi fost reținută la Graveney Holt, ar fi fost totuși inutil să înceapă viața lor comună în apartamentul ce-l aveau la Londra. N-ar fi vrut să încerce ceva și să rămînă la jumătate de drum. În cazul cînd nu s-a exprimat destul de limpede, atunci va trebui să mai repete odată, ceea ce nu era tocmai ușor. De față cu Roger mai simțea și astăzi o ușoară sfială. Nu pentru că s-ar fi temut de el, dar alături de el nu se simțise niciodată în completă intimitate. Deși îl cunoscuse toată viața, nu putea afirma că între ei ar fi fost o atmosferă de încredere deplină, așa cum fusese cazul cu Dick. Probabil sfiala aceasta se datora relațiilor de soț și soție, între ea și Roger, căci problemele sexuale erau și astăzi ceva despre care nu-i plăcea să vorbească. De multe ori cînd auzea pe Jane vorbind cu atîta lipsă de sfială despre astfel de probleme, simțea că-i sare tot sîngele în obraz. În seara din ajunul plecării lui Roger, după ce copiii mîncară și ea își spălă partea de vase, plecă să caute pe Roger. Îl găsi în bibliotecă, cu o carte în mînă și așezat într-un fotoliu uriaș. Cînd o auzi că intră, ridică privirea și-i zîmbi.

— Voiam să-mi iau o carte de citit, zise ea.

— Aici sînt destule, ca să poți alege, răspunse el și privirile i se plimbară în lungul rafturilor pline.

Ca și cînd vorbele pronunțate de ea adineaori n-ar fi putut avea nici o urmare, se așează pe brațul fotoliului și trecîndu-și un braț împrejurul gîtului, îl întrebă :

— Ce citești ?

Îi arătă cartea, dar ea nu se mișcă din locul unde se așezase. Obrazul îi dogorea și glasul păru că-i tremură puțin :

— Roger, în seara aceea cînd am vorbit împreună și ți-am spus că vreau să-ți fiu o bună soție, cuvintele pronunțate de mine au fost sincere, din toate punctele de vedere. Ceea ce ți-am spus, a fost bine chibzuit și n-am înțeles să fac nici un fel de rezervă.

— Ești o fată bună, iubita mea. N-aș vrea ca tu să faci ceva împotriva voinței tale.

Îl mîngîia ușor pe obraz.

— Roger, nu ești de părere, că totuși ar fi bine ca noi să avem un copilaș ? Faptul că pînă acum n-am avut copii, nu înseamnă cîtuși de puțin că n-am putea avea de aici înainte.

Închise cartea și întorcînd puțin capul, o privi în luminile ochilor, în parte serios, în parte zîmbind.

— Draga mea, cred că bănuiesc ce te-a îndemnat să-mi spui vorbele pe care mi le-ai spus în seara aceea. Ai fost extrem de amabilă. Dar cred că nu mă înșel, presupunînd că acestea se datoresc mai curînd prejudecății calme, decît unei schimbări ce s-ar fi opera în sufletul tău. În astfel de împrejurări însă partea esențială este ceea ce simți. Pentru mine concepția victoriană, referitoare la drepturile conjugale, nu are nici o valoare. Nu cred nici că raporturile sexuale ar putea să-ți pricinuiască o mulțumire deosebită, în cazul cînd nu sînt întemeiate pe dorință reciprocă. Dacă nu, au această justificare, atunci pentru ambele părți interesate, nu pot fi altceva decît un fel de resemnare. Nu ești de aceeași părere ? Sînt anumite lucruri în viață pe care nimic nu te poate determina să le dorești. Sînt convins că nu m-ar putea satisface, știind că în realitate dorința s-a manifestat numai la mine. Dorința reciprocă dintre doi soți nu este ceva ce ai vrea să vină — ea vine fără să vrei. Probabil într-o bună zi această dorință va fi reciprocă ; în cazul acesta eu îmi voi da seama numaidecît și nu va mai fi nevoie să-mi spui.

Rămase nemișcată, uitîndu-se cu ochii rătăciți și fără să răspundă nimic. Ochii i se împăinjeniră și lacrimile

începură să-i scape de sub pleoape. Se întinse după mîna ei și i-o sărută :

— Nu plînge, iubita mea. Ar fi inutil să plîngi pentru ceva care nu este în puterea noastră.

— Am dorit atît de mult, să te pot face fericit.

— Fii sigură, iubita mea, c-ai reușit să mă faci. Mă simt foarte fericit. Mi-e sufletul plin de dragoste nețărmuită față de tine.

Un oftat îi zgudui trupul. Îi venea atît de greu să constate că bărbatul acesta îi oferea totul, și ea nu este în stare să-i dea nimic în schimb. Dar partea îngrozitoare — și în suflet i se trezi dureroasa realitate, că dorința ei apucase pe un drum greșit și că tot sacrificiul pe care și-l impusese este inutil — era sentimentul de ușurare pe care i-l pricinuia constatarea că el este mulțumit ca relațiile dintre ei să rămînă ca și pînă acuma, cel puțin deocamdată. Trupul i se cutremură, ca și cînd ar fi simțit fîlfîiala aripilor morții în apropierea ei.

XV

ROGER SE ÎNTOARSE LA LONDRA ȘI-ȘI RELUĂ OCUpațiile obișnuite. Avea toate motivele să considere pe Nobby drept un bărbat vrednic de toată încrederea și pe deasupra și deștept ; tocmai de aceea îl cheamă la el și-i oferi slujba de curier în serviciul biroului său. Nobby primi încîntat. Afară de celelalte avantaje pe care i le oferea această slujbă, mai avea și posibilitatea să doarmă acasă, căci după cum spunea el însuși „eu sînt un om obișnuit să trăiască în apropierea familiei sale" și-i venea „îngrozitor de greu" să trăiască departe de soție și de copii.

— Fără femeie mă simt ca și pierdut, spusese el lui Roger în lungul drum ce-l făcuseră împreună, ca să poată ajunge pe litoral ; partea caraghioasă este, că eu nici nu m-am gîndit să mă căsătoresc, dar femeia nu m-a lăsat nici o clipită să răsuflu în tihnă ci s-a ținut scai de capul meu, pînă cînd am căzut în leasă — i-am spus cel puțin de cincizeci de ori, că nici nu mă gîndesc la așa ceva.

— Probabil ea o fi știut unde vrea să ajungă, răspunse Roger zîmbind.

— În viața dumitale n-ai grăit un mai mare adevăr. Să știi că așa s-a întîmplat.

Într-una din zile, în timpul slujbei la Ministerul de Război, constată că Nobby are ceva pe inimă, dar nu-i vine la socoteală să spună ce anume. Prin urmare îl întrebă la ce se gîndește.

— Io-te ce, domnule maior. Am povestit babei mele tot ce s-a întîmplat și i-am spus tot ce ați făcut pentru mine, și m-a întrebat dacă ar putea veni la dumneavoastră, să vă mulțumească și ea ?

— Nu știu să fi făcut pentru dumneata eu ceva mai mult, decît ceea ce ai făcut dumneata pentru mine.

— I-am spus că dumneavoastră sînteți prea ocupat, chiar fără să vină, să vă mai supere cu prezența ei ; dar dumneavoastră știți cum sînt femeile — dacă le intră odată ceva în cap, nimic nu le-o mai poate scoate și mă cicălește mereu, întrebîndu-mă, nu cumva ați primi să beți o ceașcă de ceai împreună cu noi, cînd se va întîmpla să fiți mai liber. Pentru copii ar fi o bucurie nebănuită.

— Asta e tot ? Sigur că voi veni ! Spune-i soției dumitale că primesc invitația cu toată plăcerea.

La cîteva zile după aceea, în ziua hotărîtă, plecă împreună cu Nobby spre cocioaba dintr-un cartier sărac, de dincolo de Westminster, unde familia lui ocupa un mic apartament la parter. Soția lui Nobby era mică de statură, îmbrăcată cu neglijență, dar veselă : avea părul roșu și-i lipsea unul dintre incisivi. Amîndoi copiii, o fetiță de zece ani și un băiețaș de nouă păreau nedezvoltați pentru vîrsta lor, dar aveau obraze foarte inteligente. La apariția ofițerului îmbrăcat în uniformă, rămaseră nemișcați și nici unul nu mai scoase nici o vorbă ci se uitau la el cu admirație. Doamna Clark însă era tot atît de vorbăreață și de nestînjenită în mișcări, ca și soțul ei. Avea același umor sănătos de periferie și Roger rîse din toată inima de glumele pe care le făcea. Rămase impresionat de buna înțelegere evidentă dintre membrii acestei familii. Tot atît de impresionantă era și mîndria ce o inspira soților Clark casa în care locuiau. N-aveau cameră de baie și cabinetul îl împărțeau cu o vecină de alături. Copiii dormeau într-o cămăruță prost aerisită și

camera de locuit era în acelaşi timp şi bucătărie, dar era atît de mică şi plină de mobilă şi de tot felul de nimicuri, încît abia aveai loc să te învîrteşti. În orice caz însă era un cămin la care ei ţineau foarte mult. Roger întrebă dacă nu sînt de părere că la ţară copiilor le-ar merge mult mai bine şi le spuse că în cazul acesta doamna Henderson ar putea să-i adăpostească, dar nici Nobby nici soţia lui nu erau de acord să se despartă de ei.

— Ce am face noi fără copiii aceştia care în fiecare zi ne scot sufletul ? zise Nobby şi pe obraz îi tremură obişnuitul zîmbet de bunătate.

— Copiii mei nu vor pleca din Londra înainte de a pleca şi eu, declară doamna Clark cu glasul categoric. Iar eu la rîndul meu, nu voi pleca decît atunci cînd va pleca şi Nobby.

— Presupun că eu în nici un caz nu voi părăsi Capitala, adăugă Roger rîzînd.

— Prin urmare vedeţi care este situaţia, dacă-mi daţi voie să mă exprim în felul acesta, adăugă doamna Clark mulţumită. Ernie, dacă nu încetezi să te mai scobeşti în nas, să ştii că te voi trimite la ţară. Ce-şi va închipui domnul maior despre tine ?

— Ia batista mea, zise Nobby şi scoase din buzunar o batistă nu tocmai curată. Dacă vrei să-ţi sufli nasul, suflă-ţi-l, dar dacă n-ai nevoie, lasă-ţi nasul în pace.

După ce se întoarse la Ministerul de Război, Roger n-ar fi putut spune cu precizie care este motivul că se simte atît de bine dispus.

Dick Murray fu trimis în Egipt şi la cîteva săptămîni, după ce rănile i se vindecară şi-şi înlocui dinţii rupţi, îl urmă şi Ian. Jane rămase din nou singură în micul ei apartament din Londra. Fiind în imediata apropiere a Ministerului de Război, de fiecare dată cînd se întîmpla să fie liber, Roger venea la ea şi cinau împreună. În timpul acesta viaţa la Graveney Holt continua să se desfăşoare în mod normal. Datorită reorganizării întreprinse de Centrala Crucii Roşii, generalul fu pus în disponibilitate şi neavînd ce să mai facă în Capitală, se întoarse acasă. Din pricină că nu mai avea nici o ocupaţie, părea mereu enervat şi de un timp încoace devenise capricios şi irascibil. În caracterul său se manifestau primele simptome ale bătrîneţii. De la plecarea lui Dick, trebui să se ocupe el însuşi de administrarea domeniului, dar era atît de nepăsător şi-şi pierdea atît de repede răbda-

rea, încît administrarea lui nu dădu nici un rezultat vizibil. Școala pregătitoare la care se înscrisese Tommy fu transferată în Canada, iar părinții săi nefiind deocamdată hotărîți ce să facă cu el, îl reținură acasă, pînă cînd se va mai limpezi situația. Jim era tot la ferma din apropiere. Doamna Henderson constatase că în timpul din urmă a devenit mult mai calm. I-ar fi făcut plăcere să știe, dacă dragostea lui față de Dora s-a mai domolit : era convinsă că ei doi nu se văd decît Duminica și în atitudinea lui nu constată nici o schimbare din care ar fi putut deduce c-a luat o hotărîre. Duminicile plecau să se plimbe împreună, dar amănuntul acesta nu dovedea nimic. Cunoștea destul de bine concepția despre viață a Dorei și era convinsă că în timpul acestor plimbări ea nu va admite ca Jim să facă vreun gest care ar fi putut trece drept necuviință. Afară de asta ea nici nu-l iubea. Doamna Henderson reușise să se convingă și de acest adevăr.

În felul acesta vara ajunse aproape de sfîrșit. În toată Anglia lumea lucra cu înfrigurare, făcînd pregătirile necesare în vederea unei eventuale invazii. Atotștiutorii făceau prognosticuri și ar fi fost în stare să-ți spună chiar și ziua exactă cînd armata dușmană va debarca pe pămîntul Angliei. Umbla vorba că un grup de sabotori ar fi debarcat pe litoralul miazăzi al țării și că a fost nimicit ; alții spuneau că pe coasta Cornwall-ului a fost surprinsă și scufundată o flotilă de bărci. Se mai spunea că spitalurile din Paris sînt pline pînă la ultimul loc, de soldați germani care aveau leziuni pricinuite de arsuri. Aviația germană începuse să atace greu Anglia și în fiecare zi erau bombardate orașele. După vîjîitul motoarelor publicul începu să distingă, care sînt avioane dușmane și care sînt britanice. În aer se dădeau lupte crîncene ; sute de avioane germane fuseseră doborîte. La sfîrșitul lunii Septembrie germanii atacară Londra pentru întîia dată. Docurile fură lovite de bombe și străzi întregi din cartierele sărace din East End fură prefăcute în mormane de ruine care fumegau : pe urmă veni la rînd și West End. Bombele loviră palatul Bruckingham și pricinuiră pagube în Regent Street, Bond Street și Piccadilly. În Mayfair, unde odinioară fuseseră frumoasele case în stil Georgian, nu se vedeau acum decît gropi uriașe. O fabrică din Croydon fu lovită în plin și două sute de lucrătoare își găsiră moartea. Din cînd în cînd bombele

cădeau asupra cîte unui adăpost, așa că numai foarte puțini dintre cei care se găseau acolo, reușeau să scape cu viață. Raidurile începeau odată cu înserarea și semnalele de încetare ale alarmei nu se dădeau decît în zorii zilei. Populația Londrei își petrecea nopțile cutremurată de spaimă și groază, dar lucrul continua și lumea își păstra tot sîngele rece.

În largul țării se simțea o înfiorare de neliniște din pricină că toată lumea vorbea exclusiv despre activitatea coloanei a cincea. Se știa că activitatea acesteia a fost dușmanilor de cel mai mare folos, la invadarea Poloniei, Belgiei, Olandei și Norvegiei, așa că nu era nici un motiv să se creadă că germanii vor renunța la metodele care s-au dovedit atît de utile pentru ei în alte țări. Zvonuri alarmante circulau în toate părțile și se auzeau glasuri care spuneau că guvernul nu ia măsuri destul de severe împotriva acestei primejdii. Din pricina asta un mare număr de supuși ai țărilor beligerante fură invitați să se prezinte la circumscripțiile de poliție și fură trimiși în lagărele de concentrare. Imediat după aceea se auziră protestele celor care spuneau că autoritățile au internat oameni fără nici o alegere, nu numai pe cei suspecți ci și pe cei care erau în afară de orice bănuială; ziarele de stînga atacau guvernul cu violență, din pricina acestei lipse de prevedere. Dar pînă și campania aceasta nu reuși să facă altceva, decît să înspăimînte și mai mult lumea. Soții Henderson începură să se neliniștească. Era mai presus de orice îndoială că măsurile acestea vor lovi și pe Dora; deși era austriacă și avusese de suferit din partea naziștilor, în conformitate cu legea ea rămînea totuși cetățeană a unei țări dușmane; eventualitatea că ea, chiar dacă nu va fi internată, va fi invitată să-și mute domiciliul în altă parte, cu atît mai mult cu cît Graveney Holt se găsea la o depărtare de abia cinci mile de un aeroport a cărui poziție era ținută în secret, era acum foarte probabilă. Toată lumea știa despre existența acestui aeroport, dar și închipuiau că este atît de bine camuflat încît de la înălțimea la care erau obligate să zboare avioanele dușmane, pentru a se feri de apărarea antiaeriană, nu vor reuși să-l repereze. Totuși rămînea primejdia că membrii coloanei a cincea vor reuși să găsească mijloacele cu ajutorul cărora să fie reperat. Generalul Henderson vorbi cu șeful poliției din regiune și cu comandantul de la R. A. F. al acestui aeroport, că-

rora le garantă cu onoarea lui că Dora este în afară de orice suspiciune posibilă. Le vorbi mai ales cu deosebită căldură despre activitatea desfășurată de ea de la începutul războiului. Avînd grupul de copii pe care-i adăposteau în casa lor, prezența ei devenise indispensabilă. Convingerea lui era că ar fi o exagerare neiertată s-o îndepărteze de la îndeletnicirea ei de acuma. Generalul Henderson era obișnuit ca voința lui să primeze întotdeauna, de aceea rămase extrem de nemulțumit că de astă dată nu putu obține altceva decît asigurarea, că pînă la o examinare mai de aproape a acestui caz, Dora va putea să rămînă în casa lui. Scrise lui Roger o scrisoare îmbibată de revoltă și se indignă cînd fiul său îi răspunse că această chestiune nu este de competența lui și probabil cuvîntul lui nu va folosi la nimic, dacă va încerca să intervină.

Roger nu se mira cîtuși de puțin, cînd la trei sau patru zile după aceea fu chemat la telefon de către șeful poliției din Lewes. Era pe la orele nouă seara și tocmai se pregătea să plece de la birou. Șeful poliției era un vechi prieten al familiei. Îi spuse că foarte curînd autoritățile vor lua măsuri ca Dora să fie trimisă undeva destul de departe de orice obiectiv militar.

— Cred că tatăl dumneavoastră va încerca să protesteze, adăugă el, deoarece știu că este foarte violent, cînd se crede jignit de cineva.

— Da, asta o știu mai de mult, răspunse Roger.

— După cît sînt eu informat, săptămîna viitoare dumneavoastră veți pleca acasă.

— Este exact.

— Aș fi dorit să vă întreb, poate ați fi dispus să-i faceți dumneavoastră această comunicare. N-ați putea să veniți mai devreme ; hai să zicem c-ați veni chiar mîine ?

— Cred că s-ar putea, dar să-ți spun drept, nu văd motivul care să justifice această grabă.

— Presupun că ați putea să ne fiți de mare folos, încercînd să convingeți pe domnul general să nu se amestece. În ultimul timp am fost criticați cu toată violența de opinia publică. Și ar fi fatal, dacă tatăl dumneavoastră ar face o interpelare în Camera Comunelor sau ar trimite o scrisoare ziarului *Times*.

— Aceste două eventualități sînt singurele mijloace cu care publicul poate să vă pună la respect, răspunse Roger

rîzînd. Ne-am înțeles, voi pleca mîine. De altfel pot să vă spun, că domnișoara Friedberg este în afară de orice bănuială. Familia mea o cunoaște foarte bine și de mulți ani ; tatăl ei a fost asasinat de naziști. În orice caz eu sînt de acord cu dumneata : măsurile de prevedere nu strică.

Puse receptorul în furcă și începu să se gîndească. Dora îi făcuse impresia unei fete cumsecade și sincere, așa că era de neînchipuit c-ar putea să fie amestecată într-o afacere de spionaj. Dacă germanii au reușit să descopere existența aeroportului secret, descoperirea aceasta nu se poate datora ei ; de altfel nu avusese posibilitate să culeagă informații și nici să le dea mai departe. În orice caz dacă autoritățile erau de părere că trebuie să o înlăture din drumul lor, aveau tot dreptul să procedeze cum vor crede de cuviință. Zîmbi din nou, cînd se gîndi cît de greu îi vine șefului poliției să comunice tatălui său hotărîrea pe care a luat-o. De fapt generalul Henderson era un bărbat încăpățînat ; deținea mai multe însărcinări onorifice în district și în calitate de judecător de pace, cuvîntul lui reprezenta un fel de lege. În calitate de militar fusese un fel de superior extrem de sever, iar cînd era supărat, putea deveni violent și pătimaș. Se gîndi că probabil nici doamna Henderson nu va primi cu plăcere amestecul autorităților în această afacere ; deși era o femeie blîndă și bună, îi plăcea totuși să constate că i se împlinesc dorințele, fără nici un fel de cîrtire din partea celor dimprejurul ei.

Întinse mîna după sonerie și Nobby intră în birou. În aceeași clipă se auzi focul violent al artileriei antiaeriene.

— Mi se pare că astăzi nemții au ceva de gînd, declară Nobby.

— Da, bubuitul tunurilor este destul de violent. Va trebui să trec pe la doamna Foster. În timpul alarmelor ea își cam pierde cumpătul ; probabil voi rămînea la ea și peste noapte.

— Va fi foarte bine, domnule maior.

Nobby îi ajută să-și îmbrace mantaua și Roger își puse casca în cap.

— Dumneata, Nobby, vei putea pleca.

— Vă mulțumesc, domnule maior. Dacă nu aveți nimic împotrivă, voi da o fugă, să văd ce face nevastă-mea și copiii.

— Sigur că da. Ce mai face familia dumitale ?

— De, domnule maior... nici eu nu știu ce să vă spun. Aseară a căzut o bombă în strada noastră și toate ferestrele caselor au fost făcute praf.

— Asta înseamnă că trebuie să fie frig în casa dumitale, nu-i așa ? Crezi că e prudent să-i lași acolo ?

— Seara pleacă de acasă și se refugiază în adăpostul din Horseferry Road. Acolo este destul de bine și de comod.

— Este cea mai mare imprudență din partea dumitale, să nu-i trimiți la Graveney.

— Am început să mă gîndesc și eu mai îndelung la eventualitatea aceasta, dar nevastă-mea nici nu vrea să audă. „Să mă despart de copii ! Da nici nu mă gîndesc", spune ea. Ar fi bine, domnule maior, să vorbiți și dumneavoastră cu ea. Din ziua cînd mi-ați procurat slujba aceasta, ține foarte mult la dumneavoastră.

— Zilele acestea vă voi face o vizită și voi încerca s-o conving.

Roger făcu pe jos drumul pînă la apartamentul Janei și după ce descuie ușa cu cheia pe care o avea în buzunar, intră în casă și o găsi cîntînd la pian.

— Presupun că ai luat cunoștință de violentul atac aerian care se desfășoară tocmai acum, zise el după ce deschise ușa salonului, și încercă să zîmbească.

Ca și cînd ar fi vrut să sublinieze cuvintele pronunțate de el, casa fu din nou cutremurată de salvele artileriei antiaeriene. Lui Roger i se păru că avioanele trec exact pe deasupra lor.

— Cred că am auzit ceva, răspunse Jane și continuă să cînte valsul de Chopin pe care-l începuse.

Roger își turnă un pahar de whisky și sifon. Jane cînta mult mai bine decît s-ar fi așteptat și o asculta cu plăcere.

— Dragă Jane, nota pe care ai cîntat-o acum, a fost falsă.

— Am cîntat-o anume în felul acesta.

În aceeași clipă se opri și se întoarse cu scaunul turnat spre el. Sub masca respingătoare a sulimanului, constată că obrazul ei arată prelung și ochii îi căzuseră în fundul capului.

— N-am fost în stare să mai tricotez, căci tot al doilea ochi îmi scăpa de pe ac. Roger, ar fi inutil să mai tăgăduiesc : îmi simt trupul încremenit de spaimă.

— Ce naiba te determină să nu pleci din Londra ? Acum după ce Ian a plecat, nimic nu te mai reţinea aici în Capitală. Întoarce-te acasă ! Acolo vei fi în siguranţă.

Îi aruncă o privire încărcată de dispreţ.

— Eu să părăsesc Londra ? Pentru nimic în lume n-aş fi în stare să renunţ la aceste emoţii.

Se auzi o bubuitură surdă şi toată casa se cutremură. întocmai ca un vapor cînd este lovit de un val uriaş. O bombă explodase undeva prin apropiere.

— Ei comedie ca asta ! exclamă Jane speriată şi cu glasul ascuţit, apoi ridică obrazul livid spre Roger.

— Pari sleită de puteri, dragă Jane.

— De cîteva nopţi n-am dormit tocmai bine, răspunse ea şi zîmbi resemnată. Ca să fiu pe deplin sinceră faţă de tine... îţi voi spune că mi-a fost grozav de frică.

— Pentru Dumnezeu, în cazul acesta de ce nu te duci să dormi într-un adăpost.

Jane făcu o strîmbătură de dispreţ.

— Nu voi admite ca Hitler să mă alunge din casa mea ! Nu-i voi procura această satisfacţie !

— Cu tocurile acestea nu poţi fugi.

— Dă-le naibii de tocuri.

O apucă de braţ şi o tîrî cu el. Adăpostul cel mai apropiat era cel din Horseferry Road, unde se găsea şi nevasta lui Nobby împreună cu copiii ; prin urmare se îndreptară în partea aceea, dar prin întuneric se orienta cu mare greutate. Treceau pe lîngă mogîldeţe misterioase şi neobişnuite, oameni care ca şi ei, alergau gîfîind, dar prin întuneric păreau nişte forme tulburi care sar din loc în loc, ca şi cînd ar fi umblat numai într-un picior. În aceeaşi clipă auziră un şuierat prevestitor şi fioros pe care-l făcea o bombă care se prăbuşea din văzduh, îndreptîndu-se spre o mică distanţă de ei.

— Trîntește-te jos ! ţipă Roger.

Pentru a o determina să înţeleagă mai uşor ce vrea să spună, trînti Janei un pumn după ceafă şi amîndoi se întinseră cît erau de lungi pe pavajul străzii. Bomba atinse pămîntul şi zgomotul făcut de explozie li se păru infernal. O clipă Jane îşi zise că va trebui să se sufoce.

— Primejdia a trecut, declară Roger. Ridică-te !

— Nu mă ridic de loc, căci mă simt foarte bine în poziţia aceasta !

— Ridică-te, nebuno ! şi apucînd-o de subţiori, o sili să se ridice în picioare. Se încleştă cu amîndouă mîinile

de el și înțelese că soră-sa a trecut printr-o puternică zguduitură. Cînd încercă să vorbească, glasul ei i se păru straniu.

— Am crezut că s-a terminat cu noi, Roger.

— Mi se pare că bomba a căzut prea aproape, pentru a-ți face plăcere, nu-i așa ? întrebă el sarcastic. Fir-ar afurisiți de ticăloși !

— Nu înțeleg, cum de nu m-a apucat un atac de cord. În viața mea nu mi-a fost încă niciodată atît de frică.

— Haide, să ne continuăm drumul. Mi se pare că vom fi obligați să facem un ocol. În fața noastră strada este baricadată.

În aceeași clipă Jane scoase un țipăt strident.

— Ce s-a întîmplat ?

— Așteaptă-mă o clipă. Am uitat ceva.

Înainte de a putea întinde brațul după ea, ca s-o oprească, Jane își smulse pantofii din picioare și ridicîndu-și fusta din șus de genunchi, o rupse la fugă spre casa pe care abia adineaori o părăsiseră. Nu înțelegea ce anume a uitat în casă. O clipă nu știu ce să facă. Se gîndi că dacă se va lua după ea, ar putea să se rătăcească unul de altul prin întuneric. Era preferabil să aștepte nemișcat, pînă cînd se va întoarce. Trecură cîteva minute și neliniștea lui deveni chinuitoare. Era gata să plece după ea, cînd o văzu că se întoarce, cu respirația întretăiată. Băgă de seamă că are ceva în mînă.

— Mi-am uitat obrazul, gemu ea. Am sosit tocmai la timp, căci casa a început să ardă.

— Doar nu vrei să spui că te-ai întors acasă, ca să-ți iei afurisita aceea de cutie cu sulimanurile ? țipă el. Puteai să fii ucisă pe drum de o bombă sau să fii prinsă sub dărîmăturile casei.

— Trebuia să am obrazul cu mine.

Era atît de revoltat, încît ar fi fost în stare s-o bată ; dar se stăpîni și dîndu-și seama de absurditatea purtării ei, începu să rîdă cu hohote.

— Ce te-ai oprit în fața mea și rîzi ca un prost, țipă ea nemulțumită. Haide mai repede spre adăpost. Nu mă mai țin picioarele de spaimă.

— Nu cred nici o vorbă din tot ce spui acum. Tu ai mai mult curaj decît o leoaică.

— Trebuia să-mi iau obrazul, idiotule ! Ce mă mai interesau pe mine bombele. Afară de asta am rupt o pe-

reche de ciorapi de mătase, noi-nouți, și nu mai am de unde-mi cumpăra alții. Doamne, ce viață !

Se sprijini de umărul lui Roger și-și încălță pantofii unul după altul.

— Acuma, după ce ți-ai adus cutia cu fardurile, te pomenești că vrei să mai întîrzii, ca să-ți faci buzele.

— Nu vorbi prostii ; cum aș putea să mi le fac, cînd e atît de întuneric, încît îți dai cu degetele în ochi.

— În cazul cînd ești gata de drum, atunci te poftesc să plecăm, dar cît se poate de repede.

— Dragul meu, dacă ești dispus să alergi, n-ai decît. Eu voi nimeri drumul și fără tine.

— De cumva mai ai ceva de spus, să știi că te pocnesc o dată în falcă de nu vei mai putea vorbi vreme de o săptămînă.

— Acestea sînt vorbe de gentleman !

Părea că a intervenit o întrerupere a atacului și-și continuară drumul în lungul străzilor copleșite de întuneric. Cerul era brăzdat fără întrerupere de lumina reflectoarelor.

— Crezi că s-a terminat ? întrebă Jane.

— Avioanele au trecut înainte. Vreme de cîteva minute nu va mai apărea alt val.

Cotiră de vreo două ori prin niște hudițe, dar la urmă ajunseră cu bine la adăpostul pe care-l căutau. Cîțiva oameni de la apărarea pasivă se opriseră în fața intrării și unul dintre aceștia le deschise ușa. Era un adăpost încăpător, cu o mulțime de secțiuni, toate pline de oameni. Unii dintre aceștia se culcaseră pe saltele, pe pături și chiar pe cimentul gol și se străduiau să doarmă. Alții mîncau și beau, iar un grup de patru oameni stăteau pe vine și jucau nepăsători cărți. Erau și din cei care citeau ziarele. Femeile vorbeau cu glasuri stinse și multe dintre ele tricotau. În toate părțile se vedeau băieți tineri și fete, dar erau și sugaci pe care îi țineau în brațe. Era cald și atmosfera te sufoca. După ce simți în nări mirosul trupurilor omenești, Jane se apri o clipă în loc.

— Ce putoare ! exclamă ea. Eu nu sînt în stare s-o suport.

O sili să meargă înainte, căci voia să găsească pe doamna Clark și să-i încredințeze pe Jane, ca apoi să se poată întoarce la Ministerul de Război. Se temea că poate clădirea a fost lovită de bombe. Uitîndu-se împrejurul său, în a doua încăpere văzu pe Nobby împreună cu

soția și copiii. Își găsiseră un colțișor și amîndoi copiii erau întinși pe păturile de lînă.

— Ia te uită, frate ! exclamă Nobby cînd îl văzu că și-a făcut loc, împreună cu Jane, pînă la ei.

Se ridică în picioare și salută milităreste.

— Dumneaei este sora mea. Adineaori bombele, au reușit s-o alunge din casă și mi-am zis că va fi mult mai bine s-o aduc aici.

— Draga mea, am pierdut tot ce am avut, declară Jane veselă, cînd dădu mîna cu doamna Clark. Nu mai am nimic altceva decît hainele de pe mine, și evident, cutia cu obrazul.

Copiii se ridicară în capul oaselor pe pături și se uitară mirați la doamna aceasta cu înfățișare fantastică.

— Mamă, cine este dumneaei ? întrebă Ernie.

— Tu să taci și să dormi, se răsti doamna Clark la el.

— Mie nu mi-e somn.

— Închide ochii și prefă-te că dormi, căci în felul acesta vei adormi numaidecît.

Jane se uită la el și-i făcu cu ochiul. Băiețașul căscă gura și se uită la ea mirat, fără să-și poată desprinde ochii de pe obrazul ei. Făcură și Janei loc să se poată așeza și doamna Clark îi oferi un ceai.

— Am adus cu mine un termos, dar n-am adus nici o ceașcă, zise doamna Clark. Va trebui să beți din capac.

— Nu face nimic. Îmi va face plăcere să pot bea o gură de ceai.

Artileria începu să tragă din nou.

— S-au întors avioanele.

— Cum ar mai putea copiii să doarmă, în mijlocul acestui bubuit de tunuri și explozii a bombelor ! Asta este ceva mai mult decît aș fi eu în stare să înțeleg, murmură doamna Clark.

— Jane, cred că noaptea aceasta te vei simți destul de bine aici, zise Roger. Eu va trebui să mă întorc la Ministerul de Război.

— Sînt destul de bine adăpostită și mă simt mulțumită, mai ales că am obrazul cu mine, răspunse Jane.

— Doamna Clark va fi destul de amabilă, ca să aibă grijă de tine. Mîine dimineață eu voi pleca la Graveney. Vrei să mă însoțești ?

— Voi fi obligată să te însoțesc. Îmi pare rău că trebuie să părăsesc Londra, dar cred că voi avea nevoie de un acoperiș deasupra capului... deși cred că pe o astfel de

vreme femeile de pe stradă au ocazie să facă afaceri strălucite.

— După ce se va termina alarma, vei putea găsi o mașină de piață. Va fi mult mai cuminte să mergi la Hotel Dorchester, să faci o baie și să te aranjezi, căci imediat după dejun voi veni să te iau.

— Așa voi face... Fratelui meu îi place să facă pe autoritarul, adăugă Jane, întorcîndu-se spre doamna Clark. Cred că nu interesează pe nimeni ce vor zice cei de la Hotel Dorchester, cînd mă vor vedea îmbrăcată într-o haină de blană, peste o rochie de interior, ca un arlechin. Probabil își vor închipui despre mine că sînt Arhiepiscopul de Canterbury.

Roger și Nobby își făcură loc printre oameni, exact în momentul cînd se auzi explozia unei bombe care făcu un zgomot atît de uriaș, încît în primul moment își închipuiră că a fost lovit adăpostul. Femeile începură să țipe și săriră cu toții în picioare. De afară se auzi glasul celor de la apărarea pasivă : „Totul este în ordine. Nu s-a întîmplat nimic. Păstrați-vă calmul". Copiii începuseră să plîngă și în toate părțile se auzea un zvon stins de glasuri. Roger, cu Nobby care venea pe urma lui, se îndreptă spre ieșire și cînd trecu pe lîngă cei patru care jucau cărți, constată că ei își continuau jocul netulburați. Aproape îi veni să rîdă. O femeie se auzi strigînd : And now, boys, we shall sing a *Roll out the Barrel*, și glasurile celor din adăpost se ridicară la unison. Mugetul tunurilor părea că s-a mai domolit. Un vlăjgan cu obrazul livid se repezi în încăperea unde era adăpostită familia Clark și strigă :

— Doamnă Clark, aici este o femeie care locuiește în aceeași casă cu dumneata. N-ai vrea să vii puțin ? Nu se simte tocmai bine și infirmiera este ocupată în altă parte. A întrebat de dumneata.

— O, sărăcuța de ea... vin numaidecît. Apoi se întoarse întrebătoare spre Jane : Vreți să fiți atît de bună, ma'am să aveți puțin grijă de copii. Nu voi lipsi prea mult.

— Nu e nevoie să te grăbești. Voi avea eu grijă de ei.

Copiii erau palizi și cu ochii plini de lacrimi. Trecuseră printr-o spaimă nebănuită. Jane încercă să-i determine să se culce din nou, dar erau prea emoționați, ca să mai poată sta întinși pe pături, fără să se miște.

— Păzește-mă, miss, ca să nu-mi facă vreun rău, scînci fetița.

— Sigur că te voi păzi, răspunse Jane cu glasul ei adînc şi sonor. Apoi începu să rîdă din toată inima : Nu se poate, micuţo, să fii mai speriată decît mine, ori eu cînd sînt speriată, mă sulemenesc pe obraz.

Întinse mîna după cutia cu învelitoarea de catifea, o deschise şi aşeză în faţa ei atîtea sticluţe, tuburi şi borcănaşe de porţelan şi tot felul de lucruri, încît numărul lor ar fi fost tocmai de ajuns ca să deschidă un salon de înfrumuseţare. Amîndoi copiii se uitară la ea cu gurile căscate şi ochii speriaţi, cînd o văzură că începe să se ungă pe obraz, pentru a-şi da o înfăţişare mult mai caraghioasă decît cea pe care i-o dase natura. O parte dintre cei care erau împrejurul lor, se întinseseră din nou pe pături, în nădejdea că vor putea dormi cît de puţin ; dar foarte mulţi continuau să alerge de colo pînă colo şi vorbeau înspăimîntaţi. Urmărind manevra pe care o făcea Jane, cei doi copii îşi uitară de spaima prin care trecuseră. Jane se uită la fetiţă şi zîmbi, cu zîmbetul acela care-i transfigurase obrazul şi făcea pe cei care se uitau la ea, s-o privească emoţionaţi.

— Nu vrei să te sulemenesc şi pe tine ?

— Vă rog ! răspunse fetiţa mulţumită.

— Vino mai aproape.

Jane o unse pe obraz cu cremă, o pudră, îi dădu cu puful de roşu, îi făcu buzele şi trase cu creionul pe sub pleoape, ca să-i facă genele mai negre.

— După ce vom termina, maică-ta nu te va mai recunoaşte, zise ea, exact în clipa cînd bubuitul tutunilor îi făcu pe toţi să tresară. Tocmai începuse să-i accentuieze sprîncenele : Am tresărit şi ţi-am stricat arcul sprîncenelor. Scuipă în batistă, căci trebuie să te şterg şi să încep din nou.

— Va trebui să mă faci şi pe mine, declară Ernie emoţionat.

— Tu eşti băiat şi nu se poate să-ţi dau cu roşu pe obraz. Dar îţi voi face nişte mustăţi.

Cu creionul de sprîncene îi făcu o umbră de mustaţă pe buza superioară, nişte favoriţi şi un cioculeţ pe bărbie. Apoi rîzînd, luă roşul de buze şi-i făcu un nas, aprins ca un ardei. Începu să-şi admire mulţumită opera, cînd apăru doamna Clark.

— Ia uită-te încoace, mămică, strigară copii într-un glas.

— Ce ați făcut necuraților ?
— Ne-a sulemenit doamna.
— Va trebui să vă spăl pe obraz.
— Eu nu vreau să mă speli pe obraz, protestă Ernie.
— Ce are femeia care te-a chemat ? întrebă Jane.
— O, nimic deosebit, e pe cale să nască. Pot să vă încredințez copii, ma'am, pentru încă o bucată de vreme. Cred că va trebui să mă întorc din nou la ea. Acum ar putea să nască în orice clipă.
— Da, poți să pleci fără grijă, deoarece copiii se simt mulțumiți în tovărășia mea.
— Nu-i așa, ma'am, că nu e nevoie să ne spălăm pe obraz ? întrebă Ernie, după ce văzu că maică-sa a plecat.
— În orice caz nu vă veți spăla, înainte de a mă spăla și eu, răspunse Jane. Ori asta nu se va întîmpla decît după ce va înceta alarma.

Roger se întoarse și-i spuse ce s-a întîmplat ; bomba explodase în stradă, exact în fața intrării adăpostului : doi oameni de la apărarea pasivă fuseseră omorîți și un tînăr care tocmai voia să intre în adăpost, era grav rănit ; totuși fusese adevărat noroc, căci dacă bomba ar fi căzut ceva mai spre dreapta, ar fi prăbușit adăpostul și s-ar fi pierdut o mulțime de vieți omenești. Roger plecă din nou și Jane se așeză comod pe pătură, pe fiecare parte cu cîte un copil. Puțin după aceea copiii adormiră. Ea sta întinsă pe spate și se uita în tavan, gîndindu-se, cît de bună ar fi o țigară.

„— Cît de ciudată este viața, murmură ea. Foarte ciudată ! și se gîndi la femeia care acum se zbătea în chinurile facerii. Doamne, oftă ea, ce loc și ce moment și-a ales ca să nască un copil".

XVI

A DOUA ZI DIMINEAȚA JANE SE TREZI DEVREME ȘI bine dispusă, căci de fiecare dată cînd era nevoie să fie la înălțimea situației, nimenea nu s-ar fi putut lua cu ea la întrecere. În Hotelul Dorchester întîlni o prietenă care-i împrumută o rochie de stradă și astfel după o vizită prin magazinele din Regent Street, își procură tot ce-i lipsea, așa că în momentul cînd sosi Roger, toaleta

ei nu i se păru exagerat de fantastică. Fiind în apropiere, plecară să vadă casa ei, sau mai bine zis ce mai rămăsese dintr-însa, anume un singur perete alături de care fusese proptită o putină de baie. Pe ambele părți ale străzii se vedeau case pline de funingină și oameni care veniseră să curețe dărîmăturile. Pavajul era plin în toate părțile de cioburi de sticlă. De astădată Jane nu fu în stare să mai scoată nici o vorbă și lacrimile îi curgeau șiroaie în lungul obrazului sulemenit.

— Încearcă, draga mea, și uită spectacolul acesta, zise Roger.

— Nu vorbi prostii ; cum aș putea să uit un astfel de spectacol !

Își continuară drumul ; cînd ajunseră la Graveney Holt, tocmai terminaseră cu masa ; toți, afară de Tommy care plecase cu bicicleta, erau adunați în cameră ca să-și bea cafeaua ; dar deși erau la mijlocul săptămînii, Jim era și el prezent. Trebuise să treacă pe la dentist și se oprise și pe acasă. Doamna Henderson și May începuseră să tricoteze, iar Dora asculta pe generalul care încerca să-i explice felul în care ar conduce el războiul, dacă s-ar întîmpla să fie prim ministru. Explicațiile acestea le mai auzise și înainte de asta, dar totuși părea că-l ascultă cu interes. Sosirea Janei și a lui Roger fu o surpriză, căci omiseseră să-i anunțe la telefon, iar Jane începu imediat să le facă o descriere plină de haz a aventurii prin care trecuse noaptea trecută. Episodul de la Hotel Dorchester îl repetase de mai multe ori, așa că acum era plin de pitoresc. Cuvintele ei transformară întîmplarea aceasta într-un fel de farsă caraghioasă care făcea pe cei dimprejur să rîdă cu hohote, fără să se mai gîndească la faptul că ea și Roger scăpaseră de moarte ca prin urechile acului.

— Domnișoară Friedberg, începu Roger, ți-am adus o știre neplăcută. Cred că vei fi obligată să ne părăsești. Măsurile de siguranță împotriva străinilor au fost înăsprite și autoritățile sînt de părere că dumneata nu mai poți sta aici în Graveney.

Înainte ca fata să poată răspunde ceva, generalul începu să zbiere furios.

— În viața mea nu am auzit pînă acum o astfel de prostie. Mă voi duce să vorbesc din nou cu șeful poliției. Adică cine își închipuie c-ar fi el ? I-am garantat cu onoarea mea, că Dora este în afară de orice bănuială.

— Roger, aici nu ne vom putea lipsi de prezența ei, interveni doamna Henderson. S-a dovedit o fată de mare folos și-și face datoria ca nimeni altul în locul ei.

— Îmi pare foarte rău, mamă, dar cred că aici nu vom putea ajuta cu nimic. Am prevăzut că pentru voi știrea aceasta va fi un fel de lovitură, și de aceea am preferat să v-o aduc chiar eu, căci am și alte motive care m-au determinat să vin acasă.

Dora părea mai puțin impresionată decît ceilalți ; în momentul cînd răspunse lui Roger, părea chiar că încearcă să zîmbească, așa că rămase cu impresia că vrea să-l ia în bătaie de joc.

— Probabil din pricina aeroportului, începu ea. Eu n-am fost niciodată în partea aceea. De fapt nici nu știu exact unde este.

— Te apucă nebunia, cînd te gîndești la lipsa de tact a acestor birocrați, izbucni generalul din nou. La urma urmelor ea este ca și fiica noastră. Afară de asta nu este nici germană ci austriacă și tot attî de antinazistă ca și oricare dintre noi.

— Toate acestea sînt perfect adevărate, răspunse Roger. Dar este inevitabil ca în astfel de împrejurări unii oameni să fie expuși la nemulțumiri. Nu este vorba ca domnișoara să fie internată, ci numai să se mute într-o localitate pe care i-o vor indica autoritățile. Dumneaei este străină și va fi obligată să se supună dispozițiilor comandamentului teritorial.

— Astăzi nu mai este străină, interveni Jim, ci este cetățeană britanică. Dora e soția mea.

Toți rămaseră uimiți.

— E adevărat, Dora ? întrebă doamna Henderson.

Cînd nu vorbea, obrazul Dorei avea de multe orî o expresie ostilă, și tot așa se întîmplă și de astă dată. Dar la urmă răspunse :

— Ne-am căsătorit în ziua de 31 august.

— De ce nu ne-ați spus pînă acum și nouă ? Cred că nu meritam această purtare din partea dumitale, Dora.

— Îmi pare foarte rău, doamnă Henderson, dar m-am temut că fapta mea este cu totul lipsită de loialitate. Cum aș fi putut să-mi închipui că dumneavoastră ar putea să vă facă plăcere, cînd veți afla că fiul dumneavoastră s-a căsătorit cu o străină fără nici o avere și despre care nu știți nimic precis.

Doamna Henderson ridică sprîncenele și se uită la ea.

— Asta este părerea pe care ți-ai format-o despre noi, după ce ai trăit atîtea luni în casa noastră!

— Ea n-a vrut să se căsătorească cu mine, se grăbi Jim să intervină, ca nu cumva ei să-și facă o idee greșită despre Dora; am stăruit mereu, dar ea a continuat să refuze, spunînd că va fi mult mai bine să așteptăm pînă după terminarea războiului.

Roger se uită cu atenție la ea.

— Spune Dora, ce te-a determinat să-ți schimbi părerea?

Păru că se gîndește, înainte de a răspunde.

— Fratele dumitale se simțea grozav de nenorocit. În casa aceasta nimenea nu se purta amabil față de el.

— Dora, asta nu este adevărat, interveni doamna Henderson cu glasul răstit. N-am fost de acord cu el, dar cu toate acestea i-am respectat convingerile.

— El avea nevoie nu de respect ci de dragoste.

Doamna Henderson se uită de la noră-sa la fiul ei:

— Eu sînt fiică de militar, soție de militar și mamă de militar. Pentru mine este adevărată tortură să constat că unul dintre fiii mei refuză să lupte pentru patrie, dar am admis hotărîrea luată de el. Am încercat să înțeleg atitudinea lui și să judec situația din punctul său de vedere.

Generalul se uitase pînă acum tot timpul la Dora. Era o fată atît de drăguță și de tînără și se simțise întotdeauna înduioșat, cînd se uita la ea. Ar fi păcat ca soția sa să spună vreo vorbă cu care ar fi putut s-o jignească.

— Draga mea, acum e inutil să ne jeluim din pricina unei situații pe care nimic nu o mai poate schimba, declară el. Ceea ce s-a întîmplat este bun întîmplat. Astăzi ea este soția lui Jim.

— Nu-i așa, Roger, că întîmplarea aceasta schimbă situația?

— Așa cred și eu.

Acum înțelegea ce însemnase zîmbetul ironic pe care-l văzuse adineaori jucîndu-i pe buze. Se uită la May și constată că a încetat să mai tricoteze și că stă încruntată, cu mîinile încrucișate în poală și privirile coborîte. Jane își vopsea buzele și în gestul ei încerca să concentreze maximul de dispreț de care era capabilă în aceste clipe.

Dora se ridică de pe scaun și se apropie de doamna Henderson.

— Sper că mă veți putea ierta, doamnă Henderson

— Dora, eu nu doresc altceva decît ca fiul meu să fie fericit.

— Eu voi încerca să-l fac fericit.

Doamna Henderson oftă, apoi întinse brațele și atrăgînd pe Dora spre ea, o sărută.

— Dacă vei reuși, asta înseamnă că nu voi avea de ce să te iert.

— De aici înainte Dora va putea sta împreună cu mine la *Badger's Cottage*, declară Jim.

Din ziua cînd cei la care locuise, îi spuseseră să se mute din casa lor, el locuia în căsuța aceasta care în parte era mobilată. În mansardele castelului din Graveney Holt erau o mulțime de lucruri mărunte cu ajutorul cărora ar fi putut să-și aranjeze un interior plăcut și comod. Făcînd drumul pe jos și apucînd prin parc, căsuța nu era mai departe de douăzeci de minute de castel și cam tot atît aveau de făcut și pînă în șosea. În felul acesta Dora putea să se ocupe și de aici înainte de copiii evacuați. Cuvintele lui Jim părură că au mai destins puțin atmosfera, astfel că începură să vorbească despre cearșafuri și pături, despre oale și tingiri, despre farfurii și crătiți, despre cuțite, furculițe și alte lucruri trebuitoare unei căsnicii la început.

Roger plecă, lăsîndu-i discutînd despre lucrurile acestea, pentru a se duce la Lews, unde avea întîlnire cu șeful poliției pe care-l găsi așteptîndu-l în biroul său. Acesta era un maior pensionar, cu părul cărunt, puțin cam formalist și nu excesiv de inteligent. Afară de el mai veniseră la această întîlnire un ofițer de la R.A.F., comandantul aeroportului din apropiere și un inspector de poliție.

— Ei, ce ziceți ? Este în ordine ? întrebă șeful poliției pe Roger, după ce-l văzu că s-a așezat pe scaun.

Roger încruntă din sprîncene :

— Cred că nu în întregime. Afacerea asta are o chichiță la care un ne-am fi așteptat nici unul dintre noi. Se pare că domnișoara este cetățeană britanică, deoarece s-a căsătorit cu fratele meu.

— Ce face ? Auzi, ce prostie a fost în stare să facă, izbucni șeful poliției, dar se stăpîni numaidecît. Te rog să mă ierți, dragă prietene.

— Vă rog, nu face nimic. Sînt căsătoriți din luna august. Din motive pe care dumneavoastră probabil le cunoașteți destul de bine, n-au pomenit nimănui despre afacerea asta.

— A comis o faptă nesăbuită.

— Nu prea știu ce am putea face în această chestiune, adăugă Roger.

— Rămîne totuși faptul că germanii sînt informați despre existența aeroportului din vecinătate, declară ofițerul de la R.A.F.

— Dar ce este cu camuflajul ?

— Acesta este în perfectă stare de funcțiune. Nimenea n-ar putea bănui existența aeroportului, dacă nu este dinainte informat. Acum de curînd a trecut un avion german pe deasupra noastră. Fără îndoială aparatul venise numai în recunoaștere, căci după ce s-a înălțat unul dintre aparatele noastre, a dispărut în zare. Cineva le-a trădat poziția aeroportului ; de asta nu mă îndoiesc nici un moment.

Roger rămăsese tot atît de mirat ca și ceilalți membri ai familiei, de știrea că Jim și Dora sînt soț și soție. Orice s-ar fi spus, era totuși cetățeana unei țări dușmane. Ideea că fratele său s-a căsătorit cu o fată, despre care orice s-ar fi spus nu-i putea face plăcere. Dar ca și tatăl său, încerca să se împace cu gîndul ireparabilului ; astăzi făcînd parte din familia lor, în mod instinctiv, se simțea obligat să intervină în favoarea ei.

— Uite ce, întrucît privește pe fata aceasta, eu sînt convins că ați apucat pe un drum greșit, declară el. În primul rînd ea este austriacă, și în al doilea, familia mea a cunoscut-o cu mulți ani înainte de izbucnirea războiului.

Șeful poliției se întoarse spre inspector.

— Altceva nu mai aveți să ne spuneți, domnule inspector ?

— Nu, domnule. Se pare că nu are nici un alt prieten, afară de cei din Graveney. Își face datoria cît se poate de bine și toată lumea mi-a dat informații bune despre ea.

— Din corespondența ei ați aflat ceva ?

— De cînd este supravegheată de noi, n-a primit nici o scrisoare.

— Faptul nu e de mirare, interveni Roger. Singura ei rudă este maică-sa care trăiește în Austria.

— Evident, am ştiut de la început că este mereu împreună cu domnul James Henderson, dar chestiunea aceasta nu ne-a interesat.

— Unde se întîlneau împreună ?

— În parcul din Graveney, iar uneori îl vizita în căsuţa unde locuieşte el acuma, şi căreia i se zice Badger's Cottage.

— De vreme ce sînt căsătoriţi, e foarte firesc ca din cînd în cînd să fie văzuţi împreună.

— Eu n-am afirmat că nu sînt căsătoriţi, ripostă inspectorul. Dar e cert că noi n-am ştiut nimic de această căsătorie.

— Prin urmare presupun că acesta e motivul pentru care v-aţi imaginat tot ce poate fi mai rău despre ei.

— Te rog, domnule Roger, nu mai stărui, îl întrerupse şeful poliţiei. Cam ce crezi că şi-ar fi putut închipui inspectorul ?

— Ei bine, domnule, dacă vreţi să ştiţi adevărul, ajutorul meu a văzut o lumină în dormitor, tocmai atunci cînd ea era acolo.

— Şi din amănuntul acesta a tras concluzia cea mai evidentă, încheie şeful poliţiei. Nu lua situaţia aceasta atît de tragic. Dacă accepţi supoziţiile făcute de inspector, ar fi imposibil ca ea să se fi gîndit la ceea ce-şi închipuie inspectorul. Eu cred că toate acestea sînt lucruri normale şi că ar fi cazul să-i dăm un certificat de scoatere din cauză.

— Unde este căsuţa despre care vorbiţi ? întrebă ofiţerul de aviaţie.

Pe masa împrejurul căreia erau aşezaţi, era o hartă şi inspectorul îi arătă poziţia exactă a clădirii. Ofiţerul încruntă din sprîncene.

— Foarte straniu, declară el. Ia te uită Henderson ; aici este Graveney-Holt şi aici este căsuţa de la care duce o linie directă pînă la aeroport. Ce zici de asta ?

— Gîndiţi-vă că este o căsuţă numai cu patru camere şi cu acoperişul de stuf, aşa că ar fi imposibil s-o vadă cineva de sus.

— Da, ar fi foarte greu s-o repereze cineva, prin urmare cei dinăuntru ar trebui să facă semnale luminoase. Pare că este aşezată pe vîrful unei coline.

— Nu este nici colină, ci o mică înălţime.

— De fratele dumitale eşti sigur ? După cît ştiu eu, este unul care a refuzat să facă serviciul militar, nu-i aşa ?

Roger consideră întrebarea aceasta drept jignire, dar totuşi îi răspunse curtenitor :

— De el sînt absolut sigur. Ideile lui mi se par sucite, dar de cînd este la Oxford, a devenit un pacifist convins. Este cu desăvîrşire exclus ca el să comită vreo ticăloşie.

— Aşa este, şi în această privinţă nu mai încape nici un fel de discuţie, conchise şeful poliţiei care cunoştea pe Jim din ziua cînd se născuse.

— Credeţi că va continua să locuiască şi de aici înainte la această căsuţă ? întrebă ofiţerul. Va fi bine să-l preveniţi să fie cît se poate de prevăzător, ca să nu se strecoare nici o rază de lumină din casă.

— Cred că nu va fi atît de imprudent, dar în orice caz îi voi spune. Tot aşa voi spune şi mamei mele, s-o prevină ca să-şi ia toate măsurile de prevedere.

— Să-şi ia ? Cine anume ?

— Cred că este firesc ca soţia lui să stea împreună cu el în această casă.

Ofiţerul păru nemulţumit de răspunsul lui.

— Situaţia aceasta nu-mi convine deloc, şi ar fi zadarnic să mă prefac în faţa dumneavoastră că sînt mulţumit. Cineva a divulgat poziţia hangarelor şi ar trebui să mă înşel în presimţirile mele, dacă se va întîmpla ca în timpul acestor nopţi cu lună să nu avem un atac aerian.

— Ei, dă-o încolo de afacere ; cred că nu putem opri un bărbat să trăiască în aceeaşi casă împreună cu soţia sa, protestă Roger.

Încăpăţînarea ofiţerului îl nemulţumea. Probabil era un bun aviator, dar încolo un încăpăţînat şi un insular cu vederile înguste. Era adevărată nenorocire să ai de-a face cu oameni pentru care oricine n-a avut norocul să se nască în Anglia, li se pare suspect. Dar ca întotdeauna, Roger se puse şi de astădată în gardă împotriva propriilor sale prejudecăţi. Deşi atitudinea ofiţerului îl obliga să-şi asume calitatea de apărător, ar fi fost totuşi greşit să nu ţină socoteală de felul lui de a vedea. În intimitatea sa nici Roger nu se simţea pe deplin liniştit. Nu înţelegea care a fost motivul că Dora a ţinut pînă acum în secret căsătoria ei cu Jim. Cel invocat de

ea, prea era transparent. În aceeași clipă se gîndi că în atitudinea acestei femei este ceva ascuns care nu i-a plăcut niciodată. Se ridică să plece, căci mai avea de rezolvat și alte probleme urgente.

— Cred că nu e necesar să vă mai spun, că va trebui cu toții să stați cu ochii trezi, declară el cu amabilitatea lui caracteristică.

Era o admonestare de natură generală și dacă aveau de gînd s-o aplice și la cazul despre care discutaseră, nu era numaidecît nevoie s-o pună în legătură cu propriile lui convingeri.

XVII

JIM ȘI DORA ÎȘI ÎNCEPURĂ VIAȚA ÎN COMUN. Aleseră cîteva mobile, dintre cele păstrate în mansarda castelului Graveney, convinși că vor avea nevoie de ele. Jim aduse cărțile și xilografiile din dormitorul său de altădată și cu ajutorul acestora își aranjară o cameră foarte drăguță. Doamna Henderson le dărui rufăria necesară. Generalul plecă la Lews și cumpără toate lucrurile pentru bucătărie, a căror listă i-o făcuse Dora. După ce trecuse prima emoție, se simțea încîntat de noua lui noră și vorbi cu soția sa despre felul admirabil în care așezase toate lucrurile la locul lor.

— Jim ar fi avut foarte mult de căutat și fără îndoială ar fi făcut o alegere mult mai proastă ca aceasta, declară el.

Jim era foarte mulțumit că acum totul s-a limpezit și nu au nici un motiv să se mai ascundă de ceilalți membri ai familiei. Nu putuse suporta prefăcătoria la care fuseseră obligați pînă acum ; i se părea că este o atitudine corectă față de părinții săi și o acceptase numai din pricină că Dora refuzase să se căsătorească cu el în altfel de condiții. Se simțea în al șaptelea cer, cînd seara se întorcea acasă și se așeza în fața măsuței, împreună cu ea, la cina pe care i-o pregătise cu mîna ei. Tot atît de încîntat era și cînd și punea papucii și după ce se așeza într-un fotoliu, își aprindea luleaua, în timpul cît ea sta în apropierea căminului și tricota cîte ceva

pentru copii refugiați. I se părea divin, de fiecare dată cînd stăteau de vorbă și tot divine i se păreau și tăcerile lor. Ce mulțumire nebănuită era pentru el să-și aducă aminte, că foarte curînd după aceea se vor culca. De aci înainte totul va merge bine. Pînă acum nimic nu fusese așa cum ar fi dorit și nici căsnicia nu-i pricinuise mulțumirea pe care o așteptase. Iubea pe Dora cu patimă și constatase speriat, că ea nu răspunde dragostei lui cu același entuziasm. Ea încercase să amîne desăvîrșirea actului conjugal dintre ei, pînă cînd va sosi momentul să recunoască în public această căsătorie, așa că pentru a o determina să cedeze, el se prefăcuse supărat și o amenințase că se va duce imediat la castel și va arăta familiei sale certificatul de căsătorie. Totuși era prea sensibil, pentru a nu-și da seama că-i suportă cu greutate, chiar îmbrățișările.

Era tînăr și lipsit de experiență, și chiar dacă n-ar fi făgăduit Dorei să păstreze în taină căsătoria lor, și s-ar fi găsit cineva căruia să-i poată cere sfatul, el totuși n-avea cui să se adreseze. Îi era rușine să se adreseze doamnei Henderson, iar dacă ar fi vorbit cu Jane, ea ar fi făcut haz pe socoteala lui ; May avea ceva feciorelnic în firea ei, așa că se sfia să vorbească cu ea despre un astfel de subiect. Eventualitatea de a se adresa lui Roger, nici nu-i trecuse prin gînd. Prin urmare nu-i rămase altceva decît ca din ceea ce auzise pe ici-pe colo, în legătură cu temperamentul femeilor, să-și facă singur o idee despre acest subiect și să ajungă la concluzia că femeile nu sînt ca bărbații și că la ele pornirile erotice se manifestă mult mai încet. Totuși cînd te uitai la Dora și constatai că este tînără, veselă și plină de sănătate, cum era chiar în realitate, ar fi fost imposibil să bănuiești că este un temperament atît de rece. Încercînd să găsească o explicație a atitudinii soției sale, care părea în flagrantă contradicție cu înfățișarea ei, își zise că sfiala aceasta ar putea avea o semnificație mistică și de aceea nu se poate încă obișnui cu dorințele normale ale bărbatului. Dora îi dase să înțeleagă chiar de la început, că nici nu se gîndește să aibă un copil. Deși fără voie, admisese totuși punctul ei de vedere și luase hotărîrea să aștepte pînă după ce căsătoria lor va fi cunoscută de ceilalți membri ai familiei. Dar de vreme ce acum aceștia aflaseră, și ei doi trăiau sub același acoperiș, nu mai avea nici un motiv plauzibil să se teamă. Tocmai de

aceea rămase profund mîhnit cînd constată că Dora nu vrea nici de astă dată să audă de așa ceva.

— Nu, dragul meu, nici nu mă gîndesc. Acum nu este momentul să procreezi copii, protestă ea.

Încercă s-o convingă, deoarece știa cît de mulțumiți ar fi părinții lui, și dacă ar avea un copil împreună, asta ar fi însemnat că vor uitat de toate motivele care i-au nemulțumit și care eventual ar mai putea persista din pricina căsătoriei lor tăinuite. Dorința cea mai fierbinte a tatălui său era să aibă parte de un nepot, înainte de a muri, care să moștenească domeniul pe care înaintașii săi îl stăpîniseră vreme atît de îndelungată. Dora ascultă, îmbufnată vorbele lui. Pentru nimic în lume nu și-ar fi putut închipui că obrazul ei ar putea lua expresia de încăpățînare ce o vedea la ea acuma.

— Dacă m-ai iubi, atunci fără îndoială ți-ai dori și tu să avem un copil împreună, ripostă el.

Privirea ce i-o aruncă, îl făcu să simtă cum îi fuge un fior în lungul spinării. Privirea aceasta era încărcată de ură. Rămase atît de speriat, încît nu mai zise nimic.

Vreme îndelungată soția sa lucrase fără întrerupere și din greu, așa că probabil nervii ei erau suprasurescitați. Era neliniștită și din pricina maică-si care era în Austria și de la izbucnirea războiului nu mai primise de la ea nici o știre. Va trebui să se poarte față de ea cu toată atenția și amabilitatea, căci s-ar putea ca mai tîrziu starea ei sufletească să se schimbe. Afară de asta nu se putea ca el să știe chiar de la început, ce condiții trebuie să întrunească, pentru a deveni un soț ideal, prin urmare cum ar putea să-i ceară ei să știe care este mijlocul pentru ca o fată să poată deveni soție ideală. Mai aveau amîndoi de învățat. Trebuia înainte de toate să se obișnuiască unul cu altul și să-și cunoască slăbiciunile reciproce care în căsnicie nu se revelează decît după un contact de lungă conviețuire. Nu mult după aceea să-și închipuie că le-ar putea avea. Constată că-și pierde firea cu multă ușurință. Pînă acuma nu o văzuse decît întotdeauna cumpănită și bine dispusă ; cei de la Graveney o admiraseră de multe ori, tocmai din pricină că nu-și pierdea niciodată stăpînirea de sine, Acum însă constata că lucruri de nimic pot s-o supere fără nici un motiv și în astfel de împrejurări era în stare să spună vorbe grele și jignitoare. Aproape îți venea să crezi că

după căsătorie temperamentul ei a trecut printr-o schimbare radicală. Se aprindea la obraz și ochii îi scăpărau de furie. E adevărat că întotdeauna îi trecea repede și după ce-și cerea iertare, devenea din nou drăguță față de el. Dar i se părea îngrozitor s-o vadă în starea aceasta și se străduia din toate puterile, ca să evite pe cît se poate orice discuție între ei.

În afară de asta se simțea profund nemulțumit și din pricina atitudinii ce o avea față de rudele lor. El ținea foarte mult la ele și-l dureau observațiile răutăcioase pe care le făcea soția sa de fiecare dată, cînd le întîlnea. Se gîndea cît de buni și de prevenitori au fost oamenii aceștia față de ea și era convins că atitudinile ei sînt o dovadă de totală lipsă de recunoștință. Adevărat este că Dora se ferea să facă vreo observație în legătură cu doamna Henderson, dar cînd venea vorba despre tatăl său, nu-și ascundea cîtuși de puțin convingerea că el este un bătrîn prost. Jim își închipuise că purtarea tatălui său față de ea ar fi meritat toată recunoștința ei, deși în parte i s-ar fi părut oarecum firesc ca față de Roger și de Jane să se poarte cu totul altfel. Ea nu era în stare să înțeleagă că dincolo de violențele de limbaj ale Janei, se ascunde un suflet plin de bunătate și că purtările ei de băieței nu sînt în fond altceva decît un fel de maimuțării. Cînd încercai să-i faci cîte o farsă, puteai fi sigur că te va trata fără cruțare, dar dacă se întîmpla să fii la nevoie, puteai fi tot atît de sigur că se va strădui din toate puterile, să te ajute. Că se sulemenea într-un fel atît de caraghios — asta nu însemna nimic. Ei îi făcea plăcere să procedeze în felul acesta și în fond nu supăra pe nimenea. Este adevărat că Roger purta o parte de vină, din pricină că i se ceruse să părăsească Graveney, dar în realitate el nu-și făcuse decît datoria, și tocmai de aceea i se părea nedrept să-i facă vreo vină din pricina asta. Dora spunea că el n-o poate suferi, iar cînd el îi răspunde că ar trebui să-i mai lase timp, ca să se obișnuiască cu ea, soția sa ridică din umeri și ripostă:

— Ca să-ți spun adevărul, pe mine mă interesează foarte puțin dacă el mă simpatizează sau nu, de vreme ce eu îl găsesc caraghios.

— Cum poți spune astfel de vorbe? întrebă Jim și zîmbi înveselit, căci s-ar fi așteptat la orice, dar nu-și

putuse închipui că cineva ar putea să facă o astfel de afirmație despre fratele său.

— Tu nu știi că May este în relații de dragoste cu Dick Murray ?

— Ce tot vorbești,i soția mea ? Protestă el mirat, apoi începu să rîdă : Biata de tine ; tu nu-ți dai seama că May nu este în stare să comită o faptă vulgară și atît de ticăloasă ?

— Ea s-a îndrăgostit de Dick chiar din prima zi și nici nu se sinchisește de Roger.

— Nu vorbi copilării. Ei doi se înțeleg foarte bine. Tu nu poți suporta pe Roger, și din pricina asta ești gata să-i inventezi tot felul de cusururi.

— Întreab-o pe Jane ! Ea cunoaște adevărul.

Jim se simți jignit, nu pentru că ar fi crezut că vorbele Dorei pot să fie în parte adevărate, ci pentru că vedea cu cîtă liniște este în stare să formuleze acuzații atît de revoltătoare. Dar nu voia să înceapă cu ea o discuție care ar fi putut degenera în violențe.

— Nu cred că tu ai putea să cunoști destul de bine caracterul specific al englezilor, draga mea, declară Jim cu glasul împăciuitor.

— Despre Jane nu se poate spune că este cetățeană a unei țări beligerante. Prin urmare de ce nu vrei s-o întrebi ?

— Nu preferi să vorbim despre altceva ?

Dora ridică din umeri cu dispreț. Vorbele pronunțate de ea continuau să nemulțumească pe Jim, dar cu toate acestea își zicea că ar fi o nebunie din partea lui să le atribuie vreo importanță. Femeile au de multe ori obiceiul să spună răutăți una despre alta, fără nici o intenție, și la urma urmelor se întîmplă de multe ori ca rudele prin alianță să nu se poată suferi între ele. Afară de asta femeile își pierd cu ușurință cumpătul din cauza nimicurilor cărora un bărbat nici nu le acordă atenție. Probabil datorită situației de inferioritate ce o avusese la Graveney, Dora avusese de suferit anumite înțepături de care el niciodată nu și-a dat seama și care, deși fără nici o intenție anumită din partea autorului lor, reușiseră totuși s-o jignească.. Dar acum aveau căminul lor propriu și așa ceva nu se va mai putea repeta. Era aproape sigur că după ce va cunoaște pe membrii familiei sale mai de aproape, și-i va judeca din alt punct de vedere, în calitate de membră a acestei familii, va con-

stata că nu sînt cîtuși de puțin așa cum și-a închipuit ea la început. Afară de asta chiar dacă această căsătorie nu-i oferise tot ce nădăjduise el — cel puțin deocamdată — n-avea totuși nici un motiv să se plîngă. Chiar din prima zi cînd o cunoscuse la Kitzbühl, era hotărît să se căsătorească cu ea, ori astăzi planul acesta devenise realitate. Ea se străduia din toate puterile ca el să se simtă bine în această admirabilă căsuță. Toată gospodăria și-o făcea singură și casa lor devenise adevărată podoabă. Era mulțumit cînd după o zi lungă și grea de muncă, se întorcea acasă, unde-l așteptau bucatele gustoase, pregătite de ea, după rețetele bucătăriei austriece. Vedea că soția sa se zbate prea mult deoarece dimineața imediat ce spăla vasele întrebuințate în ajun, pleca la Graveney Holt, ca să vadă de copii, și nu se întorcea acasă decît atunci cînd trebuia să-i pregătească cina. Lucra șapte zile pe săptămînă. Totuși cînd îi propuse să aducă o femeie din sat, ca să-i ajute, ea refuză categoric.

— De dragul tău, prefer să-mi fac singură gospodăria, declară ea.

Cînd era bine dispusă, putea deveni extrem de drăguță pentru răspunsuri ca cel pe care i-l dădu de astă dată, el ar fi fost în stare să-și sacrifice chiar viața. Era foarte probabil că ea nu-l iubea atît de mult cît o iubea el, dar în realitate nici nu se așteptase la așa ceva și probabil el nu era nici genul de bărbat care să inspire femeilor o astfel de iubire. Dar dacă iubirea aceasta a lui va fi destul de puternică, va veni cu siguranță și vremea cînd soția sa îl va iubi așa cum dorește el să fie iubit. Aveau vreme destulă, căci în fața lor se așternea întreagă viața ce o aveau de trăit.

În ziua cînd ofițerul de aviație spusese lui Roger că este convins că germanii au fost informați despre existența aeroportului, avusese dreptate. În două rînduri bombardierele germane trecuseră pe deasupra lui; dar se vede că nu reușiseră să-l repereze cu certitudine, deoarece nu dăduseră drumul încărcăturii ce o aveau, ci zburaseră înainte și abia la o lună după aceea se produse atacul. În seara aceea Dora se culcase devreme, spunînd că este obosită. Jim începuse să citească o carte și dorind să termine un capitol, îi spusese că va urma ceva mai tîrziu. Dar imediat după plecarea ei se simți cuprins de o neliniște stranie și închizînd cartea, se urcă și el

în dormitor. Spre mirarea lui constată că Dora nu s-a dezbrăcat încă. În cameră era întuneric, dar Dora sta la fereastra deschisă, deși era o zi din luna decembrie destul de rece, și tocmai se pregătea să-și aprindă o ți-dezbrăcat încă. În cameră erau întuneric, dar Dora sta pîndea o puternică și neobișnuită lumină.

— Dora, ce faci ? țipă el înspăimîntat.

— Vreau să-mi aprind o țigară, răspunse ea cu indiferență.

— Stinge chibritul ! Știi foarte bine că nu e voie să faci o astfel de lumină.

— Te rog, nu fi caraghios. Sîntem la zeci de kilometri de orice obiectiv împotriva căruia s-ar putea produce un atac aerian.

— Stinge chibritul, nu înțelegi. Ți-am spus că trebuie să fim cît se poate de prevăzători.

Îi smulse chibritul din mînă și-l stinse. Apoi închise fereastra și după ce coborî perdelele, aprinse o lumînare.

— În camera de la parter era atît de cald, încît am simțit nevoia să respir o gură de aer curat, îi explică Dora.

Privirea lui Jim căzu pe bățul chibritului întrebuințat de ea. Îl ridică și examinîndu-l, constată că nu este un chibrit obișnuit ci un chibrit cu capul prelung și negru, iar bețișorul avea o inimă de sîrmă, așa că flacăra ținea vreme mult mai îndelungată ; în Anglia aceste chibrituri se întrebuințează pentru că nu se sting atît de repede și sînt mai comode, în special cînd te găsești pe cîmp și vrei să-ți aprinzi luleaua.

— Nu înțeleg cum de întrebuințezi astfel de chibrituri, pentru a-ți aprinde o țigară, zise el.

— Nici nu mi-am dat seama ce fel de chibrituri sînt. Am întins mîna prin întuneric și am luat prima cutie pe care am găsit-o.

— Bine, dar de unde ai chibriturile acestea ?

— Le am de vreme îndelungată. Mi-am zis că s-ar putea să am cîndva nevoie de astfel de chibrituri.

— Lumina unui astfel de chibrit poate fi văzută de la depărtare de kilometri întregi.

Femeia îi întinse buzele, ca s-o sărute.

— O, Jim, nu fi exagerat. Crezi că aici, în mediul rural, ar putea să ne amenințe vreo primejdie, din pricina unui chibrit ?

Îi petrecu brațul împrejurul mijlocului și femeia își sprijini capul de umărul lui.

— Cei de la R.A.F. nu sînt mulțumiți de faptul că tu locuiești în această casă, mai ales că ești și austriacă. Știu că atitudinea lor este lipsită de judecată, dar totuși acesta este adevărul. Dacă a văzut cineva lumina de adineaori, să știi că s-ar putea să avem nemulțumiri.

— A fost o imprudență din partea mea, dar în momentul acela nici un m-am gîndit ce fac. Altădată nu se va mai repeta.

— Ce ar fi dacă mi-ai da mie cutia aceasta de chibrituri ?

— Constat că ai multă încredere în mine, răspunse ea zîmbind cu înțeles și se uită la el dintr-o parte.

Totuși îi întinse cutia de chibrituri și Jim o băgă în buzunar.

Dormi atît de adînc, încît nu auzi nici alarma și nici apropierea avioanelor dușmane, așa că nu află decît a doua zi despre bombardarea aeroportului. Nu pricinuiseră nici o pagubă și nu era sigur nici că germanii au reușit să descopere poziția exactă a hangarelor ; era foarte probabil că în lipsă de informații precise, arunca seră bombele la întîmplare și că fuseseră favorizați de noroc. Totuși Jim se alarmă. Avioanele veniseră pe la orele nouă și Dora aprinsese chibritul în fața ferestrei cam la opt și jumătate. Lumina nu durase mai mult de un minut și chiar dacă din aer ar fi fost observată, era totuși absurd să presupui că tocmai atunci să se fi găsit prin apropiere un avion de recunoaștere care să se îndrepte în partea aceasta. Simți adevărată ușurare, cînd la cîteva zile după aceea se produse un nou atac, care în nici un caz nu putea fi atribuit imprudenței comise de soția lui, deoarece în seara aceea se găseau amîndoi în Graveney. Populația din împrejurimi era alarmată și mulți erau convinși că membrii coloanei a cincea își continuă manoperele criminale în imediata lor apropiere. Era de la sine înțeles că se pomeneau și nume. Jim care refuzase să facă serviciu militar și Dora care era străină, erau bănuiți ca răspunzători de cele întîmplate. Avu chiar ocazie să constate dușmănia ascunsă cu greutate a anumitor persoane pe care întîmplarea i le scoase în cale. Pentru a nu alarma în mod inutil pe Dora, evită să-i vorbească despre animozitatea semnalată împotriva

lor. De vreme ce ea nu pleca de acasă decît cel mult pînă la castel, pentru a vedea de copii, puțin probabil să poată afla ceva despre starea de spirit a vecinilor.

În timpul acesta se apropiase Crăciunul. Generalul Henderson era chinuit de podagră. Se așezase într-un fotoliu din holul cel mare al castelului, cu un picior ridicat pe scaunul din fața lui, și citea ziarul *Times*. Tommy, îmbrăcat în uniforma de cercetaș care-i făcea multă plăcere, era așezat într-un fotoliu și părea adîncit în lectura unei cărți. Erau orele șapte, și cînd se auzi pendula bătînd, generalul ridică privirea.

— Tommy, nu știu dacă astăzi ți s-a dat ocazie să săvîrșești o faptă bună, ce zici ?

— Ai dreptate, tăticule, pînă acum încă n-am avut ocazie.

— Ți se oferă una acum : ocolește casa și încearcă să te convingi, dacă nu se vede lumina de afară. Îmbracă-ți mantaua, ca să nu răcești.

— Cu plăcere.

Băiatul plecă în goană și imediat după aceea apăru Jim.

— Bună seara, tată zise el. M-am gîndit să dau o raită pe la dumneavoastră, ca să văd ce mai faceți și pe urmă să iau pe Dora cu mine.

— Nu pot nici acum să calc cu piciorul acesta bolnav, dar mă simt totuși ceva mai bine. Dora a plecat. Poate să fie jumătate ceas de atunci.

— Nu se poate ; vin de-a dreptul de acasă și n-am întîlnit-o în drumul făcut pînă aici.

— Probabil a trecut prin parc.

— Nu cred să facă această imprudență ; mai ales că este un întuneric de-ți bagi degetele în ochi.

— Eu sînt sigur că a plecat, căci mi-a spus noapte bună.

— Aș vrea să știu, unde naiba s-o fi dus.

— În clipa aceasta ușa de la intrare se deschise larg și Tommy se repezi înăuntru :

— Tăticule, arde ceva.

— Arde !

— Da, Jim în apropierea casei tale.

— Pentru numele lui Dumnezeu !

Ieși într-un suflet și Tommy se luă după el. Din depărtare se putea vedea reflexul flăcărilor. Încălecară pe

biciclete şi apucară într-un suflet spre Badger's Cottage. Drumul făcea o mulţime de cotituri, aşa că după ce parcurseră cîţiva metri, nu mai văzură focul, dar la o nouă cotitură, apăru din nou în faţa lor.

— Nu se poate ca focul să fi izbucnit în casa noastră, strigă Jim. Mi se pare că arde o şură..

Pedalau din toate puterile şi după ce se apropiară, putură constata că arde un şopron de fîn, în mijlocul cîmpului, nu departe de casa lui.

— Cum a putut să izbucnească focul acesta ? întrebă Tommy. Crezi că incendiul este un fel de semnal ?

— Aşa se pare, răspunse Jim şi ridică ochii înspăimîntaţi spre cer. Vom vedea numaidecît.

Cînd ajunseră la faţa locului, văzură un pîlc de oameni care puseseră mîna pe furci şi încercau să împrăştie fînul, pentru a localiza focul. Dar străduinţa lor se dovedi zadarnică, deoarece căldura era atît de mare, încît fură obligaţi să renunţe. Tot şopronul fusese cuprins de flăcări.

— Tommy, întoarce-te repede la castel şi telefonează poliţiei, porunci Jim. Eu mă duc acasă, ca să văd ce face Dora.

Se simţea foarte mulţumit că n-a întîlnit-o în apropierea locului unde izbucnise incendiul. Numai Dumnezeu ştie ce şi-ar fi închipuit oamenii aceştia, dacă ar fi dat cu ochii de ea, cînd au venit încoace. Acasă găsi pe Dora stînd în picioare, în faţa ferestrei de la camera de la parter, uitîndu-se în vîlvătaia flăcărilor.

— Dora, pe unde ai umblat ?

— Pe nicăieri. Te-am aşteptat să te întorci acasă.

— Acum o jumătate de ceas am fost acasă, dar tu nu sosiseşi încă.

— Dimpotrivă, am fost acasă, dar nu te-am auzit intrînd. Mă durea capul şi m-am urcat la etaj, ca să mă întind puţin pe pat.

— Am băgat de seamă că bicicleta ta nu este în rastel şi tocmai de aceea m-am dus la Graveney, ca să te iau cu mine.

— Nu se poate, căci bicicleta am pus-o chiar eu în rastel.

Foarte ciudat. Ar fi fost în stare să jure că bicicleta n-a fost la locul ei obişnuit.

— Nu cred ca focul să poată fi stins. Fără îndoială îl vor lăsa să ardă pînă în pămînt.

— Mie-mi place să văd incendii.

Jim constată că soția sa nici nu se gîndește la posibilitatea ca acest incendiu să fie un semnal anume pentru dușman, prin urmare se gîndi că va fi mult mai bine să nu-i pomenească nimic.

— Aș fi curios să știu cum a izbucnit focul.

Cîteva clipe rămaseră nemișcați unul lîngă altul și se uitară la flăcările mistuitoare ale focului. Imediat după aceea Dora se întoarse spre el :

— Nu vrei să mergi să te speli ? întrebă ea. Mîncarea este gata.

— Bine, să merg. Nu voi întîrzia mai mult de un minut.

După ce intră în dormitor, constată că pe pat nu se vede nici o urmă a celui care s-ar fi întins pe el ; evident, Dora era o femeie ordonată și probabil după ce se ridicase, a netezit învelitoarea și a scuturat perna de la cap. Dar abia se așezaseră la masă, cînd aerul începu să se cutremure de vîjîitul sirenelor care vesteau alarma aeriană. Jim sări numaidecît în picioare.

— Sfinte Atotputernice ! Va să zică incendiul a fost semnal pentru avioanele care sosesc la atac.

— Ce vrei să spui ?

— Șopronul care s-a aprins.

— Te rog, Jim, nu fi caraghios. Poate vrei să afirmi c-a fost aprins anume de cineva ?

— Acum nu mai încape nici un fel de îndoială.

— Ar fi mult mai verosimil să-l fi aprins vreun vagabond, din nebăgare de seamă.

— Ce era să caute un vagabond, acolo în mijlocul cîmpului și în timp de noapte ?

— Probabil căuta un culcuș. Te rog, stai pe scaun și termină-ți mîncarea. Cred că nu ți-e frică de nimic ?

— Nu draga mea, nu mi-e frică, răspunse el rîzînd.

Se așeză din nou la masă și începu să mănînce. Imediat după aceea în depărtare auziră bubuitul tunurilor.

— Asta înseamnă c-au ajuns deasupra aeroportului.

Ciuliră urechile, dar nici unul dintre ei nu zise nimic și terminară cina în tăcere.

Tommy se întoarse acasă într-un suflet și informase pe tatăl său despre șopronul care ardea. Imediat după aceea auziră și la castel alarma aeriană. Emoția celor din

casă se transformă într-o așteptare înfrigurată. Băiatul vru să se urce la mansardă, în nădejdea că de la fereastra cea mai de sus va putea vedea lupta.

— Mă, diavole, țipă generalul, să nu te miști de aici. Nu te voi slăbi din ochi nici o clipită.

— Tăticule, îți făgăduiesc să nu mă sui pe acoperișul casei.

— Vei face așa cum ți-am spus eu. Ia o carte și citește.

— Acum nu sînt dispus să citesc.

— În cazul acesta găsește-ți altceva de lucru.

Exact în momentul acesta doamna Henderson apăru în cameră și se uită la ei speriată.

— George, pe deasupra casei noastre trec zeci de avioane.

— Dragă soție, știi foarte bine că eu nu sînt surd. Se pare că au încercat să dea un atac masiv împotriva aeroportului. Să sperăm că aviatorii noștri de vînătoare i-au luat în primire.

— Am rugat pe May și pe Jane să aibă grijă de copii. Sînt toți ca niște nebuni și vor să iasă în grădină, ca să vadă ce se întîmplă.

— Nu este de loc de mirare, căci dacă afurisitul acesta de picior m-ar lăsa să umblu, acum aș fi și eu în grădină.

Tommy se uită la el cu ochii mari, dar era prea emoționat, ca să mai poată spune ceva. Simțea din nou cum clocotește într-însul revolta împotriva tiraniei celor mari și puternici, față de cei mici și slabi.

— Sînt foarte îngrijorată din pricina copiilor celor mai mari care au plecat în sat, la repetițiile corului, declară doamna Henderson.

— Ce caută ei la repetițiile corului ?

— Vor să învețe colinde de Crăciun. Țineau atît de mult să plece, încît nu m-a lăsat inima să-i opresc. Cinci dintre ei au glasuri foarte plăcute și paracliserul a stăruit să meargă la repetiții.

— Nu li se va întîmpla nimic, răspunse generalul cu glasul liniștit. Aviatorii dușmani nu-și vor risipi bombele pentru ei.

— Atîta lucru știu și eu, dar la întoarcere avioanele vor trece exact pe deasupra noastră, și dacă se va întîmpla să-și descarce bombele rămase, nimeni nu poate ști dinainte unde vor cădea. Cred că m-aș simți mult mai

liniştită, dacă nu s-ar mişca din locul unde se găsesc acum, pînă după terminarea alarmei.

— De ce nu telefonezi ?

— Cum să telefonez ? Repetiţiile se fac în foişorul bisericii.

Tommy înţelese c-a sosit momentul prielnic, de care va trebui să profite şi el.

— Mămică, aş putea merge cu bicicleta, ca să le spun. Nu-mi trebuie mai mult de cinci minute, ca să fac drumul pîn ăacolo.

— Nu, Tommy. Prefer să nu părăseşti casa, răspunse doamna Henderson.

— O, mămică, te rog dă-mi voie să plec. Poate voi avea ocazie să văd prăbuşindu-se un avion german.

Doamna Henderson se simţea profund responsabilă de viaţa copiilor care-i fuseseră încredinţaţi şi pentru nimic în lume nu şi-ar fi iertat eventuala imprudenţă, datorită căreia li s-ar fi putut întîmpla ceva. Nu ştia ce să facă.

— Tăticule, spune-i că nu e nici o primejdie, stărui Tommy.

Generalul se uită la el şi zîmbi. Îi făcea plăcere să-l vadă atît de nerăbdător şi era mîndru de curajul lui Aşchia nu sare departe de tăietor... îşi zise el.

— Sînt convins, draga mea, că nu poate fi nici o primejdie. Dacă eşti atît de speriată din pricina copiilor, de ce nu-i mai dai drumul să plece pînă în sat.

Doamna Henderson continuă să ezite ; mai bine să plece altcineva ; ea nu mai încălecase de douăzeci de ani pe bicicletă ; dar ar fi putut să plece May sau Jane care erau amîndouă la îndemînă — în orice caz dacă Tommy se expunea, primejdiei nu puteau fi cu nimic mai mică nici pentru ele. Oftă şi se uită la fiul ei.

— Bine, fiul meu ; vei putea să pleci. Dar să nu te mişti din sat pînă cînd se va termina alarma şi să spui paracliserului să bage copiii în criptă, unde vor fi mai la adăpost.

— Bine, mămică ; fii sigură că nu mi se va întîmpla nimic.

Tommy ieşi din casă ca o furtună, dar abia dispăru pe uşă şi doamnei Henderson îi păru rău că l-a lăsat să plece. Începu să se plimbe neliniştită prin holul uriaş. După ce mai trecu o vreme, generalul se uită la ceas.

— Nu trebuie să te mai frămînţi. Acum a ajuns la despărţire. Au trecut zece minute de cînd a plecat.

Doamna Henderson păru că respiră mai ușurată. După ce stinse lumina, deschiseră ferestrele, ca să poată auzi bubuitul tunurilor în depărtare. Se uitau spre cer, dar nu vedeau nimic, căci noaptea era întunecoasă. Peste cîteva minute auziră o nouă alarmă, dar nu puteau distinge dacă vine un nou val, sau escadrila care trecuse adineaori, se întoarce acum înapoi, și trece pe deasupra casei lor. Imediat după aceea auziră răbufnitul înăbușit al unei explozii.

— Ce a fost asta ? țipă doamna Henderson.

— Unul din avioane a aruncat o bombă și aceasta a făcut explozie, răspunse generalul.

— Mi s-a părut foarte aproape.

— Vom vedea mai tîrziu.

— Crezi că sînt în zbor de întoarcere ?

— Da, probabil au fost încolțiți de vînătorii noștri.

— Ar fi fost mai bine să nu fi lăsat pe Tommy să plece de acasă.

— O, dragă soție, te rog nu-ți pierde cumpătul. În cripta bisericii se găsește în siguranță. Paracliserul este om inteligent și nu-i va lăsat să plece, înainte de terminarea alarmei.

Doamna Henderson se strădui să zîmbească.

— Da, sînt convinsă că nu-i va lăsa. Te rog să nu ții socoteală de mine. Sînt atît de speriată, numai din pricină că mă simt extrem de obosită.

— În orice caz primejdia este pe terminate. Așează-te pe un scaun și odihnește-te puțin. Cred că May și Jane vor putea avea și singure grijă de copii.

Focul artileriei antiaeriene încetase și tăcerea cobora blîndă, întocmai ca o fulguire de zăpadă, așternîndu-și lințoliul peste întunericul nopții. Închiseră ferestrele și după ce coborîră perdelele, aprinseră lumina din nou. Generalul își puse ochelarii și începu să citească ziarul ; peste cîteva minute doamna Henderson aținipi, dar fu trezită de intrarea lui Jim și a Dorei.

— Am venit să vedem, ce faceți. Am auzit explozia unei bombe și mi s-a părut că este în apropierea casei voastre, zise Jim.

— Am auzit-o și noi, răspunse generalul. Probabil explozia s-a produs undeva în parc.

— Oare aeroportul a fost lovit ? întrebă Dora.

— De asta ne vom putea convinge abia mîine dimineață. În aer lupta a durat vreme destul de îndelungată.

Mi-ar plăcea să știu dacă am reușit să doborîm vreun avion inamic.

Conversația în legătură cu atacul continuă și puțin după aceea apăru și Jane.

— Mamă, am reușit să culcăm pe toți afurisiții aceștia de copii ; acum te așteaptă pe tine, ca să-și recite rugăciunea.

— Cei care au fost în sat la repetiție, nu s-au întors încă ?

— Au sosit adineaori și tocmai începuseră să se dezbrace.

— Bine, dar unde este Tommy ?

— Tommy ? Cum adică ; a plecat de acasă ?

Doamna Henderson păru că se înecă.

— Te rog, dragă soție, nu începe să faci scene, interveni generalul și încruntă din sprîncene. Sînt convins că nu s-a întîmplat nimic. Probabil iar a pus la cale vreo drăcie. Știi foarte bine cît este de neastîmpărat băiatul acesta.

Dar spaima pusese stăpînire pe ea și nimic nu o mai putea liniști. Jim se oferi să meargă și să-l caute prin parc, deși ar fi fost zadarnic. Nu le rămînea altă soluție decît să aștepte, gîndindu-se la pricina întîrzierii lui.

— Ar trebui să știe cît sînt de neliniștită de absența lui, oftă doamna Henderson.

— Eu sînt convins că întîrzie numai în nădejdea că va putea fi martorul unei scene emoționante, declară generalul.

— Da, dar acum atacul s-a terminat și nu mai e nimic de văzut, țipă doamna Henderson.

— Dacă nu m-ar chinui reumatismele, i-aș da o chelfăneală după ce se întoarce, de s-o pomenească.

Dar cînd ciocanul de bronz se auzi răbufnind surd în ușa de la intrare, rămaseră toți cu sufletul la gură, presimțind că s-a întîmplat ceva înspăimîntător. Jim dădu fuga și deschise ușa.

— Cine este, Jim ? strigă doamna Henderson speriată.

În fața lor apăru un agent de poliție :

— Cred că s-a întîmplat un accidentt. Băiatul dumneavoastră cel mic, ma'am...

Doamna Henderson își duse mîna la inimă și cutremurată de spaimă se uită cu ochii îngroziți la agent. Generalul se ridică cu greutate și se îndreptă șchiopătînd spre ușă.

— Unde este ? întrebă el.

— Îl aduc cu brancarda, doi oameni de la apărarea pasivă.

Făcu semn celor doi care așteptau afară și aceștia intrară cu cadavrul copilului. Se făcu tăcere și împrejurul lor spaima părea materializată. Toți rămaseseră încremeniți. Cei dintîi fu Jim care se prăbuși într-un fotoliu și acoperindu-și obrazul cu palmele mîinilor, începu să plîngă cu hohote. Doamna Henderson, se uita la băiatul ei mort și trăsăturile obrazului ei păreau împietrite ca o mască. Scena era sfîșietoare.

— Va trebui să-l ducă la etaj, zise ea într-un tîrziu, și să-l întindă în patul lui.

Crezînd că vorbește cu el, Jim se ridică în picioare și se apropie de cei care intraseră cu brancarda, dar mamă-sa îi ieși în cale.

— Să nu pui mîna pe el, țipă ea revoltată. Nu ți-e rușine să te văicărești ca o femeie pentru copilul acesta, pe care n-ai vrut să-l aperi așa cum s-ar fi cuvenit să facă un bărbat ?

Simți că i se taie respirația și obrazul i se făcu pămîntiu, cînd auzi vorbele ei, apoi se lăsă din nou în fotoliu. Jane se apropie și puse mîna pe brațul unuia dintre cei doi oameni.

— Vă voi arăta pe unde trebuie să apucați, zise ea apoi se întoarse spre doamna Henderson : Vino, mamă !

— Mai întîrzie o clipă. Spuneai că m-așteaptă copiii, ca să-și recite rugăciunea de seară.

Cu obrazul crispat de durere și ochii tulburați de o tristețe fără seamăn, ieși din cameră cu pași înceți.

Ceilalți, Jim, Dora și generalul rămaseră tăcuți. Bătrînul se așezase din nou în fotoliu și uitîndu-se la el, Jim constată că se luptă din toate puterile ca să-și stăpînească durerea. Ochii îi rătăciseră în gol și buzele i se contractau, în timpul cît simți privirile îndurerate ale lui Jim oprite asupra lui.

— Va trebui să meargă cineva să înștiințeze pe May, zise el.

— O voi înștiința eu, răspunse Jim și se întoarse spre soția sa. Dora, tu și așa nu poți fi aici de nici un folos ; cred că va fi mai bine să pleci acasă, deoarece eu voi rămîne peste noapte la castel.

— După vorbele pe care ți le-a spus maică-ta adineaori ?

— Maică-mea are dreptul să-mi spună tot ce poftește.

Glasul lui i se păru atît de schimbat, încît se uită la el speriată, ca și cînd ar fi presimțit ceva. Ochii lor se întîlniră dușmănoși și reci ca două sloiuri de gheață.

— Faci ce vrei, zise ea în cele din urmă și ridică din umeri cu dispreț.

XVIII

JIM TELEFONĂ LA MINISTERUL DE RĂZBOI ȘI INformă pe Roger despre tragica moarte a lui Tommy. Din cauza slujbei el nu putea veni la Graveney în aceeași seară, dar îi spuse că va veni ziua următoare, dis de dimineață. Jim nu se mișcă de lîngă tatăl său. Dar nu fură în stare să schimbe nici o vorbă, așa că la un ceas după aceea se duse în camera unde dormise pe vremea cînd era încă acasă. Despuiată de cărțile și tablourile pe care le avusese, camera părea pustie : o cameră străină unde prezența lui de acuma nu avea ce căuta. Încercă să citească, dar creierul îi era chinuit de gînduri îngrozitoare și literele paginii se învălmășeau în fața ochilor lui, fără să le poată desluși înțelesul, chiar după ce le citea de cîteva ori la rînd. Sîngele îi zvîcnea în tîmple și din cînd în cînd simțea un junghi dureros în creier, ca și cînd cineva l-ar fi înțepat cu o frigare înroșită în foc. Durerea ce-l chinuia i se părea insuportabilă, dar mai dureros decît orice durere i se păreau gîndurile fioroase ce-i treceau prin minte. Gîndurile acestea îl înfiorau pînă în măduva oaselor, așa că începuse să tremure. Aprinse focul din cămin și se apropie ca să-și încălzească mîinile și picioarele înțepenite. Dar căldura focului nu-i putea topi sloiul de gheață ce i se închegase împrejurul inimii. Situația în care se găsea, era îngrozitoare și insuportabilă. Un oftat dureros îi scăpă din piept și ca să se liniștească, strînse din pumni de-i intrară unghiile în palmele mîinilor. Ar fi preferat să nu se fi născut niciodată sau să fi murit demult. I se părea că este împresurat din toate părțile de fantome care în-

cearcă clanța ușii ce începu să se miște ușor și doamna Henderson intră în odaie.

— Mi-am închipuit că poate ai adormit și n-aș fi vrut să te trezesc !

Pe obrazul ei se vedea aceeași expresie de durere împietrită, ca și în clipa cînd cei doi oameni intraseră cu brancarda pe care era întins Tommy, dar încolo părea liniștită.

— Jim, dragul meu, îmi pare foarte rău de vorbele pe care le-am pronunțat adineaori. Nu mi-am dat seama ce fac. Atitudinea mea a fost cu totul lipsită de politețe. Te rog să mă ierți.

Ochii i se umplură de lacrimi, cînd se uită la el.

— Mamă dragă, aici nu este nimic de iertat.

— Mie mi-ai fost întotdeauna foarte drag, și știu cît de grele au fost pentru tine lunile acestea din urmă. De aici înainte te voi iubi și mai mult decît pînă acum, și plecîndu-se spre el îl sărută înduioșată : Aș vrea să vii cu mine, ca să vedem pe Tommy.

Băiatul era întins pe patul său. Rana care-l ucisese nu se vedea. Doamna Henderson se uită la el îndurerată.

— Cine știe dacă nu este mai bine să nu jelim pe cei care mor în vremea de acum. Pentru ei ar putea să fie adevărată fericire c-au reușit să scape de încercările ce vor veni de aici înainte.

Cîteva clipe rămaseră nemișcați unul lîngă altul fără să zică nimic. Apoi se întoarse spre Jim cu ochii tulburi și-l întrebă, cu glasul stins :

— Jim, tu crezi în Dumnezeu ?

— Da, cred.

— Încerc să cred și eu. Să recitim o rugăciune.

Se lăsară în genunchi, în fața patului, și acoperindu-și obrazul cu mîinile, începură să se roage. Peste cîteva clipe doamna Henderson se ridică din nou în picioare.

— Trebuie să mă întorc la tatăl tău, iar tu va trebui să te culci. N-are nici un rost să te mai zbuciumi. Noapte bună, dragul meu !

— Noapte bună, mamă !

Dar deși se dezbrăcă și se întinse în pat, nu putu adormi. Se zvîrcolea în așternut, chinuit de tot felul de gînduri. Încerca în toate chipurile să alunge bănuiala care ciocănea la poarta conștiinței sale întocmai ca niște lovituri de ciocan într-un perete de stîncă. Bănuiala era atît de fioroasă, încît era de ajuns să te gîndești la ea ceva

mai îndelung, ca să-ți dai seama că nu poate să fie întemeiată. Era o imposibilitate ; ca și atunci cînd te-ai fi așteptat ca apa unui izvor să curgă la deal și nu la vale. Dar în minte începură să-i tresară o mulțime de amănunte, cărora înainte de asta nu le dase nici un fel de atenție. Își aduse aminte de femeia cu care Dora stase de vorbă în parcul St. James și care semăna atît de bine cu cea care făcea parte din personalul Ambasadei germane și pe care o descoperise într-o revistă ; Dora afirmase că este o refugiată care s-a oprit cu ea de vorbă numai din întîmplare : o fi adevărat, sau poate femeia aceasta era o agentă germană cu care Dora fusese în legătură ? Nu cumva Dora încercase și reușise să fie invitată la castelul Graveney Holt, numai din cauză că serviciul de spionaj german era informat despre slujba pe care o îndeplinea Roger la Ministerul de Război și prin urmare și-au zis c-ar fi bine să aibă pe cineva în casa lor, cu ajutorul căruia să poată surprinde anumite amănunte care le vor fi de folos ? Nu i se întîmpla pentru prima dată, ca să se întrebe, nu cumva Dora a consimțit să se căsătorească cu el, numai din pricină că altfel autoritățile ar fi îndepărtat-o din regiune ? S-ar putea oare ca ea să fi fost cea dintîi care a divulgat secretul păstrat cu atîta grijă, al poziției aeroportului din vecinătate ? Fusese oare numai întîmplare, ca în seara aceea cînd o găsise în fața ferestii, aprinzîndu-și țigara cu un chibrit de vînt — cînd ar fi fost mult mai simplu să întrebuințeze unul obișnuit — avioanele dușmane au apărut numaidecît deasupra regiunii ? Nu cumva tot ea aprinsese și șopronul de fîn ? Jim își îngropă capul în perne și încercă să pună stăpînire pe el. Pe soția sa o iubea ; o iubea din toată puterea sufletului și din adîncul ființei biciuite de dorințele trupului. Era oare posibil ca ea să fi jucat vreme atît de îndelungată un rol atît de odios și că în sufletul ei să se fi stins orice urmă de recunoștință față de părinții lui care se purtaseră atît de frumos cu ea. I se părea imposibil ca cineva să fie atît de prefăcut. Așa ceva nu se poate ! Îi era silă de el însuși din cauză că în mintea lui au putut încolți astfel de bănuieli. Trebuie să găsească o explicație pentru situația aceasta, dar cum o va putea găsi ? Nu se putea ca soția sa să fie spioană, căci el o iubea prea mult... prin urmare situația va trebui să se limpezească într-un fel oarecare.

— Spre ziuă reuși să adoarmă, căzînd într-un fel de somnolență, și cu toate că era obișnuit să se scoale de dimineață, de astă dată nu se trezi decît pe la orele nouă. Era nemulțumit de el însuși, deoarece își propusese ca imediat ce se va lumina de ziuă, să plece și să cerceteze locul unde fusese șopronul, pentru a se convinge, dacă se găsește vreo urmă care să explice motivul incendiului. Știa dinainte ce va trebui să caute. Plănuise să nu mai treacă pe la fermă, ci să rămînă împreună cu părinții săi pe care îi aștepta eventual o lovitură și mai crîncenă, pe care tocmai acum nu erau în starea sufletească s-o suporte. Se îmbrăcă repede și plecă. Nu luă bicicleta ci apucă pe poteca din parc. Drumul îl duse prin fața căsuței lui unde nu văzu nici o mișcare, ceea ce-l făcu să-și închipuie că Dora nu s-a trezit încă. Nu intră, ci ieși pe poarta parcului și apucă în lungul șoselei. Constată că de ceea ce se temuse, era acum realitate : poliția sosise înaintea lui ; pe marginea șoselei se opriseră două mașini și cînd se apropie de pîrleaz, ca să iasă în cîmp, văzu cîțiva bărbați care erau ocupați cu cercetarea resturilor rămase de pe urma incendiului. Trecu peste gard și se apropie de ei. Văzu polițistul din sat și pe inspectorul regiunii. Dădu din cap în semn de salut. Este ușor de ghicit că veniseră la fața locului, aduși de același motiv ca și el, căci începuseră să răscolească prin cenușă.

— Constat că v-ați apucat de lucru foarte devreme zise el prefăcîndu-se cît mai liniștit posibil.

— Sîntem aici de cînd s-a luminat de ziuă, răspunse inspectorul. A fost un frig de ne clănțăneau toți dinții în gură.

— Ce căutați ? întrebă Jim.

— Am vrea să constatăm motivul incendiului și am răscolit toată cenușa cu un pieptene des, în nădejdea că vom descoperi ceva.

— Și credeți că veți putea descoperi ?

— La întrebarea asta vă vom răspunde abia după ce se va face descoperirea.

— Strădania dumneavoastră mi se pare zadarnică.

— Pînă acum n-aș putea spune c-ar fi tocmai zadarnică.

— Da ? Prin urmare ați găsit ceva ?

— Sigur ; cel puțin ceva.

Inspectorul îi făcu semn spre o batistă care era întinsă pe jos. Jim se apropie și constată că pe batistă sînt așe-

va căpețele de sîrmă pe care dogoarea focului
atuse topi, iar pe unul dintre ele se vedea și o
e lemn carbonizat. Jim nu și-ar fi dat seama ce
că n-ar fi știut dinainte la ce se poate aștepta.

— Bănuiți ce pot să fie capetele acestea de sîrmă ? în-
inspectorul de poliție.

Jim clătină din cap.

— N-aș putea afirma cu certitudine, dar mi se pare
ă sînt chibrituri de vînt. Dacă acesta este adevărul și
vom descoperi și de la cine sînt, atunci nu va fi greu să
dăm și de urma celui care a incendiat șopronul.

Jim avu aceeași senzație, ca și cînd cineva l-ar fi
pocnit în moalele capului. Îi trebuiră cîteva clipe, ca să
se poată reculege.

— Nu s-ar putea oare să fie un simplu accident ? De
pildă ca focul să se fi iscat din imprudența unui vaga-
bond care a trecut prin apropiere și a încercat să-și
aprindă luleaua ?

— Ai auzit vreodată în viața dumitale de un vaga-
bond care să umble în buzunar cu o cutie de chibrituri de
vînt ?

Jim nu răspunse, dar în aceeași clipă unul dintre cei
care răscoleau cenușa, dădu un chiot :

Inspectorul se repezi spre el.

— Nu pune mîna, prostule, strigă inspectorul, cînd
îl văzu că întinde mîna spre obiectul pe care-l descoperise.

Apoi luă o lopată și ridică ceea ce găsise, împreună
cu cenușa dimprejur. Era un șumuiog de hîrtie care nu
fusese consumat în întregime, strîns cu un fir de sîrmă cu
care probabil fusese legat. O fîșie lată cam de două de-
gete mai păstra și urmele scrisului tipărit.

— Pare c-a fost o broșură sau ceva asemănător, de-
clară inspectorul. Umblați cu băgare de seamă, căci ar
putea să fie o dovadă importantă. Se pare c-a fost în-
trebuințat ca faclă.

Ridică lopata și se uită la fășia de hîrtie calcinată în
fața luminii, încercînd să vadă ce este :

— Nu pot descifra scrisul, declară el nemulțumit.

Nu-l putu descifra nici Jim, dar recunoscu imediat
caracterele tiparului, căci cerneala lucea pe hîrtia calci-
nată și bănui că șumuiogul a fost cîndva un număr din
publicația *New Statesman*. Rămase cu ochii pironiți în
gol, dar i se păru că inspectorul se uită la el într-un fel
cu totul neobișnuit și încercă să se stăpînească.

— Vă las să vă continuați cercetările zise e[illegible] mîncat încă nimic și mi s-a făcut foame.

Se întoarse în loc și apucă spre casă. Acum ș[illegible] ce dorise să știe — și ceea ce se temuse atît de [illegible] Din hogeacul de la Badger's Cottage se vedea ridicîn[illegible]du-se o șuviță de fum ; asta însemna că Dora s-a trezit și a aprins focul. Se îndreptă spre Graveney, fără să se mai oprească ; picioarele abia-l mai purtau și-și simțea inima sîngerînd de durere ; umbla ametit de îngrozitoarea certitudine a vinovăției soției sale. Cu mare greutate reși să ia primele dispoziții în vederea sarcinei ce-l aștepta. În timpul dimineții acesteia triste Dora nu se arătă la castel, așa că doamna Henderson și May trebuiră să vadă singure de copii. Nimeni nu pomeni de ea și lui Jim i se păru că sînt mulțumiți de absența ei. Generalul șchiopăta de colo pînă colo prin casă și părea că este pe altă lume. N-avea nimic de făcut și cînd durerile îl obligau să se așeze pe scaun, rămînea cu privirile rătăcite în gol. Nici unul dintre ei nu știa cum a murit Tommy. Fusese găsit pe șosea, la o depărtare de cincisprezece metri de locul exploziei, rănit de o schijă. Bănuiau că în loc să stea împreună cu copiii în criptă, se repezise afară, în nădejdea că va putea fi martorul unei lupte aeriene. Imediat după amiază sosi și Roger. Fu o revedere tragică. Niciunul dintre oamenii casei nu era în stare să vorbească prea mult, deoarece după o astfel de întîmplare vorbele păreau cu totul lipsite de semnificație, și conversația se lega în mod intermitent, din fraze fără nici o legătură între ele. Ar fi fost inutil să mai spună că accidentul acesta îi lăsase cu sufletul zdrobit, sau că sînt mîhniți de moartea lui Tommy. În drumul spre Graveney Roger trecuse pe la aeroport și le spusese ce a constatat acolo. La urmă Jim declară că se întoarce acasă, ca să vadă de ce n-a venit Dora.

— Cred că este prea abătută, declară doamna Henderson cu îngăduință. Salut-o din partea mea și spune-i că nu e nevoie să vină la castel, pînă în momentul cînd se va simți pe deplin refăcută.

Roger însoți pe fratele său pînă la ieșire.

— Jim, dragul meu, sînt obligat să-ți spun ceva ce cred că trebuie să afli și tu, începu el.

Jim se uită la el întrebător și obrazul i se făcu alb ca varul. Roger păru că ezită un moment.

— Aseară cînd m-am întors acasă, tu unde erai ?

— Mi se pare că ţi-am spus imediat ; chiar în camera aceasta.

— Cum explici faptul că prima dată cînd am venit acasă, bicicleta ta nu era la locul ei, dar am găsit-o acolo, cînd m-am întors a doua oară ?

Femeia încercă să zîmbească.

— M-am gîndit şi eu la amănuntul acesta şi mi-am adus aminte că la început am lăsat-o proptită de perete şi mai tîrziu am ieşit din casă şi am pus-o în rastel.

— Ce te-a determinat să te gîndeşti tocmai la acest amănunt ? Pentru că probabil ţi-ai dat seama că eventual va trebui să te justifici ?

Dora încruntă din sprîncene.

— Jim, află că m-am săturat să mai răspund la întrebările tale. Vreau să citesc. Te rog să mă laşi în pace.

— Ai lipsit din casă exact timpul cît ai avut nevoie să poţi ieşi cu bicicleta în cîmp şi să aprinzi şopronul.

— Asta e minciună !

— Nu pot aduce nici o dovadă în sprijinul afirmaţiilor mele, dar totuşi sînt convins că aşa s-a întîmplat.

— N-ai decît să fii convins, dar acum te poftesc să mă laşi în pace, m-ai înţeles !

— Dora, autorităţile nu se îndoiesc cîtuşi de puţin că aprinderea şopronului a fost un semnal pentru avioanele duşmane. Se va face o anchetă. Îţi închipui că răspunsurile pe care mi le dai mie, îi vor putea mulţumi ?

— Crezi vor veni să-mi ia şi mie interogatoriul ? Singura acuzaţie ce ar putea formula împotriva mea, este faptul că sînt originară dintr-o ţară străină. Dar în afară de acest amănunt, nimenea nu va putea să mă acuze de ceva.

— Îmi pare rău că mă văd determinat să-ţi spun, că poliţia a găsit nu numai capetele de chibrituri despre care ţi-am vorbit, ci a mai găsit şi un şomoiog răsucit de hîrtie care era un număr din *New Statesman*.

De astă dată o văzu că tresare şi pentru prima dată în ochii ei constată o licărire de spaimă.

— Este o fişie afumată şi arsă, aşa că oamenii poliţiei nu şi-au dat seama în ce măsură îi va putea ajuta la cercetările întreprinse. La Londra însă vor putea con-

stata imediat cine din această regiune mai este abonat la *New Statesman,* afară de mine ?

O clipă se priviră unul pe altul în luminile ochilor.

— În casa aceasta poate intra cine poftește și la orice oră, cînd noi sîntem plecați. Și din lada de gunoi poate lua oricine un ziar pe care l-am aruncat.

El nu răspunse și din nou se măsurară unul pe altul cu privirea.

— Ce urmărești ? întrebă ea într-un tîrziu.

— Nu sînt în stare să te trădez, dar dacă se va întîmpla să fiu întrebat, voi spune numai adevărul.

— Parcă spuneai că mă iubești ?

Se aprinse la obraz ca o flacără :

— Dumnezeu mi-e martor că te iubesc. Te-am iubit și înainte de asta. Tu însă nu mă iubești, nu-i așa ? Te-ai căsătorit cu mine numai pentru a deveni cetățeană britanică.

— Și dacă acesta ar fi adevărul, ce crezi că mi se poate întîmpla ? N-am făcut nici o crimă. Multe emigrante au procedat în același fel. Trebuie să recunoști că eu n-am afirmat niciodată că te iubesc. May de ce crezi că s-a căsătorit cu Roger ? Pentru că a fost pentru ea o partidă bună. M-am ferit să am cu tine un copil și ți-am explicat motivele : timpurile de acuma nu sînt indicate pentru a procrea copii. Afară de asta nu se poate să crezi în mod serios, că eu aș fi aprins șopronul. Ce rost ar fi avut o astfel de faptă ? Știi tot atît de bine ca și mine, că dacă ar veni germanii, eu aș avea de suferit.

— Exact înainte de a veni încoace mi-a spus Roger că mama ta a fost germană și că pe tatăl tău l-a trădat naziștilor care l-au băgat într-un lagăr de concentrare unde și-a găsit moartea.

— Nu-i adevărat ! Asta este iarăși una dintre minciunile voastre ale englezilor.

— Minciunile noastre ale englezilor ? Cuvintele acestea mi se par stranii, cînd le aud pronunțate de tine.

Constată că a început să respire șuierător — ca și cînd și-ar fi dat seama că a făcut o imprudență și se străduiește din toate puterile s-o îndrepte. Obrazul îi era ca o flacără, privirile întunecate și trăsăturile rigide ; își aprinse o țigară și păru că se gîndește la ceva.

— Vorbește serios : tu ești convins că eu am aprins șopronul ?

— Cu desăvîrșire convins.

Inhală fumul de țigară și urmări cum se ridică spre tavan, cînd îi dădu drumul pe nări.

— Și chiar dacă l-aș fi aprins eu, ce legătură ar putea avea faptul acesta cu tine ? Pe tine războiul acesta nu te interesează cîtuși de puțin, căci tu ești pacifist.

— Nu cumva îți închipui că din cauza aceasta eu nu-mi iubesc patria ?

Reuși din nou să-și stăpînească pornirile și continuă să vorbească mai liniștită decît adineaori. În glasul ei nu se mai simțea dușmănia ci părea mai curînd neobișnuit de împăciuitor.

— Nu mă îndoiesc că-ți iubești patria. Dar în cazul acesta de ce nu vrei să-ți dai seama de realitate ? Anglia a fost înfrîntă. Și a meritat să fie înfrîntă. În lumea aceasta nimic nu poate dura o eternitate ; voi englezii ați ținut puterea în mîinile voastre vreme destul de îndelungată ; acum e rîndul nostru. Cred că nu vă închipuiți despre germani că sînt un popor de monștri, așa cum i-a stigmatizat propaganda voastră. În timpul unei revoluții severitatea este prima condiție și excesele nu pot fi evitate ; dar în fond noi sîntem oameni blînzi, idealiști și buni. Sîntem dispuși să trăim cu voi în bună înțelegere, dacă veți accepta inevitabilul și vă veți împăca cu situația, așa cum se prezintă. Vreme de patru sute de ani ați fost stăpîniți de romani ; pe vremea aceea voi erați niște sălbatici care umblau pe jumătate goi, sau îmbrăcați în piei de animale, dar romanii au reușit să facă din voi oameni civilizați.

Noi sîntem gata să vă împrumutăm știința și cultura noastră, arta și capacitatea noastră de a ne organiza ; vă vom învăța tehnica și disciplina noastră. Francezii sînt oameni cu judecată și au primit noua ordine a lucrurilor. Nu înțelegi, că este mult mai cuminte să privești realitatea în față și astfel să pui capăt acestui măcel inutil ? Tu ești pacifist, iar noi vă oferim pacea. Afară de asta, Jim, tu ești și inteligent și ai o cultură destul de frumoasă. Germanii au nevoie de englezi cărora să le poată încredința slujbe de răspundere. Numele tău are o greutate aici în țară și partidul nostru va fi mulțumit să poată colabora cu tine. Știi foarte bine că naziștii nu sînt proști, așa că vor fi încîntați, cînd fetele germane se vor căsători cu englezi și vor avea copii care să fie pe jumătate germani. Afară de asta

partidul, a răsplătit întotdeauna pe cei care l-au slujit cu credință, și mie-mi datorește ceva. Tu nu vrei să ajungi stăpînul domeniului Graveney ? Tu ții la domeniul acesta mai mult decît la orice pe pămînt. Acolo noi am putea fi foarte fericiți împreună. Îți făgăduiesc să fac totul, ca să nu-ți pară niciodată rău că te-ai căsătorit cu mine.

O ascultă fără să încerce s-o întrerupă ; dar pe măsură ce o auzea vorbind, devenea din ce în ce mai palid.

— Și ce se va întîmpla cu părinții mei și cu Roger ? întrebă el la sfîrșit.

— Cu Roger avem de limpezit o veche socoteală. De astă dată socoteala aceasta va fi lichidată. Părinții tăi sînt oameni bătrîni și-i vom putea deporta.

— Tu, femeie ticăloasă ! zbieră el și cu dosul mîinii o lovi peste obraz cu atîta putere, încît se clătină pe picioare. Dora își duse mîna pe falca peste care o lovise și se uită la el. Nu părea speriată ci mai mult înebunită de furie. Ochii îi scăpărau scîntei.

— Mă, porcule, zbieră ea. Porc ordinar Nu te mai pot suporta. Ești tot atît de prost ca și toți ceilalți. Ei bine, acum îți voi spune adevărul. Da, m-am căsătorit cu tine numai pentru că voiam să devin cetățeană britanică. Atunci cînd mai găsit în fața ferestrei, mi-am aprins țigara cu un chibrit de vînt, ca să fac semne avioanelor germane. Chibriturile mi-au fost încredințate anume în scopul acesta.

Este adevărat că eu am aprins șopronul, ca avioanele noastre să se poată orienta în direcția aeroportului. Acum știi totul, prin urmare ce ai de gînd să faci ? Să chemi poliția ? Ai uitat că în conformitate cu legile Angliei soțul nu poate depune mărturie împotriva soției sale ? Acesta este al doilea motiv pentru care m-am căsătorit cu tine. Al treilea motiv pentru care m-am căsătorit cu tine este, că te știam dobitoc. N-ai decît să te duci și să chemi poliția ! Eu voi tăgădui.

Ce dovezi vei putea aduce împotriva mea ? Eu sînt germană, asta e adevărat, dar tu ești unul dintre cei care au refuzat să facă serviciul militar ; cuvîntul tău nu valorează cu nimic mai mult în fața justiției, decît al meu. Nu te-ai gîndit că chibriturile acelea ar putea fi și ale tale, nu numai ale mele, exact cum și publicația *New Statesman* este tot a ta ? Poate-ți închipui că

mi-e frică de închisoare ? Peste trei luni germanii vor fi aici și mă vor elibera. Voi jura că tot ce am făcut, am făcut numai terorizată de tine ; voi jura că tu ai aprins șopronul, pentru că-ți închipuiai că numai o victorie germană poate aduce pacea. Dacă eu voi intra în închisoare, vei intra și tu cu mine ; dar cred totuși că vom sta aici, nesupărați de nimeni.

Părea că a renunțat la orice prudență pe care și-o impusese din ziua cînd sosise la castelul Graveney Holt — cînd pîndea cu cea mai mare atenție și-și controla fiecare gest — și părea că o îmbată libertatea aceasta neașteptată, de a-și descărca sufletul. Ochii ei scăpărau de ură, ca și cînd ar fi fost în puterea unei obsesii.

— Spui că-ți iubești țara. Vorbele acestea mă fac să rîd. Dacă ți-ai iubi patria, ai fi în stare să mori pentru ea. Vrei să spui că tu ești bărbat ? Te disprețuiesc din adîncul sufletului. Crezi că m-aș fi căsătorit cu tine, dacă ar fi existat și altă soluție, pentru a îndeplini însărcinarea ce mi-au dat-o și pentru care am fost trimisă aici ? Voiai un copil ? Nu înțelegi că pentru mine ar fi fost cea mai mare umilință, să am un copil cu tine ? Eu te urăsc, cum urăsc din fundul sufletului pe toți englezii. Cum aș putea să-mi închipui despre tine că mă vei putea înțelege — mă nenorocitule și imbecilule ? Chiar din ziua cînd am venit aici, am știut la ce primejdie mă expun, dar am primit însărcinarea cu entuziasm, și am reușit să-mi realizez scopul pe care l-am urmărit. Germanii știu unde se găsește aeroportul și-l vor face puzderii, înainte de terminarea războiului. Și eu sînt cea care le-a indicat drumul ; eu l-am indicat, eu și nu altcineva !

Începu să rîdă ascuțit și obrazul ei de obicei drăguț, deveni un fel de mască a urii. Jim se ridicase de pe scaun și se legăna pe picioare, de părea că este beat, iar buzele îi tresăreau, ca și cînd ar fi încercat să vorbească și nu poate articula cuvintele. Obrazul îi devenise cenușiu și fruntea i se brobonase de sudoare. În privirile lui surprinse o expresie neobișnuită care o făcu să se cutremure. Rîsul se stinse și tăcerea dintre ei devenise tot atît de înspăimîntătoare, ca și glasul tunetului cînd se apropie. Făcu un pas înapoi, cu gînd să se ferească din calea lui și instinctiv măsură cu privirea distanța pînă la ușă. Jim se apropie de ea și în aceeași clipă Dora își dădu seama de intențiile lui, așa că făcu

un salt deznădădjuit, ca să scape. Jim repezi mîna după ea și o smulse cu violență înapoi.

— Jim, Jim ! zbieră ea îngrozită.

Dar înainte de a mai putea scoate o singură vorbă, îi astupă gura cu palma și dintr-o smucitură sălbatică o trînti pe pat și încălecă cu genunchii pe ea, apoi întinse mîinile ca niște cîngi lacome spre gîtul ei. Era foarte puternic și zvîrcolirile ei ca să scape nu-i puteau folosi la nimic. Părea un demon cutremurat de furia oarbă a nebuniei. Mîinile lui bătucite de munca grea, se încleștară pe gîtul ei și se strînseră. Obrazul femeii începu să se umfle și să se învinețească, iar ochii îi ieșiseră din orbite. Luptîndu-se ca să respire, încercă să deschidă gura. Ochii lui Jim scăpărau de furie ; încleștă dîn dinți și mîinile lui setoase de răzbunare se strînseră încă o dată și-i stîrciră beregata.

Cînd și le desprinse de pe gîtul ei, ea era demult moartă. Pieptul i se zbătea și respira șuierător, ca un atlet care a ajuns la țintă. Ochii i se întoarseră din nou spre cadavrul întins pe pat și un oftat îi zgudui trupul. Apoi simți un fel de sfîrșeală și se așeză pe un scaun. Nu era în stare să gîndească la nimic ; toate gîndurile i se opriseră în loc. Tăcerea dimprejurul lui era atît de adîncă încît i se păru că trăiește într-o lume de fantome.

Nu mai știa de cîtă vreme stă nemișcat în felul acesta, dar într-un tîrziu auzi claxonul unei mașini care se oprise în fața casei. Dar nu se mișcă de pe scaun. La ușa din față se auzi cineva bătînd. Se apropie de fereastră și recunoscu mașina lui Roger. Încercă să se reculeagă și coborî la parter, ca să-i deschidă.

— Dora este acasă ? întrebă Roger.

— Da.

— Pot să vorbesc cu ea ?

— De ce să vorbești ?

Roger intră în odaie și se așeză în fața mesei.

— Dragă frățioare, după cît îmi dau eu seama, de aici înainte va trebui să te aștepți la o mulțime de remulțumiri. Nu voi ezita să-ți spun, că soția ta a fost de multă vreme pusă sub supraveghere, dar nu s-a descoperit în sarcina ei nimic precis, afară de amănuntele privitoare la maică-sa. Din acest punct de vedere n-a fost sinceră față de noi, ci a căutat anume să ne facă

să credem că mama ei a fost austriacă și antinazistă. Sînt convins că totul se va termina cu bine, dar poliția face o anchetă și ar vreo s-o întrebe unde a fost aseară. Șeful poliției este la castel. Ar fi bine s-o însoțești și tu, pentru a confirma declarațiile pe care le va face. Unde este acuma ?

— Sus, la etaj.

— Vrei, dragul meu, să te duci și s-o chemi ? Am preferat să vin și să vă iau cu mașina mea.

— Ea e moartă, adăugă Jim cu glasul liniștit.

Roger se uită la el năucit. Vorbele pronunțate de Jim i se păreau de necrezut.

— Moartă ? Ce vrei să spui ?

— Am sugrumat-o eu cu mîna mea !

— Pentru numele lui Dumnezeu !

Ochii îi fugiră spre treptele scării de lemn care ducea la etaj și se repezi într-un suflet să vadă ce este. Nu trecu mai mult de un minut și coborî din nou, apoi se uită la Jim, fără să zică nimic.

— Șopronul a fost aprins de ea. Acum vreo două săptămîni am surprins-o făcînd semnale luminoase la fereastră, ca să indice aviatorilor dușmani locul unde este aeroportul. A fost o spioană !

— Sfinte Doamne, dar de ce ai ucis-o !

— Pentru că trebuia s-o ucid. Am ucis-o, pentru că voiam să fiu sigur de moartea ei.

Roger gemu îndurerat. Cîteva minute nici unul dintre ei nu mai zise nimic. Dar trebuiau să facă ceva, deoarece nu puteau să stea o veșnicie înmărmuriți pe scaune și să se uite unul la altul.

— Dragă frățioare, cred că situația este acum în mod iremediabil pierdută, declară Roger cu glasul în șoaptă.

— Da, sînt într-o situație îngrozitoare. Și tocmai eu, care-mi simțeam sufletul plin de dragostea și înfrățirea dintre oameni. Acum totul s-a terminat. Dar nu puteam să-mi trădez convingerile. Mi se pare straniu că eu care am preferat să înfrunt toate umilințele și toate încercările, pentru a nu fi obligat să ridic viața unui om, am ajuns să asasinez tocmai pe femeia care mi-a fost mai dragă decît orice în toată lumea aceasta.

Roger se simțea cutremurat pînă în adîncul ființei. Bietul Jim Sufletul îi sîngera de compătimire și dragoste față de el. Ce ar putea face, ca să-l salveze ?

— Sînt convins că pentru tine viața ce o vei duce de aici înainte, va fi un fel de iad, continuă el cu glasul sugrumat.

— Crezi că mă vor spînzura ?

— Cum o să te spînzure ! De așa ceva nu poate fi vorba, dar vei fi obligat să apari în fața unei Curți cu Jurați. Tu cunoști legile Angliei și știi că acestea nu îngăduie să-ți faci singur dreptate. Un avocat priceput va putea să-și asume apărarea ta cu posibilități de reușită. Sînt convins că nu se va găsi nici o Curte de Jurați care să poată pronunța sentința de condamnare la moarte.

— Crezi că aș putea scăpa cu cîțiva ani de temniță ?

— N-aș putea afirma cu certitudine, dar cred că vei primi cel mult un an sau doi.

— Spune-mi, Roger, ce să fac ?

— Dragă frățioare, în astfel de împrejurări nimenea nu este în măsură să dea cuiva un sfat.

— Tu ce ai face, dacă ai fi în locul meu ?

Roger rămase cu ochii pironiți în gol și trupul i se înfioră, cînd se gîndi la răspunsul pe care trebuia să i-l dea. Sfatul acesta i se părea înspăimîntător. Se gîndi la părinții săi... Ce lovitură cumplită pentru ei, ce mîhnire neașteptată și ce deznădejde. Afară de asta mai era ceva despre care nu putea să vorbească. Își aduse aminte de împrejurarea că Jim a refuzat din motive de convingere, să se înscrie în controalele armatei, ceea ce reprezenta o circumstanță agravantă. Justiția nu va înțelege cum de un bărbat care refuză să-și slujească patria, a fost în stare să-și ucidă propria soție. Se putea foarte ușor să fie găsit vinovat de omucidere și în cazul acesta condamnarea la moarte ar fi fost inevitabilă. În același timp se putea ca sentința de moarte să fie comutată la muncă silnică pe viață, sau în cazul cel mai favorabil, la cincisprezece ani de ocnă... Se străduí din toate puțile să răspundă la întrebarea lui Jim, dar nu se simți în stare și rămase cu ochii pironiți în dușumele, fără să se uite la el.

— Cred că dacă aș fi avut nenorocul să ucid pe cineva, aș încerca să evit neplăcerile unei anchete judiciare. Aș pleca fără să mai ezit, cîtă vreme plecarea mai poate fi pentru mine un fel de salvare.

— Roger, acestea sînt vorbe de prieten adevărat, răspunse Jim și încercă să zîmbească. Am fost convins și

am nădăjduit că acesta va fi răspunsul pe care mi-l vei da.

— Știu și presimt, dragă frățioare, că nu-ți va lipsi curajul.

Obrazul lui Roger era cenușiu. Aruncă lui Jim o privire fugară. Ar fi vrut să-l mai întrebe ceva, dar nu se putea decide să formuleze această întrebare. Jim îi întîlni privirea și înțelese.

— Revolverul îl am la îndemînă, răspunse el la întrebarea mută pe care o vedea în privirile lui Roger.

Roger închise ochii, căci simți că e gata să plîngă.

— Cred că atunci cînd ți-ai pus de gînd să faci ceva neplăcut, e mai bine să termini fără nici un fel de ezitare, adăugă Jim.

— S-ar putea să ai dreptate.

Jim întinse mîna spre el.

— Rămîi sănătos, Roger. Ai fost extrem de bun față de mine.

— Adio, frățioare.

Ochii lui Roger erau atît de plini de lacrimi, încît abia putu nimeri drumul pînă la ieșire. Se urcă în mașină și așteptă. Peste cîteva minute în interiorul căsuței unchiului Algy se auzi o detunătură. Se frînse peste volanul mașinii și-și ascunse obrazul în căușul palmelor, apoi făcu un efort uriaș, pentru a se reculege și se întoarse la Graveney Holt.

XIX

AR FI INUTIL SĂ DESCRIEM AICI CONSTERNAREA ȘI spaima, familiei, în clipa cînd Roger le aduse îngrozitoarea știre despre cele întîmplate la Badger's Cottage. Rămaseră cu toții încremeniți, sub greutatea acestei noi și neașteptate lovituri a sorții. Tot atît de inutilă ar fi și descrierea zbuciumului prin care trecuseră. Anumite considerațiuni privitoare la siguranța țării, îi scutiră de penibila publicitate a acestei tragice întîmplări, ale cărei întorsături senzaționale ar fi putut să rețină atenția publicului, dar cu toate acestea în regiune oamenii continuară să discute pe ascuns despre ceea ce se întîmplase. Generalul și soția sa se simțeau rușinați și emoționați de simpatiile

și condoleanțele pe care le primeau, chiar de la oameni cu care nu avuseseră nici un fel de relații personale, pentru groaznica nenorocire ce-i lovise. Din toate părțile primeau scrisori de simpatie, deși acestea nu le puteau sluji la nimic, doar cel mult dovedeau popularitatea și stima de care se bucurau în cercul cunoștințelor lor, ceea ce le ajuta să-și poarte crucea cu mai multă resemnare. Doamna Henderson încerca să-și uite durerea, devotîndu-se din tot sufletul copiilor care-i fuseseră încredințați. Fiind acuma lipsite de concursul priceput al Dorei, în primele zile avură prea mult de lucru, pentru a se mai putea gîndi la propria lor durere. Dar puțin după aceea Roger reuși să convingă pe doamna Clark, să plece împreună cu copiii la Graveney Holt, unde se dovedi o femeie foarte pricepută și stăruitoare. Temperamentul expansiv și veselia ei reușiră să însenineze și casa înnobilată a părinților lui. El însuși era în întregime absorbit de slujba de la Ministerul de Război, și profita de fiecare ocazie ce i se oferea, pentru a veni la Graveney Holt, fie chiar și numai pentru cîteva ceasuri. Acum era unicul fiu al părinților săi și știa cît de mult țin la el. Raporturile dintre el și May continuară să fie amabile și chiar duioase, dar mai mult ca între doi prieteni buni, decît între soț și soție. Ea fu singura care află despre toate amănuntele privitoare la ultima vizită ce o făcuse Roger la Badger's Cottage, și ascultă cuvintele lui cutremurată de spaimă și milă. Știa că dacă ar fi fost în locul lui Jim, tot așa ar fi procedat și el — dar i se părea îngrozitor și crud din partea lui, să sfătuiască pe fratele său să se sinucidă, căci în fond acesta era înțelesul vorbelor lui. Se zbuciuma de spaimă și durere, gîndindu-se că el a fost în stare să-i dea un astfel de îndemn. Și totuși, cînd stai să te gîndești bine, ce altceva ar fi putut Jim să facă? Judecînd situația în realitatea ei crudă, ar fi fost imposibil să înfrunte dezbaterea unui proces care putea sfîrși cu o sentință de moarte, sau în cazul cel mai favorabil, cu o condamnare la muncă silnică, și după ce-și va face osînda, să continuie viața aceasta inutilă, în mijlocul dezonoarei. Bietul Jim! Abia împlinise douăzeci și doi de ani. Fusese atît de tînăr! Poate mai tînăr decît ar fi trebuit, ca să înfrunte o astfel de încercare. I se părea înspăimîntător să se gîndească la faptul că Roger a fost în stare să-i sugereze o astfel de idee. Atitudinea lui față de părinții

săi era atît de prevenitoare şi de discretă, încît nu se putea îndoi nici un moment că aceasta se datoreşte unui profund şi sincer respect. Cum se explică oare că un om poate să fie atît de înfiorător şi totuşi atît de delicat ; atit de crud şi totuşi atît de bun ? Oftă cutremurată de deznădejde. Ar fi zadarnic să încerce... Alături de un astfel de om nu se va putea simţi niciodată în deplină intimitate. În temperamentul lui era ceva, care o ţine la distanţă. Şi cu toate acestea el reprezenta tot ce-i mai rămăsese din viaţă. Lui Dick nu-i scria niciodată, şi nici el nu-i scria ei. Din motive pe care le considera juste, luase o hotărîre şi înţelegea s-o respecte cu toată severitatea.

Dar se simţea chinuită, cînd se gîndea că sacrificiul acesta la care consimţise de bunăvoie, nu putea să-i aducă nici un fel de uşurare. Nu era convinsă nici cel puţin de faptul că sacrificiul ei ar putea să-i folosească la ceva. Zîmbea îndurerată şi compara sacrificiul acesta cu gestul dezinteresat al unui conviv care renunţă la piersica din cupa de cristal adusă la masă, în favoarea altuia, dar acesta n-o doreşte şi astfel este obligat să constate că este ridicată şi dusă la bucătărie, împreună cu celelalte resturi de la masă.

Războiul se desfăşura înainte. Grecia opunea o rezistenţă dîrză şi eroică atacului italienilor ; aviaţia germană bombarda oraşele Angliei şi ucidea bărbaţi, femei şi copii, iar trupele britanice loveau valea Rinului şi porturile de pe canal, pregătindu-se cu deznădejde să înfrunte invazia pe care toată lumea o credea inevitabilă. Puţin după aceea armata britanică ieşi în calea trupelor italiene din Africa şi le alungă din Egipt. Le urmări pînă în Libia şi asedia fortăreaţă după fortăreaţă, luînd prizonieri pe soldaţii italieni, cu zecile de mii. Triumful era evident şi entuziasmul opiniei publice, după toate catastrofele prin care trecuse ţara, părea fără hotar. Dar mulţumirea Janei, ca şi a tuturor femeilor care-şi aveau soţii şi rudele pe cîmpul de luptă, era îmbibată de spaimă. Iar era în Egipt şi de săptămîni întregi nu mai primise nici o ştire de la el. Tot în Egipt era şi Dick Murray. Într-o dimineaţă cînd May tocmai

coborîse în sat, ca să facă niște cumpărături, fu oprită de unul dintre dijmașii de pe domeniul Graveney.

— Mi-a părut rău, doamnă Roger, cînd am aflat știrile primite despre căpitanul Murray, zise el.

May își simți inima tresărind de groază.

— Nu cumva... este rănit ?

— Doamna Murray, mama dumnealui, a trimis îngrijitoarei sale o scrisoare pe care a primit-o abia aseară. Îi dă de știre că a fost rănit.

— A fost rănit grav ?

— În scrisoare nu vorbește despre gravitatea rănilor. Dar să sperăm că nu este nimic serios. Cred că înțelegeți cît de mult ne lipsește prezența lui aici. Dijmașii țin foarte mult la el. Pentru noi toți ar fi adevărată fericire, dacă datorită acestor răni va fi dispensat de serviciul militar și se va întoarce la Graveney.

După ce ajunse acasă, le spuse și celorlalți știrea pe care a aflat-o și se strădui din toate puterile să vorbească liniștită, deși sufletul era înghețat de spaimă. Pentru generalul Henderson și pentru soția sa, Dick Murray nu reprezenta altceva decît un administrator priceput, și-și exprimară nădejdea că nu va fi nimic grav. De aceea May se simți mulțumită, cînd auzi pe Jane spunînd, că ar fi bine să se intereseze cineva de starea în care se găsește, și generalul declară că ar putea trimite cîteva rînduri lui Roger, ca să-l roage, să se informeze, dacă va fi posibil, despre Dick. Peste cîteva zile îl așteptau să sosească pentru un scurt concediu la Graveney Holt ; probabil, adăugă generalul, pînă atunci va reuși să afle ceva. În sufletul lui May se dezlănțuise acum o adevărată furtună și-i venea greu să vadă pe ceilalți vorbind atît de liniștiți.

— După cît am aflat, pierderile noastre sînt relativ mici, declară generalul. Wavell acesta este un bărbat priceput. Îl cunosc de pe vremea cînd era șeful statului major al lui Allemby.

Dar cînd sosi Roger, May nu se putu decide să-l întrebe despre știrile referitoare la Dick. Deși își simțea sufletul înghețat de spaimă, se strădui totuși să asculte în liniște și cu interes știrile pe care le adusese despre ultimele raiduri asupra Londrei și despre gravitatea atacurilor date de submarinele germane împotriva vaselor de transport în apele Oceanului Atlantic. Cîtă vreme știuse pe Dick în siguranță și sănătos, reușise să

nu se mai gîndească la el, deşi fără să-l uite, zicîndu-şi că probabil totuşi va fi în stare să suporte durerea despărţirii definitive de el. Dar acum, cînd ştia că este rănit şi probabil în mod grav, dragostea ei care mocnise în spuză, se aprinse din nou şi începu să ardă vîlvătaie, ca o vatră de tăciuni pe care suflul vintului îi înteţeşte din nou. Îşi dădu seamă că în dragostea aceasta nu se va putea stinge niciodată în sufletul ei. Cînd generalul aduse vorba despre campania din Libia, Jane îi puse întrebarea pe care May şi-o zăgăzuise pe buze, deşi ardea de nerăbdare :

— Spune, Roger, ai aflat ceva despre Dick ? Cred că ai primit scrisoarea pe care ţi-a trimis-o tata ?

Roger aruncă o privire fugară lui May.

— Da, m-am interesat de el pe cale telegrafică. Se găseşte în drum spre casă.

— E rănit grav ?

Lui May i se păru că soţul ei ezită o clipă, şi-şi simţi respiraţia oprindu-i-se în gît.

— Nu ştiu nici eu. În orice caz viaţa lui nu este în primejdie.

Răpunsul acesta i se păru straniu. Îşi zise că deşi vorbeşte cu Jane, ultimele cuvinte ale răspunsului său îi fuseseră destinate numai ei, pentru a o linişti.

— Cînd crezi că va sosi ? întrebă Jane din nou.

— Vaporul cu care a plecat, ar putea acum să sosească în orice moment.

La trei zile după aceea, doamna Henderson, generalul şi Jane ieşiseră pe terasă, deoarece era o zi însorită de martie, cum se întîmplă să fie uneori în Anglia. Generalul citea ziarul *Times* şi amîndouă femeile tricotau.

— Unde este Roger ? întrebă generalul.

— Nu ştiu unde a plecat, îi răspunse soţia sa. Dar văd că vine domnul Clark şi cred că el ar putea să ne informeze.

Roger luase cu el şi pe Nobby, ca să-şi viziteze soţia şi copiii, şi soţii Henderson începuseră să ţină la omul acesta mic de statură şi vînjos. Tocmai se apropia în lungul aleii care venea spe casă şi generalul îl pofti pe terasă.

— Ce faci, Clark, ai fost la plimbare prin parc ? întrebă el.

— Da, domnule general, acesta este primul concediu pe care l-am obținut de la izbucnirea războiului. Și-mi face multă plăcere.

— Unde este domnul maior? Îmi spune soția mea că azi dimineață a plecat de acasă cu mașina.

— Da, domnule general, a plecat cu mașina, dar nu mi-a spus încotro se duce.

— Aș prefera ca Roger să nu fie atît de misterios, cînd pleacă de acasă, se adresă el soției sale, după ce Nobby se depărtă. De ce adică să nu spună unde pleacă?

Generalul suferise foarte mult din pricina morții celor doi fii ai săi. În ultimele trei luni îmbătrînise văzînd cu ochii și devenise mai irascibil decît înainte de asta, așa că de multe ori își pierdea cumpătul, fără nici un motiv justificat. Despre nenorocirea care-i lovise, nu vorbea niciodată. Despre Tommy ar fi putut vorbi, dar despre Jim nu dorea să vorbească. Durerea însă îl rodea adînc și-i măcinase nervii care acum erau într-o stare de surescitare extremă. Doamna Henderson presimțea că atitudinea aceasta a lui, față de membrii familiei, nu este decît superficială, căci în fond era același bărbat altruist, binevoitor și dezinteresat, cum fusese întotdeauna.

— Ce zi admirabilă! exclamă ea, ca să-l abată gîndurile în altă parte. Cîteva boschete din grădină au început să dea muguri.

Generalul își scoase ochelarii și examină peisajul pe care-l cunoștea din anii copilăriei. Copacii nu înfrunziseră încă, dar crengile fără podoabe, care în timpul verii împrumutau parcului un farmec specific, dădeau pesiajului o nuanță severă și sumbră. În timpul acestei zile cu atmosfera irizată de suflul primăverii apropiate, liniile se conturau neobișnuit de limpezi și delicate. Înfățișarea parcului era cu adevărat nobilă. Încercă să soarbă această înfățișare ca pe un lichid, cu toată lăcomia, ca și cînd s-ar fi temut că nu va mai avea nici odată ocazie să vadă parcul în felul acesta și ar fi dorit să-și graveze în suflet pînă și cele mai mici amănunte, ca să-i rămînă amintirea pe care să n-o mai poată șterge nimic din sufletul lui. Apoi oftă adînc.

— Aș prefera ca parcul nostru să nu fie atît de frumos. În zile cum este aceasta, presimt ce dureroasă renunțare va fi pentru noi, să ne despărțim de el pentru totdeauna.

— O, tată, te rog, nu vorbi în felul acesta, zise Jane și ridică privirea spre el.

— Draga mea, ar fi zadarnic să ne mai amăgim. După ce se va sfîrși războiul acesta, noi nu vom mai putea păstra castelul și nici domeniul, căci vom fi săraci lipiți. Viața pe care am cunoscut-o noi și care ne-a fost dragă, nu se va mai întoarce niciodată.

— George în lumea aceasta nimic nu poate dura veșnic, încercă d-na Henderson să-l îmbuneze, și vreme destul de îndelungată noi am trăit mai bine decît alții.

— Dragă soție, eu nu mă plîng de nimic. Dar ar fi peste puterile omenești, să nu regreți trecutul ; totuși cred că voi fi în stare să înfrunt viitorul cu toată bărbăția. Jim și Tommy ne-au părăsit, așa că pe urma noastră nu va mai rămînea decît Roger.

— O, George ! exclamă doamna Henderson, cu glasul tremurînd de păreri de rău.

Dar generalul o întrerupse :

— Dragă soție, te rog să-mi dai voie să vorbesc. Mă frămînt de vreme îndelungată cu gîndul acesta și cred că acum este momentul, ca să-mi descarc sufletul. Noi, marii proprietari, n-am procedat întotdeauna cu destulă pricepere, aș putea spune chiar, că am fost puțin egoiști și neprevăzători, dar cu toate acestea am fost bine intenționați și cinstiți, așa că am slujit țara destul de bine. Probabil bunurile pe care ni le-a hărăzit soarta binevoitoare, le-am considerat ca pe ceva ce ni se cuvine ; totuși în raport cu puterile noastre — mă refer la cei mai buni dintre noi și cred că aceștia au format majoritatea — ne-am străduit să ne facem datoria. Dar mi se pare că ai dreptate cînd afirmi, că vreme destul de îndelungată noi am trăit mai bine decît alții. Ce spunea Landor ? În legătură cu încălzirea mîinilor amîndouă la focul vieții ? „Para se stinge ; o văd și nu fac nimic pentru ca s-o ațiț din nou". Viitorul aparține soldaților, marinarilor și lucrătorilor care vor cîștiga acest război. Să sperăm că ei vor reuși să facă din Anglia, pentru toți cei care o locuiesc, o țară mai fericită și mai bună.

Nu se întîmpla prea deseori ca generalul să-și dea pe față, în felul acesta, gîndurile care-l preocupă. Doamna Henderson se întinse spre el și-l strînse de mînă, ca să-i dovedească dragostea și aprobarea ei. Ea însăși fusese obligată de multe ori să se gîndească și să admită că de aici înainte numele familiei Henderson nu

va mai însemna nimic pentru țară. Urmă un timp de tăcere grea, pe care o întrerupse Nobby, cînd apăru cu un maldăr de scrisori. Generalul cercetă plicurile și întinse unul fiicei sale.

— O scrisoare pentru tine, Jane.

— Este de la Ian ! exclamă ea emoționată.

Rupse plicul și începu să citească repede.

— De unde-ți scrie ? întrebă generalul.

— Nu menționează localitatea, dar spune că se simte bine și este mulțumit. Se plînge împotriva căldurii. Dumnezeu să-l păzească, sărăcuțul de el. Ia ascultați, și continuă să citească tare : „Ați văzut pe Dick Murray ? Cred că în ziua cînd voi veți primi această scrisoare, el va fi acasă. Ghinion, nu-i așa ? Dar cel puțin a scăpat de război. Bietul de el !? Ce o fi vrînd să spună ?...

— Probabil aceasta înseamnă că e grav rănit, răspunse doamna Henderson.

— Fără îndoială, nu l-ar fi trimis în patrie, dacă n-ar fi grav rănit, conchise generalul.

— Bietul Dick.

În clipa aceasta Roger apăru pe terasă.

— Ia vino încoace, Roger, strigă Jane. Am primit adineauri o scrisoare de la Ian. Se pare că Dick este grav rănit.

— Chiar acum m-am întors de la el. L-am vizitat la spital.

— Cum ai aflat unde este internat ?

— M-am interesat anume, și nu mi-a fost greu să aflu, răspunse el cu glasul rece. Unde este May ?

Jane se uită la el întrebătoare și i se păru că este abătut.

— Nu cumva este pe moarte ?

— Nu este pe moarte, să n-ai nici o grijă.

— May este cu copiii.

— Du-te, te rog, și ține-i locul. Aș vrea să-i spun ceva.

Vorbea pe un ton atît de categoric, încît în alte împrejurări Jane s-ar fi repezit cu gura la el și l-ar fi întrebat, cum de-și permite să vorbească cu ea în felul acesta ; dar ceva o determinase să-și dea seama că acum nu este momentul indicat să înceapă o discuție cu el

— Haide, nu mai sta !

Intră în casă și puțin după aceea o urmă și el. May îl găsi plimbîndu-se de colo pînă colo prin bibliotecă.

Aceasta era încăperea lui preferată, de fiecare dată cînd se întorcea acasă. Rămase încremenită și nu îndrăzni să treacă pragul, cînd îl văzu cum arată la obraz. Apoi se legănă pe picioare și genunchii i se îndoiră sub greutatea trupului. Își închipui că i-a adus veste despre moartea lui Dick.

— Apropie-te, May.

Intră înăuntru și se încleștă cu mîna de brațul unui fotoliu, ca să se sprijine.

— Adineauri am fost la Dick. Este internat într-un spital militar care se găsește la vreo treizeci mile depărtare.

— Nu cumva e pe moarte ? țipă ea îngrozită.

— Nu, nu e pe moarte. Este orb.

Scoase un țipăt sfrîșietor și lacrimile începură să-i fugă în lungul obrajilor palizi. Se uită la ea, fără să zică nimic. May se străduí din toate puterile, ca să se stăpînească, și ridicînd ochii, întîlni privirile soțului ei.

— Roger, va trebui să merg la el.

— Știu, că va trebui.

Simți un junghi în inimă, ca și cînd cineva ar fi lovit-o cu cuțitul, căci deși răspunsul acesta i-l dădu cu glasul pe deplin liniștit, într-însul tremura o deznădejde de moarte. Încercase să-și închipuie că el nu mai ține de multă vreme la ea, dar nădejdile ei fuseseră zadarnice, căci în această clipă vedea că în felul său specific, de om cu sufletul închis, el o iubește și astăzi din toată puterea sufletului...

— Roger, te rog să nu mă consideri drept o femeie fără inimă.

— Dragă soție, eu știu demult ce fel de femeie ești tu.

— Crede-mă, dacă nu s-ar fi întîmplat nenorocirea aceasta, aș fi rămas la tine. Mi-am închipuit că după ce va mai trece vreme, voi reuși să uit și să mă vindec. Dar acum este cu totul altceva. Nu-i așa, că tu mă înțelegi ?

— Da, te înțeleg foarte bine.

Din piept îi scăpă un scîncet, care păru un fel de încercare timidă a rîsului său caracteristic, amestecat cu un hohot de plîns.

— Destinul a fost împotriva mea.

— Îmi dai voie să plec imediat ?

— Da ; te va putea conduce Nobby cu mașina.

— În cazul acesta rămîi cu bine... și-ți mulțumesc.

— Adio, May.

Îi întinse mîna și el i-o strînse, apoi pe buze îi tremură un zîmbet plin de amărăciune și-i dădu drumul. Femeia se întoarse în loc și ieși repede din cameră. O clipă ezită, parcă n-ar fi știut ce să facă, acum după ce rămăsese singur. Întinse mîna după o revistă ilustrată și așezîndu-se pe canapea, începu s-o răsfoiască. Timpul trecea. Într-un tîrziu auzi că se deschide ușa, dar nu ridică privirea să vadă cine este. Era Jane. Se apropie de canapea și după ce se așeză lîngă el, își trecu mîna cu toată duioșia pe sub brațul lui.

— De ce nu te ocupi de copii ?

— Taci din gură, măi prostule !

Continuă să examineze ilustrațiile din revistă, și ea se uita la ele, ca și cînd nu s-ar fi gîndit la altceva.

— Presupun că ești informată... începu Roger.

— Da, eu am cunoscut chiar de la început realitatea dintre voi.

— Jane, am iubit-o attî de mult, dar în felul meu...

— Știu și asta, dragul meu. Dar cred că iubirea aceasta n-a fost ceea ce ar fi trebuit să fie. Noi femeile sîntem ființe ciudate.

— Mi se pare că ție nu ți-a fost niciodată prea simpatică, sau poate m-am înșelat ?

— O dimpotrivă, mi-a fost destul de simpatică. Mi s-a părut o femeie drăguță. Puțin cam șteарsă, dar bună și amabilă.

— Nu fi pisică lingușitoare.

Continuă să răsfoiască revista.

N-ar fi putut spune exact, de cînd se uită la aceeași ilustrație.

— E orb ; înțelegi situația ? Imediat ce am aflat, mi-am dat samă că pentru mine nu mai există nici o speranță. Știam că dacă e cazul să aleagă între un bărbat voinic și sănătos și între unul lipsit de vedere, ea nu va ezita nici o clipă. În orice caz avea un mare avantaj față de mine și avantajul acesta mi-a fost fatal.

— Nu vorbi prostii... Sau poate vrei să spui că a căutat anume să-și piardă vederea ?

— Jane, tu trebuie să fii nebună.

Întoarse pagina și se prefăcură amîndoi că examinează cu interes un grup de fete tinere, în cap cu pălării largi și pline de flori, cum încearcă fiecare dintre ele să ridice un picior îmbrăcat în ciorap negru, pînă la înălțimea frunții.

— De aici înainte îmi rămîne slujba pe care o am. Acesta este singurul lucru care poate să aibă importanță în situația de acum, nu-i așa ?

— Am mai putea adăuga ceva, în completare : Anglia va continua să existe și de aci înainte.

Zîmbi și se uită pentru prima dată la ea.

— Completarea nu e rea. Dar mi se pare cunoscută.

— Te înșeli, abia adineaori am inventat-o.

Întinse mîna după mama ei și i-o strînse ușor.

— Jane, tu ești fată bună.

— Nu, dragul meu, ripostă ea. Nu-mi spune că sînt bună. Mai bine spune-mi că sînt fată frumoasă.

Tiparul executat sub comanda 324 la „ROMCART S.A.“

„— Cine ştie dacă nu este mai bine să nu jelim pe cei care mor în vremea de-acum. Pentru ei ar putea să fie adevărată fericire c-au reuşit să scape de încercările ce vor veni de aici înainte."

EDITURA „DIANA"

223 +
2 TL
225 Lei

ISBN 973-95753-0-7